

CLAVDII GALENI PERGAMENI

De anatomicis administrationibus libri nouem.
De constitutione artis medicæ liber.
De Theriaca, ad Pisonem commentariolus.
De pulsibus, ad medicinæ candidatos liber.

Per IOAN. GVINTERIVM ANDERNACVM *latinitate iam recens donata.*



BASILEAE apud And. Cratandrum,
An. M. D. XXXI.

IOANNIS GVINTERII ANDERNACI AD CHRISTIANISSIMVM FRANCORVM REGEM FRANCISCVM, EIVS NOMINIS PRIMVM, PRAEFATIO IN GALENI LIBROS DE ANATOMICIS ADMINISTRATIONIBVS.

QVVM anno superiore opus quoddam Galeni è Græco in Latinũ traductum sermonem, REX CHRISTIANISSIME iuxta ac clarissime, augusto tuo nomini dedicassemus, cœpisti nos tanquam uocis tuæ classico, qua es etiam in minorũ gentium uiros humanitate præditus, animare, hortaricp ut reliquos eiusdem autoris commentarios, si qui nostris essent intacti hominibus, Latinitate donaremus. Quod nunc & autoritate tua, & cõmunium studiorũ ratione adducti fecimus: nempe suscepimus interpretandum Claudij Galeni Pergameni de consectionibus administrandis, deus bone, quem librũ, siue autoris peritiam facundiamcp, siue rei de qua tractat, dignitatẽ utilitatemcp cõsideres. Quid enim magis arduum fuerit, quàm rebus obscuris abstrusiscp lucem dare, omnibus uerò naturam, ut ait ille, & naturæ suæ omnia? Quid dignius, amâbo, quispiã exopter, quàm corporis sui harmoniam fabricationemcp, & omnis naturæ humanæ figuram atcp perfectionem, hoc est, quàm se ipsum cognoscere? Olim tanto in honore habita est Anatome, ut clarissimos quoscp non modò Philosophos, aut Medicos, sed Patricios etiam, & primæ, ut ita dicã, notæ uiros in ea ponere industriam non puduerit. Testes sunt locupletissimi, Boëthus Romanorũ Consul, eorundem Prefectus Paulus Sergius, alijcp id genus principes, & rebus bellicis, & doctrina celeberrimi. Hippocrates sanè, & Plato, duo in Philosophia ueluti Achilles, inter Medicinæ partes, Anatomæ primas, secundas, & tertias tribuunt. An enim quicquã Medico ad accuratam artis suæ cognitionem æquè conduxerit, ac singularũ partium situm, figuram, magnitudinem, et usum habere perspectũ? Quum enim tela extrahimus, continuata diuidimus, putrifica uitia & abscessus secamus, scire operæprecium est, ubi neruus aut musculus insignis situs sit, ubi arteria aut uena grandior. Aliquando siquidem membri quod curandum est, sensum, interim motum, sæpe utruncp aboleri Anatomæ imperitia contingit. Non dico quid arterijs in sanguinis detractione pertusis eueniat. Iam in præsagijs quantum habeat momenti exacta partium cognitio, facilius cogitare, quàm uerbis eloqui possum. Omitto prudens, ne fiam prolixior, quos errores in latentium uiscerum curatione Medici parum in consectionibus exerciti, cõmittunt. Solet enim partium corporis ignorantia in rebus securis timidos, in periculosis securos plerunque efficere. Qua de causa uerius quàm alia, nostris ipsi periculis discere, & per mortes experimenta agere dicuntur. Nam quemadmodum in Oratore si felix desit locorum inuentio, ut cætera illi concessa sint amplissimè, nihil est quòd magnũ abs se quippiã effici putet: ita Medicus nisi omnes corporis humani particulas adamussim habeat cognitas, non est quòd egregium se aliquid in arte sua facturũ confidat. In summa, Anatome quasi Medicinæ fundamentum est: quo sublato cætera omnia collabi necesse est. Intellexerunt hoc nimirum prudentissimæ ueterum Medicorum familiæ, quæ pueros domi, ut lectione & scriptura, sic etiam cadauerum consectionibus exercebant. Ita nancp instituti nõ aduersa Musa deinde studijs incubuerũt. Hoc seculo, proh dolor, magna professorum Medicinæ pars modo non principalium uiscerum regionẽ ignorat, tantũ diuina illa Asclepiadum ars à pristino cultu ac nitore degenerauit. Verùm eius rei culpam non tam in Medicos, quàm in temporum infelicitatẽ, quæ omnia in peius degenerare coẽgit, reijciendam existima-

uerim. Quare nunc magnæ DEO OPTIMO MAXIMO à nobis gratiæ haberi debent, quòd inter omnes disciplinas Medicinam ueluti ab inferis reuocatam uoluerit, tot egregijs autoribus quotidie in lucem prodeuntibus. Latuit in hunc usq; diem nobile Galeni opus de Anatomicis administrationibus, magno indubiè studiosorum dispendio. Dolendum uerò est, aliqua ex parte mutilum id (nam quindecim libris comprehensum erat) ad nos peruenisse. Quanquã audio apud quosdam integrum haberi, sed ita, ut nullum sui usum præbeat. Tales nimirũ sunt qui soli sapere, neminem in doctrinæ participatum uolunt recipere. Hos liuoris tinea comest, rubigo subrodit inuidiæ: hi profectu contabescunt alieno: execrabile hominum genus, & quouis dignum supplicio. Nos itaque nouẽ illos libros, qui in uulgato codice habentur, in latinam orationem conuertere sumus aggressi, optantes eos quamplurimis fieri cõmunes. Quem laborẽ nemini iustius quàm tibi Rex optime adscribimus, ut qui nos ueluti Mycenæus ille Agamemnon in bello Teucrum, ad eum subeundum instigaueris, idq; magnifico donato munere. Adscribimus autem tibi, non tanquã in excelsissimo humani generis fastigio posito, summa prudentia, & animi iudicio propè dixerim cœlesti prædito condignum, sed ut aliquid ex clarissimo tuo nomine patrocinij nanciscat, auspicatoq; in uulgus procedat. Vix enim tuti erimus à rabiosulis quibusdam, & malè feriatis hominibus, qui ingenuos cuiusq; conatus eleuare, non meliora facere didicerunt. Quippe hi omnem orationem ut putidam respuunt, & quodcunq; uerbum allatrant, lautioris eloquentiæ institores: opinanturq; cæteros quasi in Tullianorum officina non perpolitos, nequicquã ad palmæ speciem aspirare, aut secundæ, aut tertiæ. Quantum sanè ad nostras partes attinet, laboratum est in hoc commentario haud mediocriter: primùm, quòd ferè nulli inter emunctos latinæ linguæ scriptores haberi beantur, quos in Anatome explicanda æmulari potuerimus: deinde quòd Græci in ea potissimum Medicinæ parte multò Latinis sint locupletiores, & in effingendis rerum uocabulis multò liberaliore natura, & beatiore: demũ quòd nec liceat nobis esse tam disertis, qui seueriores Musas colimus. Porrò auxit laborem exemplar ab Asulani officina profectum, tot scatens mendis, ut in suum id nitorem restituere, immensi cuiusdam operis esse uideatur. Iuuit autem in locis aliquot, ne quisquã sua defraudetur laude, uetus quædam tralatio, nuper mihi à quodam familiari allata: quam typographi Bononienses uiro cuidam magni nominis uita defuncto, ut esset uendibilior, sicut coniicio, adscripserunt. Nam quisquis ille interpres fuerit, si exordia librorum excipias, reliqua tam obscurè uertit, ut à nemine queat intelligi, dum uidelicet schemata græca pugnante Latinorũ idiomate reddere totidem uerbis nititur, idq; Medicinæ imperitus: quemadmodum Cocles ille in Dioscoride, & Nicolaus Calaber in quibusdam Galeni operibus factitauit. Verùm nos autoris mentem fideliter exprimere conati sumus, nunc ad uerbum, nunc ad sensum, ne latinitati uim adferremus: atq; hæc omnia sermone simplici, & quantũ licuit puro. Proinde has nostras, REX CLARISSIME,

lucubrationes læta rogamus fronte excipias, ut & in posterum maiora libeat & scribere, & in publicũ ædere. Vale. Lutetiæ.

Anno M. D. XXXI. XV. Calend. Martias.

IN SEQVENTES GALENI libros index.

A.

Abdominis musculi. 33. C
Abdominis sutura, quam uocant γαστροραφίαν. pagina 34. B, 38. D
Actionis cognitio ad quid conducat. 2. D
Alimenti communes usus. pag. 37. D
Anatomæ exteriorum utilitas. 8. D
Anatome quomodo physicæ subseruiat. 9. A
Anatome utilissima & necessaria quæ sit. 9. B
Angina laborantium pulsus. 86. D
Animantiũ genera homini proxima sex. 25. A
Apoplecticorũ pulsus. pagina 86. D
Araneæ artes. 77. D
Arria curata uino ex absinthio confecto. 72. A
Artería uenosa. 45. B
Artería aspera. 44. B
Arteria maxima. 44. B
Arteriæ duas habent tunicas. 45. C
Arteriarum genus duplex. pag. 44. B
Artes naturæ in formando fœtu. 77. C
Artes factiuæ multæ. 61. C
Artiũ uaria genera. 61. B, C
Artus structura, non appellationibus sibi respondent, pag. 15. D

B.

Bestiarũ probatio quæ ad medicamen utiles, & quæ non. 79. A
Bilis receptacula. 38. A
Brachiale quid. 4. C
Brachialis musculi. 5. C
Brachij nerui. 16. D. 17. A
Brachij consectio. 17. A. B
Brachij neruorũ exteriorũ principia duo. 17. A
Brachiũ unde incipiat. 17. B
Bronchus. 44. B

C.

Cachexia. 80. A
Camelus ruminat. pagina 38. B
Cameli cerebrum comitiales sanat. 76. A
Caro non eandam ubiq; figuram seruat. 46. C
Caro ex sanguine nascitur, neruus & ligamentũ ex semine. 62. D
Caro, unũ specie elementũ esse non potest. 63. C
Catochorũ pulsus. 86. C
Cerebrum uenis & arterijs implexum est. 59. A
Cerebrum anterius. 58. B
Cerebri membrana. 44. B
Cerebri septũ uentriculos eius discernens. 57. D
Cerebri pars posterior. 58. B
χολικὸν χοι meatus. 38. A
χώνη. 57. D
Cibi alteratio maxima ubi fiat. 37. D
Cibus cõfectus per uenas in corpus distribuit. 37. D
Coccyx quid. 36. D
Cõmunis alimẽti usus. 37. D
Conarium. 59. B
Contrariorum contraria remedia. 65. C
Conuulsorũ pulsus. 86. C
Cor animosæ uirtutis initium. 47. A
Cor neruis ad suã functionem non indiget. 47. A
Cor inuoluentia quæ uocent. 47. B
Corde detecto quidam superuixerunt. 49. A
Cordis os. 47. C
Cordis motus non arbitrarius. 46. C
Cordis caro dura & fibrosa. pag. 46. C
Cornigeris quare superiores dentes desint. 38. B
Corpus humanum exanatome cognoscitur. 61. D
Corporis sani & ægri habitus notio. 64. C
Corporis status triplex. pagina 64. C
Corporis totius tres dimensiones. 82. D
Costa decimatertia rarò uisitur. 51. B
Costa undecima rarius inuenitur. 51. B
Costæ spuriæ seu nothæ. pagina 30. B, 51. C
Costæ duodecim. 51. B
Costarum membrana læsa quid efficiat. 52. D
Costis omnibus sedes duplex. 51. B
Coxarũ musculi. 11. D. 12. A
Crura propria homini. 23. C
Cubiti uenæ superficiariæ. pag. 20. C
Cubiti cutis, & digitorum primùm auferenda. 4. C
Cubiti musculorum exteriorum dissectio. 5. C
Cubiti musculi, & ligamina. pag. 4. C
Cubiti consectio. 17. D
Cubiti musculi externi octo. pag. 6. A
Cubiti musculi interiores quinque. 5. C
Cynocephali. 2. A
κυνόδοντες. 2. A

D.

Dentes τομεῖς. 26. B
Diaphragma quid in spiratione agat. 54. B
διαφράττοντες. 35. C
Diastoles quantitas. 82. D
Disciplinæ rerum sunt recordationes. 71. C

E.

Efflatio quid sit 55. C
Efflatio quomodo pe

reat. pagina 52. C
ἐγκεφάλου. 58. B
Elephantiasi obnoxiorum pulsus. 87. B
Epilepticorũ pulsus. 86. D
ἐπίωλου & ἐπίπλουν. pagina 47. C
Euacuatio quæ optima. pagina 68. A
Excoriatio quid sit. 16. A
Excrementa & superflua. pag. 37. D

F.

FAciei musculi. 23. D
Familiares quare citius agnoscuntur. 2. B
Fellis uesica. 38. A
Fibræ robore ac crassitie uariant. pag. 46. C
Fibrarum cognitio necessaria. pag. 23. D
Femur in crure respondet brachio in tota manu. pagina 15. D
Fœtus non parentibus solùm similes. 77. C
Fraudes per quos fiant in medicamento. 71. D

G.

Galene uocata theriace. pagina 79. C

H.

HErnia quid uocetur. pagina 47. C
Hippocratis sententia de medicaminibus exhibendis. 73. B
Hippocratis in abigenda peste consilium. 80. D
Historia de cursore. 10. C
Historia de Pisonis filio. pagina 72. A
Historia elegans & uetus. pag. 77. C
Historia de pernicioso belandi modo. 73. C
Historia de regina Cleopatra. 75. C
Historia elegans de Mithridatis morte. 81. A
Hydropum pulsus. 87. B

I.

ICtericorum pulsus. 87. B
Ictus & interualli differentia in pulsibus. 83. A
Iecur quid agat. 37. D
Iecur magnum timidis inest, & gulosis. 41. A
Iecoris fibrarum situs. 41. A
Iecoris fibræ non pares numero. 41. A
Iecoris maxima portio dextram sedem occupat. pagina 41. A
Imperatores cum dijs comparantur. 71. D
Imperatorum mira dexteritas. 71. D
Imperatorum studia in amicis seruandis. 72. A
Instrumenta prima ratione facta. 37. D
Instrumenta secunda ratio ne facta. 37. D
Instrumenta tertia ratione facta. 37. D
Instrumẽta recremento=rum conceptacula. 38. A
Instrumenta triplicia. 37. D
Instrumẽtarij affectus. 67. D
Intercostalis tertij, quarti, sexti, septimi musculorum solutio grandẽ adfert noxam. 53. B
Intercostalis primi musculus actione infirmatus minimam adfert offensam. pagina 53. B
Intestinum cæcum. 41. B
Intestinum duodenũ. 41. B
Intestinum medium. 48. A
Intestinum ieiunum. 41. B
Intestinum colon. 41. B
Intestinum tenue. 41. B
Intestinum rectum. 41. B
Intestinorum exortus. 41. B
Intestinorum natura omnium eadem est. 41. B
Iocinoris uenæ tunica. 41. C
Iocinoris portæ quæ. 14. C

K.

Κάμαξ. 1. C

L.

LAbrorum substantia. pagina 25. B
Lenos cerebri. 58. A
Lethargicorũ pulsus. 86. A
Lien terrestre excrementũ recipit. 38. A
Lien albus frigidioribus animantibus inest. 41. B
Lien niger in calidis animantibus. 41. B
Lienis uena. 41. B
Lienis situs. 41. B. 47. C
Ligamenta quæ nominentur. pag. 3. B
Logica necessaria ueritatẽ inuestiganti. 64. B
Lyci commentarius. 2. C

M.

MAnus in solo homine. pag. 23. C
Manus unam arteriã, duas autẽ uenas habet. 18. D
Manus summa quid uocetur ab Hippocrate. 15. D
Manus extrema respondet pedi. 15. D
Marcescentiũ pulsus. 85. C
Marylli mimographi filius curatus. 49. A
Maxillæ motus quot. 24. B
Meatus urinarij. 38. A
Medicamẽtũ probatio. 71. C & 72. B
Medendi methodus unde incipiat. 65. A
Medendi methodus. 61. C & sequentia.
Medicum quid considerare oporteat. 64. D
Medicina ars factiua est. pagina 69. D
Medicaminis adulterati experimentum. 71. C
Medicamina quædam diuersis cõstãt uiribus. 72. D
Membranæ succingentes. 35. C
ὑπεζωκότες.
Membrana cerebrum contegens dura. 57. C
Membrana cerebri tenuis, pagina 57. C
Membranę intercipientes. pagina 35. C
Meninges qd uocent. 58. C
μεσάραιον, & μεσεντέριον. 48. A
Milui caput podagricis utile. pag. 76. A
Moderata sectio qd sit. 16. A
Morborum magnitudo & mores ex quibus deprehendantur. 67. A
Mortis nouũ genus in Alexandria. 75. D
Muris aranei ictus curatio. pagina 76. D
Musculi, arteriæ, & uenæ cruris pedisq; 22. C. D
Musculi recremẽtis egerẽdis subseruientes. 38. A
Musculi buccarum. 24. A
Musculi temporum. 24. B
Musculi quando motu prius uentur. 54. B
Musculi massiteres q. 24. B
Musculi post ossa discendi. pagina 2. C
Musculi cubiti interiores quinque. 5. C
Musculorum functio subinde quiescit. 46. C
Musculorum genera quatuor in pede. 13. C
Musculorum caro rubicundior est. 46. C
Musculus nullus extra manum summã habeẽ. 18. D
Musculus laryngis. 29. D

N.

NAturæ & medici curatoria. 65. C
Nerui & uenæ nõ eandem posituram, uel numerũ, uel gracilitatẽ perpetuò retinent. 16. D
Nerui in obesis occulũtur. pag. 16. C
Nerui in macilentis conspicui. pag. 16. C
Nerui ex cerebi substantia. pagina 14. C
Neruí quid. 3. B
Neruis interceptis uox perit. pag. 53. B
Neruorum prima coniugatio. 55. D
Neruorum origo. 55. D
Neruorum cõiugationes, secũda, tertia, quarta. 55. D
Neruosæ exilitates musculorum. 3. B
Neruus in brachium de spinali medulla ingrediens. pagina 17. B

O.

OMentum quid uocetur. pag. 39. C
Omentum primaria ratione factum. 38. C
Omentum maximum homines obtinent. 39. C
Omenti gestores ὠμπλοον μίσαι. 39. C
Omnes nerui utrãq; facultatem habent. 46. D
Oris functiones qnq;. 24. B
Oris musculorum quinq; genera. 24. B
Orthopnœæ pulsus. 87. A
Os δυρσοειδὲς. 23. B
Os iugale. 26. A
Ossa quomodo inspiciunda. pag. 1. D
Ossium substãtia quid pręstet. pag. 1. C
Ossium natura perdiscenda. pag. 2. C
οὐρητῆρες meatus. 38. A
ὠτεαλγία. 2. D

P.

PApaueris succus. 77. A
Paralyticorũ pulsus. pagina 86. D
πᾶχεγκέφαλις. 58. B
Partiũ structurę scopus. 37. D
Passio in qbus cõsistat. 63. D
Pectus, solidum os apparet. pag. 51. B
πεδιάδιον. 35. C
πεδιόσεος membrana. 56. C
Peripneumonicorum pulsus. pag. 86. A
Peritonæum unde nomen sumpserit. 38. D
Peritonæum aranearum fibris similimum. 34. B
πεδιὰς, & πεδιώματα. 37. D
Pes quatuor musculorum genera habet. 13. C
Pes humanus ex quibus constet. 15. D
Pharmaca componendi ueterum modus. 73. B
Phrenes quid. 33. B
Phrenes & septũ transuersum idem. 39. B
Phreniticorum pulsus. 86. B
Pleuriticorum pulsus. 85. B
Plexus χορσοειδὲις. 59. A
Præsagiorum utilitas. 68. A
Prima cibi mutatio ubi fiat. pagina 37. D
ψαλιδοειδὲις. 59. B
ψόαι, lumborũ carnes. 36. B
Pubis uasa. 22. C. D
Pulmonis fibrę numero pares. pag. 48. B
Pulmo qualis mortuo animante. 48. B
Pulmo thoraci non contiguus. 56. D
Pulsuum æqualitas & inæqualitas. 83. A. B
Pulsuum causæ. 83. C
Pulsus hominum uarij. pagina. 83. D & 84. A. per tot.
πύελος cerebri. 57. D
Pylorus quid. 39. D

R.

RAdij musculi peculiares. 6. C
Recti intestini pars ima. pagina 38. A
Ren dexter elatior. 42. A
Renes excrementum leue capiunt. 38. A
Rerũ præter naturã existentium tria genera. 68. D
Respiratio. 51. D
Respiratio maior à quibus fiat. 54. B
Respiratio parua diaphragmate efficitur. 56. C
Ruminantia animalia quæ

pagina 38. B

S.

SCapularum consectio. pagina 30. B
σκελετοί. 1. D
Sectiones transuersæ. 2. D
Septi substantia. 39. A
Septi transuersi consectio. pagina 35. B
Septũ transuersum secundum Platonem. 33. B
Simia hominis ridicula simulatio. 23. C
Simia homini similis. 1. D 30. B
Spinalis sectio quid efficiat. pag. 54. D
σπλεγχεῖαι. 41. A. C
Stomachi affecti pulsus. pagina. 87. A
Sutura abdominis. 38. D
Sutura λαβδοειδὴς. 57. D
Symptomatũ genus in tres diuiditur differentias. pagina 66. B
Syncope correptorum pulsus. pag. 87. B

T.

TAbidorum pulsus. pagina 80. A
Tendo latus tibiæ ossi adhærescens. 10. A
Theriaca apud omnes celebrata. 71. C
Theriacæ probatio. 71. C
Theriacæ præparatio. pagina 73. B. 78. B
Theriaca ad qd ualeat. pagina 73. D
Theriaca qui potissimũ utantur. pag. 71. C
Theriaca exercituum ducibus necessaria. 73. C
Theriaces usus tempus. pagina 79. B
Theriaces potionis mensura. pag. 79. C
Theriace ad ꝙs ualeat morbos. pag. 79. C. D. & 80. A. B. C. D
Theriaci sales. 81. B
Tibia respondet cubito. pagina 15. D
Tibiæ musculi. 12. B
Timidis & gulosis magnũ inest iecur. 41. A
Trifolij mira uirtus. 73. A

V.

VAletudinis tuẽdæ methodus. 69. C
Vena caua primùm occurrit dissecanti. 35. D
Vena arteriosa. 45. B
Vena quid appelletur. pagina 57. D
Vena σπλεγχειῶδης. 41. A. C
Venæ una tunica constãt. pagina 45. C
Venæ cibum cõfectum in totũ corpus deriuant. pagina 37. D
Venę supra clauiculam affectis quę incidendę sint. pagina 20. C
Ventriculi plures ꝙbus insint animantibus. 38. B
Ventriculi multiplices quibus insint. 38. A
Ventriculus quid. 37. D
Veratrũ qui assumpserint pulsus. pag. 87. B
Veritatem inuestigare uolenti septem sunt necessaria. pag. 63. B
Vermicularis excrescentia quid uocetur. 60. A
Vertebræ quot sint. 51. B
Vesica. 38. A
Vini absinthites uirtus. pagina 72. A
Vipera percussi curatio. pagina 76. D
Viperarũ capita quare amputentur in confectione Theriacæ. 75. D
Virium refectionẽ quibus fieri iubeat Hippocrates. pagina 77. B
Vnguium natura. 14. C
Vomicæ pulsus. 85. C
Vox neruis interceptis perit. pag. 51. B
Vrsæ artificium. 77. D
Vteri suffocati pulsus. 87. A
Vulgaris anatome. 33. C

Y.

ὑποζωννύντες. 35. C

Z.

ζυγῶμα. 26. A

FINIS.

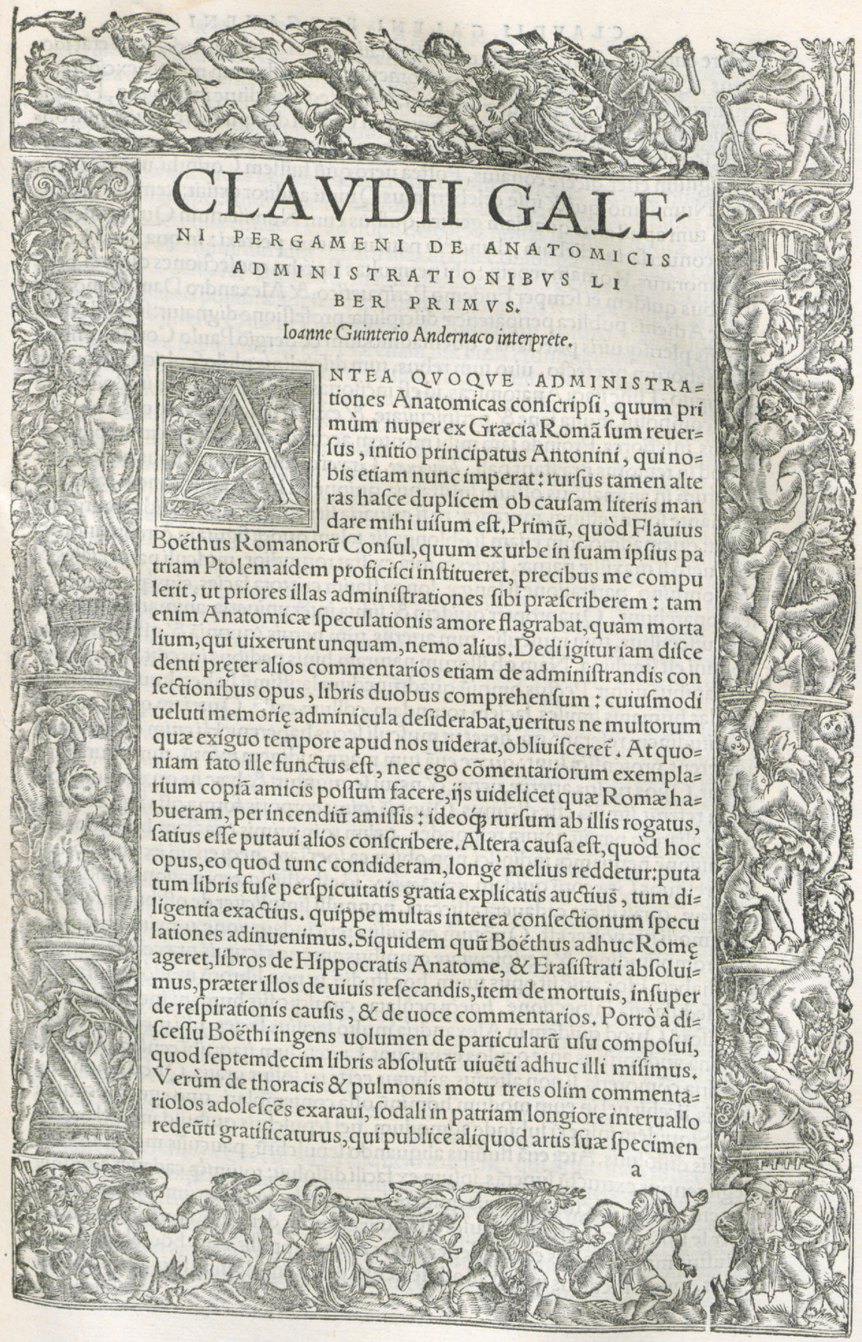

CLAVDII GALENI PERGAMENI DE ANATOMICIS ADMINISTRATIONIBVS LIBER PRIMVS.

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

ANTEA QVOQVE ADMINISTRAtiones Anatomicas conscripsi, quum primùm nuper ex Græcia Romã sum reuersus, initio principatus Antonini, qui nobis etiam nunc imperat: rursus tamen alteras hasce duplicem ob causam literis mandare mihi uisum est. Primũ, quòd Flauius Boëthus Romanorũ Consul, quum ex urbe in suam ipsius patriam Ptolemaidem proficisci institueret, precibus me compulerit, ut priores illas administrationes sibi præscriberem: tam enim Anatomicæ speculationis amore flagrabat, quàm mortalium, qui uixerunt unquam, nemo alius. Dedi igitur iam discedenti præter alios commentarios etiam de administrandis consectionibus opus, libris duobus comprehensum: cuiusmodi ueluti memorię admincula desiderabat, ueritus ne multorum quæ exiguo tempore apud nos uiderat, obliuiscereꝰ. At quoniam fato ille functus est, nec ego cõmentariorum exemplarium copiã amicis possum facere, ijs uidelicet quæ Romæ habueram, per incendiũ amissis: ideoꝙ rursum ab illis rogatus, satius esse putaui alios conscribere. Altera causa est, quòd hoc opus, eo quod tunc condideram, longè melius reddetur: putatum libris fusè perspicuitatis gratia explicatis auctius, tum diligentia exactius. quippe multas interea consectionum speculationes adinuenimus. Siquidem quũ Boëthus adhuc Romę ageret, libros de Hippocratis Anatome, & Erasistrati absoluimus, præter illos de uiuis resecandis, item de mortuis, insuper de respirationis causis, & de uoce commentarios. Porrò à discessu Boëthi ingens uolumen de particularũ usu composui, quod septemdecim libris absolutũ uiuẽti adhuc illi misimus. Verùm de thoracis & pulmonis motu treis olim commentariolos adolescẽs exaraui, sodali in patriam longiore interuallo redeũti gratificaturus, qui publicè aliquod artis suæ specimen

C ædere cupiebat, sed orationibus ad ostentationẽ sibi componendis parũ erat idoneus. Quo etiam mortuo accidit ut cõmentarij in multorum manus exciderent quamuis in hoc nõ parati ut æderentur. Nam degens adhuc in Smyrna, Pelopis audiendi gratia, qui secundus post Satyrum Quinti discipulũ præceptor mihi obtigit, scripsi sanè ipsum, nondum planè magni quippiam, aut noui, quod mentione dignum esset, dicere conatus. Postea uerò quũ fuissem Corinthi, ut operam darem Numisiano, qui & ipse celeberrimus Quinti auditor extitit: item in Alexandria, tum apud alias quasdam gentes, quibus cum Numisianum Quinti discipulum conuersari audiebam, deinde in patriam meam perrexi: in qua haud ita diu commoratus, Romam repetij: ubi permultas Boëtho confectiones ostendi, præsentibus quidem ei semper Eudemo Peripatetico, & Alexandro Damasceno, qui nunc Athenis publica peripateticæ disciplinæ professione dignatur: subinde uerò & alijs pleriscp uiris præclaris, quemadmodum & Sergio Paulo Consule, nunc Romanorum præfecto, uiro tum rebus, tum disciplinis philosophicis per omnia præcipuo. Tunc itacp Anatomicas, id est incisorias administrationes in Boëthi gratiam composui, multa sanè & perspicuitate, & exacta diligentia ijs quas nunc paramus, inferiores. Proinde iam mihi mentem accommoda sermonem auspicanti. Quod in tentorijs præstant pali, κάμακες Græci dicunt, & in ædibus parietes, id nimirum in animalibus ossium substantia, quippe ad huius imitationem cætera in animante solent effingi, mutaricp: ut si caluaria sit rotunda, necessariò cerebrũ tale fuerit: quemadmodum etiam si oblonga sit, talem quocp figuram cerebrũ induet. Iam uerò si maxillæ paruæ, faciescp tota existat rotundior, musculi pariter tales erunt omnino, pari ratione si longæ, longa statim erit tota facies, eiuscp musculi tales apparebunt. Quapropter quidem & simia inter uniuersa animantiũ genera, tum uisceribus, tum musculis, tum arterijs, tum neruis (quoniã & ossium forma)
D homini est simillima. Nam ob illorum naturam binis pedibus incedit, prioribuscp ut manibus utitur. Pectus omniũ quadrupedum latissimũ habet, humerorum cla uiculas humanis similes, faciem rotundam, collum exile. Quæ iam quũ hominis similitudinem referant, qui fieret ut musculi secus haberent: Hi enim ossibus fortis adhærent, protensicp sunt: quare etiã tum magnitudinem ipsorũ, tum figurã imitantur. Quos rursus arteriæ, uenæ, & nerui sequuntur: & hæc ijs quæ ossium formam referũt, similia esse dicimus. Quoniã igitur corporis forma ossa repræsentat, & his aliarum partiũ natura respondet, uelim te in primis exactam humanorum cognitionẽ peritiamcp indipisci, non obiter ea spectare, necp etiam ex libris solum discere: quos Græcorũ quidam ὀστεαλογίας, id est ossiũ interpretationes uocãt: alij σκελετούς, quasi dicas cadauera assiccata. nonnulli simpliciter de ossibus inscribũt, cuiusmodi hic noster est. Quẽ tum exquisita rerũ indagatione, tum interpretationis promptitudine, & perspicuitate omnibus ante nos scriptis præcellere persuasum habeo. Hoc autẽ sit opus tuum, hoc studiũ, ut non librorũ modò lectura, uerùm sedula etiã inspectione, fidecp oculata, cuiuscp ossis humani speciẽ accurate perdiscas. Quod quidem in Alexandria multò facilius facies, ubi medici ossiũ disciplinã auditoribus ante oculos exponunt. Enitendum itacp tibi censeo, ut in Alexandria cõmoreris, si non alterius, at huius certè rei solius gratia. Quod si non assequaris, licebit uel in eum modum hominũ ossa contemplari, quo ego quocp usus sum. Siquidem inspexi subinde admodum, uel sepulchris quibusdam, uel monumentis dissolutis. Atcp etiã fluuius aliquando sepulchrũ, pauculis mensibus ante negligentius extructũ superãs, ipsum ex facili dissoluit: totumcp cadauer agminis impetu tractim ductũ, carnibus quidem iam putrefactis, cæterùm ossibus adhuc inter se strictim cohærentibus, usqp ad stadiũ pronum detulit. At quũ ipsum locus palustris margine altus excepisset, eôdem cadauer appulit. Atcp hoc tale nobis occurrit, quale medicus ipsum ad adolescentis disciplinã de industria præparasset.

Cæterùm

A Cæterùm mihi usum est etiam latronis quandoque cadauer assiccatum, paululum extra uiam in monte procumbens, quem uiator quidam se prius adorientem contrà pugnando occidit. Nemo autem ipsum illius regionis inquilinus sepulturæ mandaturus erat, ut qui odio ipsum prosecuti, à gruibus deuorari gauderent, quæ illud carnibus biduo absumptis dimiserunt, tanquam ad artuum posituras exquisitius perdiscendas uolenti cadauer assiccatum inspicere. Tu si ne huiusmodi quidem ullius spectandi copiam nactus fueris, at in simia incisa carnibus ablatis, singula exactè ossa cõsideres: ad quod delegeris simias hominis figuræ quamproximas. Tales nimirum sunt, quarũ maxillæ nec oblongæ, nec dentes canini, quos Græci κυνόδοντας appellant, magni prodeunt. In id genus simijs etiam alias partes humanis positura similes deprehendas, atcp eius rei gratia bipedes ipsas & ingredi & currere. Quæ uerò cynocephalos imitantur, rostro longiore sunt, & caninos habent prominentiores. Hæ etiam uix binis cruribus consistunt erectæ, tantum abest ut ambulare uel currere possint. Itaque simiæ uel maximè homini similes, exiguo aliquo interuallo perfectam illius rectitudinem non assequuntur. Nam & femoris caput obliquius quodammodo cum acetabulo coxæ committitur: & quidam ex musculis qui in tibiam descendunt, ulterius progrediuntur: quę ambo rectitudinem impediunt, offenduntcp: quemadmodum & pedes ipsi calce magis angusta constant: digitis autem insigni spatio inuicem discretis. sed hæc parua sunt, eocp simia paululum à rectitudine discedit. Quæ cynocephalos referunt, quoniam amplius hæ, idcp manifestò iam ab humana specie degenerant, eui dentem quoque ossium dissimilitudinem sortitæ sunt. Proinde eas potissimum simias delegito, quæ hominis figuram proximè accedunt, ac in ipsis ossium naturam ex libris nostris decerptam diligenter condiscas. Statim enim fiet, ut nomini
B bus etiam ipsorum assuescas, quæ simul ad reliquarum partium incisionem percipiendam non mediocriter conducent. Quippe si hoc pacto instructus in humanum cadauer assiccatum postea aliquando incidas, facilè omnia agnosces, & memineris. Quòd si lectione sola, citra simiarum ossium speculationis usum ac consuetudinem nitaris, haud poteris ita adamussim hominis cadauer repente uisum cognoscere, nec recordari. Siquidem memoria rerum quæ sensibus nostris patẽt, assiduam requirit consuetudinem. Hinc est quòd inter ipsos homines, illos celerrimè cognoscimus, quibus cum familiaritatem habuerimus. Qui uerò semel iterumcp uisus longiore temporis interuallo nobis occurrit, eum rursus præterimus, nec omnino cognoscentes, nec quod antea cõspexerimus, memores. Hoc pacto neque decantata illa Anatome, græcè ἡ περιπλοσις, quòd casu accidat, dicta, quam nonnulli medicorum magna celebritate profitentur, spectatorum naturam edocere potest. Inspicere prius conuenit multo ocio quanque particulam, ut statim uisa cognoscatur, præsertim in hominibus ipsis: sin minus, certè in animantibus homini similibus. Quin & multorum partes cute, nonnullorum carne etiam ipsa detectas cõspeximus, quum fœda quædam lues carbunculorum in plerasqp Asiæ ciuitates ingruisset. Porrò per id temporis adhuc in patria studebam Satyro, annum iam quartum in Pergamo agenti cum Costunio Rufino, qui diui Aesculapij templum extruxerat. Quintus autem Satyri præceptor haud multò antè è uita excesserat. Qui igitur inter nos illum particulas quasdam detectas incidentẽ conspexerunt, promptè eas cognoscebant, accuratamcp artuum dignotionem molie-
bantur, imperantes ægris, ut motũ aliquem æderent, qui à quo nam procederet musculo, ipsis constabat, dum leuiter musculos contraherẽt, interim etiam in obliquum deflecterẽt, arteriæ magnæ adiacentis, uel nerui, uel uenæ spectandæ gratia. Alios autẽ omnes quasi cæcos uidebamus, quibus tum partes detectæ essent incognitæ, tum alterutrum è duobus necessariò accideret: nempe uel dum multas nudatorum musculorum partes eleuabant, circumagebantcp, negocium ægris fa-

C ceſſerent, fruſtra importuni, uel nequaquam huic rei manum admouerent. Nam ægro iniungere ut particulam conuenienter moueat, ij quibus id conſuetum eſt, percallent: unde nimirum ego didici uulnerum ſpectationem illis qui iam antea nonnihil eruditi ſunt, præceptorum memoriam confirmare: alios autem qui nunquam concisionem adminiſtrarunt, omnia ipſam docere non poſſe. Sed age ad inſtitutum ueniamus. Oſſium, ut dixi, omnium natura perdiſcenda eſt, ſiue in humana, ſiue in ſimiæ corpore, modò poſſis: præſtaret autem in utroq;. Poſt illa mox ad muſculorũ conciſionem properandum. Nam hæ duæ corporis partes reliquis omnibus ueluti fundamenta ſubiecta ſunt. Deinde licebit quoduis diſcere priùm, ſiue arterias, ſiue uenas, ſiue neruos. Atque in horum conſectionibus uerſato, uiſcerũ natura, ad hæc inteſtinorum, adipis, & glandularum, innoteſcet: quæ rurſus ipſa per ſe penitius inſpicere conuenit. Hunc igitur exercitij ordinem ſequi potius tibi ſuaſerim. Porrò qui alio modo uolet oſtendere, curabit ut particulam ab ipſo propoſitã quàm fieri poteſt ocyſſimè detegat, uariiſq; modis indicet, aliàs ſecundum aliam ſectionis adminiſtrationem, ut docturus ſum. Præſtiterit ſic inſtructum eſſe, ut ſi quando ſimiæ copia non datur, aliorum animantium corpora queas incidere, definiens ſtatim in quibus à ſimia diſcordent, euarientq;. nam & illa indicabo. Oſſium ſanè poſitura ſeorſim, ut dixi, expoſita nobis eſt. Atq; oportet te libro illo quo hæc tractantur, prius perlecto, nõ res modò, ſed nomina quoque ipſarum uelut in numerato habere, ne in præſenti commentario ſi quod in ſermone incidat, interpretari cogamur. Porrò ſcripſimus paulò antè etiam muſculorum anatomen ſeparatim, amicorum impulſu, ut diſcedentes haberent uiſorum commentarios. Maximè uerò hortati ſunt ut hanc ipſam anatomen ſeorſim peculiari libro comprehenderem: quoniam Lyci quidam commentarius nobis allatus eſt, tam prolixus, ut propemodum quinque uerſum milia contineat, in plurimis D ipſorum erroribus ſcatens, adeò ut etiã muſculi non pauci omiſſi ſint. Noſter uerò in quo anatomen ipſam tradidimus, quaſi tertiam illius partem magnitudine ſua abſoluit: uniuerſos tamen muſculos docet, præterquam quòd Lyci etiam mentionem faciat, qui muſculorum complurium actiones ignorauit, quaſdam omnino præterijt. Licet ſanè cuicunque uiſum fuerit, ex illo etiam libro ſimiæ conciſionem addiſcere: ſed hinc quoque eandem eſt petere, tum magis adhuc quomodo ſingularum partium muſculis diſſecandis manũ admoliri conueniat. At primùm in cadauere exercitij ſumas exordium, quo muſculi cuiuſque principium extremum q; & fibras conſideres: omnia ne muſculi inuicem ſimilia exiſtant, an compoſitionem uariam ſortiantur. Quoſdam enim ſimplicem fibrarum naturam habere inuenies, nõnullos duplicem, ut pluribus ſibi mutuò incumbentibus ſimiles eſſe uideantur: iam longitudinem inter ſe contrariam fibras continere. Quæ uniuerſa medicinæ parti, quæ manu medetur (χειρουργίαν græci uocant) tum actionibus inueniendis haud parum profuerint. Etenim in chirurgia interim muſculos ipſos propter abſceſſus altiores, humorum illiſiones & putrifica uitia incidere cogimur. Actionis cognitio maximè ex uſu eſt, ut pernoſcas functionem in magnis uulneribus, ubi muſculus totus ex tranſuerſo fuerit diſſectus, abolituram. Quod ſi prædixeris, nullum reprehenſioni locũ querulis iſtis hominibus relinques, quæ illius abolitionem medicorum curationi, non uulneri prius impacto ferunt acceptam. Quin etiam ut exquiſitè manu cures, actionis muſculorum cognitio nimiũ quam eſt neceſſaria. Quippe nonnullorum munus tam eſt proprium, ut tota paruicula fiat inutilis, ſi actione ipſius priuetur. Quidam uerò improprijs præſunt functionibus. Quamobrem ſatius eſt eum qui hæc prænoſcat, alios reuerenter, alios audacius incidere. Præſtat etiam pro fibrarum ductu, diuiſionem ipſorum moliri. Nam tranſuerſæ ſi cum hac conferantur ſectiones, actionem diſſoluunt. Voco autem tranſuerſas, quæ ad angulos rectos fiunt. Neceſſe quidem eſt interim partes quaſdam

A tes quaſdam uulneribus anguſtis in profundum ſpectantibus confectas adhuc amplius diuidere, aliàs ob alios uſus. Fit enim interdum, ut punctura aliquis maximè circa tendinis caput uel radicẽ accipiat, eamq; totam adeò anguſtam, ut periculum ſit ne ſummis partibus conglutinatis profundiores nõ coaluerint. Eſt quũ ob ſuffuſionem muſculos incidimus. item figurarũ gratia ſubinde in quibus uulnus acceptũ eſt, profunda diuiſio euaneſcit. Quippe ſi eleuato, exẽpli gratia, brachio, uulnus impingatur, fieri certè nõ poteſt ut in tota curatione ſic homo figuretur. Deligenda ſiquidem figura, quę ex omnibus minimè eſt dolorifica. At dum ſi gura qua uulnus acceptum eſt mutatur, ut præſenti malo ſit idonea, diuiſio in alto facta interdum obſcuraſcit, & ex toto occultatur, ut nec medicamentũ in eam immitti, nec ſanies poſſit effluere: ob quã cauſam inciſio eſt in talibus neceſſaria, ſiue in latum uulnus ducere, ſiue glutinare deſideres. Atq; in hoc opere, fibrarum poſituraę, muſculorumq; actionum intelligentia omnium maximè requiritur. Cæterùm accuratè omnia qui ſe in Anatomicis exercitat, cõfecturus eſt, ne uel propriis ipſum manibus pellem auferre pigeat. Nam qui ante me ſimias alijs excoriãdas, quemadmodum ego quoq;, initio cõmiſerunt, octo ſtatim muſculos ignorarunt: ex quibus duos ad buccam mouendam natura formauit, alios duos qui brachia lateribus attrahunt. Hi ſanè in totum, ſicut reliquorum quatuor & uſus, & tendines, iam antea fuerunt ipſis incogniti. Vniuerſi nanq; in tendines adamuſſim rotundos deſinunt. Explicati ſic, in latum & eiuſmodi tenuitatem ceſſant, ut membranam eſſe diceres. Plantę quidem tendo qui hanc partem occupat, ſubhæreſcit: palmæ uerò, qui illam. Cenſuerunt autem de ijs Anatomici omnes, quòd qui in manibus eſſent, digitos flecterent: qui in tibia, calcem retrorſum agerent. Atque hoc probabili ratione aſſeruerunt, in pedibus enim ne unus quidem natura ad tendinis generationẽ ſeorſim deſtinatus eſt, ſed unius ſuræ muſculi bipartiti, portio al
B tera prædictum gignit tendinem. In manibus cõſpicua tendinis eſt generatio: ſed inter excoriandum auellitur. Is autem qui palmam intercurrit, ſimul cum illo detrahi nequit. Itaq; deprehendentes tendinem ex muſculo clarè proficiſci, deinde uidentes infimũ eius extremum auulſum, ad diſputationem magis quàm ſtudioſam inſtitutionem declinant, rati & hunc, ſicut ei ſubiectos, flectendis digitis eſſe procreatum. Multa certè id genus in uniuerſo animante Anatomicis neglecta offendimus, quippe quos diligenter incidere pigeret, cõtentos dixiſſe quid probabile ſibi maximè uideretur. Quare non eſt quod mireris tam multa exiſtere quæ animali adhuc uiuo ignorarint: quandoquidem quæ diligenter reſecantem ſola ſpectare conueniebat, tanquam nullius momenti reliquerunt. An enim unquam incidere conati ſunt, aut funiculo partes uiuente adhuc animali excipere, ut quænã actio læderetur condiſcerẽt? Primùm itaq; mihi famulorum aliquis ſimias incidebat, quum uidelicet opus id detrectarem, uilius exiſtimans quàm ut à me adminiſtraretur. Poſtquam uerò exiguam quandam carnem ſub axilla inueniſſem, inſidentem ſimul & cõiunctam aliqua ex parte illius loci muſculis, ſed quæ nulli ipſorum poſſet accommodari, uiſum eſt mihi ſatius alteram ſimiam diligenter excoriare. Accipio igitur ipſam in aqua ſuffocatam, ut facere cõſueui, ne uidelicet pars ulla colli contundatur. ſummam cutem duntaxat aufero, ijs quæ ſubiacent, intactis. inuenio muſculum tenuem & membranoſum coſtis omnibus incumbentẽ, qui inferius principium ſubter uniuerſam ilium cutem expanſum habet. Hic muſculus uertebrarum in lumbis contiguus erat operculo, quod ex ſpina ligamenti naturam ſortitum prodijt. Nomino autem ſic quæ ex oſſibus procedunt, quemadmodum quæ de cerebro & ſpinali oriuntur, neruos: nerueas autẽ muſculorum tenuites, tendines appello. Quia uerò ſemel hunc muſculũ inuenio (dicetur enim ſuo loco eius natura) multò etiam magis cupio totã ipſam animantis pellem auellere. Atque inde comperio, quos paulò antè inueneram muſculos, haud ad me-

C diocres usus à natura creatos, quorum primos interiori manus parti subiectos re-
censebimus: quoniam melius esse censeo, in primis totius manus disciplinam in-
stituere, sequutum librorum ordinem, quos De usu particularum septemdecim
conscripsimus. Etenim priores administrationes Anatomicas duobus compre-
hendi libris iuxta Marini Anatomæ ordinem: cuius in opere de partium usu men-
tio facta est. Nunc tandem ad hunc commentarium aggredior, diu interea in con-
sectionibus spectandis uersatus, ut quędam insuper exactius elaborata adinueni-
rem: præsertim ex ijs quæ in exordio illius operis cōmemorantur. Latebant enim
me adhuc parui illi summis in artubus musculi, qui primum cuiusq; digiti articu-
lum inflectunt. Putabam solius membranei ligaminis beneficio, quod foris dig-
tos ambit, tendine ad extremum ipsorum internodium porrecto, functionē hanc
administrari. Putabam quoque tendines unumquenque digitum in latera mo-
uentes, ijs qui extendunt ipsos flectuntq;, proportionari, ut solis ossium particulis
in artuū compagibus insertentur. Atqui rem aliter se habere comperi. Nam singu
li in singulis digitis ad extremum usq; extendebantur, fibras exiguas, & telæ ara-
neorum modo subtiles, in ossa, post articulorum iuncturas sita, immittentes. In
summa igitur manu & pede hæc inuenimus. Cæterùm non pauca huiusmodi
alia in reliquo toto commentario habentur: de quibus suo loco dicemus. Quo-
niam uerò contraria Anatomicorum præcipuis dicere subinde uideor, satius esse
cogito paucula de hoc prælibare. Non ego primus medicorum in concisionibus
discordiæ autor extiti, sed potius ueteres, idq; duplici de causa: hac, quòd non-
nulli falsa memoriæ prodiderint: illa, quòd diuersis docendi rationibus usi; licet
inter se non dissentiant, quantum ad uisorum cognitionem attinet, imaginem ta-
men controuersiæ ijs præbeant qui libros quidem ipsorum legunt, cæterùm quæ
consectiones indicant, nunquam uiderint. Dictum itaque est uberius de huius-
D modi uniuersis in primo Anatomicorum dissensionis uolumine. Dicetur autem
etiam nunc, sed breuius, & quantum ad præsens duntaxat institutum conduxe-
rit: hoc sermonis sumpto exordio. Nonnulli sanè consectionum professores tot
numero esse musculos autumant, quot singuli habuerint capita. Quidam non
capitibus, sed terminis attendendum esse censent: ad hæc, magnitudinem ipso-
rum considerandam. Siue enim multa capita inuicem coëuntia statim unius de-
scriptionem musculi efficiant, non conuenit (aiunt) musculum hunc tot esse pu-
tare, quot eius capita numerentur. Siue etiam termini plures motum habeant
uniformem, melius esse dicunt unum hunc musculum statuere. Quòd si iam in
particulas plures linea recta dissolui nō posset, multò sanè magis unum hunc mu
sculum esse pronunciant. Huiusmodi quid etiam medio musculo accidit, qui ca-
bito à foris incumbit. Nam cohærens sibi, continuusq;, & unus adamussim, qua-
tuor tendinum propagines in brachiale diffundit, motum uniformem ministran-
tium. siquidem unusquisque digitum cui insertus est, mouere solet. Meritò igitur
omnes Anatomici musculum hunc unum esse dicunt, non aduertentes tendi-
num multitudinem, in quos desinunt. Eadem ratione uidentur adiectum ei mu-
sculum, qui paruos digitos in obliquum agit, unum putare, licet in suo ipsius ter-
mino duos potissimum tendines habeat. Constrinxit enim ipse uniuersam super-
positam tendinum molem, unius descriptionē musculi obtinens. Quòd si quem-
admodum tendinibus, sic quoque musculis eis incumbentibus duplex esset cir-
cumscriptio, duos nimirum musculos statuissent, qui paruos digitos in obliquum
flecterent: quandoquidem musculum, cui reliquorum trium digitorum motus
delegatur, non unum collocant. si tamen motuum similitudo sufficens nota est,
quæ fidem faciat unum existere musculum: certè quemadmodum extendentem
quatuor digitos unum omnes ponunt, sic & in obliquum eos agentes, non duos
musculos, sed unum numerarent. Præterea quum plura musculus capita habue-
ris,

A rit, quæ inter se haud multò post principium in musculi suam obtinentis circum-
scriptionem coëant, neque hìc mentem capitum numero aduertunt, pari modo
priorem brachij musculum ex duobus incipientem capitibus unum omnes con-
stituerunt, quod tum finem unum habeat, eoq; motum necessariò unum, tum uni
uersam pariter circumscriptionem unam. Non tamen illos qui suram efficiunt,
unum ponunt, etsi per unum tendinem calcem ingredi opinentur, eò quòd lon-
gissimè ipsorum capita procedunt prius quàm in idem unà conueniant. Si itaque
rectè ponunt, parum recta in alijs musculis disciplina frequenter utentes, non ta-
men protinus dicet aliquis, huius gratia ipsos ignorare de quibus differunt. Nec
etiam meliore docendi modo usum, hinc solùm cum alijs dissentire quisquam su-
spicabitur. Duos itaque eadem in re doctrinæ modos deinceps producam, specie
quidem discrepantes haud mediocriter, cæterùm re ipsa non admodum. Dicetur
autem usus ipsorum hoc pacto. Digitos treis maiores, pollicem uidelicet, quem
ἀντίχειρα Græci uocant, indicem, & mediū, unus musculus in latus ceu ad parui
digiti regionem inflectit, ex toto cubiti osse procedens: iuxta brachiale treis tendi
num ramos diffundit, à quibus in latere digitorum insertis, obliquè ipsius motus
peragitur. Hic quidem prior docendi modus est. Alter post hunc iste est. Duo mu
sculi extrinsecus cubito incumbentes, treis illos digitos in latera flectūt. Alter ipso
rum in medium & indicem digitum tendine bifido inseritur, cubiti ossi quamlon-
gissimè adnexus. Alter simplici tendine prodiens, tanquam & ipse unus sit, polli-
cem indici admouet. caput quidem in supernis partibus propter cubiti articulum
obtinet, mox in tendinem cessat, qui musculo nuper dicto, binos digitos, medi-
um puta & indicem mouenti, adhæresc it. Atq; hæc altera tibi disciplina esto. Diffe
runt sanè inuicem, non re ipsa tantum, de qua disputant, quantum, ut diximus, do
cendi ratione. Exactior enim quodammodo altera est, quæ duos esse musculos di
B cat ipsos, quòd propriam circumscriptionem musculus qui pollicem mouet, ha-
bere uideatur. Non tamen prior omnino repudianda est, quia musculi inter se mu
tuam ferè societatem ineunt, tenuibusq; inuicem filamentis cohærent. Multò ad-
huc magis in tendine, qui magni digiti & brachialis motor est, docendi ratio falsæ
dissensionis imaginem præ se fert: quandoquidem in illa quoq; unum hunc esse
musculum dicas licet: quemadmodum ab Anatomicis assertū est, quòd uidelicet
unū habere caput unamq; circumscriptionē uideatur: etsi duos in radij extremo,
ubi brachiale incipit, tendines producat. At uerò cui exactior disciplina curæ fue-
rit, ei magis conueniet dicere, non unum musculum, sed duos existere: quamuis
inter se arctìm cohæreant à capite usq; dum in tendines scindantur. Nam quòd o-
mnino separantur, si cōmodè eos secernas, quodq; diuersas specie partes mouēt,
duos esse ratio ipsa conuincit. Siquidem alter tendinum maiorem digitum, alter
brachiale mouet. qui sanè motus idem est, particulæ uerò diuersæ. Quòd porrò
motuum differentia potius quàm superioribus principijs musculos inter se discer
nere consueuerint, satis argumenti præbent, non unum dicentes, sed duos muscu
los existere, à quibus omnes digiti mouentur: quanquā & motus eorum ferè sit
uniformis, & principium superiore ex parte unum. Quia uerò hoc tendinum ca-
put secundum articulum, illud primū & tertium inflectit, idcirco duos aiunt esse
musculos, exactè per totum brachium inuicem adunitos, prius quàm in tendinū
radices terminentur: quas pariter duas esse, ex motuum diuersitate animaduer-
terunt. Itaque disciplina exactissima hanc animi intentionem continet. Non ta-
men aliter docentes reprobare decorū est, quum parum ab ea desciuerint. Secus
enim faciundum est, quum à plerisq; bonæ existimationis uiris scriptum nonnihil
inueniamus, quod à clarissimorū doctrina tantillū degeneret. Adeoq; nos priore
illa uti præstiterit, ne auditores turbemus, in discordię imaginationē perducentes.
Qui autem exquisitè rem uolet considerare, uel opinabilem præfatus disciplinam,

C subijciet deinde sermoni, melius esse, si quis duos hosce, exempli gratia, musculos, propter rationem illam existimet: uel præstantissimam interpretatus, iterum deinde subiunget, licere duos hos musculos, unum propter longissimam interse continuitatem cõstituere. Hæc itaque de omnibus musculis prædixisse initio conueniebat. Nunc quomodo se gerere debeat, qui tum ipse exercitari, tum alterum docere uelit, tempestiuum est dicere. sed primùm ostendemus communem multorum, Anatomici nomen falsò sibi arrogantiũ, impostoruam, qui interim animal incîdunt longo tempore mortuum, ut partes iam inaruerint, contractæq; sint. Ac maximè dum cutem à foris ipsi circundatam tendunt, uel membranas, uel alia quædam corpora, nonnullas simul à subiectis particulas auellunt, quo modo & illi qui per tendinem internæ manus parti insertũ digitos trahunt, inflectunt que. Quamuis ipsi dicant musculum, uel tendinem, in os, quod mouebitur, conijci oportere. Malè itaque hîc eorum quæ rectè dixerint obliti, digitos aiunt à tendine flecti nusquam ossi inserto. proinde quam nos tractandi rationem inibimus, ne ex æquo cum illis fallamur, dicendum modò uenit. Primùm sanè totam cubiti, atque digitorum cutem exteriorem auferemus: ab ea solùm, quæ extremam intus manum cooperit, abstinentes. Dein quæ in articulo sunt, quo manus summa cubito iungitur, πάχπυ Græci, brachiale autem Latini uocant, studiosè adimere oportet, si fortè quippiam ex cute detracta relictum sit. Verùm huiusmodi auellendis scalpellus acutior est accommodus, quemadmodum musculis inuicem separandis retusior. Iam uerò membranis ademptis, primóq; post ipsas medij cubiti sub cute summa musculo, de quo paulò pòst disseram clarius, uidebis ligamenta articulorum compagibus iniecta, posita in utraq; membri parte foris & intrinsecus transuersa: quibus capita tendinum subiacent, interna parte digitos flectentium, exteriore intendentium. At ex utraq; ligamentorũ, quæ dixi, parte interna
D quidem duo sunt musculi: quorum hic recto tramite ad paruum digitum, alter ad indicem brachialis motor porrectus est: externa uerò unus, qui brachiale per cubitum extendit: duo per radium, brachiale utrique mouent. Alter ipsorum etiam magni digiti motor est, quem duos potius quàm unum æstimandum esse dixi. Cæterùm omnium à foris musculorum, de quibus uerba fecimus, capita ligamenta habent transuersim circundata. Iam alius quidam musculus toti radio desuper incumbit: nequaquam hic in tendinem alijs quos recensui similem cessans, sed in particula extremum, quo in interiora conuertitur, paulò membranosius obtinet. Nullo hic musculus ligamine cingitur, ut nec ij qui brachialis nodum inflectunt, sed quemadmodum à nobis dictum est, carnosus, simul & in membranaturam, ubi radius terminatur, degenerans, intrò diuertit proximè brachialis commissuram. Atque licet tibi membranosum tendinem, neruea eius tenuitatem appelles. Medium itaque situm hic musculus possidet, ut neque exterior, neque interior in manu certè naturaliter figurata existat: ut qui toti membro, radióque incumbat. At quum omnes Anatomici cubiti particulas in duas partiantur regiones, has exteriores, illas interiores ipsius appellantes, nos quoque eandem diuisionem, ne nouum docendi modum inuehere uideamur, sequi necesse est. Atqui hunc musculum externis potius quàm intimis adscribendum censeo. Cæterùm alius etiam, quo de clarius agere distuli, intus in cubito delitescit, nulli omnium qui in uniuerso habentur animante, simílem præstans usum: imò nec eorum qui in tibia sunt, ulli conuenit. Extat sub cute manus interioris medius inter radium & cubitum musculus, quem in tendinem latum desinentẽ palmę subnasci diximus. Nam cute subtracta medius interiorum apparet. nihil autẽ refert, an exteriora prius incidas. Ab hoc igitur musculo, quem sub cute per latum tendinem propagari dictum est, auspicemur. Tendo autẽ hic paulò ante brachialis nodum emergit: quare hinc probè dissectionẽ ipsius inceperis. Haud enim obscure

A circumscriptus est, & à uicinis subiectisq; musculis seiunctus. Ad hæc tenuibus fibris continetur, quas uel digitis queas auellere. At longè facilius hoc scalpello hebetiore perficies, tendinis caput in sublime eleuans, uel hamo, uel tuismet digitis exceptum. Hinc uerò primum incîdes ipsum sursum uersus ad cubiti iuncturam tendentem, ex qua duxit originem. Commendantur maximè ad huiusmodi munus obeundum, ut modò est dictum, scalpelli ex myrto. Vbi iam transuersim ipsum, primumq; ramum desuper exortum incideris, inferiorem partem cum radicibus ipsius sublimem eleues, transuersa línea ab incumbentibus segregatam. Atque hîc mentem operi adhibeto. mox enim tendo hic post suum ipsius caput interioris manus cuti adhærescit. Hoc loci bifariam licet sectionem administres. Priore tendinẽ latum cuti cõtinuum à subiectis partibus auferes, scalpello ipsum acutiore separans. Altera cutem à tendine liberabis: quà subditis partibus tendinis incumbit, intactam relinquens. nam utroq; modo natura ipsius apparet. Vbi iam segregaueris, iterum conaberis tendinem seorsim à subiacentibus adimere. sic enim innotesceret, ex tali prodijsse musculo. Iam uerò idem omnibus digitis interioribus subtensus est, in lineam illam desinens, qua depilis manus pars ambienti eam cuti pilosæ committitur. Post hunc tendinem, quem internæ manui subnasci docuimus, dilatata uidebis uasa, & neruos inibi distributos. His membranæ incumbunt, quas cum ipsis in musculorum dissectione tolles. Nam subsunt tendines, qui digitos flectunt, à binis prodeuntes capitibus: illic maximè siti, ubi & ligamentum, & tendinis in eo dilatati caput positum esse retulimus, de quo dicere nuper destiti. Horum itaque capitum subiectorum aliud, quatuor producit tendines, digitis omnibus, præterquam magno, propter secundi internodij principium insertos, à quibus secundus eorum articulus flectitur. At quod huic subiacet caput, in quínque discretum particulas, quæ singulatim ualidum aliquod muni-
B mentum in extremam usque digitorum aciem distribuunt, inibi inseritur. Tendines autem uniuersos, ualens aliquod uallum munimentumq; singulos priuatim continet, multò sanè ipso tendine durius, membranæ uerò simile crassiori. Quod pro arbitrio uoces licet, ligamentum, membranam, aut composita appellatione membranosum ligamentum, uel membranam duram. Nec prohibet quicquam, tendinum indumentum, uelamen & tunicam appellare. Porrò si post caput in ramos scissum, tendines singulos unà cum prædicto inuolucro attrahas, flecti per eos, qui subiecti digitorum ossibus insident, primum ipsorum tertiúmque articulum uidebis, tanquam inibi tendine inserto: priorem uerò nodum, per ligamen quod circulatim ossibus adhæresçit: quo tendines quatuor suffulti, medium duntaxat quatuor digitorum articulum inflectunt, ceu in caput secundi internodij insinuentur. Vocant autem Anatomici ossa digitorum, internodia latinè, φάλαγγας uel σκυτάλιδας græcè, ut in libris de ossibus annotatum est. Videbis autem, ubi inseritur, ligamine, quod tendines in orbem ambit, sublato. Et quidem tendines subditi, qui digitorum ossibus incumbunt, citra fissuram tertium cuiusq; digiti os ingrediuntur. Quatuor huic superstrati, secundo, ut diximus, ossi inseruntur: utpote qui priori cuique tendini maiusculo subhærent, singuli bifariam scissi subditum tendinem circumeunt, ac secundorum ossium lateribus insinuantur. Porrò maior digitus priuatim hoc supra cæteros habet eximiũ, puta quòd nihil ex altiori-
bus ad ipsum deuenit, nec particularum propago soli ipsi ex communi omnium capite, sed aliunde accedit. Quare magna cura diligẽtiaq; cauę manus partis tendinem inspicito, qui ex quatuor sibi contiguis in maiorẽ digitum propagatur: nõ tamen in primũ eius articulum, sicut illorum unusquisq;, recto tramite peruenit: secundum uerò ascendens, mox ad tertium usq; porrectus, primum quidem simíliter illis insitu mouet: alterũ deinde tunica extrinsecus ipsum ambiẽte: quam ubi scalpello acutiore à tendinibus dissolueris, iuxta longitudinem incidere cõuenit,

C Nam ſi manu aberrans, tranſuorſim, non recta linea diuiſeris, totum tendinem ei ſubiunctum amputabis. At quum tendines unà cum indumentis circundatis ad ſua deducis capita, uel, ut dictum eſt, recens admodum ſimia eſto, prius quàm digiti exiccati induratiq; tendinibus trahẽtibus renitantur: uel aqua calente in eam confuſa, recenti ſimilẽ efficito: uel dum modicè indurueríntmanibus tuis emol liens, permouensq;. Clarius autem functionem ſingulorum didiceris, uniuerſis quæ digitos circumeunt partibus præciſis. Atq; hac ratione tendines ligamento ſubditos tractabis. Cæterùm aliorum duorum muſculorum, qui brachiale, Græci κάρπον uocant, flectunt, conſectionem paulò ſupra articuli commiſſuram exordi ris. Ibi ſiquidem in neruoſas palàm tenuitates exeunt, et manifeſtas tendinũ illinc prodeuntiũ circumſcriptiones obtinent. Iam uerò ſecernens ipſos ab ijs tum quæ ſubſunt, tum quæ ambiunt, particulis, aduſque ſuperius inferiusq; extremum, tie luti demonſtrauimus, tendines quidem imo articulo uides inſinuari, capita ipſo rum cubiti nodum adire. Vnus itaq; tendinum in brachiali iuxta paruí digiti recti tudinem oſſi recto membraneoq; inhæreſcit, quod propter cubiti proceſſum con ſiſtit graphij modo figuratũ, quẽ diſſectores Græci nunc γραφοειδῆ, nunc συλοειδῆ nominant. Alter tendo ſtatim ab articuli iunctura profundius mergítur, ut in bra chialis os aliquod putes ipſum inſeri. At dũ ligamẽta ſuperſtrata incidis, ad quoda dam palmę os indici digito præpoſitum excurrere uidebis: ac id iuxta principium ingredi. Hi ergo quinq; muſculi totam interiorẽ cubiti regionẽ occuparunt: qui bus ademptis, radij motores apparebunt, de quibus poſtea dicturi ſumus. In præ ſentia cubiti muſculos interiores prius exequar, hoc præterea ſolùm adiungens, eorundem muſculorũ ex alto proceſſus, ſiue auferre, ſiue reſeruare libeat, utrũ ma lis, conſectionẽ ſequuturam nihil offendes. porrò digitis inſertos tendines adhæ D rere ſinito, ut exiles muſculi ſumma in manu conſpiciantur, qui uel citra exteriorũ inciſurã poſſunt inueniri, quo oſtenſurus ſum modo. Satius fuerit omnino poſtre mos ipſos diſſecare, ut in ſermonis proceſſu explicabo. Atq; externorũ diſſectio ita ferè adminiſtrabit. Sub cute uaſa, neruiq; ſuperficiarij extant: quibus cũ mem branis exemptis, quatuor ligamina tranſuerſa clarè conſpicis: unum cubiti radijq; extremum conſtringens: alterum in cubito duntaxat, priori ſubiacet: relíqua duo ſoli radio inhærent. ſed primum recta linea incidendum eſt: deinde ligamenti par ticulas ob diuiſionem mutuò diſiunctas, utrunque ad ſuam quanq; radicem redi gere oportet, aut penitus ipſum præcidere: ab hoc primum tendinum quatuor ca put digitos mouentium, præter magnum, quòd alij in medio ſiti ſint, in altum at tollere: mox id quod exiguos duos digitos ab alijs in latera diducit, in binos ſcin ſum tendines. Nihil porrò diſcriminis eſt, etiam ſi ad inferiorem manus partẽ mo tum hunc fieri dicas, modò pro naturæ ipſius habitu figuram ipſam conſideres, ut Hippocrates docuit. Poſtea reliquum tertium, ſimilem motũ grandioribus mi bus digitis ſuppeditans. Princeps itaq; tendinũ caput ex uno, ſicut & ſecundum, muſculo prodijt. Tertium bifariam incidens, quà digitos duos, indicem & medi um flectit, de uno procedere muſculo comperies: quà magnũ, de altero. Atq; hac ratione quatuor muſculi prædictis ligamentis ſuberũt. His ſuccedit qui brachiale ad paruum digitũ promouet tendine unico, palmæ oſſi quod exiguo digito præ ponitur, inſerto. Cõtinet ipſum haud ualens ligamentũ, quod ex ſolo cubiti tuber culo oritur. In magno digito alterum hic quoq; ualidum, caput duorum tendinũ conſtringit: quod ſanè quantumuis craſſum radij os ut eſt concinne inſculptum, pari ſinu in tuberculo excipit. Porrò unus ipſorum in os quod ante maiorẽ digitũ brachiale uerſus collocatũ eſt, cõijcitur. Alter in ipſum maiorem digitũ ſtatim ab articuli iunctura ingreditur. Quos inquã duos tendines ſiue ex uno dicas muſcu lo, ſiue duobus exortos, nullũ grauè incõmodum cõſectioni adferes. Præſtat autẽ, ſi nuper dicta animaduertimus, tendines illos è duobus muſculis inuicẽ coëuntes

A præcidere. Etenim ſi exquiſitè ipſos libet incidere, à mutuo cõnexu dirimes, quẽ admodum antea cõmemoratos duos, qui tres digitos maiores in obliquũ agunt. Reliquus exteriorum cubiti muſculorum, qui brachiale extendens ſummo ten dine palmæ ſe ante indicem medium q; digitum inſerit, caput tendinis in radio fi xum propter brachialis iunctura exigit. In eum itaq; modum octo erunt muſculi, qui totum extrinſecus cubitum occuparunt: iuxta alterum ſeni. Si uerò dicas à duobus muſculis tres moueri digitos maiores: ab uno rurſus qui radij eſt, bra chiale, magnumq; digitum, ſeptem erunt. Cæterùm quo pacto ſinguli muſculi in radij os ſe conijciunt, in muſculorum conſectione dictum eſt, ac nunc dicetur etiam, ne quid ſermoni deſit. quinetiam de ſuperiorum proceſſibus, ueluti libro iam citato ſcriptũ eſt, uerba ſumus facturi. Quippe conſtat, de eiſdem eadem eſſe dicenda. In exteriore quidem brachij nodo tria muſculorum capita inuenis: eius ſanè qui digitos quatuor extendit, elatiſſimum: qui brachiale paruum digitũ uer ſus reflectit, humilimum: medium uerò inter illa, quod digitis duobus minoribus ſubſeruit. Sub his iam in imo, non ſuperficie, duo muſculi conduntur, qui ex toto trium digitorum oſſe, quod ex cubito ducit originem, inuicem coëunt. Primus quidem maxima ex parte duorum digitorum eſt, ille reliqui magni prope ſuperi us extremum. Incumbit ipſi alius, brachialis muſculo cohærens, qui maioris di B giti caput extollit: idem uerò totam profunditatem regionis quæ inter utrunq; os radij & cubiti habetur, occupat. Huius itaque muſculi diſſectionem, quemad modum & aliorum omnium, à brachiali incipere conuenit. Quam qui molitur, magnaq; cura pellem detrahit, membranæ attendet, quæ ligaminis naturæ com pos, intra cubitum radiumq; per totam oſſium longitudinem exporrigitur, atque externas membri partes ab intimis diſcriminat. Inibi ſiquidem muſculum hunc ligamento inſidere comperis. ſatius forſan erit dicere ex ipſa oriri. Quum igitur eundem probè à ſubiecto ligamine auulſeris, ut docui, item à cohærente muſculo ſegregaueris, occurret ſub eo quidam obliquus exilis de cubito in radium perue niens: quo de paulò poſterius ſermonẽ inſtituemus. Nam prius adoriere muſcu lum prædicto adnatum, incumbentemq;, ſed uniuerſo radij oſſi porrectum, eiq; perpetuò adhæreſcentem: qui etiam radium ſuperiore ipſius extremo leuiter at tingit. Deinde elatiorem hoc muſculum incidere oportet, commemorato immi nentem, radioq; connexum, quem antea retuli, bipartito tendine in palmam, ante pollicem ac medium digitum inſeri. Huius muſculi finem deprehendes, quà exte rior maximè brachij nodus extat, conſcendere iam quadantenus etiam ſuperpo ſitam nodo brachij partem. Eum uerò conſidera, qui huic ipſiq; radio peculiariter deorſum expanſus, totam manum reddit ſupinam, ſupraq; hunc proceſſum con tinuum adnatumq; prædicto exigit. Maximè enim hic turbatur opus, ac deſtrui tur: quandoquidem & extremum huius muſculi in membranam degenerãs, bra chij muſculis qui inibi ſunt, inſinuatur. Sines igitur ipſum, nec in cubiti cõſectio ne conaberis curioſius diſquirere: uerùm ubi ad brachij muſculos uentum erit, primùm deteges inter ipſos interiorem, ut nunc oſtendimus, & caput nimirum brachij oſſi per tenue ligamen inſertum, inuenies. magna uerò ipſius portio bra chij muſculis hac parte inſidet & adnectitur. Exteriores itaque cubiti muſculi ta lia quædam habent capita. Ex interioribus qui quidem brachiale ad paruum digi tum inflectit, à nodo brachij interioris incipit, attingitq; cubitum. qui uerò ad reli quum magnum, ex eodem nodo ducit originem. porrò inter utrunq; caput pro ceſſus habetur muſculi in manus cutem elabẽtis. Atq; huic rurſus ſubſunt capita duorum muſculorũ qui digitos mouent, & mediam cubiti radijq; regionẽ totam implent. Minor itaq; illorũ & medius exactè ſitus eſt, & ab externo capite proce dit, leuiuſculè brachiũ cubitũq; attingens. Alter uerò ſolus huic ſubiacet, per pro fundiora mediã radij cubitiq; ſedem uniuerſam complexus. Quinetiã utriq; oſſi

C cohæret,& cubito propter gibberum,& brachiale comprehendit ea parte,qua re-
ctus in paruum digitum insertatur.Est & alia eius pars, quæ ortum similem præ-
cto musculo quatuor mouenti digitos obtinet. Verùm iuxta lineam rectam indi-
cem adit, quemadmodum & tertia ipsius portio eisdem digitis applicatur: maxi-
ma uerò etiam regionem,quæ radium cubitumq; intercedit,occupat. Quum iam
& hunc musculum diligenter inciderís, ipsius obliqui, de quo antè paulùm dice-
re distulimus,exponendi tempus certè occurrit.Etenim omnibus quos percensui
musculis exemptis, radij peculiares apparent,per quos supina pronaq; manus to
ta efficitur. Quatuor autem sunt uniuersi:duo ad primas radij partes, duo ad prio
ra brachialis extrema pertinent.Ex ijs qui brachiale spectant,alterum ipsorũ scito
esse obliquum, radium ac cubitum intercedentem: cuius quidem caput ex cubi-
to enasci, extremum autem radium, cui mouendo est, ingredi comperis. Nam si
manum supinam collocaueris, uelisq; musculi caput tuismet digitis prehensum
extendere,quod in omnibus te facere præcepi, totam in pronum cõuerti manum
uidebis:quemadmodum si eum,qui toti radio superstratus caput in brachiũ con-
iicit,de superiori extremo tetenderis,sic quoq; supina manus tota euadit.Quippe
hi duo musculi contrarias inuicem actiones obeunt. utrique mouentur ad finem
radij qui brachiale respicit: uerùm longior ipso carnosioreq; solus ipsi passim desu-
per iniectus, agensq; extrorsum,manum supinam figurat. quare & exterioribus
eum annumerãt.Alter uerò qui radium intrò flectit, pronam efficit. Reliqui duo
musculi radium deorsum uersus mouentes, & ipsi quodammodo obliquè inuic-
cem opponuntur. unus ab interna parte situs, ex brachij nodo prodit: idem ca-
piti flectentis brachiale ad magnum digitum musculi coheret,ex elatioribus radij
partibus emergens. alter internus quidem est, sed hoc minor: atque ideo tranſuer-
D sum magis fibrarum situm obtinet,& radio,quà eminet,per extremum neruosius
insertatur,quàm prior dictus interior, qui continuum sanè ipsi processum in radio
um exigit. cæterùm inferius consistit, ut ferè ad medias usq; radij partes subinde
extendatur. Constat autem omnibus, interiore tenso pronam manum constitui,
supinam exteriore, qui ex ligamento articuli membraneo processit, attingens alio
quatenus cubitum quoq;. Porrò dicti mihi sunt omnes qui cubitum radiumq; in
orbem ambiunt: ac postea summæ manus exiguos aggrediere. Itaq; exteriorum
musculorum tendines uniuersos, aduscq; extrema, quæ singulis in digitis haben-
tur,eximere conuenit: non tamen omnium interiorum,sed prius examinabis mu
sculos exiles, tendinibus tertium articulum mouentibus adnatos, deinde omnes
amputabis.Etenim hi musculi ex quatuor inuolucris tendini cuiq; circundatis ori
ginem deducunt: mox in digitorum latera subeunt, tendinem generantes,ut pri-
us quoq; est dictum,admodum tenuem.Proinde si à carnoso, qui in prima propa
gine habetur,incipias diligenter consecare,& à uicinis partibus cutem detrahere,
paruum inuenies tendinem toti digito adhærescentem.Quatuor autem ut tendi-
nes isti, etiã musculi digitorum hi sunt, parui,annularis,medij, & indicis.Etenim
magnum alij mouent octo musculi. Alius longissimè ab omnibus digitis abdu-
cit: alius indicem uersus agit. Longior autem factus est necessariò qui quamlon-
gissimè deflectit, eoq; caput ex primo brachialis osse profectum obtinet.Breuior
porrò,latioreq; est,& obliquis constat fibris, qui indicem admouet: cæterùm alijs
musculis,quos referam,insidet,capite ante medium digitum palmæ affixus. Iam
uerò sicut magnum digitum longissimè ab alijs diducit ex primo brachialis osse
procedens, sic paruũ alius eiusmodi musculus à cæteris plurimum remouet,origi
nem ducens ex brachialis ossium priore,cui etiam tendo totum inibi brachiale fle-
ctens inseritur.Hi igitur septẽ musculi meritò Anatomicos nõ latuerunt.Quippe
nulla pars quæ artificiosius adimi desideret, quò sit conspicua, ipsis incumbit.Ita-
quidem qui magnũ & paruum longissimè abducunt, nõ solùm à nullo occultan-
tur musculo

A tur musculo,uel tendine,sed prius etiam quàm tendines digitorum motores dete
guntur,in ea consectione qua tendinem membraneũ depili excarnicq; manus par
ti subditum auferimus, alij singuli quatuor ipsis tendinibus in imo litis adhære-
scunt. Meritò igitur hos latuere, sicut & me haud paucis annis, qui palmæ subia-
cent. Nisi enim prius magnos ipsos tendines, à quibus digiti flectũtur, & septem
illos musculos,quorum mentio facta est, adimas, nullus ex musculis exiguis ap-
paret. His autem sublatis unum quoddam cõtinuum corpus ex omnibus confla
tum spectatur,quod exquisitius ad musculos inuicẽ segregandos discernas oportet. Ex quibus bini ad priorem cuiusq; digiti articulum intrinsecus perueniunt, ac
obliquos iam quoq; attingunt,quapropter & flexum non rigidum omnino, neq;
indeclinabilem efficiunt, sed leuiter in latus inclinant: ut unusquisq; ipsorumten
sus primum flectat articulum modicè inclinando. utriq; uerò in rectum singulos
digitos agunt,nec in ullam partẽ declinãt. Reliqui omnes ex brachialis palmæq;
ligamento iuxta ossium ferè commissuram processerunt.At magni,ut uocant,mu
sculi,elatiorem his processum exigunt, & ipsi ex ligamento nati, quod nõ ossium
dictorum,sed musculorum quos uocaui magnos, bina capita unde mouentur di-
giti, constringit. Porrò ligamen hoc ex brachialis ossibus utrinq; prodijt, nec cubi
ti extremum attingens,nec initium ossium quæ post palmam habentur. Quòd si
iam musculos hos ademeris,nullus tibi dissecandus restabit,uel ex ijs qui summã
manum explent,uel ex illis qui totum occupant cubitum: uerùm inde ad ossium
compositionem eundem erit, inspiciendumq; quot numero sint, quem inuicem
situm,quemq; inter se contextum habeant. Diximus autem abundè de ijs in com
mentario de ossibus. Cæterùm ligamenta omnia quæ adhuc sunt reliqua, muscu
lis quos retulimus ablatis,incidere conaberis,meditatus antea triplicem huiusmo
di corporum naturæ usum existere. Primo id præstant, à quo & nomen ipsorum
B deriuat.Nam ex osse in os inserta,uinculum utriusq; commune redduntur,hoc so
lo nomine,ut ossa inuicẽ deligata contineant. Secundo usu munimenta sunt cor-
poribus subditis, quemadmodum in brachialis tendinibus dictum mihi est. Ter
tio indumenta his ipsis tendinibus extrinsecus circundant. Quartus autem ipso-
rum usus generalis alius nõ est.Etenim qui musculi exactè ligamenta in suis ipso-
rum capitibus tenent, eorum similis est quoque usus ei quem de ossibus ostendi-
mus: nisi quòd huiusmodi ligamenta os ossi non committant,sed medio ipsorum
musculos subiectos ossibus, ex quibus ducunt originem,connectunt. Verùm ta
lia examussim ligamẽta nullus musculorum quos memorauí, obtinet, alij autem
nõnulli habent,quorum iterum meminero:quemadmodum & brachij anterior,
de quo mox plura. Formam uerò quandam ligamenti etiam dictorum musculo-
rum aliqui ijs uidentur habere,qui in paruo magnum possunt dignoscere:quem-
admodum certè magni quoque digiti motor, quamlibet exiguus, ab alijs ossibus
quamlongissimè ipsum abducit: tamen & hic circumscriptionem quandam liga
menti ex primo brachialis osse prognatam exigit,uerùm exacta sunt usu priore li-
gamina in musculis commemoratis. brachiale quina numero asserit. intus unum
magnis duobus musculis, qui digitos flectũt,incumbit: extrinsecus quatuor,me-
dium uidelicet tendinum,qui digitos moueant: & in radio bina: quartum præte-
rea cubitum intercurrit. Alia uerò ab his,quę in singulorum digitorum articuli,to
tiusq; brachialis cõmissura habentur, membranea sunt. Iam alia quædam uideas
dura,ac crassa,quæ brachialis ossa ac palmæ inuicem colligant,de quibus in præ-
sentiarum agemus. Nam musculis omnibus, quos dixi, exemptis, hæc apparent
euidentius. Quid,quòd continuis adhuc ossibus,motũ quendam in palmæ cum
brachiali commissura spectas:Quapropter diuisis inter se ligaminibus,manifestò
solui statim conspiciuntur & dissiungi,quæ prius unita uidebantur. Ac propter os-
sium breuitatem,& exactam articulorum structuram non admodum perspicuus

C ipſorum motus eſt, ſed etiam pleriſq; hæc omnia unum eſſe uidentur, maximè ue-
rò oſſa brachialis. Oportet autem ipſa ad commiſſuras ligamentis præciſis inuicẽ
diſſoluere: quorum commiſſuræ, inquam, ſi commouentur priuſquam exaque
rint, apparent. Articularis ſiquidem motus quidam breuis quum ſit, clarè animũ
aduertentibus oſtendit ubi ligamenta ſecare conueniat. Nam dum extendis bra-
chiale, deinde contrahis, oſſium coitus etiam ligamentis motum aliquem exigua
um (ut dictum eſt) repræſentare uidetur. Illic itaq; particulas incidens, omnia inui
cem diſſolues, formamq; ipſarum uariam eſſe uidebis. Item dum lata hæc ligamẽ-
na detegis, aliud quoddam rotundum ſpectas, tendini oppoſitum, brachiale par
uum digitũ uerſus inflectenti: quod in primo de particularum uſu explicuimus,
quomodo reuellat os cartilaginoſum, hac in parte articulo brachialis incumbens.
Præterea ligaminibus detectis conſpicies alterius muſculi brachiale magnum di-
gitum uerſus inflectentis tendinem, qui primo indidem oſſi brachialis inſeri cre-
ditur, adhærens quidem ei, ſed ligamentum aduſq; caput primi palmæ oſſis perre
ptans. Atq; hîc tendini detegendo curam omnem adhibeas oportet, ne perſeces,
neq; opineris, ut quidam, ibidem deſinere, ubi etiã apparet iſs qui incurioſius pri
mi brachialis os, ut dixi, incidunt. Conſideres autem in hoc quoq;, cubiti procel-
ſum, quem rectà ad paruum digitum porrectum, à graphij ſeu ſtyli modo Græci
diſſectores γραφοειδῆ & συλοειδῆ appellant. Is nimirum docebit te, ſi totum arti-
culi nodum in latera circũagas, quomodo obliquis brachialis motibus miniſtret,
quos extremæ manus circumductu molimur. Ad hæc exquiſitius contemplare
radij motus ad cubitum, quos manum totam circumagendo efficimus. Verùm
cubiti motus ad brachium, qui uel inflexu uel intenſione fiunt, nequaquam exa-
ctè prius uidere licet, quàm toti brachio omnes muſculos ambientes detraxeris.
D Itaq; hoc iam agamus, memores quòd ſuperſtratum radio muſculum in brachij
os peruenire dixerimus, nec non ei ſubiacentẽ ſtatim illuc procurrere, qui palmæ
ante indicem mediumq; digitum inſeritur. Præſtat igitur, ut oſtendimus, obſerua-
re horũ muſculorũ capita. ſin minus, at certè illius qui radio incumbit. Siquidem
apparebit tunc primùm euidenter, quum priorem brachij muſculum detexeris,
porrò facies id, duo hæc attendens, uenam uidelicet quæ per totum fertur brachi-
um (Græci ὠμιαίαν uocant) & muſculum qui ceruicem occupat. ſatius forſan
erit dicere, qui eam efficit, ſolus enim hic in eam partem incumbit. proinde ſecto
in uena decliuis adminiſtretur: tota, quæ inibi adhæret, cute ablata, & omnibus
muſculorum membranis. Eum uerò qui in ceruice habetur, ſecabis, fibrarũ ſimi-
litudinem diſſimilitudinemq; obſeruans, ex quibus etiam totam circumſcripsi-
nem ad unum cacumen aſcendentem cognoſces: cuius proceſſus tanquam man-
gularis in brachium conijcitur. Peculiaris quidem eſt humeri articulo: uerùm ſo-
lus ex iſs qui mouent ipſum, neceſſariò aufertur, ut prioris muſculi brachij caput
biceps appareat. Itaq; cogitatione complectaris uolo, clauiculæ os eſſe A &B: ſca
pularum ſpinam B C. muſculis autem incipientibus à primis & tertijs capitibus,
uno extremo ad B peruenire, altero ad D. Ac B quidem ſummus humerus eſt,
D uerò extremum ipſorum, quo in brachium inſeruntur. tota inſertio conprehen
dit B D. Cæterùm de hoc muſculo iterum nobis dicendum eſt, quum eos qui hu
meri articulum mouent, exponemus. In preſentia uerò complexus animo. ipſum
auferri, quæ deinceps dicuntur, aſſequere. Brachij prior muſculus, qui iuxta ue-
nam humeralem omnibus uel citra confectionem apparet, maximè in gymnaſiis
cis, duo habet capita ſuſpenſa: unum ad ſcapularum ceruicis eminentiam, alterũ
ad proceſſum, quem nonnulli ob anchoræ ſimilitudinem ἀγκυροειδῆ, quidam ab
arcus cornu κορακοειδῆ nuncupant. Ligamen utriuſq; capitis abundè ualens eſt,
paulò minus toto rotundum. Quapropter hæc ipſius capita deorſum in brachiũ
procurrentia ſequi te conuenit; quippe quum in idem mutuò coierint, muſculum
hunc

A hunc non certè ſublimem, neq; ab oſſibus diſſidentem generant, ſed ueluti cum
illis inquam capitibus brachij oſſi mox cohærentem: inſuper alteri muſculo mi-
nori ſubdito elatius ad cubiti articulum uſque inſidentem, ubi & neruoſam exili-
tatem quam ædit, ualidum tendinem procreat: per ipſum radium pariter & articu
li membranoſum ligamen cõprehendit, quo totũ etiam articulum attollit, paula
tim ad interiora declinans. Ablato iam hoc muſculo, alterum ei ſubiectum cõpe-
ris, brachio & hunc ex duobus carnoſis principijs circundatum: uno in poſteriori
brachij ſede, altero in anteriore magis: uerùm poſterius caput longè altius eminet.
Atque hæc mutuo in idem coitu muſculum unum generare ſpectabis: qui in ner
ueam deſinens tenuitatem, in cubiti os per tendinem procreatum inſertatur, & fle
ctens ſimul articuli nodum, & in exteriora paulatim inclinans. uerùm utriſq; mu
ſculis probè functionem obeuntibus, articuli flexus in neutram partem deflectit.
Tres igitur muſculi priores, ſunt qui cubiti articulum flectunt, ſicut oſtenſum eſt:
duo uerò alij connexi inuicem, hunc articulum extendunt: quibus etiam manum
admoliri ſic oportet. Primũ incides muſculum internis brachij partibus iniectum,
cuius caput ſub cute iuxta poſterioris axillæ muſculi extremũ habetur (naturam
ipſius in muſculorum humerum mouentium conſectione explicabimus) finis au
tem ad cubiti articulum peruenit, iuxta interiorẽ brachij nodum membranoſus,
tenuiſq;. Cæterùm ubi hunc ſuſtuleris, duo principia muſculorum totam manũ
extendentium conſiderato: quorum alterum ab humili coſta ſcapularũ oſſis non
totius, ſed ex dimidio ferè ipſius partis ſuperioris prodit: alterum uerò ex poſtre-
ma brachij regione ſubter caput. Hæc iam procedentia in brachio coëunt: dein-
de per tendinem elatum cubiti tuberculum ingrediuntur. Ac fibrarum rectitudi
nem ſequenti, tendo hic duplex apparebit: qui externam partem prioris muſculi
B ex iſs quos oſtendimus, obtinet: intimam ſecundi. Iam uerò ſi diſiunctam utram-
que muſculi partem attrahis, totam extendi manum ab utroq; uidebis: hoc diſcri
mine inclinationis ad latus facto, quòd prior in exteriora, ſecundus intrò oblìquè
deflectat. Cæterùm ſub hoc alius deliteſcit muſculus brachij os ambiens, qui ſe-
cundo adunitur, adeò ut ipſius particula anatomicis eſſe putetur, ſicut etiam eſt ſi
quis unum bifidum hunc, totum eſſe cõſideret. Integrum eſt etiam pro fibrarum
rectitudine ipſos ſeparare, ita enim hunc perpetuò carnoſum poſteriori tubercu-
lo committi ſpectabis. Quem ſi tendis interim, recta ac indeclinabilis circa cubiti
articulum intenſio fieri uidetur: nõnunquam intrò paululum uergere. Dicti mihi
ſunt omnes totius manus muſculi. Quod autem de his, & omnibus quæ in conſe
ctionibus apparent, ſcire cõuenit, auditum ſemel, memoriæ ita mandabis, ut nun
quam excidat. Etenim inueniuntur quædam, quę paulum primo initio, uel à me-
dio itinere ad uſque finem immutentur, alia in ipſo ſolo fine, nonnulla etiam con-
nexa appenſis, uel appenſa ſunt connexis, uel huiuſmodi quandam aliam paruã
differentiam ſortiuntur. Si igitur tibi quoq; membrum incidenti aliquod, præter
ea quæ à nobis ſcripta ſunt, quippiam inueniatur, ſcito hoc rarum exiſtere. Qua-
re nec antea damnare opera noſtra oportet, quàm ipſe, quemadmodum
nos, frequenter corpora inſpexeris. Itaq; primus hic liber colo-
phonem accipiat. Secundo de cruris muſculorũ
ligaminumq; conſectionibus admini
ſtrandis peragã, adijciens
etiam de unguí-
bus ſermonem, utriſque artu-
bus communem.

LIBRI PRIMI FINIS.

C

CLAVDII GALENI PERGAMENI

DE ANATOMICIS ADMINISTRATIONIBVS LIBER SECVNDVS.

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.



TI ueteribus minimè uitio uerterim, quòd de administrandis con
sectionibus nihil scripserint, ita Marinũ quòd memoriæ quędam
prodiderit, laude dignum esse iudico, quippe superuacuum erat,
illos sibi aut alijs cõmentarios præscribere, qui domi apud paren
tes à pueris exercebãtur uti lectione & scriptura, sic etiam cadaue
rum consectionibus. tantum enim ueteres non modò medici, ue
rum philosophi quoq; anatomæ studuerunt. quare ne incidendi rationes cuiquã
sic edocto memoria excideret, non magis erat metuendum, quàm ne linguæ ele
menta scribere obliuiscerentur ij, qui ab ineunte ætate ipsa didicere. Posteaq; uerò
temporis processu non liberis modò, sed alienis etiam artem communicare hones
tum esse censuerunt, quamprimũ sanè factum est, ut non amplius in corporum
consectionibus pueri exercerẽtur. nam absolutis iam uiris, quos uirtutis nomine
colebant uenerabanturq;, artẽ impartiebant. Vnde protinus necessariò accidit, ut
eam infelicius condiscerent, exercitatione, quã in pueritia auspicari solebant, abo
lita: quæ quantũ ad omnia ualeat, omnes prisci palàm uidentur ostendisse, non so
lùm eos uocãtes humanos, qui in artibus excellunt, sed breuiter uniuersos qui to
ta uita probitatis titulo inclaruerunt, quemadmodũ & his contrarios inhumanos
ac rudes. Quũ igit̃ ars Asclepiadum familia excidisset, deinde multis seculis in de
terius uergeret, opus fuit cõmentarijs, quæ speculationẽ ipsius integram conserua
D rẽt. Antea enim non tantũ administrationibus anatomicis, sed ne libris quidẽ in-
digebant: cuiusmodi Diocles sanè primus, quorũ memoria ad nos peruenit, poste
ritati reliquit: post hunc alij quidam ueterũ medicorum, neq; pauci ex iunioribus,
quorũ prius mentio facta est. Quandoquidem uerò præter alia, usus eorũ quæ in
id genus libris continebant̃, nõ ostensus est, sed ex æquo omnia reiecta sunt, tum
quæ maximã utilitatem arti præbebant, tum quæ nihil penitus, aut parũ adeo mo
menti ad eam cõferebant, potius erat (ut dixi) libris medicinalibus, in quibus aut
affectuũ dignotiones, aut præsagia, aut curationẽ describeris, cõtemplationẽ ana
tomicã intermiscere: quomodo Hippocrates factitare uidet̃. At quia periculũ est
ne huiusmodi speculationes pereant, tum propter huius ætatis hominũ negligen
tiam, qua circa artes laborant, tũ quia à pueris exercitari non assueuerunt, mento
cõmentarios scribimus. Nam si à maioribus ueluti per manus nobis traditas cõse
uare possemus, quorsum attineret literis ipsas demandare? Ego itaq; omnia, quorũ
cognitionẽ ab initio indipisci contigit, candidè ijs qui requirebant, impartij: cupi
ens uniuersos homines, si fieri posset, ea perdiscere: etsi iam nonnullos qui mihi co
perã dederunt, intelligã alijs nolle, quæ est ipsorũ inuidia, cõmunicare. quibus si
repente fato fungi contigerit, post me simul speculationes interibunt. Quamobrẽ
Marinum laudo, quòd anatomicas administrationes scribere non dubitarit: quan
tem parũ integras, nec perspicuas simul prodiderit, tum multò magis q̃ Anatomi
ci propè omnes utilissimam artis portionẽ non planè euidenter tractare uideant̃,
ipse alios libros exarare coactus sum. Quid enim utilius esse possit medico ad uul
nera quæ in bello accipiunt̃, ad telorũ extractiones, ossium excisiones, luxata, fra
ctura cum ulcere factas, item ad fistularũ sinus, absessuũ incisiones, & quęcunq;
alia huius generis, q̃ omnes & manuum & crurũ particulas accuratè cognoscere?
Vniuersas autem exteriores magis quàm interiores, scapularũ, dorsi, pectoris, co
starum, pectinis, colli, & capitis. ex his enim tela extrahere cogimur, partim conti
nuata

A nuata quædam incidentes, partim excidentes: nonnulla quoque eijcientes, in pu
trificis uitijs, sinuum curatione, quæ manu administratur, absessuum ossiumq;
excisione: aut ex particulis aliquid præcidere, aut dissecare res postulat: in quibus
nisi noueris ubi aut neruus, aut musculus præcipuus situs sit, ubi uerò arteria, aut
uena magna: interim mortis magis quàm salutis eris autor: interdũ uerò mancos
efficies. Linguæ autem musculos pernoscere, quot uidelicet numero sint, & qua
les specie, supra usum artis cõducit: non tamen præcipuum est, neq; necessarium.
Dico supra usum, quòd talia curiosius inquirere sophistarũ gratia cogimur, qui
bus non satis est naturæ artificium in utilibus tantum didicisse, sed passim propo
nunt cuius rei causa particula hęc facta sit, aut cur talis tanta ue. At homo dexteri
oris animi, contentus fuerit artem naturæ ex accurata unius aut duarum partium
consectione intelligere: in quibus tum per id quod uehementer rei medicæ con
ducit, tum per illud quod ab illius usu remotum est, naturæ sapientia innotescit.
Licet autem mihi potissimum dicere, huiusmodi consectiones ad affectus curan
dos noscendosq;, & ad illorum præsagia non esse ijs commodas, qui uarforum so
phistarum contradictiones euitare cupiant, qui sermonis inquisitione neglecta,
in autores eum conuertunt, dicentes ipsos hoc nomine talium disciplinarum inu
tilitatem reprehendere, quòd eas ignorẽt. Quorum gratia præter anatomæ usum
etiam superuacua cõprehendi, ne uel ex damnantis illas insciti a, sophistæ contra
dicendi facultatẽ nanciscant̃. Atqui hoc abundè ipsis in opere De usu particularũ
demonstraui: quanq; & nunc nihilo secius dicturus sum, quomodo omniũ corpo
ris particularum cõsectiones administrabis. Verùm nos quidem uti hoc agimus,
sic quoq; dignitatẽ cuiusq; speculationis, tũ usum ostendemus. Secus enim physi
cis anatomæ subseruit, qui disciplinã ipsam propter se adamant. Aliter ijs, qui non
B ob hæc illam amant, sed ut nihil temere à natura factum esse demonstrent. Aliter
ei, qui argumenta ex consectione ad actionem quandam uel naturalem, uel ani
malem cognoscendam inuenit. Ad hæc aliter ei, qui aculeos telorumq; cuspides
probè eximet, uel aptè quippiam excisurus est: quemadmodum ei, qui sinus, fistu
las, absessus manu rectè curabit. His enim, ut dixi, nihil æquè est necessarium, o
portetq; in ipsis medicum optimum in primis esse exercitatum: mox in latentium
uiscerum functionibus: deinde usus singulorum cognoscere, qui ad affectuum di
gnotionem medicis conducunt. Alia nanq; philosophis utiliora sunt, quàm medi
cis: duplici, ut dictum est, modo, uel solius speculationis gratia, uel ut docerent ar
tificium naturæ in qualibet particula probè expressum. Atqui Anatomici secus e
gerunt: ut qui eam partem diligentius uideantur excoluisse, quæ prorsus medici
næ ex usu non est, & parum commodi, idq; rarò, solet exhibere: illam neglexisse,
quæ præcipua est, ac utilissima, maximeq; necessaria ab omnibus existimatur. ea
uerò est quæ uersatur circa musculos, neruos, arterias, & uenas, non cordis, aut ali
cuius uisceris, uerùm quæ in cruribus manibusq;, ac thoracis exteriore iuxta spi
nam, aut pectus, aut costas, aut scapularum ossa, aut pubem, aut collum, aut caput
conspicuæ. Noui siquidem horum ignaros, quotidie in rebus securis timidos, in
ijs quæ metum postulabant, securos extitisse. Talis est qui latum extra femur mu
sculum, tanq; præcipuum aliquem suspiciosus obseruat, cui neq; tendo magnus,
neq; arteria, neq; uena subiacet, neq; functio aliqua mouendis cruribus necessaria
commissa est, quemadmodum illis qui genu articulum extendunt inflectuntq;.
Totius itaq; anatomæ pars utilissima in his consistit: quorum potissimè accuratam
tractationem professores illius omiserunt. Satius enim erat cognoscere, non quot
membranas singuli cordis sinus habeant, neq; quot uenæ ipsum nutriant, aut un
de, quomodó ue procedant, aut quo pacto neruus ex paribus illis, quæ à cerebro
deorsum ferunt̃, eidem inseratur: uerùm à quibus quidem musculis extendit̃ bra
chiũ, cubitus, brachiale, femur, tibia, & pes: à quibus rursum inflectitur: qui nam

C in obliquũ singulas partes enumeratas circumagant, quotq; unamquanq; nerui perreptent, unde progrediantur, quem ue situm nacti sint: ad hæc ubi uena aut ar teria insignis, ubi parua substrata sit. Hæc siquidem medicis tam sunt necessaria, ut ne ipsi quidem Empirici, qui de anatome libros integros cõmentati sunt, ipso rum scientiam audeant damnare, sed fateantur potius omniũ id genus cognitionẽ esse utilissimam. Verùm aiunt ex frequenti uulnerum factorum inspectione natu ram ipsorũ abundè satis intelligi. quorũ temeritatem quis non demiretur? Vbi enim ne uel ij, qui magnam in anatomis ipsorum industriã collocarunt, exactam cogni tionẽ sunt assecuti, multò minus ex uulnerũ intuitu quispiam didicerit. Hæc itaq; in cathedra sublimis aliquis sedens discipulis dicere, in ipsis autem operibus artis docere non potest, ut qui ipsemet primus omnes dictorũ animalis instrumentorũ particulas ignoret. nam sola quæ manifestò sub cute apparẽt cognoscunt, qui ad modũ periti inter illos esse uidentur. Quare uerbis cõtendẽdum cũ talibus uiris nõ est, neq; enitendũ ostendere, q; non solùm fortuita illa anatome & uulneraria spe culatio (hęc enim illorũ uocabula sunt) cuiusq; particulę naturã accuratè nõ possit edocere, uerùm ne uel ipsa quæ studio diligẽtiaq; administratur, nisi frequẽti in mul tis exercitio præcepta indagaueris, quæ ego hoc commentario recensebo. Empiri corũ itaq; minorẽ aliquis curã habuerit, qui manifestò cauillãdi studio tenentur. Ve rùm omnes anatomæ professores accusandi mihi sunt, q; tam necessaria negligen tius & ueluti defunctorie inquisierint. Vbi enim nõ paucos musculorũ tendines, uel integros musculos in quibusdã particulis ignorarunt, quid existimandũ est ipsis in neruorũ natura accidisse, qui quidem in summã interim exilitatem porriguntur, uim autẽ maximam obtinẽt? Quamobrem adhortor iuuenes, relictis in præsentia cerebri, cordis, linguæ, pulmonis, iocinoris, lienis, renũ, stomachi, laryngis, fœtus, uteri grauidi cõsectionibus, prius ediscant quali brachiũ, scapulę, & cubitus cõne D xu deligentur, quomodo rursus alia artuũ membra singula, qui nã musculi ea moue ant, qui nerui, quæ arterię & uenę quãq; particulã intercurrãt. atq; ob id ipsum ma nus & cruris anatomicas administrationes aliis omnibus prępolui, q; ad ea quę tũ usui hominũ necessariò, tum arti maximè conducant, ire primùm iuuenes operæ precium sit: deinde uerò q; eundem ita disciplinæ ordinem cõmentarij de usu parti cularum obseruẽ. Quod opus, ut dixi, non minus philosophis q̃ medicis utile exi stit. Quoniam igitur in illo de partibus humani corporis sermo nobis fuerat, ideo prius de manu (nam hæc propria hominis est particula) cõmentationem instituí. Nunc autẽ, ceu retuli, ne huius quidẽ solius gratia, sed potius ut iuuenes in primis illis maximè necessarijs exerceantur: nã hoc tempore secus ipsos factitare uideo, qui anatomica speculatione administranda dignos se existimant, ignorantes adhuc quali cubiti uenæ, neruus, uel caput musculi, uel neruea musculi exilitas, uel arte ria quæpiã substernatur. Vnde fit ut in uenarũ consectionibus maximè errent: quip pe cor incidunt, & linguã bubulã: hoc ipsum nescientes, q; plurimũ ab humanis discrepẽt. Superiore igit libro instituí quomodo manus musculorũ cõsectio sit ad ministranda: hîc simili modo de cruribus uerba facturus. Prius q̃ enim musculos exactè cognoscas, neruos aut uasa dissecare nec ipse poteris, nec aliũ docere. quam re & hîc cutis auferenda est, attendendumq; diligẽter, ne in primo plantæ exortu, iuxta calcis initiũ sito, unà cum cuticula tendinem ei subiectum auellas, cuius, ut in manu ostensum est, explicati interuentu cutis depilis, simul & circumactu dilati cilis membro subtensa est. Hanc igitur subiectis ibidem corporibus obductam si nere, ueluti in manu diximus, oportet: reliquam omnem membro toti adimere. id ipsum prius indidem discẽtes, femoris musculos omniũ primos esse incidendos: mox qualescunq; uelis, siue tibiæ, siue coxę, qui femoris caput, & cum eo uidelicet totũ femur mouent. si uerò interim uel tibiæ, uel coxę, priores q̃ ipsius femoris mu sculos uel coxæ dissecare libeat, auferes in tibia quidem musculorũ extrema, quæ

ex femore

A ex femore ad eam pertinent: in coxæ uerò musculis, capita quæ ad articulum attol luntẽ. Sed ex facili ipsa, quemadmodum ego dicturus sum, reperies, ab auguribus quibusdam nulli non cognitis auspicatus. Quis enim poplitem, genu & tibiam i gnorat? His iam animum accommodans, cõsectionem exordieris, toto membro cute simul & membranis ei subditis detecto. dictum nanq; mihi est prius, minimo sic negocio potissimumq; musculum deprehendi, utpote cuius circũscriptio pro fibrarum differentijs cognoscatur. Omnium itaq; primus tendo latus paulatim in carnẽ uersus summa sub cute apparebit, qui anteriori tibiæ ossi infra genu adhære scit. Ibi siquidem ingreditur, ubi tibia ipsa præceps est, quæ pars ceu totius spina suprà infraq; carne uacat, nudaq; est. Superius autẽ musculi huius initium, quod caput ipsius nominant, ex media maximè ilium ossis spina carnoso corpore proce dit, prolixum uerò & ipsum deorsum ad longitudinem animalis porrigitur, in gra cilibus uel ante cõsectionem cuilibet conspicuũ. Quinetiam quum distinguimus ipsum à partibus postremis, priores per totam longitudinem in spinam turbinatã desinunt: qualis est & scapularum ossis ceruix, maximè in summo ipsius fastigio. Hic itaq; musculus è media potissimum dicta spina ortus, per ilium os ad intimã femoris regionem defertur, in obliquum paulatim tendens. Hinc ad genu articu lum descendit, mox hunc circa femoris nodum interiorem permeans: inde rursus obliquo ductu tibię ossi ea parte injicitur, qua maximè excarnis nudusq; est. Hũc musculum si ad originẽ ipsius protendas, ita tibiam figurabis, sicut pueri in palæ stris crus inuertentes, altero uidelicet femori iniecto, quod tibi clare innotescet, si multas tibiæ partes ademeris: atq; hoc magis, si pedẽ iuxta articulum abscuerís. Magni siquidem musculi etiam mortuo animante tensi functiones suas citra car niũ præcisionẽ possunt indicare: exigui, nisi multis ipsarũ ablatis, nõ possunt. Cæ terùm post neruosam huius musculi exilitatẽ, etiã alius quidam examussim tendo B in tibiæ os anterius insertat: quẽ secutus, resecansq; musculum ipsi incumbentẽ, ad particulã unde, pdijt ascendes, idq; per summa femoris interius iuxta os quod pubi subest, ubi hic musculus caput habet: atq; indidem prior ipsius pars deorsum uersus in longũ exporrecta, sensim teretẽ figurã repræsentat. Ad hæc illi iuxta pe ctinẽ cõmittunt, & cartilaginis interuẽtu coëunt. Atq; hi duo numero musculi in utroq; crure sese mutuò iuxta primos excessus cõtingunt. Item ex ipsa regione un de prodierunt, & femore per interiora ducto, nec non ex loco propter quẽ tibiam egrediuntur, actionem suam docere te ualent. At etiã citra q; suam ipsa naturam in dicant, tu quoq; motum quo tibia circumfertur, manibus propriis inuenire pote ris: quippe dum ad exortus musculorum sedem attrahis, tibia elatius simul & inte rius attollitur. Verùm huiusmodi examina mortuo animante potissimum faciun da sunt, plurimis artuum mouendorum partibus undiquaq; eleuatis, &, si fieri po test, ossibus solis carne uacuis relictis. Porrò tertius à duobus primis tendo latus inseritur, nominato iuxta anterius tibiæ os cõtiguus: idq; magis ab internis ipsius partibus: paulatim uerò magna ex parte deorsum uersus ad obliqui musculi situ uergit. Inuenis ipsum, si, ut in prioribus duobus, pedetentim musculi particulam sequaris, quæ tendines prædictos procreauit: intrinsecus quidem primùm iuxta tibiam genuq; sitam: deinde uerò per poplitem sursum obliquè ascendentem iu xta posteriorem femoris sedem: postea sic ad coxę os (ubi simiæ nates carne pilisq; carent) foras ac in altum emergentem. Hinc enim exortus, ac caput indidem obti nens per femur obliquus defertur, deinde intrò ad processum quem dixi, perue nit, tibiam, ut ita dicam, retrorsum agens, quemadmodum saltatores factitare con sueuerunt. Nam sciendum est id de omni æquè musculo: nempe rectos motum rectum ministrare, contrà obliquos obliquum. Verùm nullus femoris muscu lus alius obliquiorem hoc situm habet. siquidem ab externa coxæ parte incipit, interna se in tibiam inserit. Necesse enim est tibiam hac tractam ansa retrorsum

C surſumq; ferri, & hac in orbem conuolui. Cuius ratione compoſitus, non ſimplex
hic motus efficitur. Hi ergo tres muſculi tibiam ingrediuntur, tendinibus conſtri
cti: quos auferre oportebit, ſi tibiam ipſam prius diſſecare cogites. Nam quid ſub-
ter lateat, ipſis incumbẽtibus uidere nullo queas modo. Iam alius eſt quartus mu
ſculus ex ijs qui in tibiam deferunt, qui non interna ipſius parte, uerùm externa ſo
lus tribus opponit, quantũ ad loci rationẽ attinet cui inſeritur. Extremũ ipſius in
carnem degenerans, ſimul & latitudine manifeſta conſpicuũ, tibiæ extrinſecus, uti
dictum eſt, connectit. Quin etiam magis adhuc dilateſcẽs iuxta ſuũ ipſius caput,
extra coxæ os ſitum, ſurſum protendit. Etenim prędicti caput muſculi hinc, ut do
cui, exorientis, muſculum hunc ſitu excedit: unde facilè innoteſcat ipſius functio,
tibiam totam ſimplici motu in externam partẽ agentis. Porrò notum eſt etiã expe
rientia, ſi uniuerſum muſculum ad propriũ caput uoles extendere, ſequuturã tibi-
am, quẽadmodum prædiximus. Eundem muſculum ſpectauimus curſori cuidã
haud uulgari abruptũ, medioq; in certamine homini auulſum: cuius deinde ſedes
inanis erat & concaua, ut quam partes ſuæ relinquerẽt: hæc quidem ſurſum ad ca
put reuulſa, altera uerò ad tibiã detracta. Curſor tamẽ ille poſteaq; dolor ceſſaſſet,
& inflammatio deſtitiſſet, obambulando nihil offendebat, adeò ut audacter cur-
ſum iteraret: ex quo etiã nihil ſentiẽs incõmodi rurſus certauit, iterumq; ceu prius
uictoriam retulit. Quod illi obtigiſſe non eſt uero diſſimile. nam in curſu non eſt
opus articulos in obliquũ torquere: uerùm ſufficit eos extendere, atq; inflectere.
unde nec hi tres commemorati muſculi, lato iſti & carnoſo præpoſiti, motus tibiæ
præcipuos adminiſtrãt, quantũ ſanè ad ciuiles curſoriosq; cruris uſus pertinet. Iã
poſt quatuor illos muſculos quintus alius exiſtit, nõ in anterius tibiæ os tribus pri
mis ſimiliter perueniens, uerùm ad inferius femoris caput, & muſculi tibiæ princi
D pium, à parte interna. Incidi itaq; poteſt non hinc modò, uerùm nihilo minus à ſu
periore etiã initio. quin & utrinq; cõſectionem adminiſtrare exercericq; melius eſt.
ſi quidẽ infrà inceperis, primus hic euidentiſſimè apparens totius muſculi proce-
ſſus, qui tertio inter narrandum dicto iuxta exortũ cohæret, ceu manu te ad caput
ipſorũ per poſteriores femoris partes, uſq; ad coxę os deducet. Sin autem deſuper
auſpiceris, ad muſculi nuper inciſi caput animũ diriges. Quatuor enim continua
muſculorum capita ex coxarũ oſſe prodeunt: lati uerò, quem curſori auulſum di-
xi, omnium extimum habet. ſecundum tibiam extrorſum agit. tertium de quo uer
ba fecimus, in exteriora paulatim intorquet & ipſum totam tibiam, ſimili quidem
ſecundo prędicto motu, ſed non ęquè magno. Hoc caput ſubſequitur aliud quar
tum, ut dixi. nam omnia uno ſita ordine, ex oſſe coxarũ procedunt. At à ſuperiore-
bus anatomen exorſus, inde per poſteriora internaq; femoris deſcendere conabe
ris: deducet emm te ad nodũ ipſius, ea nimirũ parte, qua & muſculorũ ad ſurã per-
tinentiũ alter procedit interior: in quo finẽ eius inſertum unà cum illo qui articuli
ligamentũ adiuuat, intueberis. Hunc muſculum ſi ad caput ſuũ extendas, cum ſe
more etiam tibia retrorſum introrſumq; ferri uidet. Id uerò ei accidit, q prædictus
huius muſculi finis cõmunis ſit adnato illius capiti, qui in ſura ab interna parte &
poſteriore habet. Satius igitur fuerit & horũ fines quoquo modo tibiæ cõmunes
auferre, quũ illos aliquãdo muſculos priores incidere fueris aggreſſus. Sic nanq;
& hic muſculus per ſe quidem femur extendere, tibiã uerò prędicti cum muſculo
ipſius cõnexus beneficio contrahere quoq; apparebit. Atqui ſi nunc omnes (de ſe
moris muſculis agimus) exemeris, adhuc magni tũ in priore, tũ in poſteriore inter
naq; uniuerſa femoris parte reſtabũt, ex quibus anteriores prius diſſecabis. Habẽt
ſanè unã omnes actionẽ: nempe qua genu articulũ extendant, non tamen uel ſitũ
ſimilẽ, uel capita, quæ quidem in totũ quatuor numero exiſtunt. elatius ex ilium
oſſis ſpina ꝓcedit, è directo muſculi omniũ primi dicti, idq; parte ipſius inferiore,
huic ſuccedit aliud multò maius priore et humilius, q̃d externa potius femoris re-
gione

A gione propter ipſos clunes potiſſimum eminet: ex quo (inquam) capite maximus
anteriorum femoris muſculorum exortus eſt. Huic cõtiguus connexusq; eſt à fo
ris omnium primum dictus latior carnoſiorq; muſculus, à medio propemodum
femore uſq; ad finem infernũ procedens, qui curſori fuerat auulſus. Ad eundem
huius muſculi locum peruenit & alius proceſſus, qui primus è ſpina ilium oſſis
exoriri dictus eſt: atq; ambo iuncti, unius muſculi modo aduſque patellam appa-
rent, (Græci ὠλενοκράπιδα & μύλην appellant) in quam per ualentiſſimum latumq;
tendinem inſeruntur: ad hęc totam ipſius priorem partem comprehendunt. Idem
tendo ad tibiam quoq; peruenit, firmus adeò, ut uix diſſolui queat: anteriori poſt
articulum parti inhęreſcens. His autem reſectis, alia muſculorum capita duo ſub-
iecta manifeſtò in conſpectum ueniunt: alterum quidem primum grandioris in fe
more capitis (Græci πρόκνημα uocãt) proceſſum attingit, præterea capitis ipſius
ceruicem. Reliquum uerò infra hoc emergit: atque ab interiore femoris oſſis ſede
rectà prorſus uſq; ad patellam totam carnoſam perpetuò defertur. Alterum deſu-
per incipiens iuxta internum femoris caput, membranoſiore extremo deſinit: cæ
terùm fines ipſorum cohæreſcunt, unitiq; ſunt. Atq; hac de cauſa profeſſores Ana
tomici hunc muſculum pro uno numerant, etſi plura capita habeat: ueluti maio-
res quoq; ipſorum externi, qui ualidiſſimum ex ſe tendinem producunt, de quí-
bus nuper egimus. At quòd omnium muſculorum qui genu articulum mouent,
ualidiſſimam ij functionem obire creduntur, quibus extenſio debetur, cuiuis no
tum eſſe arbitror. Quippe niſi hos firmiter extenderis, nullo pacto queas pedibus
conſiſtere. Sin autem omnes alios perijſſe finxeris, ſoli hi ad tenſionis ſtabilitatem
ſufficiũt. Nam poplitis flexura inter leues infirmasq; eius actiones refertur: fit au-
tem ubi crus ſeu quiddã ſublime à terra eleuare conamur, innixiq; firmiter altero,
totã corporis molem ſuſtinemus. Quamobrem natura neq; magnis, neq; multis
B muſculis ipſam commiſit: uerùm ex cõmemoratis unus capiti interioris ſuræ mu
ſculi inſinuatus, ut dixi, tibiæ flexus autor exiſtit: quanquam non magis ipſam fle
ctere, quàm ad internam regionem abducere uideatur. Hic quidem muſculus le-
uiter & obſcurè quodammodo genu articulum mouet. At quem magnum mu-
ſculum putãt ipſum flectere, qui totam propè regionem femoris poſteriorem inte
rioremq; occupat, is uel omnino non attrahit tibiam, uel certè parum, quia & finis
ipſius leuiter attingit articuli totius ligamentum in orbem circumpoſitum. nam
in os tibiæ minima quidem ſui parte ingreditur. Verùm coacti ſunt hunc poplitis
flexuræ autorem dicere, quòd nimirum ignorarent alterum muſculum articulo
latenter quidem inſinuatum, uerùm eundem uel ſolum poſſe nectere, uel inſigni
potentia prædituм: quem prius cernere non eſt, quàm à tibia muſculos ademeris
qui ſuram efficiunt. Quapropter nec mihi de eo dicere neceſſarium eſt, ſed quum
primùm ex ordine Anatomico fuerit detectus, tunc & ego naturam ipſius uniuer
ſam exponam. Nunc autem ex femore muſculis præter magnum duntaxat reſe-
ctis, licebit tibi & coxæ articulum mouentes, nec non circa tibiam uniuerſos dein-
ceps incidere. Fingamus iã nos coxæ articulum mouentiũ priores adminiſtrare:
ex quorũ numero maximum quoq; femoris muſculum eſſe diximus, quem per-
peram, ut retuli, genu articulum flectere arbitrantur. Ab hoc igitur ipſo articulo
exordiens, fibras cõtemplare. Quę quidem in poſteriore magis parte totius femo
ris habentur uſque ad coxæ os ſurſum tendunt: quæ interiorem perreptant pecti
nem, intrà porriguntur. Ex hoc enim toto procedens coxarum quoque iam os
amplexatur, quatenus humilimo pectinis oſſi iungitur. rectis igitur fibris poſte
rioribus coxæ articulum flectit. Sin autem & genu nonnihil mouere ipſum eo-
dem pacto, non alio permiſerimus, ijs ſanè quæ in lateribus ad pubis os peruení-
unt, obliquum intra totius femoris motum adminiſtrari deprehendes. Interim
uerò hic muſculus bina quædam uidetur uel tria, ceu exiguorũ muſculorum deli

C neamenta in se contenta assumere, interim unum, uel duo: unum planè quod in-
ternis coxæ partibus, iuxta ipsius medium paulo{que} superius medio, innascit. Ani-
mum igitur aduerte diligenter dum hũc incidis musculum pectini subiacentem,
ne illum præcidas, qui totum foramen, magnitudine sua alioqui maximum, occu-
pat, in suam quandam nerueam tenuitatem desinẽs, qua de mox agetur. Ita{que} ma-
gnum hunc, cuius nunc est mentio, à toto pectine resecans, abstineto primùm ab
eo qui foramen comprehendit: deinde ab humili musculo, quem etiã in hisce ani-
mantibus semper liuidum uidimus, orientem sanè ex inferiore pectinis parte, exi-
guo autem patellæ capiti inferius cohærescentem tendine haud inualido, licet ipse
magnus nõ existat: uerùm tendo ipse carnosus magis quàm neruosus ex toto in-
terioris genu partes excipit. Alter musculus ualentiorem hoc tendinem prædicto
contiguum descendentem{que} in reliquũ genu caput totum ducit, quantumcunq;
illud est, amplexus. procedit hic ex superioribus lumborũ iliumq; ossis partibus,
quibus utrisque originem suam debet. Hinc iam perspicuum euadit, musculum
hunc, nisi omnibus in abdomine recisis, ablatis{que} uniuersis quæ lumbis incum-
bunt, non posse conspici. Solus enim hoc pacto lumborum musculus euidenter
apparebit triplex interna sui parte per ualidum tendinem, qui ligamenti robur
naturam{que} habeat, in illam partem descendere, ubi pecten desinit coxæ commis-
sus. Extrinsecus autẽ altero neruео processu siue tendine, non autẽ longo ut prio-
re, sed tenuiore multò ilium ossi insinuatur. Alia ipsius pars, quæ ex medio tendi-
num processu infrà tendit, musculo totius ilium ossis interiore unà secũ excepto,
tendinem modò nominatum producit, exiguo genu capiti inhærescentem. Qui
iam uel ex ipso situ palàm deprehenditur, simul dum femur intrò flectit, etiam sur-
sum erigere. Atque experiunti tendenti{que} tibi sæpius hoc facere uidebitur, con-
D trariam uidelicet postremæ grandis musculi, cuius mentionem fecimus, parti, ac-
tionem obiens. Atqui paruum musculum liuentem obliqui intrò motus auio
rem esse femori quis ignorat? Ibidem haud alium præterea musculum femori in-
sertatum reperias: profectus autem ad exteriores, nimirum uniuersos comperis
ijs quæ femoris caput ambiunt, iuxta magnũ processum exteriorem, τροχαντῆρας
uocant, immitti. Primus itaque ipsorum sub cute summa positus est, ex tota ilium
ossis spina recta procedens: quæ quidem eius pars ex toto carnosa est, cui alia ad-
hæret contigua, paulatim iam in membranam desinens, ut mox exactam ligamen-
ti naturam habere uideatur. Incumbit hic musculus ijs ilium partibus, quæ osse
ipsorum magis eminent, & obliquè retrorsum spectant: cæterùm spinalium mu-
sculorum extremo connexus est. Vbi uerò hoc eius membraneum desinit, alius
processus carnulentus occurrit, è regione primo (ut aiunt) ex ilium osse emergen-
ti oppositus. Atqui quum eodem procedit ex lateribus sacri ossis mucronis, coc-
cygem Græci appellant, sensim etiam posteriores ipsius partes amplexatur. Au-
ferendus igitur est, sed ita, ut deorsum uersus protendas. Omnia uerò subiecta cor-
pora scalpello retusiore potius quàm acutiore deteges, quæ membranea uisco-
saque in totum sunt, coccygis nominati, & externi coxarum ossis extremi interme-
dia. Quin etiam pars huius musculi membranosa magis est, quàm carnulenta.
Quantacunque uerò ipsi contigua coxam ingreditur, ea omnino carnosa est, ca-
piti statim, quod ex coccyge deriuatur, admixta. Paulatim itaque tum has carnes,
tum ipsis oppositas, quæ ex ilium osse prodeunt, mediámque ipsorum membra-
nam à subiectis resoluas. Sic nanque & femoris caput reuelas, & bipartitum mu-
sculi finem alterum inuenis, postremis illius partibus connexum, rectoq; potiti-
mum tramite ad coxarum & mucronis sacri ossis, qui coccyx dicitur, exortus sinũ:
alterum in membraneum tendinem latum degenerãtem, qui priores femoris mu-
sculos complectitur, cõtiguus processui, quẽ ad genu descendere antea diximus.
Vnde liquet omnibus, musculum hunc femur retrorsum abducendo extendere.

per eam

A per eam nimirum insertionem, quæ recta tum ex sacri ossis mucrone, tum ex co-
xarum osse producta, ad caput pertinet. Ad hæc femur paulùm in exteriora decli-
nat: uerùm altero ipsius extremo dilatato, in latus extendit. Ambobus autẽ simul
tensis, perfectissimam totius cruris extensionem efficit. Vbi iam hunc musculum
sustuleris, alius occurrit, ualens, & omnino carnosus, qui ex tota propemodum
posteriore ilium ossis sede progrediens, uicinis etiam ossibus simul incumbit. Ve-
rùm tendo ipsius magni genu musculi, capitis uertici inseritur, adeo{que} ulterius ad-
huc procedit. Porrò animum dum hic musculus inciditur, paruo cuidam muscu-
lo adhibe, qui ab externis infernis{que} lati ossis finibus oritur: ac putabis hunc, nisi
exactè circumscriptionem ipsius obserues, magni musculi partem esse: non mo-
dò quòd ab eodem loco procedat, uerùm etiam quòd ad genu musculi caput, cui
grandis musculus immitti dictus est, contiguus ipsi existat. quin etiam paulò inte-
riorem quàm ille insertionem obtinet: erigens nimirum & hic femur retrorsum, cũ
leui ad interiora deflexu. Porrò alius ubi musculus colore liuido delitescens, ipse
quoq; grandi musculo similiter subiacet: qui hoc nomine promptius prædicto in-
uenitur, quòd liuorem repræsentet. Originem ducit ex interioribus simul & late-
ribus ossis lati: quem posse femoris caput cõtorquere, cuiuis est perspicuum. Ete-
nim & ipse magno femoris excessui seu tuberculo (trochantera nominant) sed hu
milius quàm grandior musculus inijcitur. Hi sanè tres musculi in magnum exces-
sum femoris, sicut dictum est, ingrediuntur. Ab his alij duo cõditi planè introrsus
femoris caput detorquent, & per ualidos tendines in grandioris tuberculi femo-
ris sinum deligantur. Vtrisq; ex osse quod pubi subest, procedunt, foramen occu-
pantes, hic intus, ille extrinsecus: mox ad ipsam femoris ceruicem à foris emergũt:
unde sic ad tuberculum ipsius per sinum prædictum ascendunt: cui rursus ante-
B rior demissius, posterior elatius immittitur. Quum iam pariter huius capita à pecti-
ne abripueris, ligamen membraneum cõmuniter utrisq; subiectum seruato, quod
totum pectinis foramen comprehendit. Equidem numerosus hinc est processus
musculorum, qui uidelicet etiam ad uicina foramini ossa utrinq; porriguntur. Ita-
que musculum exteriorem ex facili dissolues: interiorem uerò, si totum uoles ex-
quisitè contemplari, ossium pectinis cõmissuram prius scalpello ualente dirimes:
quod leui admodum negocio confeceris, nam cartilago utraque intercedit, quæ
ipsa connectat, committatq;. Quapropter si in illa consectionem moliaris, facilè
administrabis, opusq; promouebis, adeò ut solutis statim inter se ossibus, muscu-
lum prompte queas intueri. Insuper magis hoc efficies, si ubi pectinis ossa scalpel-
lo diremeris, ilium ossa manu utraq; prehensa extrorsum ualidè reflectas. quippe
hæc quoq; tali functione soluuntur, seperanturq; ab osse lato, ut tota illa regio su-
pina iam & conspicua euadat, uniuersaq; pectinis pars interior clarè omnibus ap-
pareat. Qua de causa nunc satis est musculi ex his partibus processum amputare.
nam postea in consectione sedis auditurus es, quomodo priorem ipsam superfici-
em membraneam detegere conueniat, quam musculi operculum esse putaueris.
Sed hoc non ad præsentem disputationem pertinet, uerùm potius quidam muscu-
lus membraneus tenuisq; ad anum pertinens, unus utrinq;, non admodum Ana-
tomicis cognitus: quemadmodum neq; prædicti. Verùm de illis quum ad sedis
anatomen uentum erit, accuratius dicetur. Porrò hic quoq; musculus qui nunc in-
cidit, pectinis internus, sicut docui, ad grandem femoris excessum contrariũ qui-
dem motum, sed genere similem priori subministrat. Quippe ambo femoris ca-
put introrsus circumagunt: unus per totius articuli anteriora, alter per posteriora.
Talis est certè musculorum coxæ articulum mouentium consectio. Iam uerò op-
portunum est ad tibię musculos digredi, quos etiam, ueluti est dictum, ante coxa-
rum musculos licet incidere: imò uel ante omnes, si eos abstuleris qui ex femore
in tibiã descendunt. His enim ademptis, duo musculorũ capita manifestò conspi-

A ciuntur, quę ex posteriore femoris regione illa potissimum ducunt originem, qua
nodorum radix habetur. Vnde fit ut musculorum etiam capita nodos hosce com
prehendant: atq; ideo sinui ipsorum cartilago inijcitur, quæ gibbæ utrorunq; par
ti communis est. Quæ uerò capita poplitem permeant, propter surã coĕuntia mu
sculum unum gignunt. In hunc autem ipsum haud exigua capitis exterioris por
tio propagatur: quæ musculus per se efficitur, in tendinem latũ paulatim cessans,
qui pedi subhæresćit, quemadmodũ de manu superiore libro enarratũ est. Posiq;
ergo ipsum similiter illi detexeris, nempe bifariam, ceu monstrauimus, euidenter
spectabis tum figura conformem, tum musculo, cuius mentionem facimus, con
nexum. At ex utroq; musculi in sura, ut dixi, nuper geniti, capite, tendo produci
tur, qui memorato cõtiguus incumbit, posteriori autem calcis extremo inseritur,
ad quod ipsam trahere est idoneus. Huic tendini continuum, alterius musculi ex
tibia orti, colore magna ex parte liuidi, processum altiorem deprehendes: caput
ipsius quà posterius tibiæ os, peronam appellant, plurimum eminet, habetur. Hi
quidem musculi retro in sura siti, siue tres, siue quatuor ipsos numerare libeat, &
ad calcem, uelut dictum est, & ad inferiora pedis deferuntur. Iam alij ipsis cohæ
rent, qui non adhuc exactè in postremis partibus, sed potius ex lateribus tibiæ in
tus exorti, ad infimum pedem omnes porriguntur. At ubi tendines primùm gene
rant, ibi ligamentum ipsis extrinsecus iniectum est, ex tibia ad calcem pertinens:
quo recta linea diuiso, quemadmodum de manu diximus, si tendines deinde se
quaris, digitis ipsos insertari comperies: non tamen (ut in manu) alterum medium
articulum, alterum primum & tertium, sed ambo primũ, secundum tertiumq; mo
uent: si magnum uidelicet digitum excipias. Nam ad secundum ac tertium tendo
qui ipsum mouet, porrigitur, sicut in manu se habet, cæterò capitum duorum quę
B retuli, processus inuicẽ connectuntur, non eodem semper modo. Sæpe enim alter
ipsorũ musculus quasi indicem & paruum digitum mouet, alter medium & annu
larem: utriq; eadem uniti propagine, magnum. Est quũ aliter ipsi misceantur. Ho
rum igitur tendinũ capita inter calcem & tibiam sita, ut prius dictum est, hoc solo
discrimine uariãt, quòd alterum ipsorum inferiori malleoli extremo insideat: qua
calcem proprio quodam ligamento rursus præter commune à foris accedit. Ter
tius tendo ipsi tibiæ fini adhæresćit, eiq; innixus, ligamento iterum peculiari con
stringitur: qui & ipse pedem uniuersum, sicut qui calcem ingrediuntur, retrorsum
inflectit: uerùm ipsius extremum in primum palmæ os interius conijcitur. His sin
gulatim recisis, diuertendum rursus est ad exteriores tibiæ musculos, qui quanti
sanè ad superiores processus attinet, tres existunt: sin autem tendines, motuumq;
differentiã spectes, cui in primis est attendendum, plures. Has itaq; membranas
adimens, hic etiam sub cute ligamentum conspicies, ei quod manum extrinsecus
tuetur, proportionatum, unde omnes tendines qui digitos extendunt, prodiere.
Verùm hoc ligamen illo tum multò longius, tum tenuius est, præsertim si artuum
differentiam consideres, nam qua ratione pedis ligamenta plura creauit natura,
eadem quoq; uehementioribus munijs obeundis robustiora effecit, quàm quę in
manu sunt. Porrò ligamentũ hoc situ paulatim obliquum est, non, ut quod in bra
chiali habetur, transuersum: item tibiæ & calcis extremo connectitur. Oportet au
tem hoc quoq;, sicut prædictum est, iuxta membri longitudinẽ incidere: mox para
tes ad originem suam erigere, ac capitibus subiectorũ tendinum detectis, hinc to
torum musculorum consectionem auspicari. Infrà siquidem ad plantam, suprà ad
tibiam ceu manu deducunt. Primum sanè cõtueberis musculum usq; ad superius
caput porrectum, cuius extremum ligamentis continetur: & plantam ubi maior
digitus incipit, subit, paulùm in exteriorem ac inferiorem ipsorum regionem exce
dens. Secundum deinde musculum alium spectabis, huic adeò uicinum, ut pars
ipsius esse putetur: idq; ob causam duplicem, tum quòd processum desuper com

munem

A munem habeat, tum quòd ipsi per totam tibiæ longitudinem extrinsecus adhære
scat: uerùm tendo eius in caput primi maioris digiti internodij insinuatur. Itaque
constat, si manuũ consectio tibi succurrit, huius bipartiti musculi proportio cum
eo qui in illis tum brachiali, tum magno digito communis est. Huic autem cohæ
ret alius musculus exilis, medio inter tibiæ os anterius posteriusq; situs. Ingredi
tur totius digiti maioris latus, proportione similis paruo manus musculo, qui pars
esse creditur, adeoq; tres maiores digitos extrinsecus in obliquum mouet. Verùm
hic pedis tendo quum propter magnum digitum sit, ligamentum quoddam per
meat, eundem præbens usum, quem circuli in curru. Porrò deinceps musculorũ
quos nominaui tendinum caput ligamento subiectum cõtemplator, quemadmo
dum prædicta, ijs abundè manifestum qui animum adhibẽt. Ab hoc itaq; incipi
ens, deorsum uersus tendines quatuor digitos quaternos extendentes manifestò
inuenies, ijs respondentes qui manum extrinsecus perreptant. Sursum uerò mu
sculum hunc uidebis calci aduscq; superius caput insertum: cuius extremum plan
tam propter maiores digitos ingreditur, paulùm interna parte exuperans: ubi etiã
musculi ipsius caput conspicies, ligamento cuidam externis tibiæ partibus iuxta
ipsum tibiæ os posterius exortis contiguum. Quod (ligamen dico) tenuium par
uarumq; carnium coitu multis alijs simile, musculi caput efficitur: qui deinceps ta
lis circumscriptus est. Hi igitũ musculi in prioribus magis totius tibiæ partibus con
sistunt: alij tres ab uno capite in exterioribus habentur: atq; hi prepositũ ligamen
tum ex posteriore osse tibiæ, peronam nominant, ad calcem ipsam pertinens con
tinent: quo soluto, tres neruosas musculorum exilitates spectabis: unam quidem
eximiæ magnitudinis obliquam ad plantæ exteriora deferri: & hinc rursus ex ob
liquo uestigium subire: mox ad caput primi ossis prope maiorem digitũ porrigi.
Notumq; est in hoc ipsum articulo maioris digiti flexum ueluti plantã uersus ibi
B dem moliri. Cæterùm ex superioribus ad infernam cartilaginem productum ten
dini coire deprehendes. Iam uerò simię pes hac parte ab humano discrepat, quòd
etiam natura digitorũ huic animali dissimilis sit humanis. Illi siquidem multò mi
nores, quàm qui in manu, existunt: hi uerò maiores etiam ijs in quos manus est di
screta: quales repentibus quoq; animantibus plurimum fissi, tum inuicem distan
tes adsunt, quorum beneficio ex facili sublimia cõscendit simia: quemadmodum
mustelæ, mures, feles, & id genus alia. Hunc igitur, ut dixi, tendinem in pede hu
mano haud est reperire: gracilem uerò ei proximum, qui ex paruo procedens, mi
nimum digitum introrsum agit, inuenis: sicut & ipsi uicinum, qui totũ pedem in
torquet, redditq; hac in parte concauum, iuxta minimum digitum in cubito eam
dem sumens proportionem. Hic tendo biceps interim ab exortu redditur, eiusq;
partes tunc permeat alius tendo, qui paruum digitum extrorsum agit. Sin autem
aliquando non scissus ipse in ramos fuerit, ligamen membraneũ continẽs ipsum
inter se & tendinem, excipit eum qui ad paruũ digitum portendit: eundem usum
exhibens, quem paruuli circuli in curribus, per quos lora traijciunt equis aurigan
dis apposita. Talis autẽ quidam alius in magno digito ex ligamento circulus ha
betur, ad tendinis transitum, ut prædictum est, constructus. Cæterùm tres hi mu
sculi connatas inuicem propagines obtinent. Prior dictus circa plantam, qui ex su
pernis posterioris tibiæ ossis partibus ad infimũ pedem pertingit, summa sub cute
tensus, ex tenuibus ligamentis carni cõnexis efficitur. Alter, ubi prioris appellati
caput definit, & ipse non multò post principium in tendinem rotundum degene
rat, ex illis totus existens. Tertius uerò, qui pedem totum efficit concauum, ex re
liqua posterioris tibiæ parte procedit. hic itaq; pedem eleuat, simul & initio defle
ctit. at qui in magnũ digitum inijcitur, extrorsum flectit. Verùm utriq; simul tensi
indeclinabilem pedis eleuationem moliuntur. Hoc modo etiam ex musculis qui
pedem retrorsum agunt, uterq; in latus sensim declinat: ambo autem simul directè

C pedem ducunt retrorsum. Hi quidem musculi etsi minus absolutè ac adamussim,
certè mediocriter à maioribus nostris dissecti sunt. Verùm qui ulterius dicentur,
omnes ferè omnibus sunt incogniti. Primùm insignis tum crassitudine, tum robo-
re, licet nō longitudine, qui in articulo poplitis conditus est, inuenies eundem ab-
latis posterioribus musculis ad surā porrectis, quos primos sermone incidi. Nam
inter capita horum amborum musculorum hic musculus situs est, totam ferè ibi-
dem latitudinem tibiæ comprehendens. Caput ipsius ligamentum est ualentissi-
mum, ex femoris nodo exteriore productum. conspicitur ligamēto totius articuli
abscisso, ut quod ab exteriore femoris, & tibiæ posterioris ossis parte ducens origi
nem, hæc inuicem connectat, ac totū articulum contineat constringatq;. sub hoc
enim latescit, iuxtaq; ipsum obliquius ascendit, ex carnosa tibiæ substantia per po
plitem ad nodum femoris, ubi caput ipsius est, procurrens. Quod caput ex femo-
ris nodo ortum, ab interna & priore parte ligamenti, quod articulum totum con-
stringere dictum est, consistit. hoc si tendis, tibia flectitur. Quoniā uerò breuis hic
musculus est, ubiaq; multa carne orbiculatim circundata, breuis propter illam est.
Hac carne adempta, ac pede præterea detecto, tibię os facilè à ligamēto, cuius me-
mini suprà, musculoq;, retrorsum attrahi, extrorsumq; inclinare uidebis. Hic itaq;
musculus meritò illos latuit, ut cuius caput sit reconditum. uerùm pedis musculi
cur quibusdam nō sint animaduersi, non possum explicare: præsertim qui septem
intra manum conspexerint. Omiserūt enim & illic in alto ossibus ipsis incumben
tes, sicut prius dixi: non tamen septem conspicuos. In pede quatuor musculorum
sunt genera, non ut in manu, duo. Tria quidem infra pedem: unum supra in ad-
uersa plantæ parte situm est. atque hi musculi obliquos adhuc motus digitis sub-
ministrantes, proportione ijs respondent, qui manum extrinsecus mouent. Qui
sub pede habentur, septem & hi, cum septenis qui in manu uisuntur, conueniūt,
D singulos digitos mouentes: quorum duo, ut in manu, ex primis brachialis ossibus
exoriebantur: etiam ipsi in pede priorem digitum iuxta plantam plurimū ab ijs
digitis extrorsum abducunt: reliqui paulò posterius dicentur. Alij infrà musculi
ex tendinibus digitos flectentibus, priusquam exactè singulatim scindantur, pro-
cedunt: quorum munus est medium uniuscuiusq; digiti articulum flectere. Nam
scissis iam tendinibus, alij minores musculi adhærescūt, ijs qui intus in manu obli
quum motum digitis singulis suppeditant, proportione similes. Quatuor hi sunt
numero, sicut & illi: uerùm accessione duorum, qui extremos digitos longissimè
abducūt, quos nuper nominauimus, item eius qui magnū hunc indici uelut ad-
ducit, totus numerus septenarius efficitur. Ad hæc tertium quoddam genus mus-
culorum est, qui subter pedem ossibus inhæresunt, & in manu planè incognitis
antea musculis proportionantur. in conspectum prodeunt, si tendines quemad-
modum & illic excindas. Situs ipsorum totus, numerus, & usus pro illorū ratione
habet, quos in manu esse prediximus. duo enim cuiusq; digiti primo articulo præ-
positi, leniter ipsos flectunt: simul quidem pari actione functi, priuatim autē utro-
que in latus sensim declinans. Interim tam continui inuicem sibi inueniuntur, ut
unū in digitis esse putes. Confectis his musculis nullus præterea ex ijs restat, qui
in toto crure consistunt. Verùm considerare te conuenit, ut in manu ligamēta ossi
um, ita nunc quoq; omnium articulorū quos detexeris: primi coxarū, qui unum
in orbem ambiens ligamentum habet, omnium articulorum commune. nullus
enim est cui tale ligamen non sit obductum. Aliud autem inspice quod in imo arti
culi reconditum, femoris caput coxæ sinui connectit, durum adeò, ut iam neruus
cartilagineus dici queat. præterea partes ligamenti quod totum articulum orbicu
latim ambit, cōsidera: quò noscas, sintne omnes æquè ualentes, tum crassitudine,
tum robore, an aliæ alijs præpolleant. Pari modo in genu articulo facies: insuper
in ijs quæ in pede habentur, ligamentum in omnem æquè partē distendens. nam
si partem

A si partem ipsius aliquam in se concurrere sinas, aliam uerò tendens adhuc digitis
tuis dilates, inualidior tibi uidebitur dilatata cōcurrente. In his igitur articulis nul-
lam insignem partium ligamenti quod ipsos cōtinet, eminentiā inuenies. in pede
apparebunt nōnulla, ut dicemus. Verùm genu articulus etiā alia plura ligamen-
ta habet. unum in imo coxæ ligamini respondet, sub ipsius commissura condito:
quod in femoris partibus bifidum porrigit. Alia duo in lateribus habētur: exteri-
us, cuius & antea memini, quū musculū in poplite ab Anatomicis prætermissum
recenserem, femoris, tibiæq; posterioris os inuicem colligat: eiusq; extremum in-
ferius, quod iuxta posterius tibiæ os habetur, capiti musculi subiectum est, cuius
tendinem externas plantæ partes perreptantem ad primum maioris digiti articu-
lum protendi diximus. siquidem transit magis in priorē tibiæ posterioris partem,
non omnino in latere permanēs. Alterum ligamen internum, hoc tum gracilius,
tum mollius est: quanquā & ipsum ibidem ex femoris nodo procedat, neq; idem
in tibiæ latus inferatur, sed ueluti & aliud exterius, in priora maiore sui parte con-
cedat. Cæterùm alia ligamenta sunt in articulo cartilaginea, utriq; tibiæ sinui orbi-
culatim circundata: quæ inuicem ea articuli parte coëuntia, ubi tibiæ sinus inter
se committuntur, ualidius quoddam inibi producūt ligamentum cartilaginosum,
quod in medium femoris nodum inijcitur: totum uerò articulum bifariam interse
cat. quippe medium inter tibiæ sinus & femoris nodos situm est. Hoc quū tempo
ris spatio excidit, locus qui tibiæ capitis sinum intercedit, cōcauus apparet, etsi ela
tior, quum animal uiueret. Reliqua pedis ligamenta deinceps inspiciam, sed ita ta
men, ut eorū prius mentionem faciā quæ tendinibus spectandis exemeris, quæ-
dam siquidem ipsorum articulos nihil iuuant, quæ ex una aliqua ossis particula
prouenerunt: quemadmodum tum quod posterius caput tendinum digitos mo-
B uens amplectitur, tum illud quod hunc totum pedem concauum efficit, tibiæ, ut
dixi, extremo cohærescens. in ijsdem enim ossibus, quibus prædicta tendinum ca
pita insinuantur, ligamenta habent, non ex altero in alterum perueniente, sicut id
quod desuper ipsi incumbit. Hoc enim ex tibiæ extremo in calcem desinens, unà
tendines subiectos cōstringit, unaq; ipsis ossibus ligamentū efficitur. simili modo
& prius ligamentum anterius tibiæ os cum posteriori connectens, simul hæc in-
uicem deligat, & subiecta tendinum capita ceu uallo munit, quemadmodum &
quod exterius tendinibus ibidem obiectum est, non modò illos securè tueri po-
test & constringere, uerùm etiam posterius tibiæ os calci connectere & coarctare.
Itaq; huiusmodi ligamenta ossium ipsorum quæ uinciunt, musculorum subiacen
tium communia esse contingit, sed non eundem utrisq; usum præbent, uerùm alia
ossa ligant, tanquam munimenta quædam, & muri, tendines ambientia. Alia arti
culorum tantum propria inuenis, quæ neruos cartilagineos magis referunt. Iam
uerò hæc in alto recondita, tum alia quædam extrinsecus exporrecta similiter ijs
quæ tendines tuentur, reperies. Est præterea ligamentum quoddam oblongum,
ex eadem radice procedens cum priore ligamento, quod ex tibia ortū, posteriori
eius ossi inseritur: nō tamen & ipsum similiter illi anterius tibiæ os posteriori con-
nectit. Quippe humilius fertur, extrorsumq; & deorsum uersus iuxta priorē mal-
leoli prominentiam ferè reconditur: extremum ipsius ad calcis os descendit: prin
cipium alio ligamento constat, quod subter ea quæ inibi habentur, ex tibia proce
dit, connexum ligamento totum articulum complectenti. finis autem ipse non
multò post exortum descendit, articulum statim qui cum posteriore tibia commit
titur, excedens. sequitur hoc ligamentum aliud iuxta inferiorem tibiæ partem ner
ueum magis & cartilaginosum: quo tibia cum interiore malleoli parte coit, illic
potissimum ubi ipsum excipit. Aliud similiter extrinsecus posterius tibiæ os mal-
leolo coniungit. Item aliud tertiū iuxta eandem radicem ex malleoli ceruice pro-
cedens, in os posterioris tibiæ peruenit. Ad hæc quartum aliud in prioribus parti-

C bus caput ipsius connectit ossi, quod σκαφοειδὲς appellant. Hæc omnia quatuor ligamenta malleolum ambientibus uinculis colligant, ut dictũ est. Quippe nerui cartilagineí admodum sunt, eandem proportionem habentes cum ijs quæ coxæ & genu articulum in imo coniungunt. ita sanè & in pede malleolo quatuor ossibus confirmato, ligamen cartilagineum per profundiora creatum est: extrinsecus iuxta posterius os tibiæ: intus ad tibiam; inferius ad calcem, sicut in priori etiam parte propter os scaphoides. Porrò quemadmodum in manu omnia brachialis ossa forti ligamento excipiuntur, ita quoq; omnia plantæ ossa ualentius ligamentum in infimo pede comprehendit: nõnulla ipsorũ etiam paruis quibusdam propaginibus, sed ualidis, inuicẽ aduniuntur. Cæterùm supereſt de unguium natura sermonem duplicem instituamus: unum omnium similarium partium commune: alterum unguium peculiarem. Putant enim nonnulli ipsos ex ossis, nerui, & cutis concretione procreari. Quidam carnem etiam addunt. Quòd ungues igitur ex prædictis omnibus coalescunt, manifestò constat: uerùm substantiam hinc ipsis creatam nusquam est uidere. Nam singulæ partes similares ex materia quæ animanti subiecta est, tales à natura finguntur, quales sunt: neque cubitus ex brachio, sicut neruus ex cerebro, oritur: neq; brachiale ex cubito, neque hinc digitorum ossa. Quippe non parũ differunt, cohęrescere cuipiam, & ex illo oriri, quemadmodum ex truncis rami, ex his surculi, quos eodẽ scissos modo uidemus, quo arterias & uenas. Nam quod ex aliquo nascitur, ceu ipsius substantiæ propago quædam eiusdem cum origine sua speciei esse oportet. Sic igitur nerui ex cerebri substantia propagantur. Vngues autem nõ talis extremi digitorum internodij sed boles, sed diuersa essentiæ species est, ut in domo lapidis, tegulæ, & lateris. Animalis enim constitutionis ratio omnium exteriorum, quæcunque homines substantijs sibi diuersis in idem collectis effingunt, compositioni respondet. Quippe illas
D inuicem connectunt, totam molem, quancunque inde fingunt, unam reddentes. Non tamen later ex tegula aut lapide gignitur, uerùm unitatis ipsius substantiæ quædam sunt inuentæ, lutum, gluten, claui, paxilli, funes. Interim etiam compositionis solius ratio est, ut in ijs quæ ligamentis inhæresc unt. Atque his naturæ opera respondent. Alia nanque insertat, ut dentes gingiuis. Alia tegminum modo condit, ut ossa capitis per suturas. Alia tanquam glutine connectit, nempe cartilaginis interuentu coëuntia. Alia ceu luto, ut quæ carne connectuntur. Alia quasi fune, quæ uinculis illigantur. Pari modo sanè & ungues ligamẽto quodam extremi digitorum internodij termino coniunxit. Quoniam uerò carni cutiq; illos cohæresc ere uoluit, hanc extrinsecus uniuersæ radici circundedit, illam interius uniquequaque subdidit. Cæterùm in radicem ipsam non modò neruus, sed etiam arteria uenaq; porrigitur, unde sensum, uitam, & alimentum, sicut aliæ partes, accipiunt. Quarum nulla neque ex trium horum uasorum coitu, multò minus ex cõplexu facta est, ut Erasistratus existimabat, contra ipsam rei euidentiam sentiens. Nam corpus ipsum cuiusque instrumenti à trium horum substantia diuersum apparet: sicut in tertio de Hippocratis consectione demonstrauí. Quippe uentriculus, uesica, & uulua, talem à natura singula structurã sortita sunt, qualem neruus habere uidetur: ut autem nutriatur uiuatq;, uenam & arteriam: omniaq; hæmanifestò in se dispersa sunt, quemadmodum in hortos alueoli. Verùm in ungues hæc non dispensantur, eò quòd pilorum modo ab radice exeuntes augentur. Cætius enim erat & hos sicut pilos quoque semper renouari, & quũ atteruntur, nunquam incrementum suum intermittere. Quum igitur alio substantiæ quodam genere comprehendantur ungues, arteriæ quidem & uenæ neruiq; propter radicem iunguntur, sensus, uitæ, & alimenti gratia. ossi uerò & cuti committuntur, ne suspensi uacillent. partẽ enim & hos esse toti animanti cohærescentem, sicut alias quoque. At si quòd cute & neruo duriores sint, osse uerò molliores, ideo ex horũ substantia

A substantia constare dicantur, obijciemus etiam alia omnia sic esse facta: cartilaginem ex osse & ligamento conflatam: ligamentum ex cartilagine & neruo: hunc ipsum rursus ex cerebro ligamentoq;. quippe mediam inter utrunq; cõsistentiam obtinet: non quòd cerebrum ex mixtura ligamenti, sed concretione sola tale euaserit. Quin etiam glacies ex aqua frigore congelata efficitur. Dicant igitur & hanc ex aqua & lapide inter se per tota mixtis esse procreatã. siquidem uniuersa duorũ corporum intermedia, non horum usu, aut consistentia prędita, ex eorum temperamento fieri arbitrantur.

SECVNDI LIBRI FINIS.

CLAVDII GALENI PERGAMENI
DE ANATOMICIS ADMINISTRATIONIBVS LIBER TERTIVS.

Ioan. Guinterio Andernaco interprete.

QVI IGITVR artis operibus neglectis, maiorem in Sophistarum cauillis industriã posuerunt, minus studiosè faciunt, ut artuũ naturam accuratè pernoscant. Neque enim curationes cum ulcere pariter & citra ipsum factas, neq; fracturas, & ossiũ in eis cariem sanare aggrediuntur. Quid opus est uerbis? neq; obsessa humoribus secare, uel putrifica uitia excindere, uel telũ, uel spicula prohẽ eximere possunt: imò ne uenam quidem, ut par est, ferire didicerunt. Ego autẽ malim iuuenes in eiusmodi omnibus in primis esse exercitatos, tum quòd usum
B ipsorum necessariũ uideam, tum quòd ignorationis ipsorum nota hoc grauior sit, quanto cognitio (ut ipsi opinantur) breuior, ltaq; tota artuũ natura cõstat ossibus, ligamentis, musculis, arterijs, uenis, & neruis, ad hæc cõmuni omniũ uelamento, cui nomen est cuti. Etenim circa huius quoq; naturã Anatomicorũ peritissimi errarunt, cum in alijs quibusdam, tum internæ manus, & imi pedis regione, quam Græci θέναρ, Latini plantam appellant. Cuius rei insciti a factum est, ut uir quídam haud paruæ in chirurgia existimationis, quũ aliquãdo brachialis sideratione laborantis os excinderet, interiorẽ manum sensu expertem reddiderit. Alteri uerò non multò antè circa eundem locũ excisionẽ molienti, quũ adessem, indicaui sedem qua primùm tendo qui palmã subit, dilatescere incipit: admonens ne ipsum diuideret: eoq; sensu qui curabatur non est destitutus. At si quandoq; tendo etiam computruerit, culpa uacabis si abolitionẽ sensus necessariò secuturam prędixeris. Pari modo si etiam à quodam extrinsecus incidenti subitò totus fuerit dissectus, sicut cuidam accidit: neq; tunc quicquam medico obijci poterit, si quorsum res finiet præsagierit. Hæc itaq; tum in palma plantaq; pedis cognouisse conuenit. Cæterùm alia non pauca de arterijs, uenis, neruisq; dicenda restant: ac primùm, non ex ijsdem neruis & sensum, & motũ singulis digitis dispensari: deinde quòd neruis ex omnibus ijs qui ad illos in manu quidem per brachiũ cubitumq;, in crure uerò per femur & tibiam pertinent sectis, nonnunquam in femore, aliàs in tibia, digitos quosdam extremi pedis manusq; insensiles uel immobiles reddiderint: tum hæc ex neruorũ ignoratione ipsi acciderunt. Alia autẽ sexcenta ob arterias ac uenas eueniunt: quarũ ex medicis nonnulli ne tantillam quidem cognitionẽ habent, ut dum manu curant, earum læsionẽ queant uitare. Atq; ideo ossa excidentes, & abscessus subsecantes, interim insignes uenas pertundunt: interim dum arterias secant, in sanguinis profluuiũ incurrunt, quod supprimi nequeat. Quidam ipsorum uenam ferientes, arteriam diuiserunt, ignari quibus artuum uenis arteria aliqua substrata sit. Illud uerò quòd sophistam sensu exiguorũ in manu digitorũ,

C medijq; iuxta partem dimidiã oblæsum curauerimus, nemo propter ipsius nemã-
nis celebritatem ignorat. Cui ex tertia quidem secta medici præfecti, negociũ digi
tis exhibebant, tanquã in ipsis esset affectus, qui illinc potius manarat, ubi neruus
primùm ex spinali medulla oritur. Methodici itaq; initio relaxantia medicamina,
mox à coagmento syncretica dicta ipsis digitis applicarunt: nihil de causis præce-
dentibus soliciti, nec curiosè indagantes, sed hoc unũ scientes, puta sensus difficul
tatem stupidumq; affectum digitis sponte oborientẽ paulatim increscere. Quum
autem æger nihil à medicamentis auxilij perciperet, curationẽ mecum etiam com
municauit. Rogabã igitur ipsum, nunquid in cubito uel brachio antea ictũ quen-
dam accepisset, quum autem nullam diceret, iterum percontabar, an neq; propter
dorsi spinam. ille ante tres quatuor ue menses inquit uehiculo se delapsum, intre
rea dum pessum iret, in rectum quendam lapidem impegisse, unde dorsi principia
um nõnihil illideretur: ac uehementi dolore affectum, intra septimum diem con
ualuisse: decimoquinto uerò die ab ictu accepto, leuem quandam sentiendi diffi-
cultatem in digitis percepisse, eamq; augescere, nihil hactenus medicamẽtis adiu
uantibus. Considerauí igitur inflammationis ad radicem neruí quí in digitos affe
ctos porrigitur, ortæ, reliquias quasdam superesse, neruumq; ipsum scyrro obdu-
ctum, à dolore quidem liberari, sed digitis ad quos peruenit, sensus hebetudinis
autorem existere: ideoq; medicamentis quæ digitis admouebãtur, in eum locum
qui primus contusionẽ acceperat, transiatis, affectus curationẽ molitus sum. Dies
me deficeret, si omnia percensere uellem quæ id genus iuxta pedes manusq; tum
in militibus in bello conuulneratis, tum hisce gladiatoribus (ut uocant) tum aliis
multis priuatis, ut sunt pleraq; rerum infortunia, conspexi accidisse medicis ana-
tomẽ imperitis, per omnia se turpiter in ipsis gerentibus. Vel enim dum manu cu
rant, interim exiguum quendam neruũ haud mediocri potentia præditum præci-
D dunt, cuius causa aliâs sensus duntaxat cuiusdam ipsis subiecti obliteraí, aliâs mo
tus. est quum uterq; perit. Iam ex talí rerũ casu quodam sic uulnerato, ipsi medici
generationis affectus, quòd non prædixerint, causam sustinent. Quũ igitur artuũ
cognitionẽ maximè necessariam, sed extremè neglectã uiderem, sicut etiam exte-
riorum omnium partium sectionẽ, par esse duxi, post administratã musculorũ in
artubus consectionem, deinceps & arteriarũ, & uenarum, & neruorũ ipsos perce-
ptantium anatomen subdere: hortariq; iuuenes qui ad dissectionũ studium incita
bunt, ut in hisce primùm sese exerceant: quũ spectent quotidie medicos, qui quo-
dem sciant quot & qualibus cor membranis obueletur, uel quot linguæ musculi
sint, aliaq; his similia, ignorẽt autem exteriorũ structuram, in præsagijs, & affectuã
um has partes infestantiũ curatione, quæ manu perficitur, uehementer aberrare.
eos autem qui hanc calleant, illam ignorent, nunquã non rectè munus suũ obire.
Dicamus igitur iam quomodo uasorũ neruorumq; consectionẽ administrare con
ueniat: ac de priore manu tota sermonẽ instituamus. Initiũ autem huius cõmodè
ab Hippocratis sententia sumetur, quæ in hunc modum habet. Pes humanus ex
multis paruisq; cõstat ossibus: quemadmodum etiã manus summa. Pedem nam-
que simplici sermone dixit: manum, non item simplici, uerùm summã adiecit. nõ
enim appellationibus mutuò sibi artus respondent, etsi structura proportionẽtur.
Quale siquidẽ in crure femur est, tale in manu tota brachiũ. qualis in crure tibia,
talis in manu tota cubitus. qualis in crure pes, talis in manu integra, manus extre-
ma habetur. Quippe quod ab articulo quo brachiũ cum manu coarctatur, κέρ-
πυρ Græcè nominant, in digitos discretũ est, summa seu extrema manus appella-
tur: sicut pes, cruris postremũ quo incedimus: atq; sic nos etiã uocabulis utemur.
Quum enim sine appendice manũ dicimus, totum membrũ: quũ summã manũ,
à brachiali terminũ ipsius innuere uolumus. Incipit autẽ uidelicet hoc membrum
ab humeri articulo, ibiq; scapularum ossis ceruix cum brachij capite connectitur.

Quare

A Quare si tota manu propter hunc articulũ resecta, seorsim ipsam toto corpore re-
moto uolueris incidere, nihilo minus efficies. sic nanq; & me frequenter uidistis
ea quæ continet indicantẽ. Primum autem in hoc opere est, ut uniuersam cutim à
subiectis corporibus circulatim adimas. Nec uerò incuriosè, sineq; iudicio, quẽ-
admodum coriarij, simul cum ea membranã quoq; subiacentẽ auferentes, quam
uenæ cutem nutrientes permeant. membranã autẽ quæ subiectis ei musculis cir-
cundatur, corpori affixam relinques. cutem uerò solam per se acutiore scalpello à
membrana secernes ac separabis. cuius operis hoc usus initio partem unam mem
brí quamlibet in manũ sumptã pilis exue, ut ex ea tantũ cute nudum pateat, quan
tum in ea primũ secare statueris. Promptius enim depilem quàm pilosam incides.
Vero igit̃ simile est, primo te conatu uel cutis aliquid insectũ relinquere, uel mem
branam simul cui illa incumbit, perforare. Iterũ uerò & tertiò dissecare aggressus,
uel penitius quàm antea scalpellum demittẽs, uel magis per summa circũagens,
paulò pòst ab ipsa experientia sectionis mediocritatẽ doceberis. Notum autẽ est
omnibus, moderatã seu mediocrem me sectionẽ appellare, quę nec cutis quippiã
carni reliquũ faciat, nec membranã subiacentem unà incidat. Quũ igitur hoc tibi
succedere animaduertas, utrunq; secti labrũ hamis eleuatũ, sub cute incidere mo-
liaris, membranã ab ea secernens. Verùm solis digitis citra scalpellum opus com
mittendum non est: quemadmodum quũ animali cuipiam corium detrahimus.
Nempe membrana à partibus sibi subiectis resoluitur dum fit excoriatio, quã He-
rophilus Græcè ἀλόησιν appellauit, nomen à uerbo ἀλοάω deriuans, tũ actioni, tum
affectuí cõmune: sicut etiã à τέμνω, id est incido, uocabulũ τομὴ, quod est incisio,
deduxit: quæ actionẽ quidem, hominis incidentis: passionem uerò, corporis inci-
dendi significat. Hac igitur ratione excoriatio, una licet res, quemadmodum inci-
sio, pro subiecti ratione existat, passio quidẽ est corporis excoriãdi, functio aũt ho-
B minis excoriantis. Itaq; cutis (de hac enim dicebamus) nõ excoriatione à membra
na liberatur, eò quòd neq; naturali habitu solùm ipsi ueluti membranę subiacenti
tibus appendet, sed cõnexa est: nõ tamen firmiter adeò, ut separari nequeat: quẽ-
admodũ particularũ nonnullas habere uidemus. Etenim sciendũ tibi uenit, per-
magnã minoris maioris q; rationẽ tum in partiũ connexu, tum in adhæsione consi
stere. aliæ siquidem magis, aliæ minus coëunt & appendent. Nam cõmune est ijs
quæ connexu coitu q; uniuntur, tum ut citra sectionẽ, aut uiolentã omnino diuul-
sionem, inuicẽ separari nequeãt, tum ut separatorũ hulcus in utroq; appareat. At
partiũ quæ appendent, & unitas est infirma, tenuibus intercepta fibris, et diuortiũ
facillimum, quod excoriationem appellant. Quamobrẽ membrana cuti subdita,
& corporibus quæ obuelat, per fibrarũ deductus telæ aranearũ modo subtilium
cõtinetur, & excoriando ab eis resoluit̃: nihil huc nobis (nisi libeat) scalpelli usum
requirentibus, ut quod digitis solis perfici queat. Non tamen membrana solis di-
gitis, sed potius scalpro acutiore secerni potest, utpote annexa ei, commissaq;. Ac
oportet scalpellum cuti leuiter applicantes membranã secernere. nam si ad hanc
scalprum inclines, ipsam cõuulnerabis. sin autẽ à cute membranã deradens, inte-
rim illam uulneres, nihil propositã functionẽ offenderis. neq; uerò cutis in ea uul
nus, quamuis scalpellũ uiolentius adegeris, cõcitabitur, sed superficialis quædam
rasura. Desiderat autẽ hoc opus longioris temporis interuallũ. Quare quũ alteri
cuipiã studioso manus positurã ostendis, membranã prius à cute, ueluti monstra-
tum est, deradito, quàm spectator accesserit. At si familiari cuidam consectionẽ uo
les impartire, qui etiã ipse alteri nõnunquã ostensurus sit, præsente ipso rem aggre
dere. Quippe munus est quod exactę multũ diligentiæ postulet, uiro industrio, di
scendiq; cupido cõueniens. quod quũ frequenter alicui ex familiaribus obeundũ
delegassem, offendi equidẽ membranã in partibus plurimis auulsam, in alijs cuti
continuã; in quacunq; aũt parte eiusmodi quippiã acciderit, nullę neq; uenæ, neq;

C nerui exigui sub cute delitescentes amplius conspiciuntur: idq; potissimum in si-
mia, nam in equis, asinis, mulis, bobus, magnitudinis gratia sensum non effugiũt.
At si à subiectis sibi continuis auellantur, nõ claram magis cognitionem sui præ-
bent. in minutis autem animalibus, ubi ex prædictis quippiam in membranam
committatur, tota illorum positura corrumpitur. Atq; ideo iam à tota manu cutem
detrahes, totius post cutem membranæ particulis circundatam. interea autem ue-
nas neruosq; summa perreptantes confestim intuere, prius quàm membrana ina-
rescat. Verum nerui non æquè in omnibus euidenter apparent, quòd & natura
quibusdam simijs, sicut etiam hominibus, graciliores existant, & quòd pinguitu-
dinem animans habeat, aut nullam habeat. Etenim in macilentis nerui magis
sunt conspicui, in obesis occuluntur. at uenæ cuti subiacentes, quum simia multo
abundat sanguine, omnes manifestò in conspectu sunt: quum pauci sanguinis
compos est, obscurascunt. attamen in omnibus tum radicem neruorum in super-
ficie extantium, tum lationis modum penitus intueri & meminisse conator, ut si
& ipse incidere coactus, iuxta longitudinem porrectorum lineam deducas. hoc
enim pacto uel unum, uel nullum neruum pertundis. Sin autem transuersim scal
pellum admoueas, multos simul diuides. Cæterùm à radicibus longissimè absce-
das, haud ignarus, te uti quũ ex arbore ramum uel surculum amputas, leuiter stir
pem offendere: sin autem truncum intersecas, totam stirpem perdere: ita in neruis
quoq;, si ad radicẽ diuidas, totum locũ qui à neruo illo propagato sensum mutua-
batur, sensus reddes expertẽ. Itaq; si musculorũ consectio animo subit, quã prio-
re libro exposui, disces etiam nunc ex facili principia seu radices neruorum per cu
tem discurrentium inuenire. sin memoria exciderit, relicto in præsentia hoc libro,
ad priorem illum te conferas. atq; ubi cuiusq; musculi posituræ exactius iam me-
D mineris, ita sermonem infrà hîc scriptum legito. Hac igitur conditione, quæ præ-
dictis cõfinia sunt, exequemur. Priore cõmentario explicatũ est, qualis nam sit mu-
sculus qui ceruicem amplexus est, cuius etiã Hippocrates meminit. Si brachium
carnibus detexeris, ceruicem quoq; deteges, quà musculus assurgit, horũ tibi me-
moriam expromptã habendam censeo, potissimumq; in illa corporis parte, ubi ite-
teræ Græcorũ Δ figura repræsentat: quoniã nonnulli totum etiã ipsum deltoidem,
quasi dicas Δ imitantẽ, nominarunt. Est porrò hæc pars, quã brachij caput ambit;
qua iam etiã totius manus initium est. nam in brachiũ propter figuræ Δ triangulæ
uerticem inseritur. Quem quũ in extremo ipsius latere manifestò cõspexeris, per-
gito quoad neruulorũ ex imo prodeuntiũ propago apparuerit. quę obiter in lobo
les pilorum modo prætenues diffunditur, nimirum ut frutex qui ramulos abunda
basi in aliam atq; aliam partẽ obliquos expandit. Quemadmodum igitur illorum
quidam recti feruntur, quidam paulùm in latera declinant, sic etiam neruorũ hos-
rum series ab eodem orta principio, partim in membri longitudinem porrigitur,
partim ad latera deuiat. procedunt igitur hi paulò ulterius quàm medium brachij
est. nam ima exteriorũ ipsarum partiũ altera exilium neruorũ radix amplexatur,
quæ prædictis similiter ex alto emergit, & in ramos spargitur. præterea tum exte-
riores, tum interiores neruos partiũ quæ articuli cõmissuram ambiunt, unà com-
prehendit. Iam uerò tales neruos uenasq; exiguas subter cutẽ apparentes magna
ex parte sic habere fingito, quemadmodũ ego sum narraturus. Nõ enim eandem
perpetuò uel positurã, uel numerũ, uel gracilitatẽ retinent, sicut in maioribus uasis
& neruis neq; numerus, ut dixi, neq; situs, neq; magnitudo exactè necessariò per-
manet. Principia uerò tum ab ipso ortu, tum ab ipsis uasis, neruisq;, exempli gra-
tia iam antea dictis, ceu de paruis fruticibus procedũt. Vnus itaq; à neruo qui mu
sculum à litera Δ quã imitatur, deltoidem dictũ intercurrit, propagatio est; alter à
maximo ad brachiũ pertinentiũ, qui & posteriores musculos intertexit, & ad exte-
riorem mẽbri regionẽ permeat; deinde cubito iuxta elatius brachij caput, qđ etiã
nodum

A nodum diximus appellari, inseritur. Atqui huius nerui particula quædam exigua
in prædictam regionem pertendit: reliquũ eius qui in musculum, Δ literam figu-
ra imitantem, spargitur, totum per cutem excedit. Hæc itaq; exteriorũ brachij ner-
uorum principia duo summa sub cute esse dicimus. Anterior cutis neruulos acci-
pit: superiore quidem parte ex primo ortu secundi nerui inter eos qui de spinali
medulla in brachiũ porriguntur: inferiore uerò ante cubiti articulum ex alio quo-
piam spinali, solo mox ab origine descendente, quo de posterius agetur. Sed in-
ternam posterioremq; brachij cutem uniuersam aduscq; scapularum hîc extrema
alius quidam neruus interreptat, ex secundo intercostali progressus. Porrigitur ni
mirum & hic in brachiũ, sicut & alij per axillam. Ac oportet eum qui clarè ipsos
contueri uelit, musculum paruum Anatomicis prætermissum prius incidere. sub
illo nanq; omnes ordine quorum situs hîc est, deferuntur. Primus quidem in su-
perficie post musculum hic neruus extat, quem ex altero intercostali dixi proce-
dere: ramorum autem serie in brachij interiorem posterioremq; cutem admodum
diffunditur. Deinde per profundum grandibus membranis uasisq; exemptis,
amplæ magnitudinis porrigi neruos diximus. At hic cutis neruus brachiũ subit,
ubi in simijs caput parui musculi consistit: qui quidem à maximo huius loci mu-
sculorum, unde exterior axillæ portio conflatur, incipit: in posteriorẽ uerò cubiti
regionem paulò interius terminatur: ac statim ab ingressu triplicem de se ramorũ
sobolem diffundit. Elatiore internas quasdam brachij partes aduscque nodum cu-
biti retro intercurrit: altera totam huius articuli cutis regionem posteriorem adit:
tertia omnes particulas quæ usq; ad scapulas sibi cohærẽt. Cutis sanè brachij præ-
dicta neruorum principia habet. Quæ uerò cubiti cutis sortiatur, paulò posterius
exequemur. Si etiam omnium brachij neruorum naturam prius inspexeris, tum
incisio, tum cognitio eorum qui cubitum nõ in superficie solùm, sed in imo etiam
B perreptant, clarior euadet. Brachium itaque ab humeri articulo incipit: quare si
ipsum hinc abscissum sine toto corpore uelis consecare, nihilo minus perficies. Ini
tium uerò operis sumes de uena humerali, eoq; musculo qui inter brachij lacer-
tos priores duo quidem habet capita, ut didicisti, à ualidis ligamentis prodeuntia:
nerueam uerò propagínem in radij principiũ immittit. Vbi igitur duo huius mu-
sculi capita in unitatem coitura sunt, primum neruum brachij os ingredi compe-
ris: eodemq; loco posterior axillæ musculus eximię magnitudinis in brachiũ lato
tendine ualentiq; inseritur. Deinde musculorum qui à pectore mittuntur maximi
tendo prædicto carnosior eódẽ protendit. Post hunc rursus tendo ceruicis muscu-
li, quẽ deltoidem, quòd Græcorũ Δ repræsentat, appellari diximus. Itaq; neruus
qui à spinali medulla per axillam primus in brachiũ descendit, eo potissimũ loco
brachiũ ingreditur, cui inhærescit tendo posterioris axillæ musculi, quẽ maximũ
esse inter humeri iuncturæ motores cõmemorauí: deinde quà inseritur, priorem
subit musculũ: capitibus ipsius hac parte nondum counitis, sed adhuc diremptis.
sub altero igitur interius sito procedens, partẽ aliquã sui utriq; capiti statim mittit:
inde decliuis fertur, insinuans se magis alterius capitis interni partibus, in rectum
spectantibus: quod caput secundum latitudinẽ tenuius est, ex ligamento natum
quod à radice ancoræ figurã imitante procedit. Porrò capita mox coëuntia muscu
lum unũ generãt, ex numero priorũ, quos cubiti articulũ flectere, priore didicisti
cõmentario. Vides autẽ hunc neruũ, ubi utraq; capita à supernis processibus fue-
rint liberata. Deinde quũ in unum coierint, scinduntur, separanturq; directa mu-
sculi utriusq; linea. Nam iuxta eũ neruus quoq; deorsum mittitur. Iam uerò dum
hoc agis, alius quoq; neruus multò hoc inferior in conspectũ occurret, insertionẽ
molitus in brachiũ: quæ statim ab eodem musculo occultatur, qua etiam primus
neruus contegi dictus est. In processu uerò hi duo nerui interim ab altero, interim
ab utroque propagines in caput exigui ex cubiti anterioribus musculi transmit-

C tunt: deinde alter neruus priori tantum de se ramum impartit, quantũ illic primi reliquum fuisse apparet. unus autem ex duobus neruus conflatus, ad cubitũ per medium ipsius flexũ porrigitur. Secundus neruus ceu ab initio per internas partes ferebatur decliuis, & æquè à primo distans, humiliorem situm habet: insidetq; ibidem brachij nodo, ubi planissimus est. Relictis igitur his neruis, denuo ad principium brachij reuertitor. Siquidem duos illos prædictos tertius quidam insequitur, ferè propter secundum, brachium ingrediens, unà cum grandibus uasis, arteria, ac uena, quæ per axillam ad brachium peruenium. Atq; ideo neruus hic cum uasis in magnos brachij musculos propagatur, à quibus cubiti articulus extenditur: atq; magnos sui ramos utrisq; ipsis transmittit, obliquus in externam partem emergens. Est etiam maximus hic eorum qui manus intercurrunt: si inaudias uelicet maximum ab Anatomicis neruum aliquem dici solere, aut arteriã, aut uenam, ubi non longitudinis distantiã simul indicant, uerùm solam circularẽ, quali etiam dixerint crassissimam, ubi uerò neruus hic brachij os per exteriorem partem egressus paulò supra cubiti articulũ effertur, ibi pars quædam ipsius ad cutem elabitur, de qua prius dictũ est, quũ de summis brachij neruis incidendis ageremus. Hinc autem quomodo omnes tertij nerui reliquiæ ad cubitum pertendant, quomodoq; in ipsum ramorũ sobolẽ diffundant, paulò posterius in cubiti dissectione disces. Detectis enim plurimis iam brachij partibus, reliquos duos neruos propter internam ipsius regionem conspicis: in quam etiam prædicti tres paulò inferius quàm tertius neruus est, inserũtur. Alter quidem summa sub cute, etiam citra musculorum brachij cõsectionem, omniũ primus apparet: cuius iam nerui etiam paulò ante in superficialium concisione memini, distulicq; anatomen ipsius totam dicere, quoad cubitum dissecandum aggrediar. Verùm idem neruus in brachio
D ante cubiti commissuram in ramos propagari incipit, ferturq; per totum fere ipsius nodum, scissa iam numerosiore ramorũ serie. Solæ autẽ elatioris articuli partes ramos ipsius nõ participãt: reliquæ brachij anteriores, quæ ante cubiti nodum habentur, nimirum superficiariæ, huius nerui processus excipiunt. Insuper quintus alius neruus restat, ex ijs qui de spinali medulla brachiũ adeunt. hic per intimam ipsius regionem aliorũ modo fertur: sed nulli brachij particulæ, siue superficiariæ, siue penitiori aliquam sui portionem cõmunicat. secundo respondet, sicut etiam primo, & quarto: ac utrique, nempe secundus & quintus, ceu triplicatam primi quartiq; crassitiem explere tibi uidebuntur. Omnium plenissimus est quem tertium posuimus: ac meministi alium quendam neruum ex secundæ costæ internallo elabentẽ, in brachij cutem deferri, ut duo nerui sint, qui de spinali medulla progressi, ramorum sobole manuum cutem adeant: quatuor alij per profundiora in omnes totius membri musculos disseminantur, ac propagines quasdam tenues cuti transmittunt. Iam igitur brachio relicto, ad cubiti consectionem accedas. Secreta cute à membranosa substantia, quæ simul, uti prius dictũ est, cum illa detrahi solet. Primùm intuere propaginẽ nerui inter eos qui brachiũ perreptant, quam appellati principium: quod internam cubiti regionem ferè totam occupans, superiori uniuersæ, & exteriorũ partium non paucis inseritur. Quantacunq; uerò cubiti pars ad radium eminet, utrinq; tum exterius, tum interius aliorum neruorum processus exigit. internam ab omnium primo dicto, exteriorem à tertio neruo mutuatur. Porrò de superficiarijs summæ manus neruis cuti subiectis, in magnorum neruorum consectione simul pertractabimus. Nam supra illos quinq; omnes numero sunt, quos per nodum quo brachium cubito committitur, ad cubitũ ipsum ferri, in brachij anatome spectasti. Sed horum unus in solam ipsius cutem spargitur, scissa ramorum serie paulò superius quàm brachium cum cubito connectitur. Supersunt igitur quatuor. primus, quo de antea in brachij dissectione uerba feci, in mediũ cubiti articulũ insinuatur, alter hoc humilior, interiorẽ inferioremq; nodum

A nodum brachij, ubi planissimum, & minimè gibbum est, ingreditur. tertius neruus, quem & suprà illorum gregi asscripsi, qui in totas manus porriguntur, exteriori, superioriq; brachij nodo circundatus, in cubitum portendit, radium contingens. reliquus quartus ex eorum numero qui per profunda cubitũ adeunt, in medio gibberi, & interioris, inferiorisq; brachij capitis interuallo consistit, proximũ igitur est post insectiones situsq; inspectos, ut musculos incidas, quemadmodum in primo uolumine didicisti: omniumq; distributionem examines, auspicatus à quocunq; uisum fuerit. Sed præstiterit forsan eundem disciplinæ ordinem seruare quem in brachio. Itaq; neruus per medium brachij flexum in cubitum deriuans, ibi statim ramum ex se ualde tenuem mittit, uenæ adhærescentẽ, quæ in medij maxime cubiti superficie secundum longitudinem extensa est, mox arteriæ quæ ad brachiale profecta, euidentem pulsum repræsentat. Iam uerò & aliam quandam propaginem admodum tenuem neruus hic omnibus quos dixi elatior, ad peculiaris radij musculi oblongi caput dispensat, deinde humeralis uenæ reliquo aliam mittit, quæ totum brachium modo telæ araneorum prætenuis intercurrit. Qui supereſt ramus nerui prædicti, postquã permeauerit subter uenã, quam ab humerali propagatam obliquè incidimus, in superficiẽ obliquus emergit: deinde paulatim ad proprium radij musculum oblongum ex superiore parte quę intus habetur, accedit, medius dictorum quatuor nimisquam exilium. Vbi uerò hic musculus cessat, & ipsæ propagines absumuntur, ad magni digiti partes radio propinquas cum eo exporrectæ. hîc itaque neruus alter, cubiti flexus uenæ subiacet. Quos autem ab utraque eius parte sitos esse dixi, frequenter ipsi uenæ insident: eoq; cute detracta, hi quidem sensum perpetuò effugiunt, ille uerò qui uenæ substratus est, nunquam non conspicitur. Primus itaque omnium neruorum quos commemoraui, sic in totũ absumitur. Videmus enim semel hunc ipsum neruum
B usq; ad cubiti nodum in brachio consumi, à secundo particulam quandam ad cubitum permeare. dissemĩabatur autem non alio modo, quàm nunc commemoratus. Secundus uerò neruus unà cum quarto interiores cubiti musculos perreptat, quemadmodum & tertius crassus exteriores uniuersos. Dicamus itaque iam de primo neruo exteriore, ne reliquorum duorum, qui in uniuersas partes cubiti & digitorum emergunt, disciplinam interrumpamus. Siquidem hic neruus postquam dictas prius ramorum propagines in brachium deduxit, deorsum ad articuli iuncturam fertur, medio spatio inter minorem ex brachij anterioribus musculum, & caput musculi oblongi. Qui radio peculiaris est, primum ramum externis cubiti partibus transmittit, sub cute summa in cubitũ ac brachiale distrahendum, alium dum cubiti nodum permeat, alium in eam partem dispergit, quà caput musculi brachiale extendentis bicorni tendine ascendit: hunc quidem in caput huius musculi diuisum, illum uerò in non diuisum. Defertur sanè hic neruus musculo insidens, clareq; apparet, quum oblongus radij musculus illi incumbens, totus iam resectus fuerit. Cæterùm medius inter duos musculos excurrit, magna ex parte alteri insidens, alteri subiectus. Ac non raro totus cum musculis prædictis quà se mutuò contingunt, extensus ab interiore parte cõspicitur. Terminus ipsius per nodum, quo manus summa cubito iungit, rectà pergit ad magnũ digitum, ramorũ sobolẽ extrinsecus ipsis sub cute summa cõmunicans, duobus quidẽ totis, medio autẽ dimidio. Subinde quidem assumit in radij extremo aliquã portiuncu lam nerui, quẽ cum ipso expansum esse diximus. Reliqua soboles magni nerui qui tertius est, externã cubiti regionẽ adit, obliquusq; per profunda uergit, statim quidẽ ad brachialis musculũ bifidum, cuius caput retuli ipsum superare, priusquã ramum prædictũ emiserit. deinde radij musculorũ extimum ad gibberũ spectantem perreptat, quibus utrisq; propagines quasdam tenues impartit: deinde musculo digitos quatuor extendenti, mox etiam ei qui duos paruos in obliquũ agit,

C postremo illi qui brachiale uersus paruum digitum deducit. Has igitur ramorum propagines uniuersas in capita musculorum quos enumeraui, haud longè ab arti culo dispensat. Inde ad musculum bifidum, qui magnum digitũ ad brachiale mouet, porrigitur: palamq; est quòd huic ramos quosdam impartiat. In transitu ipse us nerui, tendo musculi, qui magnum digitum in obliquum mouet, aliquatenus accumbit proximè cum eo ad brachiale usq; porrecti: mox tendo, qui duos digi tos, indicem & mediũ, pari motu regit. pars huius nerui reliqua aduscq; brachiale excurrens, locis propter articulum disseminatur, in nullum digitum perueniens. Maximus autem ipsius finis in illius loci profundum demergitur, ubi ligamentũ esse dixi, quod caput tendinum digitos quatuor extendentium contegat. In hunc itaq; modum neruus iuxta nodum brachij exteriorem in cubitum deueniens, dis spergitur. tertius autem hic erat ex ijs qui ab axilla in manus totas pertendunt. Re liqui duo nerui omnibus intra cubitum musculis distribuuntur: quos incidens ut priore cõmentario didicisti, assequeris neruos in ipsos disseminatos, qui à brachia lis nodo incipiũt. Inuenies enim ab utriscq; neruis processus musculis, qui digitos habent flectere, communicatos. Alijs uerò omnibus, si unum excipias, à secundo neruo qui brachium ingredi dictus est. Quartus enim neruus, qui inter gibberũ inferioremq; nodum brachij in cubitum porrigitur, ramulum quendam musculo brachiale flectenti uersus paruum digitum transmittit. Itaq; deprehendes reliquũ neruum, qui per radium huic musculo propaginem quampiã tribuit, deinde ob ter elatiori flectentium brachiale, qui tendinem uolæ subiectũ procreat. Ad hæc aliquam sobolem per profundum tenuem paruo huic radij musculo cõcedit. Per cubitum uerò hic magni duo nerui deferuntur, medio musculorũ digitos flecten tium interuallo huic incumbentes, illi subiecti: ac mittunt sanè quosdam de seræ

D mos utriq;, ipsorũ particulas. V bi uerò musculi hi in tendines cessauerint, ficiam & utriusq; nerui reliquum tum in brachiale totum, tum in aduersam eius partem, μεταχάρπιον uocant, peruenit, inibi corporibus, & intimis digitorum paribus di stributum: altius quidem duobus magnis, & medio iuxta indicẽ dimidio: humi lius medij reliquo, simul & medijs cæteris digitis. Itaq; elatior neruus inibi abdu mitur: humilior ramum quendam de se haud exiguum in externam manũ iuxta brachialis initium transmittit. Cæterùm hic neruus totam summæ manus exterio ris partem dimidiam amplexatur, sub cute extrema ad summos percurrens digi tos: paruos sanè totos: medij uerò dimidium. Nam reliquam ipsius partem dimi diam cum magno digito totus tertij dicti nerui terminus excipit, quemadmodum prius ostendimus. Musculus autem ne unus quidem extra summam manum ha betur sicut intrinsecus. V na sanè arteria, duæ autem uenę in totam manum propa gantur: atq; altera quidem etiam ante confectionẽ omnibus est conspicua, ut quæ in superficie tota inter cutem & musculos ei subiectos situm habeat: quorũ alter humeri ceruicẽ triangula inibi figura generat, alter quod in pectore carnosum est. utrinq; uerò tendinibus, quos ἀπονευρώσεις etiã uocant, in priores brachij partes, iuxta ipsius longitudinẽ, haud longè ab humeri articulo inseritur. Hunc itaq; mu sculum uena quæ in superficie extat, humerariam appellant, medio sic interuallo, ad per interiorem costam musculi deltoidis, hoc est literam Græcorũ Δ imitantis, ad extremum ipsius proficiscitur. inde iam in externam brachij regionem decliuis procurrit, ubi maiorem ex ijs qui antè habentur, musculum attingit, nimirũ iuxta lineam quæ in extremis partibus ipsam ab alijs disterminat. postquã uerò cubiti articulum propius accesserit, ab hoc musculo separatur, & radij musculum oblon gum conscendit: atq; ideo etiam in pares ferè treis ramos inibi scinditur. quorum unus in altum demergitur, cuius situm, delationemq; in superficialium uenarum examine inspicies. Alter porrò ad articuli, qui hîc est, nodum portendit: cæterum alterius (ut dixi) particulam uenæ habet ex ijs quæ in totam manũ excurrunt. Re liquus

A liquus tertius ramus humeralis uenę paulatim in exteriorem cubiti declinat, ibiq; in numerosam sobolem diffunditur. At priusquam magna hæc uena in cubito trifariam diuidatur, humeralem euidenter est uidere, toti brachio post cutem porrectam, nusquam in altum uergentem, sed eminentem admodum, & cõspicuam, præsertim in ijs gymnasticis, qui natura tum graciles, tum musculosi sunt. Videbis itaq; hanc uenam in grandibus simijs, multiq; sanguinis, dum incidunt, propagines admodum tenues per totum brachium in summam cutem, ac musculum dispensantem: item in alijs uniuersis quadrupedibus, quorum primarias ac generales differentias sex esse didicisti. V bi uerò super radij musculum in cubiti articulo defertur, inibi, ut dictum est, triplici ramorum serie propagat, qui interim æquales omnino, interim inæquales sunt, reddunturq; aliàs alij maiores, parum se mutuò exuperantes. Et sanè quod in externam cubiti partem spargitur, ramos iam manifestiores ijs qui in brachio uidebantur, expandit: totumq; inibi iuxta terminos patescẽte orificio cum aliarum uenarum extremis quæ dicam, absumitur. unde uerò huc istæ deducantur, in præsentiarum condisces. V ena per axillam procurrens, quũ humerali multò sit maior, simul cum huius loci arteria, quæ axillam perreptat, in ramos finditur. Atq; hæc duo uasa mutuò se cõtingunt, tum quà per alas feruntur, tum quà brachium subeunt. Ac prædicti nerui in singulos musculos ædit, utrorunq; uasorum propaginem sibi connatam habent. Quum autem brachium perreptauerint, in totum cum maiore ex ijs qui ante sunt, musculo intrò delatæ, mox arteria quidem penitius, uti initio, sic etiam nunc ad cubiti musculos porrigitur. V ena autem bifariam scissa paulò ante articuli commissuram, altera parte in profundum dilabitur, ubi arteriam contingit, unaq; in ramos cum ipsa

B perpetuò propagatur: altera obliquè sub cutem producta, conspicitur etiam ante consectionem, tum in gracilibus, tum in ijs qui latas natura uenas obtinẽt. euidentius autem apparet, brachio sune intercepto. Huius igitur uenę soboles prima deorsum ad cubiti os obliqua ferri uidetur: nempe ut spatium quod intra brachij tuberculum intimum, & cubiti sinum est, perreptet. At ubi cubitum superauerit, reliquam ipsius partem oberrat: pariterq; ad terminum usq; procedit. Altera propago ex eadem regione, qua prior orta, elatior aliquatenus defertur, mox bipartitò diuiditur. cuius pars demissior, obliqua paulatim tendit, longiusq; porrecta interim ad eam uenam peruenit, quæ cubito porrigitur. Frequenter autem in ramos prius exhauritur, quàm illam contigerit. Quod igitur uas cubito expansum est, aduscq; extrema ipsius pertingit. Ac termini ipsius aliquot euidenter nonnunquã in regionem brachialis extimã protendunt, interdum obscurè. maximusq; unus ex ijs qui inibi habentur, committitur ipsis, & manifestò ad gibbum cubiti exortũ tendit, ab infernis ipsius partibus procedens cum altero uenæ extremo, quod deorsum porrigitur. Et coitus ipsius anteriorem finis cubiti uersus brachium partem accedit, ut oris counitis uas unum ambæ fiant, unde uerò proficiscatur uas ipsum quod annectitur, paulò posterius uidebis, ad magnam iterum uenam superficiariam reuersus, cuius primam sobolem ad cubiti os obliquam deferri diximus: in quod primum inseritur, paulò superius quàm cubiti articulus existit. V ena autẽ magna superficialis obliquè procurrit, coitura mox cum ea quæ ex humerali ducta est. V erùm priusquam illam cõtingat, duplicem quendam ramum emittit: ac demissior, qui etiam minor, societatem init cum uena adiacente, quæ postrema ex cõmemoratis dicta est. Post societatem uerò ad cubiti partes brachiale uersus tendit, ex medio regionis ipsius internæ humilior procedens. Alter autẽ elatior hoc, maiorq;, uenæ bifariã diuisæ, aliàs per mediam exactè regionem cubiti internam, aliàs paulò altior procedit, uscq; ad brachiale propagatus. Iam uerò omnium quos retuli terminorum ora coëunt, & ex unoquoq; duorum coitu uas unum fluxile conflat: ut quot unita coierint, præ multitudine & paruitate ne quidem numerare

queas. Relictis igitur & his uenis, denuo magnam repetes, ipſamq; ſpectabis quã humeralis parti iungitur: & ſubſequère, quò te uas unum è duobus compoſitum deducat. Hanc enim uenam cernes in radij cacumen emergentem inferius planè quàm ubi longitudo ipſius media eſt. Inde iam per extimã oſſis radij ſedem binis ramis propè æqualibus expandi: ut duo hæc uaſa tertiã Græcorum literam repræſentent. Quippe alterum poſt ſciſſuram directè ad magnum digitum procurrit: alterum uerſus paruum digitum tendit, per illud cubiti extremum quo in manũ inferitur. Quod itaque recto tramite ad magnum digitum pergit, radio uehitur, & poſtquam brachiale contigerit, ramorum ſeriem aliam in poſteriorem magni digiti regionem porrigit, aliam in eam partem, quæ inter hunc & indicem media eſt, aliam in totum indicem retro, & per latera. Atque in hac parte ipſius extremum uenulæ adunitur, quæ particula ex uena ipſi conformi diuaricata eſt. Reduces enim in memoriam uenas duas nuper dictas, quarum figuram tertiæ literæ γ ſimilem produxi. Atque hactenus altera linea defertur. Ad reliquam igitur uenam diuertes, quæ ad paruum digitum quaſi cupit extendi. Conſpicies autem rurſus antequam ad cubiti extremum permeauerit, uenulam quandam propagare, quæ recta inter indicem mediumq; digitum prorſum defertur, & cum exili priùs nomi-
nata coit, deinde utraq; in unam conflata, mediam duorum digitorum regionem, indicis uidelicet & medij, accedit. Reliqua pars uenæ quæ paruum digitum adit, dum obliquum cubiti tuberculum perreptat, ramum quendam exilem ad poſte-
riora medij digiti tranſmittit, mox bifariam ſciſſa, altera parte mediam magni digiti & annularis regionem ingreditur: quam uenam nonnulli in ſiniſtra manu ſecantes, ſinentesq; ſanguinem ex ea fluere quouſque ultro ſiſtatur, lienem ex tali uacuatione iuuari aſſerunt. Et hîc rurſus eam quæ ſpatia annularis & parui digiti intercurrit, ſecutus, deinceps omnium quorum mentio facta eſt, uaſorum propagines conſidera, tum pilorum modo prætenues, tum ampliores ortas, quarum plures propter terminos cum alijs ſimilibus ex uaſis ſibi proximis deriuantibus coëunt. Iam uerò quædam uenæ etiam conſpicuæ admodum, mutuo complexu quã ceſſant coniunguntur, ut uel citra diſſectionem in gracilibus, & ijs qui latiores natura uenas obtinent, clariſſimè appareant. Proinde paulò antè dixi, uenam cubiti oſſi porrectam, humilem ferri in priorem partem uenæ quæ termino uno, ſicuti auditi, propagatur in anteriora, quà cubiti eſt tuberculum, ut notabile uas efficiatur. Non enim omnibus eſt conſpicuum. Venæ porrò cubiti demiſſæ per quædam extrema iungitur etiam humeralis uenæ particula, in exteriora cubiti diſſeminata, ipſiſq; uenæ modò propoſitæ, cuius diſtributionem retuli, extrema uenarum quæ ex alijs ductæ ſunt, admiſcentur. altera pars lateris tertiæ literæ γ ad magnũ ueniens digitum euidenter apparet, quæ in extremis pateſcit ſimul cum uenis per interiora cubiti uſque ad brachiale tendentibus: ubi has uenas generari dixi, ramorum ſerie priùs hîc diſperſa, quàm uenæ duæ per flexum excurrentes, ad commiſſuram articuli perueniant. Ad hæc commemoraui binos de ſe ramos mittere, quorum alter, qui & grandior eſt, magna ex parte per cubitum uectus aduſque brachiale defertur, illuc nimirum ubi ſcinditur. Hæc itaq; portio totam digiti magni regionem internam amplectitur, & per latera aſcendens coit cum extremis uenularum, quæ ex altera tertiæ literæ γ linea ducuntur: quemadmodum rurſus quam ad cubiti extremum dixi procedere, per extrema quædam pilis ſimilia committitur ijs quæ de humerali uena in extremam cubiti regionem diſſeminantur. Interim quoque priùs quàm ſciſſa uena tertiæ literæ ſimilis reddatur, ex ipſa procedens ſurſum cõſcendit, ac inibi diſpergitur. Id uerò accidit ijs maximè, quæ partem humeralis uenæ partem occupant, quam exteriorem cubitum dixi intercurrere. Verùm omnibus conſtat, quòd & ante ſciſſuram ex uena triangulum generante oriatur, de qua in præſentia ſermonem inſtitui. Mittit eadem propagines in extimam

extimam cubiti partem, ac terminis cum humerali congreditur. Has ſanè omnes uenas in gracilibus multis, ac copioſo ſanguine, uenisq; amplioribus prædítis, palàm uel ante conſectionem eſt cernere: uerùm aërem calidum eſſe, uel etiam hominem lotum oportet. Manu autem immiſſa intercipienda eſt, quacunque in parte uenas repletas manifeſtò uidere libeat. Quod te crebrius in multis factitare uelim, quandoquidem haud mediocriter duplici nomine conduxerit: hoc quidem, ut uaſorum cognitionem aſſequaris. nulla ſiquidem res quæ ſenſibus noſtris percipi poteſt, exquiſitè & ſubitò, niſi uiſa ſæpius, cognoſcitur. argumento ſunt gemini admodum ſibi ſimiles, qui ab inſuetis nequeant dignoſci: ab ijs quibus cum habuerint conſuetudinem, confeſtim agnoſcantur. altero ut exactam partium humanarum, ſimiarumq; ſimilitudinem perceptam habeas. Has itaq; uniuerſas uenas, quas in hominibus ante conciſionem cõſpicis, in ſimia diſſecta uideris. quare penitiores etiam particulas hæc animantia perinde ut homines obtinere conſtat. Quod quũ ita ſit, conſuluerim priùs te in ſimia ipſa ſubinde exercitari, ut ſi humani corporis conſecandi quandoq; copiam nactus fueris, prompte ſingulas partes detegas: quod non uulgaris operæ eſt, neq; quiſquam in ipſa parum exercitatus repente poteſt aſſequi. Etenim quũ in anatomis exercitatiſſimi, qui multa diligentia corporis particulas inſpexerint, in multis errorem commiſiſſe uidentur: nihil ſanè qui hoſtis germani corpus in bello, quod aduerſus Marcum Antonium gerebatur, incidebant, amplius præter uiſcerum ſitum addiſcere potuerunt. At qui in alijs animantibus, & potiſſimum in ſimia, priùs ſe exercuerit, promptiſſimè ſingulas quæ inciduntur partes detegit: & procliuius eſt uiro induſtrio exercitatoq; in anatomis antea conſpecta quędam in humano cadauere ſubitò condiſcere, quàm alteri non exercitato manifeſta multo ocio adamuſſim inuenire. nam in eorũ qui mortis erant damnati, aut feris expoſiti, corporibus, multi ſæpe quod ipſis liberet conſpexerunt, ad hæc in latronibus qui in monte iacerent inhumati. Iam uulnera magna, & putrifica uitia in altum ſpectantia, particulas cõplures detexerunt, quas priùs exercitati ſimilem habere ſtructuram ſimiæ cognorunt. Qui nunquam ſe in his exercuere, nihil inde commodi percipiunt. Qui uerò pueros mortuos expoſitos complures incîdunt, perſuaſum habent, corpora hominum ſimiarumq; perſimili ſtructura conſtare. Quin & in ipſis curationibus quas manu frequenter obimus, aliâs carnes putridas, aliâs oſſa præcidentes, manifeſtam ſimilitudinem præexercitati agnoſcũt. Quidam uerò tam negligentes rerum pulcherrimarum ſunt, ut ne uel quæ ante conſectionem cuiuis manifeſtò licet cognoſcere, unquam diſcere cupiant. Quæ igitur de cubiti ac manus ſummæ uenis nuper retuli, omnia citra conſectionem pleriſque in hominibus obuium eſt cognoſcere: quemadmodum etiam poſtquã axillæ uena in ramos ante cubiti articulum ſciſſa fuerit, ea quę ad flexum peruenit, ſubiectam aliquouſq; arteriam continet, quam in macilentis naturis, magnisq; pulſibus præditis, tactu motum aliquatenus indicante, deprehendimus, atq; ſi ſanguinem detraxeris in ijs ſanè qui totam manifeſtò uenam habent cõſpicuam, quamlongiſſimè ab arteria recedendum eſt. In quibus id ſolùm quod arteriæ incumbit, eſt ſpectabile: reliquum uerò totum, conſpectum effugit: cui diligentius attendendum eſt. Primò, ne dum brachiũ per ſe adſtringis, regio arteriæ uicina in tumorem notandum attollatur. Secundò, ne aliam quampiam ex ijs quas relaturus ſum diſſeces. Nunquã enim uenam hanc loco inflato ſecueris, ſciens arteriam ſubiacentem tum latam, tum eſſe ualidam. Deinde quum plurimùm intumuerit, uenam incumbentem ſimul cum ipſa extollas, circundesq; undè accidit uenam in gibba arteriæ parte elatam magis inaniri, quàm attolli, adeò ut ſcalpellus mediocriter iniectus, prout ſolet illidi demittiq;, illam quidem totam ſubitò penetret, ſubiectam uerò arteriam cõuulneret. Quare conſilium eſt ab hac recedere ad uicinarum aliquam, maximè ex ijs quæ ad ũbiæ os deferuntur. Sín au-

C tem ex his quoque nulla appareat, eam adibis, quam ex articuli uenarum coitu factam, ad radij cacumen dixi peruenire. Si ne hoc quidem est conspicuum, eam feries quæ ab humeraria ad cubiti flexum porrigit. Pari modo si humeraria, quando ipsam secare oporteat, conspectum effugiat, eam necessariò diuides, quæ in flexum pertendit. Si nec ipsa, eam quæ ad radium obliquũ expanditur. Si nec illa occulis obuenit, uenam ab axilla ad cubiti nodum procurrentem incides. Hęc enim accommodatissima est ijs qui in partibus infra clauiculas sitis laborant: humeraria, qui in superioribus. At inibi commemoratæ secundum tertium q̃ ordinẽ post ipsas obtinent. Communis utrisque est, quæ ad radij fastigium conscendit: quare tertium quoq; ordinem in utrisq; manibus ei attribuimus. Nam in ijs qui infra clauiculam afficiunt, si quidem sanguinem detrahere oporteat, principem locũ præsidij ratione uena possidet quæ flexum accedit: secundum quæ ad cubitum defertur: tertium communis: quartum quæ de humeraria ad flexum pergit: postremũ humeraria. In alijs quos supra clauiculam morbus infestat, contrà humeraria primum: quæ inde ad cubitum porrigitur, secundum: tertium communis: quartum quæ iuxta arterias procedit: & quintum quæ cubitum adit. De superficiarijs itaq; uenis totius cubiti adusque digitos, omnia dicta sunt. Profundiores autem deinceps inspicito, ijs quæ in articuli superficie extãt, ademptis: quoniam has ubi sustuleris, quemadmodum didicisti, mox tibi per profundiora perinde ac in superficie mutuo coëuntes apparebunt. Insuper postquam congressæ fuerint, iterum in ramos binos dirimuntur, & per cubitum ad brachiale rectà tendunt, æquali inuicẽ spatio distantes, demissior quidem alter per os cubiti, elatior per radium unà cum arterijs in musculos propagatur. Venæ igitur humilioris, quum radij musculum exilem subierit, particula quædam in externam regionem elabitur, in qua scissa,
D cum prædictis hisce uenarum partibus per summa societatẽ init. Ad hæc reliqua ipsius pars quanta intus delitescit, ima subeuntibus adunitur, quas intimis cubiti partibus per superficiem distribui diximus. ac sæpius putaui plurium esse portionem uenarum, quæ ex summo uergunt in ima. siquidem ipsius profundioris uenæ secundæ processus paucis superficiarijs commiscentur. duas quidem in manu ferri commemoraui, tum eam quæ per axillam excurrit spectandæ magnitudinis, tum hac quidem multò minorem, magnam tamen & ipsam, quam humerariam appellant. Porrò arteria una duntaxat in manum proficiscitur, uicinam uenæ quæ axillam permeat. utraq; autem thoracem elabitur cum nouo pari neruorum à spinali descendentium, & brachium illic egreditur, quo & tertium neruum dixi peruenire, inde omnibus brachij musculis processus notandos mittẽtes, decliues ad flexum articuli, quo brachium cubito coarctatur, excurrunt. at uena in brachij extremo in duas diffusa est soboles: quarum altera ad cutem usq; effertur, ut antea declaratum est: altera per profundiora ceu ad flexum cum arteria deducitur, hanc tertiam humeriariæ partem assumens, deinde bifariam scissa, cum utraq; parte arteriæ, quæ & ipsa bipartitò diuisa est, simul tum porrigitur, tum in uniuersos usq; ad digitorum initia musculos ramorum serie dispensatur. Itaq; elatiorem arteriam quæ ad radij os decurrit, propter brachialis commissuram tangimus, pulsum exploraturi. Iam arteria indicis magnicp digiti intermediam originem ab hoc fortita, motum ædit sensibilem. humilioris uerò quæ per os cubiti rectà in paruum digitum procurrit, motum manifestò haud queas percipere, nisi homo fuerit extenuatus. maximum uerò pulsum ædit, quippe natura in imo retinet arterias, nusquam particulam ipsarum manifestò in cutem emittẽs: quemadmodum in uenis ac neruis perferri prius dictum est. Meritò igitur nullam in extremis manibus à foris arteriam reperias: quia ne musculus quidem unus habetur. At interna regio quoniam multis septa est musculis, ideo multas quoq; arterias singulis ipsorum ponectas obtinet. Verùm uniuersas brachialis interim arterias unà cum uenis coniungi spectabis,

A gi spectabis, lato tendine amputato. Etenim hunc inter, & eos qui digitos flectũt, situs ipsarum est pariter cum tenuibus neruis, quorum antea mentionẽ feci. Nam quum hoc in loco musculi consistant, qui & primos digitorum articulos mouent, & secundos in obliquum prorsus agant, meritò pars hæc arterijs, uenis, & neruis scatet. Quippe singuli musculi particulam cuiusque horum aliquam in se recipiunt. Ac iam quidem omnes totius manus particulas explicui. At tu nõ ceu Herodoti historiam animi gratia ista leges, sed memoriæ singula spectata mandabis, ut omnium ipse partium naturam exactè pernoscas. nonnullæ siquidem neq; arteriam, neq; neruos, neq; uenam grandem habent: quædam uel tria horum gerra, uel unum, uel duo. Itaque arterijs uenisq; pro magnitudinis ratione uirtus inest, non item neruis omnibus, sed alicubi exiguus neruus haud exiguam obtinet potestatem: exempli gratia, qui musculos magni digiti motores intercurrũt, deinde qui indicem mouentibus insperguntur. si enim hi soli in naturali habitu seruentur, uel alijs resolutis, uel etiam omnino abolitis, nõ uticq; mancus in totum homo euaserit, neq; manum prorsus inutilem habuerit: quòd si medius adhuc ipsis adhęrescat, paruam in actionibus offensam manus sentiet, paruo digito in totum pereunte: rursus si quatuor existant incolumes, musculus autem qui maiorem digitũ uel inflectit, uel extendit, laborauerit, omnia manus officia interibunt. parti enim musculorum qui sibi mutuò sunt oppositi, actio uitiatur. siquidem musculo, qui maiorem digitum extendit, resoluto, is qui ipsum flectere cõsueuit, obita quidem functione statim flectit digitum: cæterùm postea nunquam poterit. Nam is qui in flectendo persistit, rursus flectere, nisi prius extensus fuerit, quî potest? Quare cognoscere adamussim cõuenit cum aliorum musculorum omnium neruum, tum eorum præcipuè qui functionem mentione dignam obeant, ut siue telum, siue spi
B cula auferre dissectione uel præcisione alicuius oporteat, ab insignibus uasculis neruisq; abstineamus, siue putrefactam quampiam particulam, uel os carie confectum præcidamus. Noui enim quempiã ex ijs qui segniter manu curant, qui quũ prius aliquando extima brachij regione magnam partẽ musculi præcidisset, non tam insignẽ membro noxam primùm attulit: postea scalpello in eam partẽ internę circũscriptionis musculi prioris iniecto, ubi tertius neruus ingreditur, stultã, ut Hippocrates ait, exercens facilitatẽ, orbiculari linea uelociq; sectionẽ ducens, non modò tertium neruũ præcidit, sed etiam duos ei præpositos: ad hæc arteriã, uenamq; in eo siquidem loco hęc omnia habentur. Quamobrem ille subitò propter sanguinis profluuium turbatus, hoc solùm attendit, funibus uasis quæ amputata erant circundatis: paulò pòst æger neq; manum tantillum mouere potuit, neque tangentes in multis membri partibus sentire, clamauitq; hoc ipso medicorum uerbo utens, νευροκόπτας, id est neruos misero præcidisti. Hic itaq; medicus una sectione totum membrum reddidit inutile. Alij porrò in alia quapiam parte una uel duabus manus & cruris propter neruorum imperitiam peccauerunt: ut nunc omittam quæ in sanguinis detractione mala designent, ignorantes quæ obseruanda sint in singulis cubiti uenis: de quibus etiam in libro de neruorum consectione tractatum est. Horum igitur omniũ gratia sæpius manum simiæ diligenter incidas. etenim si rarum quippiam in ea conspexeris, etiam hoc usui tibi fuerit. spectas enim aliquando dum simiam incidis, neruulum interiori cubiti uenæ incumbentem, ac rursus alterum uenæ ipsi coniugæ insidentem. Pari modo & horum speculatio medicis quibusdam familiaribus utilis extitit, ut qui tanquam neruum incidissent accusabantur, quoniam & post sectionem acceptam ægri stupidum affectum ad manus longitudinem senserunt: tempore insecuto affectus ijs quibus uena fuit incisa, permansit. Quapropter ego accusatoribus proprietatem structuræ corporis nonnunquam talem fieri indicans, medicos ab infamia liberaui. crediderunt autem mihi qui illos increpabant, non solùm quia alios eius rei testes

C citauerim, ſed etiam quía in commentarijs anatomicis, quos in ſingulorum anti-
malium conſectionibus feci, ſcriptum oſtenderim quod nuper in uena accidiſſe
percenſui. Cæterùm qui libros anatomicos ſcripſerunt, paruas à ſubiectis muſcu
lis reliquias in cutem ipſis uicinam emergere arbitrantur, atqui aliter res habet,
quemadmodum ſubinde conſpexiſtis. Verùm propriæ neruorum per ſumma ex-
xtantium radices habentur, quas cum cute ſimul auellentes, obliterant, ut ne eſſe
quidem uideantur. Eſt enim, ueluti & prius dixi, difficillimum neruos hoſce de-
tegere, utpote cuti cohærentes. Nam membranam ipſi ſubiectam cum muſculis
relinquere oportet, cõtrarium naturali ſtructuræ facientes. Hac igitur adminiſtra-
tione, ut in manu dictum eſt, rite peracta, quatuor iuxta femoris principium radi
ces muſculorum in cutem excurrentiũ apparebunt, pares numero principijs gran
dium neruorum qui in muſculos diſperguntur, unde proceſſere. proinde una eſt,
quæ ab anterioribus muſculis deorſum uerſus in totam cutem ipſis uicinam fera-
tur, diſpenſaturq; . hac interior per inguina magno anguſtóque muſculo uehitur
& tertia, iuxta ſacri oſſis faſtigium mucronatum, quod coccyga Græci uocant, cæ
teriſq; minus conſpicua eſt. quarta hac adhuc magis condita, in pectinis foramí-
ne conſiſtit. Etenim neruos etiam qui in cutem elabuntur, exiles admodum, hæc
continet, & reuera telæ araneorum ſimiles, reliquis autem pleniores: partim ut pi
los bene nutritos, partim etiam pilis craſſiores, ad radices interim ualde conſpicu-
os. Qui igitur anterioribus muſculis expanſi ualidam membranã ſecum retinent,
cute ſtatim quæ ambit ipſos, ablata, media priore ſede radicem habere uidentur.
Porrò qui tenui latoq; muſculo per inguina inuehuntur, haud difficilem conſpe-
ctum habent, nam internam omnem femoris tibiæq; regionem amplexantes coë
unt: quippe cum uena uſque ad interiorem tibiæ proceſſum iuxta talum ferun-
D tur. reliquum uerò internæ femoris regionis parua quædam (ut dictum eſt) partí-
cula neruí pectoris foramen excidentis amplexatur. Quarti uerò qui reſtat neruí
iuxta ſacri oſſis mucronem enaſcentis, totam ferè poſteriorem exteriorem q; femo
ris ſedem, ramos excipit, præter extremum, genu uerſus ſpectans. huc enim alius
neruus, per latum muſculum euadit, quemadmodum & propter ipſius extremũ
rurſus alios tibiam exteriorem interreptare dictum eſt: quoniam interior quoq; à
neruo qui cum uena defertur, propagines ſuſcipit. reliqua poſterior tibiæ pars pe
culiarem neruum ab eo qui ſuram intercurrit, deriuantem exigit: anterior particu
lam quampiam eius nanciſcitur, qui priores tibiæ muſculos intercurrit. Cæterùm
intuitus, quo dixi modo, exiles ſuperficiarios cutis neruos, omnes femoris muſcu
los incidito, ut libro ſuperiori didiciſti. Nam dum ipſos inuicem ſeparas, grandiũ
neruorum qui omnes mediĳ per muſculos ferunt, clarè apparent. Atq; ideo etiam
proceſſus ipſorum uicinis diſtribuunt. Iam uerò quatuor principia, quæ ſimul in
ſuperficiarijs cõtemplatus es, occurrent. Etenim illæ ab his quæ in imo latẽt, pro-
pagantur, & rurſus inſpecta muſculis maioribus inueniendis uiam indicant, imò
etiam citra ſuperficiarios promptè grandium neruorum principia uidentur, mu-
ſculis ut docui inciſis. Sunt igitur tria neruorum initia magnitudine ſibi inuicem
coæqualia, quæ primùm exequar. Quartum uerò aliud maximum bifidum ipſis
ſuccedit, quo de poſterius peragam. Itaque ex tribus principijs unum in anterio-
res muſculos ſolos diffunditur: alterum magnis uaſis tranſuerſim porrigit, ipſiſq;
uaſis ramos telæ araneorum modo prętenues, ut muſculis contiguis impartiat. Por
rò tangit ipſum ſubiectus maximus muſculus. incumbit autem tenuis & angu-
ſtus, quem primùm in femore diſſecamus. Quod reſtat tertium neruorũ initium,
amplum pectinis foramen permeat, & nimirum duos muſculos id amplexos, u-
num utrinque, à foris alterum, intrinſecus reliquum, quos inter coxæ articuli mo-
tores audiſti anatomicis prætermiſſos. Verùm ſcinditur neruus hic bipartitò, pri
us quàm muſculos permeet. Ac partium ipſius altera quidem elatior in muſcu-
lum procur-

A lum procurrens, à pectine ortum, quem ſecundum incidere totum didiciſti, diſſe-
minatur. maior uerò & demiſſior, ubi foramen peruaſerit, & ſobolem in paruos
circa ipſum muſculos emittit, & in maximũ femoris muſculum finditur. Ad hæc
ramulos quoſdam tenues muſculis exiguis ipſi uicinis communicat. Hęc iam tria
principia intuitus, ut dixi, ad quartũ duorum ramorum grandium, qui in crus de-
feruntur, mittuntq; ad extremos uſque digitos propagines, deſcendas. Euadit
autem & hoc conſpicuum, natum muſculis inciſis, quos præcedenti libro tradi-
di, in conſectione eorum qui coxendicis articulum mouent. Cum his incidantur
ſimul capita femoris muſculorum, quos numero quatuor ex coxendicis oſſe or-
tum ducere commemoraui. quippe grandes nerui illis ſubiecti appareant, qui fo
ras ab interiore lati oſſis parte cum neruulis tenuibus ex eo productis emergunt.
Verùm illi in omnes articuli iuncturæ muſculos exteriores diſpergũtur. primùm
ex uniuerſis ſuperficiarium, qui articulum retrorſum agit, mox carnoſum ſub ipſo
magnum, deinde paruos infra hunc latentes: unum ex ilium oſſe procedentem:
alterum ex lato, qui liuens ſemper apparet: & tertium poſt ipſos alium à pectinis
oſſe ad magnum femoris tuberculum, προχωντῆρα Græci uocant, procurrentem.
Inſumptis iam in hos neruis tenuibus, poſtea grandes ſoli per femoris regionem
poſtremam excurrentes, maximum ſanè ramum lato muſculo, notabilem uerò
alijs quoque diſpenſant, interim & femoris maximo. At latus muſculus non mo
dò ſurſum ad caput, ſicut alij, neruum capit, ſed etiam alterum poſtea, quum gran
des nerui de quibus agitur, femoris medium perreptauerint: ab hoc autem ner-
uo eos, qui ad cutem excidunt, uti paulò prius dictum eſt. Qui igitur in femore
conſiſtunt, in hunc modum ſe habent, tibiæ uerò neruos deinceps inſpicito. Duo
ſoli in tibia grandes per femoris poſteriorem ſedem conſpicui apparent, quem-
B admodum antea quoque declaratum eſt, latiore muſculo inciſo. Quà enim hic
adiacentem attingit, illac longiſſimè porrigitur. Alter uerò muſculus genu articu
lo uicinus, adeò ut ipſum contingat, ad internas tibiæ partes recedit, nerui ſub u-
nico lato feruntur, ad tibiæ principium excurrentes, atque ibidem primùm ſepa-
rantur inuicem. alter qui minor eſt, exterioribus ipſius muſculis diſtribuendus:
alter, puta maior, interioribus. ſed externus tibiam ſubter poſterioris ipſius oſ-
ſis (peronen uocant) caput ingreditur. interior, quem maiorem eſſe retuli, ſuræ
initio profundius immergitur, idq; media regione inter duo grandium ipſius mu-
ſculorum, quæ ſuperiore libro didiciſti, capita. Atque huius neruí pars reliqua
non mediocris in pedis inferiora porrigitur. Alterius autem tenuia extrema ſupre
mis plantæ partibus diſpenſantur. Portio quædam ipſius etiam ad neruum alte-
rum peruenit, qui per ſuram prope inferiorem tibiæ finem defertur. Itaque infi-
mã pedis ſedem neruus unus ſubit haud exiguus, in omnes ipſius partes diſtribu
tus. Porrò hic neruus ex altero grandiore ſupereſt, quem in poſteriores tibiæ mu-
ſculos digeri commemorauimus. Cæterùm in plantam pedis deſcendit unà cum
tendinibus qui digitos ipſos inflectũt. Inſuper interioris neruí particulam quam-
piam huic miſceri dictum nobis eſt. At in ſupernam partem pedis exiles neruuli
quatuor porriguntur, trium aliorum reliquiæ: unius certè qui cum uena intra tibiã
defertur: alterius qui retro ſuram per ſummam ſe promit, cuius mentionẽ paulò prí-
us feci, nempe quum dicerem ipſum in ſuræ initium inter muſculos ex femore or
tos inſeri. procedit autem ex gracili neruo, hoc eſt ubi is inſeritẽ, alius quidam ner-
uulus, qui per ſuram procurrens à muſculo poſterioris tibię oſſi porrecto, ad extre
mum ipſius pedi proximum peruenit, atq; inibi externis plantæ partibus propter
exiguos digitos diſſeminat: quemadmodũ prædictus, quẽ ſimul cum uena per to
tũ crus ad magnos ferri digitos retuli, fines expãdit. Hos inter alij duo ex magno-
rũ altero, qui anteriores tibiæ muſculos amplexari dictus eſt, deorſum uerſus per-
tendunt, medium plantę cõſcendentes. Alter itaq; è ſuperficiarijs ſub cute cõſiſtit,

C qui tum articuli iuncturæ ligamento incumbit, tum solis in cutem plantæ extan-
tibus particulis distribuitur. At qui in imo sub ligamine delitescit, superstratis plan-
tæ musculis dispensatur omnibus, quorum tendines obliquo digitorum motui
præesse audiuisti. Etenim exigua uena crus per os pectinis adit, mediam ipsius par-
tem nutriens, cuius mentionem postea facturus sum. Alia enim uena maxima to-
tum in crus ab interiore ipsius parte per inguina procurrens disseminatur: propa-
gines quædam ipsius inordinatæ ad cutem permeant, quas nonnulli medicorum
ἀποφάδλας, quasi dicas modicis interuallis sparsas, appellãt. Quà in musculos dige-
runtur, ordinatum habent tum ortum, tum situm: nec tamen ipsæ magnitudinis
æqualitatem in omnibus conseruant, ut ne in manibus quidem. Dicentur autem
nobis etiam nunc quæ plerunque soboles maioris uenæ apparent: quæ omnium
crus perreptãtium ueluti truncus est. Statim igitur ramus quidam in priorem in-
ternamq; femoris regionem perfertur, multifariã summa sub cute in ipsum distri-
butus. Ab hoc aliæ tenues modicis interuallis sparsæ, in cutem treis quatuor ue
disseminantur, deinde alia notandæ magnitudinis, priori similis, medio in femore
propter musculum arctum considerat, in quem ipsum quoque uena indidem
maxima inseritur, deinde aliæ exiles duæ forsan & tres modicis spatijs digeruntur,
posthas alia insignis tibiam interius subit. deinde sequitur alia duas in partes di-
uaricata, huic succedunt aliæ plures. Hæ quidem subter cutem summam omnes
consistunt, in imo aliæ quædam hunc in modum se habẽt. Post inguina primam
anterioribus duobus musculis dispensari diximus, mox aliam penitius grandem
satis intra maximum omnium musculum & ex anterioribus internum porrigi, un-
de plures uenarum propagines in omnes propemodum femoris musculos disper-
guntur. post hanc, quam prædixi, subter cutem distribui: ac post eandem etiam ae-
D lia quæpiam deinceps in grandem ex anterioribus musculum ingreditur, elatius
ad extremam femoris regionem emergens. Insuper post illam alia notatu digna
profundius in maximum musculum eiq; uicinos inseritur, atq; post has in superfi-
cialium enumeratione prædicta, quæ ab intima genu parte aduscq; tibiæ extremi-
multiplici ramorum serie cutem subit. Cæterùm propter iam dictam propaginem
alias quoq; spectabis, quæ à maiore uena in imas maximè musculi partes, & totã
penitius articulum diffunduntur. at præter prædictas nõnunquam statim magna
uena in ramos findítur. aliquando ante fissuram uena prope suræ initiũ ex ea pro-
cedit, per infernas articuli partes in exteriora erumpens. Iam uerò ipsi secundo ti
biæ ossi uenę bipartita soboles apponitur: quarum altera in superficie externis par-
tibus tibiæ ossis postremo, quod peronen appellaui, ad malleolos usq; ramorum
seriem spargit. altera per ima exteriorum musculorum ducta, ramos singulis com-
municans, intra tibiam eiusq; os secundum, iuxta penitiorem huius finem peruã-
dit, nam utroq;, hoc & prædicto uenæ superficialis extremo protuberans poste-
ris tibiæ excessus comprehenditur. Verùm apparet nonnunquam, ubi maior ue-
na duplicem ramum in poplitem immiserit, utraq; ex parte uena, de qua mentio-
nem feci, ramos edere. At quomodo scissa fuerit, ac in ea habeat, etiã reliqua uena
maior bifariam in poplite diuidítur, deinde cum altero musculo surã perreptans,
ad malleolorum in tibia finem procurrit: hinc ad imam pedis regionem uecta per
medium tibiæ, ac alterius ossis peronæ dicti, in eam distribuitur. altera parte ad os
tibiæ oppositum permeans in plures uenas scinditur, quæ omnes anteriore parte
intra tibiam eiusq; os secundum deferunt. atq; extrema ipsarum ad plantam usq;
& pedẽ digitosq; permeant, tum inter se, tum ijs quæ adiacent, permixta. Hæc ete-
nim uena, quæ os tibiæ anterius oppositũ intercurrit, scindituq;, ut dictum est, in
tota posterioris anteriorisq; tibię ossis regione intermedia, uenæ duę insignes pro-
pter extuberantes postremæ ac prioris tibiæ terminos subeũt, alias omnes medio
suo complexæ: ac prædictis in utroq; extremo hæ uenæ miscentur; interior sanè ei
quæ pro-

A quæ propaginem in genu transmisit: intrinsecus autem supra suram tibiam q; to-
tam ad malleolos porrecta est. Exterior societatem init cum uenis ibidem relatis
ab ea porrigi quæ intrinsecus ad posteriorẽ tibiam prona fertur. uerùm ab ijs quæ
ad tibiæ anterioris posterioris q; extrema inuicem coëunt, exilis quædam ad plan
tam pedis excurrit, maiores autem ipsarum ad imas partes euadunt, præsertim
regione interna, qua tibiæ finis extuberans habetur: ex quibus uenis tota pedis
regio superior alimentum accipit. Porrò calx posterior à proximis intus foris q; ra
mos inuicem coëuntes suscipit. siquidem hoc cõmuniter inaudiendum est, sicut
iam prius dixi, extrema uenarum etiam alijs partibus commisceri, potissimum in
summo corpore. Verùm eiusmodi omnibus sunt manifesta, ut quæ unà cum di-
ctis, uel me tacente, intelligantur. Nam uenas ac neruos in plantam excurrentes
usque ad pedis extremum porrigi necesse est. Iam uerò quis ignorat earum pari-
ter, quæ ab interiore tibia ad ipsum perueniunt, extrema in paruos digitos perten
dere? Rursus ab exteriore tibia prodeuntium terminos magnos subire, quemad-
modum & à media regione interioris exterioris q; tibiæ procedentium fines in me
dios expandi? Vena igitur per inguina excurrens, hunc in modum propagatur.
quæ uerò pubis os perreptat, solis indidem partibus distribuitur: sed ossi huic pre-
ponitur musculus unus exilis foramen totum complexus. Huic primæ insternun
tur partes grandioris musculi, adhæresçit tertius ex pubis ossium commissura or-
tus, utrinque unus. Itaque uena hæc paruum totum, sed maximi partem haud am
plam nutrit: eius autem qui ex commissura cõflatur, plurimam. siquidem in imas
huius musculi partes tum uena, tum neruus alius inseritur. Verùm extrema uenæ
de qua disseruimus, in idem cum extremis coëunt, à maiore quidam uena profe-
ctis, sed primoribus maximi musculi partibus insertis, quæ hic dissipantur. Porrò
B arteria maxima cruri per inguina inseritur, eo nimirũ modo quo uena magna, ac
macilentis, magnoq; pulsu præditis manum inijciens, sensibilem inibi motũ per-
cipies. Vtrunq; autẽ uasculum per interiora femoris protendit, arctiori ipsius mu
sculo incumbens, in quem ueluti in omnes alios femur perreptantes arteriæ rami
pro magnitudinis portione perueniunt. Sed quemadmodum in manu, sic etiam
in crure se habet. Venæ quidem arterijs in musculos insertis cohærẽt, non tamen
arteriæ superficiarias uenas unà conscendunt, uerùm altius semper per musculos
ingrediuntur. Quot igitur uenas dixi profundius in femoris musculos propter ti-
biam propagari, his omnibus adiacet arteria, in superficie extantium nulli. Id au-
tem inde liquidò constat, quòd carnosis nusquam in crure pulsus appareat, nisi in
planta directè ad secundum digitum post maximum. Tangimus itaque subinde
arteriam inibi sitam, quũ eam quę brachiali subest, attingere nõ potuerimus. Sunt
porrò & aliæ in planta ac parte infima arteriæ, quæ crebro in macilentis pulsum
indicent, in magnitudinẽ eleuatæ. At in brachiali exteriore nullam asseruimus re-
periri arteriam, quòd uidelicet nec musculus quidem ullus indidem habeat, nam
ob exiles musculos plantæ incumbentes arteria quam nuper retuli, in ipsis distri-
buitur: quemadmodum & imi pedis musculorum gratia, haud grandis arteria si-
mul cum uena, cuius prius mentio facta est, procurrens huc tendere uidetur. cæte
rùm ad id loci per mediam tibiæ interioris calcisq; regionem descendunt. De ar-
teria autem quæ per ossis pubis foramen (θυρεοειδὲς Græci ab ostij similitudine ap
pellant) in femur peruenit, eadem quæ paulò prius de uena commemoraui, inau
diuisse me putato: Nam ijsdem tribus musculis perinde ac illa distribuitur.

TERTII LIBRI FINIS.

CLAVDII GALENI PERGAMENI
DE ANATOMICIS ADMINISTRATIONIBVS LIBER QVARTVS.

Ioan. Guinterio Andernaco interprete.

IN OPERE de particularum usu hoc mihi fuit institutũ, ut omniũ corporis humani partium structuram, quatenus arti conduceret, exponerem. Cuius rei argumentum ex ueteribus quoque tum medicis, tum philosophis celeberrimi perinde ac ego tractauerunt. Itaq; à manibus haud temere sermonis hîc sumpsi exordiũ: quòd has partes uidelicet in solis hominibus uidere liceat. Non autem absurdum fuerit deinceps etiam de cruribus nonnulla commentari, quandoquidem & hæc ceu propria homo præter omne aliud animantium genus sibi uendicat: quòd nimirum solus adamussim rectus horum beneficio incedat. Similiam uerò ridiculam hominis simulationem cõtinere demonstrauimus, ac ob id hominis quidem modo graditur: sed in ipsis principalioribus partibus manca est, ut quæ minus rectam crurum structuram sortita sit. Magnum uerò digitum, qui totum functionis firmamentum ipsi est, mutilum obtinet. At in præsenti commentario duo mihi peragenda propono: primum ut singulas accuratè partes contemplens, quarum usus illic percensui: alterũ ad medicinæ artis finem pertinet. Quoniam enim huius ætatis medicos uideo, qui quidem consectionibus operam dedisse putantur, utiliore illarũ parte neglecta, eam quæ cauillatoria magis est, exercere, conatus sum hoc ipsum primùm iuuenibus ostendere, deinde ad meliorem
D ipsos adhortari. Atq; id initio secundi tertijq; libri à me factitatũ est, ubi sermonis caput curationes propè uniuersas cõtinebat, quas manibus quotidie administramus, tũ in cruribus, tum per totius corporis summa, quæ musculos & in his uasa neruosq; cõprehendũt. Etenim tela aculeosq; ex his, non ex iocinore, uel corde, uel pulmone excindimus. Item fistulas, sinus, humorũ illisiones, suppurata, & putrifica uitia in his manu medicamur. Quam ob causam optarẽ utrũq; cõmentarium, eundem ut in primis duobus libris ordinẽ obtinuisse. At quia, ut uideo, iuuenes quotidie maiorem industriã in peiore consectionis parte collocant, utiliorem propè omnes respuunt, statui non solùm ratione, sed etiam disciplinę ordine ad rei ipsius dignitatẽ eos exhortari. Quæ enim prius eis discenda cẽseo, ea quoq; priora in hac enarratione prosequar: ac ideo post artuũ dissectionẽ superioribus libris cõprehensam, deinceps reliquis duobus externam totius corporis incisionem, hoc est, musculorum (nam in his continẽt) exarabo, orsus à faciei & capitis partibus. Atq; in his ipsis nimirum quæ cuti circundatæ cohærescunt: inter quas Anatomici ignorarunt principaliores, nempe duos musculos latos, ac tenues, qui in buccam, & labra cessant, à spina uerò colli incipiunt: unde membraneum procedens ligamentum, quod talibus constat fibris, quales uniuersi musculi obtinẽt, substantiam ipsorũ constituit. Complures etiam fibræ ex scapularũ propter spinam regionibus emergunt: quemadmodũ ex humerorũ clauicula in artus omnibus terminantur. Atq; oportet hosce musculos, quum usus aliquis postulauerit, pro fibrarũ natura incidere. Quam ignorantes, ubi nonnunquam ampliore sectione traiuerasas ipsas diuiserint buccas, alteram partem distrahi compellunt. Hi sanè omnes latuerũt, ut paulò ulterius iterũ de ipsis sum dicturus: uerùm musculosam cõpaginẽ cuti in facie subiectam, ipsiusq; actionẽ, professores nouerunt. Totam itaq; superciliorũ molem ab ea dicunt attolli, & cutis faciei motũ eidem ferunt acceptũ. Non tamen uulgus chirurgorũ nouit. Nam propterea transuersas potius q̃ rectas sectiones in fronte moliũtur. Accidit igitur quũ maiorẽ quandoq; sectionem inibi, & maximè

A maximè propius supercilia peregeris ad palpebrarum radices, tum supercilia, tum contiguam ipsis cutem deorsum conuelli: tum oculos quibus incumbunt, aggraua re, ut neq; aperiri probè queant, neq; functionem suam libere obire. Hîc itaque fibrarum rectitudo deorsum uersus tendit: in ijs autem quæ buccas mouent, ut nuper dixi, nunquid turpe est ignaros quosdam multa insuper huiusmodi quærere, puta num cartilaginosum quippiã in ea parte cerebri, quæ à turbinis similitudine Græcis ἰωνάκειον appellatur, uel osseũ inhæreat? Pari modo etiã, in quolibet ne corde cartilagineã uel osseam quandam particulam sit inuenire, an in magnis duntaxat? Cuiusmodi friuolis potius quàm utilibus operã accommodare huius tempestatis medicos uidemus. Quę res me adduxit, ut artuũ dissectioni alios duos libros subiungã: hunc sanè quartum totius operis futurum, alterũ deinde quintũ. In quibus tota musculorum cõsectione absoluta, ad eundem rursum ordinem me conuertã, quem in cõmentario de usu partiũ seruaui. Ac primùm de cibi instrumentis dictu rus sum: mox de spiritalibus, dein de cerebri, & spinalis medullæ partibus uniuersis: postea generandi instrumenta exequar: quibus proximũ est, de fœtibus administrandis dicere, sed decimus sextus illius operis liber agit de arterijs, uenis, & neruis: ubi quæ quidẽ cõmuniter & generatim de ipsis cognoscere profuerit, explicaui: membratim uerò, qualẽ singula naturã habeant, in opere de cõsectionibus administrandis doceri diximus. Quamobrẽ accuratissimè de his in præsentiarũ agere necessarium est. Nam in prioribus administrationibus anatomicis multa nobis omissa desiderantur. Cur autẽ ad operis totius calcẽ satius mihi uideatur, arteriarum, uenarũ, & neruorum dissectionẽ perscribere, in eo libro indicabimus, ubi etiã administrandi rationes exponemus, quibus probè utens, in illis queat se exercere. Nunc ad musculos incidendos me conferam, inter quos primùm cõmemorabo,
B qui buccas unà cum labris mouẽt inferiore maxilla quiescente. Licet autẽ, cui uisum fuerit, dentes utriusq; maxillę inuicem firmiter cõmittenti, in aduersum, nempe colli latera distorquere, siquidem in hoc contingit cutẽ quoq; ipsam ad summũ humerum maximè & extremũ inibi clauiculæ distendi. Iam etiã ori ad omnia cernendo græcè μασητῆρες nominant, latis maxillæ inferioris musculis iniecti, uarijs totam ipsam modis circũagunt. Nam temporum musculi, qui Græcis dicunt κροταφῖται, non circumagere maxillam nati sunt, uerùm adducere, dum mordemus aliquid, uel edimus, uel os claudimus. Qua de causa uocat & hos Hippocrates μασητῆρας. Ego autẽ euitans homonymiã, temporales toto sermonis processu appellaui: massiteras autẽ, qui toti buccæ superpositi sunt, maxillam utrinq;, ut dictũ est, mouẽtes. Nam omnia quorũ nobis obtigit cognitio animantia, præter crocodilum, inferiorẽ maxillã mouere, superiore immobili, natura uoluit. Vniuersi porrò motus ipsius tres sunt: unus in mandendo, alter in ore claudendo, tertius in aperiundo peragit. Atq; ab his motibus secernit ille, quẽ in buccis maxilla omnino immota fieri prædiximus. Non solùm autẽ ab his separat, uerùm etiam à labrorũ motu, qui & ipse alijs musculis perficitur: ut quinq; sint in ore functiones, quina uerò musculorũ genera, quæ deinceps uniuersa referã, ab ijs quæ ipse comperi, auspicatus. In omnibus itaq; animaliũ generibus, quæ medici ceu hominũ figuras proxima solent incidere, lati gracilesq; musculi habent, totas buccas in latera deducere idonei. Sunt porrò, ut summatim dicam, sex numero genera animantiũ, quę haud multùm ab hominum natura discrepant, de quibus antea mentionem fecimus. In præsentiarũ à simijs exordiar, quòd omnium proximè hominũ figuram accedant. His igitur in aqua fune iniecto suffocatis, ne uidelicet ullum colli instrumentũ offendat, rectã à mento usq; ad pectus lineã iuxta ceruicis longitudinẽ incidere scalpello acutiore oportet, tã leuiter ac moderatè cuti admoto, ut solã ipsam diuidas. Quod sine negocio facere cõsuescas, non modò hîc, sed etiã in toto animali pilos

C ab ea parte auferens, quam inciſurus es. Itaq; alij propemodum uniuerſæ corpo-
ris totius cuti membrana ſubiacet, quę inter excoriandum ſimul auellitur. Ibidem
uerò latus tenuiſq; muſculus unà cum numeroſa ſerie neruorũ continetur, talem
in unaquaq; parte ſitum habẽtium, qualem fibræ quibus ille adnaſcitur. Quippe
omnes ad labra deſi nunt, ex uarijs procedentes initijs. Etenim ab uniuerſis colli
uertebris incipiunt: mox à ſcapulis: deinde ab utriuſq; humeri clauicula. Quæ igi
tur à ſcapulis ducunt originem, obliquæ omnes per buccas in oris latera porrigun
tur: quæ à uertebris, tranſuerſæ magis: quæ uerò à clauiculis emergũt, propter re-
ctas conſiſtunt. Harum ſanè complures ubi ad ſummum mentum exceſſerint, la
bris inſerunt̃, in ſe mutuò ac uariatis uicibus, & quaſi crumenę inuicem contractæ
coaleſcẽtes, dum partim labrum à ſiniſtra ad dextrã, partim à dextra ad læuam ex-
tendũt. Membrana ipſa cui fibræ cohæreſcũt, non alijs membranis craſſitie uel ro
bore reſpondet, ſed etiã craſſior omnibus & ualentior eſt, tantoq; ualentior, quan
to craſſior. nam ex ligamentorũ & ſubſtantia & natura conſtat: quæ quũ dura ſint,
& ſenſus expertia, de oſſibus dixi procedere. Voceṽ itaq; tum hoc, tũ alia id genus
omnia, ligamenta ſanè, quoniã id reuera ſunt: membranea uerò, claræ interpreta-
tionis gratia: quandoquidem tenuia membranarũ modo apparent. Verùm hocli
gamentum ex ſumma in collo uertebrarum ſpina exortũ eſt: ad has totum quem
nominaui muſculum ſuſpenſum conſtringit, illigatq;. Conſentaneum igitur eſt,
dum animal excoriamus, muſculum euaneſcere, qui cum ligamento ſimul ceu
membrana detrahitur. Ac bifariam in uno animante conſectionem licet adminiſ
trare: in altera quidem parte, aut dextra, aut ſiniſtra cutem à muſculo deradere: in
reliqua cutem ac muſculum cum ligamento aduſq; uertebras detrahere, & cute
tuis ipſius manibus diſtenta, ſpeculari per tenue ligamentum numeroſam neruo-
D rum ſobolem ordine continuo inter ſe fibrarum modo ſitam. Euidentius autem in
ſenio confectis & nuper natis animalibus conſpiciuntur, utraq; enim pinguitudi-
nem non habent, quæ membranis, ligamentis, tendinibus, neruis, &, ut ſemel exe
pediã, omnibus ſanguine uacuis frigidiſq; corporibus obduci ſolet. At in nuper
natis nerui exiles ſunt, ligamentum inualidum, carnoſa ſubſtantia mollis. Quam
ob rem meritò huiuſmodi animantia in propoſito opere uitaueris: quæ uerò pre
ſenio extenuata ſunt, omnia aptiſſima. Etenim carnes his modicæ & aridæ ſunt:
longè uerò aridior tota neruorum ſubſtantia, tum magnitudine inſignior. Quòd
ſi è duobus parum idoneis delectum facere oportet alterius inopia. præſtat recens
natum capere, quàm magnum & pingue. nihil enim tam neruorum conſectionẽ
obumbrat, quàm pinguitudo. Iam mentem adhibeto muſculi huius fibrarum po
ſituræ, ſurſum à quibus dixi locis ad buccas mentumq; tendentiũ. Hæ ſiquidem
ad neruorum principia, uarijs è regionibus prodeuntia, uiam indicant. Quorum
alij in priore capitis parte, & latere utroq;, ex ſubiectis procedunt muſculis: alij ex
poſteriore uenientes, de ſpina prodijſſe tibi uidebuntur, & cum ligamento ſubtili
ac lato ſimul incipere, & progigni. Satius igiṫ eſt acu quæ tenue linum ducat ſubu
miſſa, laqueum ſingulis neruis proxime maxillam circundare, deinde neruo per
linum tenſo fibras ipſius utrinq; adimere. atq; hoc in unoquoq; neruo erit faciun-
dum, ut muſculo toto exciſo, nerui uniuerſi relinquantur inuiolati, quò ipſorum
proceſſus, muſculis craſſioribus qui ſubiacent ablatis, appareant. Verùm ſatis eſt
id in altero muſculo, uel dextro, uel ſiniſtro obſeruaſſe: in altero autem, fibrarum
extremis, quæ tum ad ſcapulas, tum clauiculam, tum ſpinam pertinent, abſectis li
beratisq; à ſubiacentibus, conator quanq; muſculi particulam ad relata principia
trahere, ut animantis buccas ijs qui ſimul trahuntur, conſentire uideas. Sed ani-
mal recens mortuũ, uel calidum adhuc eſſe conuenit, uel aẽrem æſtiuum, uel cali
dam certè ipſi ſuperfundere. Nam ſi maxillarum particulæ refrixerint, immobiles
fiunt, corijq; modo cõcreſcentes. Poſterius itaq; muſculi huius initiũ ex ſpina omni-
no pro-

A no procedit: inde ad occipitij oſſis baſim defertur: mox ſub aurem, ut exortũ ipſi-
us perreptando cõtingat: deinde muſculum à mandendo maſſitera dictum totum
aſcendit, oſſiq; ante ſuperiorem maxillam per ligamentum inibi cõmittitur, tam
exquiſitè, ut duo hæc (liceat ita loqui) latera muſculi definiantur: reliqua uerò tria
haud æquè ſunt diſtincta. Nam magna ex parte ſcapularũ ſpina muſculi inibi ex-
tremum circumſcribit: interim ex fibris pauxillum quippiam ſupergreditur, idq;
deorſum uerſus. Eadem uerò de clauicula quoq; dixiſſe me arbitrator: quanquã
fibras citius quàm fines cõmemoratos ceſſare, haud inueneris. Simili modo par-
tes muſculorum priores in ſimijs plerunq; inuicem coeũt, ut duo muſculi unus
eſſe tibi uideanṫ. In alijs animantibus recta muſculorũ quos recenſui latera inter
ſe diſſident: quæ tamen in nonnullis mutuò pauculis fibris tranſuerſis cõnectun-
tur, præſertim iuxta faucium partes. At tanto magis prædicti muſculi in alijs ani-
mantibus inuicẽ diſtant, quanto hæ longiore collo prædita ſunt. His igitur omni-
um primis muſculis ademptis, licebit uel occipitio, uel faciei adhærẽtes oſtendas.
Quoniam uerò quinq; motus inter ſe diuerſos oris partes habere dixi, melius eſſe
mihi uidetur omnes ipſos explicare. Incipiendum porrò eſt à labris, quibus utro-
runq; muſculorum, & gracilium, & latorum fibras quaſdam mutuò coeũtes in-
ſeri diximus. At prius quàm exordiamur, diſtinguere præſtiterit, in ſimijs quidem
dictum fibrarum complexum euidenter apparere, in alijs autem animalibus, quę
paulò prolixiora colla obtinent, tanto minus quàm in ſimijs innoteſcere, quanto
collum maius extiterit. Quibus id multò longius eſt, ea prædictam fibrarum ua-
riationem modicam repræſentant: quòd nimirum tum prior, tum rectus ipſarum
ſitus in id genus animantibus aboletur, lateralibus fibris unà cum tranſuerſis ob
colli prolixitatem munus totum ſine priorũ ſubſidio probè ſatis obeuntibus. Iam
B uerò maxilla cuilibet animaliũ prolixior eſt, quàm ſimiæ. Nam ex omni anima-
tium genere homo breuiſſimã, pro totius corporis uidelicet portione, ſortitus eſt,
mox ſimia: deinde lynces & Satyri: poſtremo cynocephali. Hæc autem omnia
& collum ita prolixum, & humerorum clauiculas, hominis modo poſſident. Ac
quædam ipſorum magis inſiſtunt, quædam minus. Inſiſtunt igitur recta, gradiun
turq;, alia peius, alia melius. At certè gradiuntur, omnia binis innixa pedibus. Ali-
ud autem nullum pedeſtre bipes incedit. Verùm his proximum eſt urſorum ge-
nus: his ſuccedunt ſues: deinde quæ à ſerratis dentibus, κυνοκεφάλια uocant:
poſt hæc alia duo animantium genera, aliud cornutum, ungula biſida, & rumi-
nans. Aliud cornua non habet, nec biſidam ungulam: uerùm ſolidæ innititur.
Quæ iam alia ſunt genera pedeſtrium, ac quadrupedum, quæ ſex enumeratis ge-
neribus excidiſſe uidenṫ, haud negocioſum eſt inuenire, cui potius ipſa aſſimiles.
Labra itaq; naturam ſingularem eximiamq; obtinent. Etenim præter uarios ipſo-
rum motus, quorũ gratia condita ſunt, potiorem corporis ſubſtantiã ne uel excogi
tare poteris. Nam deflectere ipſam poſſis, ac à ſitu ſuo auertere: contrahere, & di-
ſtendere: ſtringere, & laxare, quocunq; edentium, bibentiũ, uel differentium, uel
aliam quandam functionem obeuntiũ uſus uocauerit. Cõmiſſis autem ipſis cuti,
latisq; muſculis prædictis, initium primũ ſtatuito, ubi excorianti cutis non ampli-
us obedierit. Adhuc maxillæ oſſi labra, tertiæ cuiuſdam ſubſtantiæ fungoſæ in-
teruentu, exactè iunguntur, ut tota ipſorum natura ex tali ſubſtantia, cute, & tri-
bus lati muſculi terminis inuicem concretis, ſit conflata. Proinde latiorum muſcu
lorum beneficio in latera ſecundum tranſuerſas ipſorum fibras mouentur: deor-
ſum uerò, ſurſumq; uerſus motum tota ipſorum ſubſtantia ſuppeditat. Atq; hos
ob motus natura neruos ipſis per maxillam tenuiſſimis foraminibus tranſmiſit:
quæ per ſumma tum inferioris, tum ſuperioris maxillæ patent. Per eadem elabun
tur reliqui nerui, qui dentium ſedibus adhæreſcũt: à quibus gingiuæ, dentes ipſi,
& membranæ ambientes ſenſum accipiunt. Diligentem itaque curam adhibeto,

C dum labris maxillæ cutẽ adimis, ne scalpello neruos dissecas, qui etiam pro labrorum natura ex imo sursum uersus deferũtur. Hi sanè ipsi labra deorsum retrahere solent: extrema uerò utrorunq; musculorũ, & latorum, & exiliũ ipsis inserta contrahunt, pro fibrarum situ, quæ à clauiculis sursum porriguntur. Ab his enim ceu crumenæ conuulsæ, ad utranq; lateralium neruorũ sedem attracta, tantum crassitudine augentur, quantũ ipsis longitudinis adimitur. Quemadmodum igitur si digitis duobus ipsis circumpositis, utroq; latere singulis, deprimens leuiter ipsa contrahas, tantã in altitudinem crassitiem q; attollens, quantã latitudinẽ constringendo utrinq; ademeris: hac ratione tensio musculorũ dum in diuersum uno tempore distrahuntur, ad mediũ extrema deducit, fungosa substantia non parum ipsis opitulante. Quippe talis omnino & inanitur ex facili, & replet: inanita quidem submittitur: repleta uerò in tumorem attollitur. At de ipsa uberius dicetur in opere de motibus dubijs. Sicut autem his nerui ab inferiore maxilla, ita superioribus labris à superiore subministrantur, ipsi quoq; in uniuersis animantibus tenuia foramina percurrentes. At si nonnunquã foramina minus apparuerint, in ampliore quodã specie simili dissecto ipsa comperies. Voco autẽ nunc specie similia, equũ equo, simiam simiæ, & canem cani. Nihil porrò interest, etiamsi aliquando genere similia ipsa nomines. Cæterùm & hæc mouentur eodem, quo inferiora, modo: nempe sursum retrahuntur à neruis quidem commemoratis, musculis uerò tenuibus sibi propriis, at in latera aguntur fibris musculorum latiorum eò pertinentibus: in se contrahuntur fibris è diuerso complicatis. In magnis uerò animantibus ostendere est aliquas ipsarum in labrorum principia porrigi, ibiq; cessare: nonnullas contrario inter se modo implicari. Cæterùm ubi labra cute detegis, neruos etiam qui massiteras, id est mandibulæ musculos perreptant (porriguntur autem usque

D ad labri utriusque latera) excipito laqueis, ut horum quoque originem denuo inspicias. Summa uerò cura considerato, rectè ne, an minus quidam Anatomici dixerint, utrunq; labrum à duobus musculis moueri, obliquè ambobus ea ingredientibus, ex superiore parte labrũ superius, ex infima inferius: an potius sit dicere, utrunque musculum ex toto cuticularem esse, à fibrosis autem musculis adiuuari. At uerò musculos qui narium alas mouẽt, tales natura esse pronunciare palàm oportet, qualem & latũ musculum, quem nos inuenimus. Nam & hîc fibræ subter cutem cohærescunt, unde mouetur. Atque magis adhuc in faciei cute talis natura conspicitur: uerùm alæ quà cum superiore labro coëunt, contrahuntur, nullum peculiarem ad hoc musculum sortitæ. Hinc igitur ad malas usque paulatim descendes, cutem à uicinis illarum partibus auferens. Hoc enim confecto, musculi mandibulæ, nempe massiteres dicti, clarè uidebuntur, neruis ipsos intercurrentibus, qui ad buccas desinunt. Priusquã igitur hos ipsos neruos incideris, massiteras hamulis eleuans, à subiectis liberato, usque ad ipsius initium, quod posaures oritur. Atq; hîc ipsis demissis, accuratè inspicias capitis foramen unde processerint. Sed prius massiteras musculos adi, tum eos qui intra maxillam in ore & temporibus habentur. Hæc enim tria musculorum paria maxillam mouent: temporales quidem cum interioribus sursum conuellentes: massiteres autem in latera circumagentes. Singuli hunc in modum incidendi sunt: Massiteron musculorum fibras ex superiore maxilla in inferiorem ædítas dissecabis, non omnes, ut conscas quomodo inuicem euarient. Itaq; superficiarijs ipsorũ primis abscissis, deinde hamo iniecto sursum attrahes, excoriabis, & incides, adusque superiorem maxillam unde processerunt, dum ad subiectas quæ situm habent diuersum, perueneris. Etenim hoc atque illo modo, ut dictum est, procedunt, nec rectà deorsum feruntur: quoniam non modò attolli adducíque inferiorem maxillam superiori dum mandunt animalia oportebat, sed etiam obliquam paulatim, nunc in anteriora, nunc in posteriora protendi. Quippe tali functione ad cibum mandendum indigemus.

A indigemus. Duo igitur musculi sunt, puta massiteres utrique, ex proprio singuli capite in commune extremum profecti, quod in maxilla inferiore habetur, quandoquidem hanc moueri conueniebat. Ex capitibus uerò alterum in malis, uti uocant, ualens neruumq; apparebit carniformi substantiæ robustiori coniunctum. Alterum in toto osse iugali consistit, quod Græci ζυγῶμα appellant, minimè neruosum. Primum quidem maxillam sensim obliquã prorsum retrahit. secundum contrarij motus gratia creatũ est. Nam tantum maxillam retrorsum abducit, quantum primum in priora agit. Quin & tendenti tibi utrunque uicissim caput, manifestò inferioris maxillæ motus conspicietur. Quomodo autem faciundum sit, diligenter attende. siquidem futurus sermo de qualibet dissectione administranda tractabit, qua mortui animantis particulæ motum consideramus. Itaque uniuersas auferre carnes ab illis partibus oportet, quarum frequenter examen instituimus: solos autem musculos qui ipsa mouent, intactos relinquimus. At ubi hos quoq; ad recta ipsorum capita usque incidimus, illa sanè ab ossibus quibus inseruntur, amputare conuenit: manu uerò eadem attrahere, tendendo quò prius erant collocata: quoniam si hoc probè peregeris, ossium motus palàm conspicabere, quibus pares musculi inhæresc unt. Hoc pacto etiam inferioris maxillæ uniuersas ambientes particulas adimere conuenit, & hac renudata examussim motus utriusq; massiteris musculi, unde ipsa mouetur, examinare. At euidentius eos spectabis, si non tantum alias omnes maxillæ partes ademeris, præsertim quæ ab imo processerunt, sed temporales quoque ipsos, quos certè post massiteras, ut etiam antehos dissecare licet. Verùm os iugale, zygoma Græci uocant, utroque modo excidere necessum est. Hoc enim sublato, temporalis totus euidenter apparet, maxillę extremo per tendinem insertus. Adhæc trium musculorum societatem iugali adempto conspicies. Dico autem trium musculorũ, massiteris, temporalis, & præterea eius qui intus in ore delitescit, temporali admodum contiguus. Iam mandibularius, seu massiter musculus, temporali paucis partibus cohæresc it: qui uerò intus in ore reconditus est, multis adeò, ut si partem temporalis ipsum esse dixeris, haud aberrasse uidearis. siquidem temporalis musculus toti maxillæ extremo orbicula-

B tim circundatus, cum tertio hoc musculo adunitur: qui initium quidem iuxta capitis ossis processus alarum modo formatos obtinet: inferius autem extremum latitudinis humilioris maxillæ musculis imponit: ubi iam regio quædam habetur paulatim caua, ut musculus insinuetur, effecta. In capite uerò ipsius maxima cõcauitas est, circa capitis ossiũ processus alis similatos. Atqui hunc musculum prius uidere non est, quàm maxillam dissolueris, uel capite in articulo, uel inferiore fini scissõ, ubi utræq; ipsius partes coëunt. Temporũ musculus abundè cõspicitur, idq; si os iugale duntaxat excideris. Proinde Hippocrates quoq; innuit inferiorẽ maxillam è duobus ossibus inuicem iuxta imam partem iunctis constare. Dixerunt porrò & alij omnes, qui quidem accuratè ossium naturã explicuerũt. Non tamen in similjs omnibus manifestò poteris ostendere maxillæ commissurã. complures siquidem ipsarum unũ inferioris maxillæ os habere tibi uidebuntur. uerùm in canibus euidenter satis cõmissura apparet, facileq; est maxillam inibi separare. Cæterùm illa quoq; animalia singulos tres musculos obtinent, quorũ paulò antè mentionẽ feci-

C mus. Omnibus enim præpositis animantiũ generibus tres hi adsunt musculi, functionis ipsius gratia facti: quorum duo simplices, unus, nempe in mandibula, duplex existit, ut prædiximus. In quibus igitur inferior maxilla promptè soluitur, prius exerceri conuenit: deinde sic ad simias digredi. At si in his etiam ab initio exercitium subire uolueris, cultro excisorio, ἐκτῳπῇ uocant, maxillam diuides, ubi parte sui acutissima prominet. Nam cura huic inferiori maxillæ extremo adhibita, tum superiori cõmissuræ primorum dentiũ, quos, quia secant, τομεῖς Græci nominãt, aggredieris sic ipsam findere, à media primorũ dentium regione auspicatus. Post-

C quam uerò ipſius utrancꝫ partem ſciſſam à mutuo complexu diduxeris, ſtatim ter
tium muſculum inſpicito, qui ex internis maxillæ inferioris partibus ad latitudinẽ
ipſius inſeritẽ. Videbis ipſum liquidò, tunicula quæ omnibus oris regionibus ob-
ducitur, auulſa. Hinc iam fibras ipſius ſequens, caput muſculi exactè conſpicies,
è capitis concauitatibus, ut docui, exortum, quas proceſſus alarum modo figurati
generant. Itaqꝫ maſſiteres muſculi prius ſicut dictũ eſt adminiſtrati, quũ & tempo
rales ex toto nudatos abſcideris, ut nulla parte maxilla adhæreat, necꝫ retrahatur,
quomodo ipſam moueant, clarè ſpeculeris licet. At ſi initio ſtatim, antequam his
quocꝫ manũ fueris admolitus, temporales incidere cogites, os iugale quidem prius excidendum eſt: fibræ autem muſculo ſic tum cute, tum membranis detectio,
inſpiciundæ, quomodo ex multis ortæ principijs in unũ omnes ceu uerticẽ ipſo-
rum tendinem cõmemoratum procurrant; deinde omnia præcidere capita opor-
tet, inde prehenſa ualidè extendere. deprehendes enim & inferiorẽ maxillam ſe-
qui, & os occludi: quo tuis manibus aperto, mox temporalem muſculum ſurſum
denuo attrahe, ut tum maxilla ipſum conſequi, tum os recludi appareat. Hæc con
templatus, totum ipſum excidito, quoad muſculum ori intus pleriſcꝫ in partibus
cohærescentem conſpicias. Nondum autem exciſo, manſorius etiam muſculus,
quem maſſitera Græci nominant, apparet, in pauculis ipſi contiguus. Quẽ ſimul
ipſum totum incidere iam præſtiterit, ut interiorem ſpectes accuratius: quod fiet
etiam citra maxillæ diſſolutionem. Solues igitur ipſam uel in articuli nodo, uel in
commiſſura, ut facto ipſius diuortio, interior muſculus unus uideatur. at ſi utrinqꝫ
ſeparaueris, examen reddetur manifeſtius. Conſtat autẽ, huius etiã muſculi prin-
cipium in capitis oſſe, extremum uerò in maxilla inferiori conſiſtere. Huic etenim
inhæreſcit quà latiſſima intus habet: ubi ſanè & leuiter caua eſt, ſed capiti immix-
D titur iuxta concaua oſſium, quæ ab alarum ſimilitudine πτερυγοειδῆ Græcis appel
lantur. Exciſo igitur iam toto hoc quocꝫ muſculo unà cum maxilla inferiore dimi
dia, uniuerſas oris particulas manifeſtò poteris contueri, primùm ſedes gingiuas
dentium ambientes: deinde dentes ipſos, eorumꝫ ſedes. Verùm quia muſculos
priores ſpectare propoſuimus, ad illos digrediamur, rurſus ab ijs qui oculos cin-
gunt, orſi. Itaqꝫ palpebrarum muſculos etiam in opere de uſu particularũ ad com-
mentarium de motibus non compertis reiecimus. Interiores in oculorum regioni
bus incidendos cenſuimus, uel ijs quæ ipſos ambiunt, prius paulatim excisis, uel
totis oculis exemptis. Nec uerò ſimiæ oculum opus habet incidere, cui talis conſe
ctionis in animantibus grandioribus facultas ampla ſuppetit. Quare etiã de hoc
diſſerere in eum huius cõmentarij locũ differemus, ubi huiuſmodi animantiũ par
ticulas incidere ſumus docturi: quas et ſine alijs per ſe toto corpore exemptas, cõ-
tueri licet: puta cerebrũ, oculum, linguam, laryngem, pulmonem, iecur, lienem,
renes, uuluam, ueſicam, teſtes, inteſtina, uentriculum. In præſentia uerò quod ab
initio inſtitutum eſt exequemur. Qui ex muſculis grandes ſunt, particulas conne
ctunt particulis: non in una quadam particula ipſi comprehenduntur. quippe ea
lium muſculorũ naturam ſine toto animante ne cognoſcere quidem poſſis. Itaqꝫ
oculis relictis cutem iam muſculoſam fronti obductam deinceps auferre docebi-
mus. Dictum mihi eſt & antea, latum muſculum illic cuti contiguũ ſubijci, paula-
tim uerò extenuari, ut uidebis ſi ad caput uſcꝫ amputaueris. Porrò uniuerſa capi-
tis cute ablata, delineamenta quædam muſculorũ circa aures conſpicaberis, quæ
in reliquis animantibus non delineamenta ſolùm, ſed perfectos etiam muſculos
ſpectabis. Tota igit̃ hoc pacto capitis cute ſublata, necnon ceruicis uniuerſa, quã
graciles latoſcꝫ muſculos nudares, tempeſtiuũ fuerit priores incidere, qui capiti
cohærent, deinde ceruicis. At quũ de muſculorũ horum initio autores ambigant,
idcirco ipſorũ cum ſingulis oſſibus cõmiſſuram ut in mentẽ uenerit nuncupabo:
aliâs ipſos huic connaſci inquiens, aliâs ex illo procedere, aliâs in hoc inſeri, aliâs
huic

A huic inhæreſcere. Omniũ itaqꝫ primus per ſumma apparet muſculus latus, pro-
pemodum triangulus, quales geometræ uocãt figuras trapezia. Intelliges autem
rem manifeſtius, ſi triangulum rectangulũ linea recta interſeces, æquali baſis in-
teruallo. at ex ijs quæ ipſos connectunt, alteram ſanè rectam, ſi cum utriſcꝫ compa
res: alteram uerò obliquam. Recta iuxta utriuſcꝫ ſitum linea è ceruicis ſpina pro-
ceſſit: baſis totius figuræ, ſpina ſcapularũ tota eſt, iuxta quam pari ſpatio linea exi-
gua ex occipitij capitis oſſe prodit, quod priori uertebræ proximum eſt. quæ uerò
hanc cum baſis extremo copulat, quartum muſculi latus, obliqua ad ſummũ hu-
merum nominatũ pertingit, leuiter etiam clauiculæ extremo inibi adhæreſcens.
Quum itaqꝫ muſculum hunc conaris incidere, ab altiore ordire linea, quæ in me-
dio occipitij oſſe orta, tranſuerſa ceu ad radicẽ auris in ea porrigitur. Clarũ autem
cuiuis eſt, unum in utraqꝫ ſpina muſculum hunc haberi: neuter tamen ad aurem
procurrit, ſed tantum uterqꝫ abeſt, quantum ab occipitio recedit. Quare tranſuer-
ſa linea quæ ipſum à capite liberet, ubi primũ oritur incidito, deinde hamulo exce
ptum à ſubiectis amputato, deorſum procedens ad terminos iam cõmemoratos:
qui & ceruicis uertebrarũ ſpinam, & obliquum trapezij figuræ latus, aduſcꝫ clauí
culam, haud procul à ſummo humero exporrectũ comprehendunt. Atqꝫ hæc ita
tibi peraguntur. Cæterùm muſculus hic ſcapularum ſpinæ inſeritur. Quod itaqꝫ
paulò ſuperius inquirere, & de muſculis partes mobiles connectentibus determi
nare diſtuli, nunc explicandum uenit. Etenim & ſcapulæ magno aguntur motu,
nec minus ipſis caput. Inſuper ſi carne ipſarum circumprehenſa adhuc recenti, ut
facilius obediat, tendere uiciſſim coneris, muſculi beneficio utraqꝫ ſimili modo ſe-
quetur: quam ob cauſam melius eſt muſculum hunc ſcapularum gratia non capi
tis à natura formatum exiſtimare. Primum igitur eſt, ipſo per ceruicẽ tranſuerſim
B diſſecto, quòd ſcapulæ deorſum uerſus conuellantur, ſurſum uerò non amplius
moueri queant. hoc autẽ, dum uiuit adhuc animal, agere cõuenit. Secundum eſt,
quoniam alij quocꝫ muſculi caput agunt in latera, quòd hic ſolus habeat totas ſca
pulas ad caput retrahere. Quapropter ſi hunc quocꝫ ipſis adimamus, tali omnino
motu deſtituentur. Atqui habet eum omnibus euidentẽ. eſt igitur qui ipſum effi
ciat muſculus. Sin autem alius quiſpiam eſt, alius autem nullus eſt, hic neceſſariò
eſt. Tertium prædictis accedit, quòd grandiori collo præditis animãtibus ne qui-
dem ad caput hic muſculus aſcendat, ſed triangulus adamuſſim eſt, linea quæ re-
cti anguli tramitem directum coniungit, incipiente quidem ab inferioribus colli
partibus: deſinẽte uerò prius quàm ad occipitij os perueniat. fruſtra alioquin hoc
natura feciſſet, quæ nihil ſuperuacuum ac temere cõmittit, ut uidelicet muſculus
ſcapulas ad caput reduceret, quum ſi hic inferius ceſſaret, illæ ſatis poſſint attolli:
quòd nimirum in his animantibus propter ſpinam ipſæ moueantur, tum ceruici
longitudo ſit notabilis. Quartũ, quòd ſcapulas ab eodem moueri teſtetur neruus
qui ad ipſum ex cerebro pertinet, ac ſi quis illum præciderit, prædictũ ſcapularum
motum, non capitis, reſolui. Quanquam Lyci liber caput ab eo ad ſcapulas con-
uelli dicat, ut qui nec ipſum neruum, nec aliud eorum quæ dixi quidquam cogno
uerit. Verùm non hîc inſtitui uel Lycum, uel alium ex maioribus quenquam niſi
obiter perſtringere. haud enim ſum neſcius, cuilibet ſtudioſo, ueritatisꝫ indaga-
tori permultis erroribus aliorum libros ſcatere deprehenſum iri. Quippe muſcu-
lorum maxillam quocꝫ mouentiũ par unum intra os ſitum Lycus omiſit, quem-
admodum & latiores colli muſculos unà cum his quos retulimus ignorauit. Sed
multò plura ex ijs quæ deinceps enarrabimus, ipſum latuerunt. quædam ſimul
quædam ſimul & alios. de quibus operis huius lectores ſuismet oculis corpora
examinantes decernere adhortor. Ego enim hoc nomine præſentem cõmentari-
um conſcripſi, ut ſi ſtudioſi magiſtros qui indicẽt deſiderauerint, ipſi docere que-
ant. Nam familiares qui cõmentationis gratia ipſum ſcribere me rogarũt, uel ſine

C hoc, ea quæ à me docti sunt, ipsi sibi in memoriã reuocare poterũt, nisi certè socor-
des extiterint. Quare maiores reprehendere non est consiliũ, quò sermo uera dun
taxat percensenti ad calcem citius perducat. Secundum musculorũ par est quod
prædictis longitudine respondet. siquidem ex eadem occipitij ossis regione pro-
cedens, sublimi scapularum basis angulo inijcitur. Verùm latitudo æqualis ipsis
non est, sed multò minor. Angusti enim hi musculi, & prorsus inualidi, si cum illis
conferas, quos etiam citra dissectionẽ tam magnos est uidere, ut totũ collum, præ-
sertim gymnasticis, in tumorem extollant. Porrò musculos tenues modò proposi-
tos incidere auspicaberis, quemadmodũ primos, à media occipitij ossis regione,
subiacent enim prius nominatis, qui, ut illi, transuersim orientes, ipsi quoq; dorsi
spinæ per totum collum porrecti facilè à subditis ut priores detrahuntur. Verùm
hoc illis tota ceruice adusq; scapulas accidit: ac quũ propius ipsa accesserint uici-
nis utrinq; musculis cõnascuntur. Dein ubi scapulas contigerint, obliquũ produ-
cunt tendinem, qui ad mediam basim usque internis ipsius partibus porrigitur, hi
etiam scapularũ basim ceu ad occiput retrahunt: priores uerò musculi non modò
basim, sed totas ipsas reuellunt. His iam sublatis, si negligenter, quemadmodum
Lycus, intuearis, dorsales musculos, ῥαχίτας Græci appellant, opinaberis toti cer
uici retro exporrectas uidere. Sin autem exquisitè animaduertas, alia pleraq; mus-
culorum coniugia nõ solùm in simijs, sed alijs quoq; uniuersis animantibus inibi
comperies, à dorsalibus nota maximè euidenti diuersa. Illi nanq; ex singulis quæ
incumbunt uertebris orti, per ualida ligamenta proximis inseruntur, haud in lon-
gum fibras extendentes. At prædicta paria carnosis ansulis caput retrorsum refle
ctunt, toti collo iniecta, quod in multis animantibus haud mediocrem longitudi
nem obtinet: quin & nerui ab ima parte sursum super ea feruntur, qui illinc non
D exorti, quasi in caput cessant. Primùm itaq; par latorum musculorum est, quod li-
nea transuersa primis dictis similiter ex occipitij osse procedit. Quis autem igno-
rat, in huiusmodi narrationibus nihil esse discriminis, si procedere, uel exoriri di-
cas? Porrò trianguli figura sunt, unũ quidem latus habentes, quam diximus lineã;
alterum uerò totam uertebrarum ceruicis spinam: ac tertium aliud, quod comme-
morata coniungit, ut obliquæ ipsorum fibræ ab occipitij osse ad spinam sint incli-
natæ. Contra has fibræ musculorũ ipsis subiacentium in priora feruntur obliquæ,
ad transuersos uertebrarum processus. Quatenus autem huc omnes concurrant,
musculum utrinq; unum constituunt, alterum ex hisce spinę partibus, alterum ex
sinistris. At quatenus circumscriptiones quasdam plurimùm treis, nonnunquam
rursus duas ibidem habeant, non unus utrinq; musculus, sed tres uel duo tibi ap-
parebunt. Verùm quum tria musculorum paria euidenter apparent, unum quis-
dem ex eis uertebrarum spinæ expansum uidebis: alterum transuersis ipsorum
processibus: tertium uerò horum duorum intermedium. Porrò functionis mu-
sculorum quos commemorauimus, licet nimirum ex fibrarum natura sola conie
cturam sumere. Iam uerò capitis os omnibus circundatis, ut dictum est, detecti,
per musculos in posteriora potes retrahere. Ab ipsis siquidem omnibus attolli vi-
detur, retrorsumq; frequenter reflecti, uerùm à singulis modò commemoratis se-
mul in obliquum declinari: ab utrisq; autem ipsis incumbentibus de obliqua hac
inclinatione ad rectitudinem æqualem, quæ naturalis est figura, reduci. Porrò to-
ta coniugatione simul tensa uel superiorum, uel inferiorum, in neutram uergi par-
tem caput spectabis. Insuper in moderatis tensionibus ad rectam agi stationem ui
debis: in uehementioribus retrorsum ad animalis spinam quodammodo reflecti.
Perspicuum uerò est cuilibet, tota carne simul cum capitis totiúsque faciei cute a-
dempta, huiusmodi motus examinari oportere. Exordiens igitur tria horũ muscu
lorũ paria ab occipitij osse cui inhærescũt dissecare (nam hinc promptius incidun
tur) perges usq; ad extremum inferius. quod si caput siue principiũ musculorum

appellaueris,

A appellaueris, minimè peccabis. Iam uerò ipsis circa capitis articulum sublatis, alia
quoq; exilia musculorum paria conspiciuntur. At non tria sunt, si ueritatem fatea-
mur, sed quatuor, quæ retro absq; paruis lateribus in prioris uertebræ articulo re-
conditis habentur: quæ causa etiam occultionis ipsorum existit: uerùm de illis age
tur quum musculos stomacho subiectos dissecabimus. Quarta posteriorum mu-
sculorum exiguorum coniugatio ob hasce occasiones Anatomicis non est anim-
aduersa. Prior uertebra posteriorem processum, qui spinam generat, neutiquã exi
git, ac omnium uertebrarum est tenuissima: cui alteram ideo circundedit natura,
ut propius connecteretur. Horum igitur gratia, tum quòd musculo portione mi-
nimo; qui summam uertebram capiti committit, alter extrinsecus incumbit, secun
dam capiti cõnectens, accidit ut exilis musculus uisum effugiat. Nam superiacẽs
ipsi posteriore parte musculus, incipit quidem ex inferiore uertebræ spina, cessat
autem in occipitij os, præsertim medium: proptereáque duo musculi primæ con-
iugationis ex quatuor prædictis, recti mutuò se contingunt, toti articulo super-
strati. Quos nisi prius ademeris, haud uidere queas exiguos, similiter rectos, simi-
liter ex capite procedentes, similiterq; mutuò se tangentes, eorum modo qui arti
culi cõmissuræ incumbunt: quinetiam posteriori primæ uertebræ regioni inijci-
untur: sicut & qui ante ipsos habentur, secundæ. Ac quòd prior uertebra poste-
rius processum non habet, haud alia quæpiam causa existimanda est, quàm quòd
caput secundæ uertebræ, respectus gratia adnexum esse oportebat. Non igitur
talem spinam musculis inibi subditam esse cõueniebat, qualis reliquis subest uer
tebris. Quippe conuulnerarentur ab ipsis, ceu aculeo, uel certè contunderen-
tur. ideo prædicta musculorum paria incidere operæprecium est; interim quidem
secundæ uertebræ musculos amputatos in altum attollere: deinde ipsum sequen-
B tem scalpello, usque ad caput procedere; quod etiam facilius est: interim à capite
incipientem, ad uertebram pergere: & si nullum exilium musculorum qui subia-
cent contigeris, propriam tibi circumscriptionem habere uidebuntur. Sin autem
scalpello alicubi tetigeris, præciderisq; ipsas, superiectis cohæresce re putabis. At
in priorem uertebram insertionẽ, quomodocunq; ipsarum consectionem admini
straueris, manifestò conspicabere. Hæc itaq; duo musculorũ paria caput solùm in
posteriora deflectunt: reliquũ uerò tertium cum lateribus prioris uertebræ conne
ctitur. Ac musculi hi obliqui prædictis adiacent, qui sanè contiguũ ipsis ex capite
processum obtinent, in latera autem recedunt. Et ob hoc ipsum potius minor con
iugatio cum tota priore uertebra Anatomicis prætermissa est, eò quòd unius ver-
tebræ imaginẽ primæ duæ repræsentent, secundæ uidelicet spina recto tramite ad
laterales prioris processus sita. Quemadmodum enim mediæ prioris partes delite
scunt, quòd uidelicet spinam ipsa nõ habeat, sitq; inibi tenuis, ac quatuor musculi
ipsi incumbant: sic omnia secundæ uertebrę latera penitus abolentur, quòd prior
hac parte ipsam magnis processibus ambiat. Tertium igitur musculorum par, ob-
liquam capitis motionem pro fibrarum rectitudine submini strat: quũ omnes mu
sculi natura in seipsos colligi possint, & particulas simul extremis ipsorum conne-
xas trahere. Sed de huiusmodi uniuersis plenius in opere de musculorũ motu tra
ctatum est: quod non transcursim & obiter legendum ei consulo, quicunq; utili-
tatis aliquid hinc se consecuturum sperauerit. Succedit aliud quartum par muscu
lorum obliquum, tertio obuersim respondens. Hi musculi primam uertebram
secundæ connectunt: eorũ extrema ad laterales primæ processus & secundæ spi-
nam euadunt. Porrò tria hæc paria, nempe primum ex omnibus quæ recensui, ter
tium & quartũ triangulum æquis lateribus tibi constituere uidebunt. De secundo
etenim, quod nequaquã nisi prioré ablato apparet, prius diximus: uerùm reliqua
tria coniugia manifestò se inuicẽ qua retu'i figura tangere conspiciuntur. Itaq; de-
mirabar Lycũ hunc, cuius modò libri post obitum in lucem prodierunt, in muscu

C lorum diſſectione unum duntaxat ex ipſis par, quod caput priori uertebræ conne
ctat, nouiſſe. Quòd etenim uniuerſi priorem uertebram minus aduerterunt, tum
ea quæ nunc dicta ſunt, manifeſtò indicant, tum etiam adhuc quum neruos incì-
demus, demonſtrabitur. Cæterùm mirabile, quòd prius muſculorum par exactè
cõtemplati, non etiam tertium quartumq; uiderint. Quippe tria muſculorum pa
ria collo & capiti communium diſſecanti omnia ex æquo clarè conſpiciuntur. Ve
rùm ego putauerim, ſicut etiã ſcribunt, ſpinalium muſculorum particulas eos eſſe
rati qui toti collo obducuntur, nequaquam diſſectionem ipſorum attigiſſe. Quòd
etiam capitis articuli peculiares quoſdam muſculos omnino exiſtere opinentur,
ratione perſuaſi uidentur commentarijs mandare, tanquam uiderint, non enim fi
eri poteſt, ut ſecundæ uertebræ, & capitis muſculos cõmunes cõtuitus, alios igno
res. Atqui non ſolùm in horum inſpectione negligenter uerſati ſunt, ſed etiam in
capitis motibus, qui cum primis duabus uertebris peraguntur. Quales igitur hæ
ſint, & quem in modum inter ſe, & cum capite articulis committantur, in oſſium
commentario prius mihi dictum eſt: & qui ad hoc opus prius quàm in illo fuerit
exercitatus, accedit, is nimirũ fundamentis parum firmis magnã ponderum mõ
lem imponit: in præſentia uerò tanq; illa ſcientibus, de primæ & ſecũdæ uertebræ
motibus ſermonem facturus ſum. Primum ac ſecundum quatuor muſculorum,
quos retulimus, par, caput duntaxat citra collũ in poſteriora reflectit: ex qua fun
ctione capitis extrema in prioris uertebræ ſinibus conſtringuntur: occipitiq; autem
os cum ipſis primæ uertebræ innititur, atq; ſecundam præterea contingit. Ad hæc
tertij reflexus idem hos ipſos terminos obtinet. Annuentes rurſus in priora capi-
tis recedimus: ſuper anteriorẽ primæ uertebrę proceſſum innitimur. Verùm extre
ma ſinibus laxa inſident, à proximis ipſius partibus diſiuncta: etſi caput priorem
D uertebram prorſum tranſcenderit, nullo à natura auxilio ad hoc præparato, non ex
nim muſculi ſolùm qui ipſum flectendo deorſum retrahunt, tale inferre periculi
poſſunt, ſed etiam grauitas ipſa, quæ à prima mutatione promptè deorſum uerſus
tendit. proinde auxilium aliquod ex anteriori parte, qua priori uertebræ inſeritur
caput, obtinet, ne in priora facilè ultra prolabatur. nam ibidem ipſum firmat & ſu
ſtinet, quà primùm tranſgreditur. Verùm hinc exiguam ſecuritatem, maximã ue
rò inde, quà cum ſecunda uertebra committitur, natura ipſa condidit. Nam qui
particulam quandam turbini ſimilem rectam ex ipſa produxiſſet, inferiora anterio
oribus conſtabiliuit, primam uertebram leuiter excauans, ubi maximè in anterio
ra proceſſum ædit. nam poſteriorem ipſius partem ſecundæ uertebræ proceſſus
decliuis extremum ingreditur: ligamentumq; ualidum à uertice ipſius ortum, ca
piti inſeritur: item aliud quoddam tranſuerſum ex ipſa prima uertebra profectũ,
ſecundæ extremum turbinatum adamuſſim conſtringit. Hæc igitur ſi libuerit in-
ſpicere, facillimum erit exiguis muſculis, de quibus mentio prius facta eſt, adem
ptis. nam tota poſteriore parte prioris uertebræ excíſa, clarè commemorata duo li
gamenta ſpectabis, quæ capiti ad quod dixi ſubminiſtrant. alterum ſiquidem li-
gamen, quod ex uertice ſecundæ uertebræ dentis, ſiue cuſpidis, ſiue quocunq; al
lio modo uocare libet, ortum, ipſum continet: quem (inquam) dentem reliquum
ligamen continet, firmatq;, adeò ut in neutram partem inclinet. Porrò obliqui mu
ſculi caput in latera conuertunt: ad alterum uerò tuberculum quò muſculus ten
dens duxerit, ipſum inclinant. ibidem igitur ſinui uiolenter inhæret, tuberculo in
hunc coniecto, firmatoq; iam alteri tuberculo ſublimi, oppoſito ſinui inſidet. Ac
in hoc motu caput alteram uertebram ad ſuam ipſius inclinationem per ligamen-
tum connectit. Quare natura in his quoq; ratione freta conuerſiones ipſius cum
alio muſculorum obliquorũ cõiugio primo cõmiſit, in rectum agere, priſtinumq;
ſtatum redigere idoneo. Et quidem de occipitij ceruicisq; muſculis abundè ſatis
dictum eſt. Deinceps uerò de ijs qui caput pectori & clauiculis cõmittunt, ſermo-
nem inſtitu-

A nem inſtituemus. Siquidem omnibus quorũ meminimus ademptis, promptum
eſt iam tum hos, tum illos aggredi qui ſcapulas ſpinæ connectunt. Verùm quia
complures muſculos ex capite procedentes ſermonis proceſſu cõſecui, ſatius uti-
que fuerit & eos, qui ipſum in priora torquent, adiungere. Hi nanq; ad pectus &
primas clauicularum partes protendunt, ex duplici orti principio, altero poſt au-
rem, altero in ipſis ſito. Quòd ſanè uel pectus, uel clauiculas cum ipſo thorace cir
cunducunt, ſimul & ſurſum uerſus ad capitis latera, aut caput ipſum in priora cir-
cumagunt, cuiuis notum eſſe exiſtimo. Cæterùm nihilo minus etiã omnibus con
ſtat, ipſos thoracẽ hoc pacto mouere nõ poſſe. quare caput ab ipſis prorſum flecti
neceſſarium eſt. nam hoc quoq; de omnibus muſculis cõmuniter intelligendum
eſt, qui quidem rectam poſituram obtinent, ſimplici eos præeſſe motui: qui uerò
non rectam habent, compoſito. Itaque omnibus antea commemoratis muſculis
qui ex capite ortum ducũt, tum rectus ſitus, tum motus ſimplex adeſt. Qui enim
ad ſcapulas attinent, illas ſurſum uerſus attrahunt. Eorum uerò qui ad ceruicem
porriguntur, alij nulla ex parte inclinatum ſurſum reflectunt, alij leuiter obliquũ
reddunt. At qui ex poſteriore auris parte ortus, ad clauiculæ extremum quod pe-
ctori committitur, pertingit, ſitum non recto tramite obtinet, & motum ſitui re-
ſpondentem: pari modo & quod ipſi proximum eſt, quatenus pectori inſeritur.
Comperies autem proceſſus ipſorum in quibus dixi locis: alterius quidem con-
tinui primo inter communes ceruici capitiq; muſculos iuxta lineam tranſuerſam
quæ ad aurem porrigitur: alterius autem iuxta auris ipſius radicem. Hic itaq; an-
guſtus durusq; eſt, & modicè rotundus. Alter carnoſus, ſimiliter alijs omnibus
quos ex occipitij oſſe ortos in ſermone percenſui. Quapropter duplices dictorum
muſculorum proceſſus ſunt: item duplici extremo in prius nominatas particulas
B inſeruntur. Nam qui ſub auris radice obiter biſariam ſpargitur: altero quidem
extremo in pectus, altero in clauiculæ articulum ipſi commiſſum ingreditur: atq;
hoc muſculi extremum carnulentum eſt: quod autem in pectus inijcitur, exan-
gue magis, duriusq; apparet, ceu ligamenti naturę particeps. Alter muſculus car-
noſus, qui ex capite procedit, quemadmodum ille, clauiculæ etiam inſeritur, ſed
ita, ut priori carnoſo iunctus contiguusq; exiſtat. Non tamen in totam ſic clauicu-
lam conijcitur, ut quibuſdam uiſum eſt, ſed circiter medium pertingens deſinit.
id uerò nunquam non uidimus: non tamen perpetuò tres proceſſus ſuam quen-
que habere circumſcriptionem: uerùm ſemel aliquando terminus ipſorum bipar-
titus uiſus eſt. Præſtiterit autem forſan, non fines, ſed principia capitaq;, ipſorum
extrema ad clauiculam porrecta, nominare: in caput autem edita, fines: ſiquidem
illud reuera mouent. Verùm ob adminiſtrationis ordinem, exortus quidem ipſo-
rum appellaui ſuperiores iuxta caput, Anatomicorũ more qui nos præceſſerunt:
inſertiones autem, inferiores ad clauiculam. Porrò his muſculis amputatis, ad eos
qui in ſcapulis habentur, digredi licet. Duo ſanè iuxta ſpinam hærent, quos ſolos
ſcapulas retrorſum agere dicimus. nam Lycus alios ipſius motus paruipendit.
Alius uerò tertius à prima uertebra oritur: in extremas uerò ſcapulas iuxta ſum-
mum humerum deſinit. Ad hæc quartus gracilis longusq; incipientium faucium
oſſi, quod à ſuis ſimilitudine hyoides Græci appellant, ipſas cõnectit. Verùm ubi
ſingulos cõmemoratos inibi paras incidere, poſt animantis caput exactè dorſi ſpi
nam cõtemplatus, ſecundam uertebram prætergredere: ad tertiæ uerò ſpinã pro-
fectus, muſculi cuiuſdam ex equis lateribus proceſſum intuere. Hunc em̃ ſi depre
hendas, ſine ullo negocio omniũ inſequentiũ uertebrarũ ſpinam ſequêris. At ubi
quinq; uertebras ceruicis expedieris, eo quo dixi modò conſiderãs, muſculũ ſub
cute delitescentẽ thoracis principio palàm uidebis: qui reliquã uertebris qnq; cer-
uicis porrecti partem, ex alijs ſeptem thoracis profectã abſcondit. Quare muſcu-
lus ſuperficiarius, qui & humiliorẽ ſitum obtinet, antea tollendus eſt, ſi eũ qui ex

C ceruice defertur, cogitas intueri. Amputabis igitur prius humilioris musculi ex
duodecim thoracis uertebris processus, atq; hinc usq; ad scapulas quibus inseri-
tur, ipsum deteges: post hunc deinde alteri quoque similiter manum admouebis.
Quum superficiarium quidem & humilem in scapularum spinæ radicem aditum
uideris, alterum uerò in totam basim, utrunq; ad suum principium pro fibrarũ na-
tura trahito, quò ipsorum functionem cognoscas. nam ab utrisq; scapulæ spinam
uersus tendi uidebuntur: ab elatiore quidem leuiter ad ceruicẽ inclinari: ab altero
ad inferiores dorsi partes deduci: ab utrisq; uerò simul tensis totas scapulas retro-
sum nullam in partem inclinantes deferri ad primas septẽ thoracis uertebras qui-
bus protensæ sunt, conspicies. Post hos musculos ad eum transire conuenit, qui à
priore uertebra processum exigit. Quum uerò huius uertebræ lateralis duo pro-
cessus habeantur, multi ex utroque musculi prodierunt: quorum duos iam exa-
guos dissecuimus: unum ad capitis os conscendentem: alterum ad secundam uer
tebram subeuntẽ: obliquè ambos inter se oppositos. His succedunt alij duo gran
des musculi iuxta processus extremum. Alter ipsorum ad scapulas per ceruicem
sublimis emergit, non adeò adhærescens, nec alteri insidens, sed potius ipsi primo
omnium quos retuli magno latoq; musculo, quem in totam scapularum spinam
inseri dicebam. De altero autem, qui obliquum ex prima uertebra processum exi
git, libro sequenti peragemus. Nunc autem musculum in oratione proposito, ubi à prima uertebra amputaueris, incidito. Deinde cum spinæ ipsius termino
inhærentem reperis eum qui ad summum humerum est, uersus principium pro si
brarum positura tendito, ut scapulæ eminentiam ad ceruicis latera ab ipso adduci,
sursumq; moueri uideas. Cæterùm totus hic musculus carnulentus est, magisq;
rotundus quodammodo, & in tertiæ scapularũ spinæ particulam, quà iuxta sum-
D mum humerum eminet, inseritur. Verùm in hoc, ut pleriscq; aliis, consectionum
musculorum scriptores errarunt: quemadmodum & ipse Lycus: cuius libri qui-
dem Anatomici nunc allati sunt: uirum sanè uiuentem adhuc non uidi, quamuis
cum omnibus Quinti discipulis consuetudinem habuerim, neque itineris longi-
tudinem, neque nauigationem detrectans. Verùm Lyci nomen quum adhuc in
uiuis esset, apud Græcos non erat cognitum: nunc autem ipso uita defuncto, libri
quidam magno studio circumferuntur. De alijs quorũ copia mihi nõ contigit, nihil quod dicam habeo: sed consectiones, quas in hunc usq; diem legi, multis ca-
tere erroribus deprehendi. Atqui non institutum mihi est, sicut dixi, maiores per-
stringere, nisi id obiter accidat: sed potius ipsas consectionum administrationes in
commentarios redigere, quas & Marinus libro uno prægrandi, obscuro sanè in-
terpretatione, imperfecto autem doctrina, comprehendit. Itaque relictis ueterum
erroribus, ad id quod institutum est reuertamur. Musculus gracilis longusq; à la-
ryngis partibus ad scapulas porrigitur, quas in priorem ceruicis regionẽ attrahit:
atq; eam scapularum regionẽ ingreditur, quæ in altiore earundem latere propter
radicem processus ab ancoræ similitudine ancyroidis Græcè appellati, accedunt.
At superiorem ipsius processum larynge paulò altiorem, tunc persequar, quum il
lius consectionẽ sermone tractabo. Proinde hunc ubi musculum amputas, unũ
adhuc reliquum esse ex scapularum motoribus intelligito, qui necdum in conspe
ctum uenire queat: quo in præsentiarum relicto, id tantum dicamus, ex musculis
qui scapulis mouendis sunt, circulatim ipsas ambientes alios peculiares, alios reli
quis etiam partibus cõmunes existere. Peculiares scapularũ sunt prædicti sex mu
sculi: quorũ duo per dorsum, reliqui duo ad caput exporrecti: quintus deinde est
ex priore uertebra ortus: secundũ quos, sextus ossi hyoidi connectit. alius autẽ hu
merorũ articulo cõmunis est, scapulas deorsum uersus detrahens: quo de, suo tẽ-
pore & loco differã. Nunc uerò quoniã proposui quemadmodum particulas ani
malis detegere cõueniat, explicare, ad ea quę supradictis finitima sunt, pergamus.

Consequentia

A Consequentia nanq; partium detegendarum in administrationibus Anatomicis
disciplinæ ordinem præscribit. Itaque musculis quos retuli ademptis, apparebit
nimirum is qui maxillam inferiorem aperit, incipiens ab osse, quod quia petrę du
ritia respondet, lithoides appellatur: sursum autem ad summas maxillas proten-
dit, ut uterq; musculus eódem coéant: nempe tum qui à dextra parte, tum qui à si-
nistra procedit: atq; his musculis id præter alios peculiariter accedit, ut medio iti-
nere quod ab exordio usq; ad extremum subeunt, pars ipsorũ carnosa aboleatur:
exanguis uerò ac neruosa quodammodo rotunda forma utriusque fiat, ceu tendi
nis uel ligamenti cuiusdam minimæ fibrę carniformes superiectæ, at si priore ipso
processu reciso, totoq; corpore ad mentum usque dissecto, salua ea musculi parte
quæ inferiori maxillę inseritur, ad proprium retrahas principium, maxilla quidem
ipsa sequetur, os autẽ aperietur. Verùm huiusmodi omnia faciunda sunt cute to-
ta adempta, ac recentibus adhuc secundum mortem, mollibusq; ob id nõ solùm
ligamentis articulorum, uerùm etiam musculis. Cæterùm exactissimè uniuscuis-
que musculi functiones examinantur, reliquis quidem omnibus sublatis, ijs autẽ
quæ inter se obuersim posita sunt, diuersis: quorũ frequenter motus disquisieris.
nam carnes animalium maxima portio ex musculorũ substantia constant. Quip-
pe ligamentis neruisq; in ipsas distributis musculus gignitur: quorum in muscu-
lorum motibus mentio facta est: atque omnia ijs legenda sunt, qui cõmentarium
hunc assequentur. Quum igitur prædicta musculorum tum actio, tum usus appa
ruerit, tempestiuum iam nobis est dicere, nõ aliud præterea musculorũ par, quod
os aperiat, inquirendum esse, solo hoc iam relato natura contenta, quod etiam so-
lùm tribus ori claudendo creatis opposuit. Cæterùm causam & horũ, & aliorum
omnium in libris de usu particularum explicuimus.

B QVARTI LIBRI FINIS.

CLAVDII GALENI PERGAMENI
DE ANATOMICIS ADMINISTRATIONIBVS LIBER QVINTVS.

Ioan. Guinterio Andernaco interprete.

PROXIMVM est, ut scapulas à thorace separem, quò musculi uni
uersi respirationis opifices in conspectum ueniant: in altera uerò
ipsarum duntaxat examen sermonis constituã. omnia siquidem
in utraq; sibi respondent. Cute igitur quæ pectus contegit, à sub-
ditis detracta, musculum inibi spectabis, in aliorum superficie
extantẽ: qui sanè ex mammarũ regione incipit, sursum uerò ad
humeri articulum obliquus porrigitur. Hic musculus inter excoriandum à subie-
ctis liberatur. Dicunt autem sic, quũ ueluti araneorum quædam telæ prætenues,
ac numerosæ admodum corpora detegenda inuicẽ connectunt. Quare etiã si in
uiuo animali ipsa dissoluas, superficiẽ utriq; propriã conseruant, æqualẽ leuemq;,
nulla ex parte diuulsam, aut distractã. Etenim in cõnatis, & præsertim musculis di
uortiũ, utriq; separato ulcus parit. At uerò hæc scalpro planè ad separationem indi
gent. quæ autẽ filamentis araneorũ telæ modo subtilibus continentur, etiam digi
tis probè satis dirimuntur. satius tamen fuerit, dum cõsectionem administras, etiã
in his uti scalpello, ut quod agitur, intuearis. Nam dum excorias digitis apertus
partium segregandarũ conspectus obliteratẽ. Quamobrẽ præstat, corpus quod à
subiectis liberare cogitas, eleuatũ scalpello detrahere. Ad id peragẽdum myrsinæ
sunt accõmodatiores. Sic itaq; & ipsum hunc musculũ, qui de spurijs costis, quas
ὀσθρας Græci appellant, sursum tendit, subditis liberas partibus: hamo quidẽ prius

C extremũ ipſius à fibris eleuas: deinde initium leuiter detrahis. Hoc ſiquidem exactius ſubiectis corporibus deligatũ, conſtrictũ cõnexumq; eſt, quàm reliqua hæc omnia. ubi illud ſolueris, audacter iam muſculũ ipſum attollito, ſcalpelloq; à partibus ſubiectis ſecernito: idq; donec ad humeri articulũ deueneris: ubi cõtemplatus cõſectum muſculũ, ſiue ſuſpenſum, ſiue partibus inibi incumbentẽ, ad alium hoc maiorem multò accedis: qui ad eundem nimirũ articulum peruenit, ex toto pectore oriens, mammæ ſubiectus. Cæterùm idem hic muſculus bipartitus quodammodo eſt, fibris ipſius in ſimilitudinem χ literæ mutuò ſibi incumbentibus: aliis ab humiliori pectoris ſede ad articuli eminentiorem porrectis: aliis ab elatiore ad demiſſiora inclinantibus, ubi potiſſimum muſculi fibræ, modo linearũ χ literæ ſe inuicem ſecant. At quod in axilla habetur, carnoſum eſt. Etenim huius loci concauitas à duobus generatur muſculis: uno certè quo de hic agimus, altero coſtis porrecto, cuius ſtatim mentionẽ ſumus facturi. Itaq; muſculum ex toto pectore enaſcentem, duos eſſe connexos, non unum licet dicere, tum propter fibras alias aliis, ut dixi, ſuperſtratas, tum propter actionis differentiã. Quæ enim ab elatiore pectoris ſede incipiunt, brachium thoraci adigunt, nõ deorſum reuellentes; quippe quum aliæ fibræ obliquiorem ipſius motũ deorſum uerſus obeant. Conſideres nanq; uolo quatuor motus ſe mutuò conſequentes, quos ſubinde me indice conſpexiſti. Sed ponamus inter ipſos principem, quo brachium thoraci adducitur: muſculo de quo ſermonem hîc inſtituimus, ſecundum hancce figuram contracto, & (ut ita dicam) deducto. Hunc motũ alter excipit, qui brachij os unà cum obductis ei carnibus ad thoracem admouet, deorſum uerò leuiter declinãs. Ex quibus motibus prior ab elatioribus muſculi fibris, alter à demiſſis adminiſtratur. Iam uerò alius ipſis tertius ſuccedit, ſecundum primi muſculi functionẽ, quã

D à mammarũ locis diximus incipere. Ad hæc alius quartus brachij motus exiſtit, quo ad coſtas thoracis longius expanditur. Duplex autẽ hic quoq; eſt: unus prioris muſculi motum excipiens, ad utranq; adhuc partem quodammodo uergit, & quaſi mixtus quidam ex acceſſu ad pectus, & ſitu propter coſtas. Alter exactè brachium coſtis porrigit directa linea nuſquã inclinante deorſum uerſus proteſa. Vtriq; uerò ex prædictis peculiaris præeſt muſculus: uni quidem ipſorũ quem utranq; in partem uergere dixi, exiguus, ſumma ſub cute lateſcens, quem nos inuenimus: ſed de ipſo paulò pòſt agetur. alteri uerò maximus indidem muſculorum, quem nuper retuli unà cum ipſo pectoris muſculo axillæ concauũ efficere. Sunt autem hi duo muſculi in gymnaſticis potiſſimum carnoſi inſigniter, ac clarè conſpicui. Verùm de eo qui ab imo ſurſum porrigitur, ſequẽti oratione tractabo, nunc ad illos redeo, qui à mammis ad brachij caput accedunt. Principem ipſum commemorauì ſimul cum pectoris muſculo axillæ concauum efficere: & à coſtis ſpurijs, propter præcordia, non procul à mamilla incipientem, humilis brachij deductionis eſſe opificem. Deinde alius magnitudine notabilis, cuius fibræ aliæ tranſuerſæ in alias tranſeunt, bipartitam de ſe mittit propaginem, cuius gratia meritò non unus, ſed duo connexi putandi ſunt. Cæterùm hic muſculus in ſermonis inter eos qui à pectore deſcendunt, maximus appellatur. Reſtat alius tertius, poſt conſectionem prædicti apparens, qui ex pectore ducit originem, quã ſecunda, tertia, quarta, quinta & ſexta coſta cum ipſo coarctatur, eiuſq; beneficio brachium elatius thoraci admouetur. Secundum hunc ſequitur, qui iuxta eminentiorem ſcapularum coſtam euidenter iam brachium attollit. Quum itaq; ſcapulas à thorace animus eſt ſeparare, quod initio propoſitum eſt, primus ſanè uenit incidendus, qui à ſpurijs coſtis ſurſum uſq; ad articuli cõmiſſuram porrigitur. deinde magnus, ex toto pectore procedens, cuius partem axillæ carnoſam eſſe dixímus. poſtea tertius, de quo nunc uerba feci, à ſecundo occulitur. ipſe enim ſecundus ex uniuerſo pectore prodijt, tertius autem non de ſexta prioris coſtæ arti-

culi iunctura,

A culi iunctura, neq; de ſeptima, ſed, ut prius eſt dictum, ex media poſterioris regione, quà ſecunda, tertia, quarta, quinta & ſexta coſta ei coarctatur. Quapropter ſecundus, qui & maximus eſt, toti clauiculæ in longum figura triangulari expanditur. hæc nanque elatior linea eſt inter eas quæ ipſum definiunt, ſitu tranſuerſa. At pectoris exceſſus linea recta eſt, figura triangula: reliqua uerò tertia has coniungit. Quarum cauſa muſculus ſublimior etiam ipſe triangulus eſt, ſed neque triangulo rectangulo ſimilis, ut ſecundus, uerùm retuſiori potius: & longè ualẽtior eſt ſecundo. Cæterùm omnes dicti tres muſculi, in tendines latos brachio ſe inſerentes deſinunt. Sed magni muſculi tendo humilius ſubter brachij caput, directè ſecundum ipſius longitudinẽ inſeritur, idq; bipartito muſculi totius modo. Hic enim ab humiliore ipſius parte intus in brachium inſertionem obtinet, altero horum ab altioribus partibus profecto. Neruoſioris ſanè primi dicti muſculi tendo in membranoſam exilitatẽ ceſſans, ad ipſum conſcendit articulum, ubi concauitatis tubercula ſeu eminentiæ habentur: quas medium in brachio muſculi anterioris caput occupat. Tertij uerò tendo ad elatiora ipſa ex brachij capite emergit, ligamento præſertim membraneo, quod cõmiſſuram continet. Poſtquam igitur tres hoſce muſculos aduſq; articuli iuncturam diſſecueris, ſcapulæ à pectoris partibus ſeparantur. uerùm duo adhuc muſculi ab imo ad thoracis latera procurrentes, ipſas continẽt. Quorum alter in ſuperficie tenuis, ex membranis quibuſdam generatur, iliũ cuti connexis, quæ primam ex lumborum uertebris originem deducũt. inde paulatim fibris in carnem degenerantibus gignitur. Alter uerò magnus inter muſculos, qui ab imo ſurſum feruntur, initium ex eodem ſumit, & ipſe ſpinæ uertebras occupans, præcipuè quibus per ſpurias coſtas cum ſcapularum baſi haud mediocre eſt cõſortium. nam dum cutẽ detrahis, unà diſſoluitur. priuſquam uerò ipſam

B auferre aggrederis, exactè cum muſculis inibi continetur, adeò ut connexam eſſe putes. Ac inuenire Anatomicos eſt qui ſcribãt, ut nos dicimus, annexũ eſſe hunc muſculum illi, etſi queat detrahi. Etenim talis communio etiam connexus genere eſt. Quoniam autem fibræ tenues ſunt, tum circumſcriptio eorum quæ per excoriationem liberantur, inuiolata manet: tum exulceratio nulla relinquitur. Secundum hanc igitur conſuetudinem grandis hic muſculus, de quo ſermonem in præſentiarum facio, utriſq; dicitur cohæreſcere, ſiue cõnecti, puta thoraci, & ſcapularũ baſi: licet ab ipſis poſſit auelli. Ex ſpina ipſe prodit alteri muſculo inter ſcapularum primores demiſſiori contiguus. Quà enim ille ceſſat, hic uerticem exortus capit ſuper ſpinalis muſculi in eo portionem iniectus. Itaq; propoſitos in oratione duos muſculos, qui ab imis partibus ad brachij os perferuntur, incidis ut dictum eſt, deorſum incipiens: uerùm inſecutus aduſq; conſertionem, quam alter ipſorũ grandis per latum tendinem in brachium molitur, ad originem detrahis, quò rectius functionem ipſorum internoſcas. Nam qui paulò infra brachij caput inſeritur, deorſum uerſus ipſum ad coſtas attrahit. Hic itaq; muſculus ex grandiorum numero tendinem quoq; habet ualidum ſimul & magnum, qui grandi pectoris muſculo ab interiore ipſius parte ſe inſerit: alter uerò exiguus etiam tendinem obtinet ualidum pariter & grandem. Porrò propter magnum exiguus prædictis tendinibus, ubi axillæ regio habetur, inſidet, ac breuiſſima anſa in brachium conferitur. Cæterùm in prima ipſius origine ex illis profecta caue ne membranæ inibi diuulſæ tibi ut maioribus imponant, tanquã gracilem muſculum totum prætereunti. his uerò muſculis uſq; ad brachium confectis, quemadmodum eſt dictum, uel uno ſanè grandi muſculo coſtis qua ſunt connexæ ſubnato, ſcapulæ adhuc continerí potuerint: oſſis autem clauicularum interuentu pectori connecti: præterea huius oſſis annexu, tum alterius muſculi exiguí ex clauiculis ad primã coſtã pertinentis, quem, niſi hoc pacto conſectionem adminiſtres, ignorabis, & ſub clauicu

lis cõditum diuelles. Primum à clauicularum oſſe ceruicis muſculum amputato,

C qui maiori pectoris musculo, quà humeralis uena porrigitur, continuus connexusq; est, adeò ut utrosque unum esse diceres. Verùm prior fibrarum situs discrimen ipsorum indicat: post ipsas, tendines: deinde ceruicis musculi ex scapulis orrigo. quippe elatiorem ipsius partem lineæ duæ rectæ finiunt, angulum inter se efficientes, trianguli uertici persimilem. licet etiam compositionem ipsorum literæ Λ assimilare: quinetiam ei quæ in certaminibus scribitur r, duas & ipsi lineas rectas obtinẽti. Quarum altera tota clauicularum longitudo est: reliqua scapularum spina, nam alterum ceruicis musculi caput parte humiliore ipsi porrectum est. At quod ueluti uertex est duorum laterum, ubi coëunt inuicem, sub humero summo habetur. Quum igitur alteram musculi partem incidens, à clauiculis ad humeri summitatem perueneris, tunc inde scalpello conuerso musculum hamulis eleuatum præcidito, ac particularum ipsius quas dissecueris, continuitatem sequere. Nam si his neglectis usque ad scapularum penitiora consecueris, errorem committes. Siquidem alius hic musculus propriam circumscriptionẽ continens subiacet, qui in cutis detractione à ceruicis musculo liberatur. Itaque hamo attollens ualidè quod ex ceruicis musculo subinde inciditur, euidenter interim subiacentem musculum peculiariter circumscriptum contueberis: quem si consecutus semel fueris, ex facili iam dissolues ac separabis musculum incumbentem ab eo qui scapularum ossi adhærescit. Item alius quidam ipsi iuxta scapularum costam connexus est: à quo haud ægre ipsum, sed à prædicto exactè prius liberatum secernes. huic succedit alius insuper musculus, ei in brachio adhærescens, usq; dum in priores partes inferius quàm est articulus, inseratur. est autem recta insertio deorsum uersus directo brachij tramite porrecta. Porrò nihil ad præsentem disputationem interest, decliuem dicas an rectam ipsam. Iam uerò magni à pectore orti musculi
D insertio similiter recta existit, in brachij longitudinem ab internis ipsius partibus protensa: uerùm ille introrsus membrum adigit: ceruicis autem musculus attollit, nusquam brachium inclinans, neque ceu ad clauiculam introrsum, neque ceu ad demissam scapularum regionem extrorsum, sed rectam æqualemq; adamussim ipsius extensionem molitur. Atq; hic musculus tali actionis specie fungitur, quod duplicia habeat capita, summum humerũ ambientia. Nam si à quibusdam ipsorum alterum duntaxat uel ad clauiculam interiorem, uel ad scapularum exteriora brachium deferatur, non omnino directè adhuc attollitur, sed ad latera inclinat. Hoc autem ipsum per scapularum musculos etiam accidit, quorum hic elatior, ille demissior, ad ipsarum longitudinem expansus est, ac conspicuus uterque, cer uicis musculo consecto, quemadmodum docuimus, euadit. Cæterùm hos ipsos denuo incidere aggressus, à partibus ipsarum iuxta basim sitis exordire, ubi utrisq; ipsorum postrema habentur. Inde adusque humeri articulum procedito, abscindens eos qui planè ex scapularum osse prodierunt, donec singulos utrorunq; tendines latos cessare uideas explicatius: quorum beneficio brachiũ mouent obliquum attollentes: hic interius ceu ad clauiculam, ille exterius quà scapulæ dependunt humilius. Verùm si utrique simul tendantur, mediam obliquorum eleuationem rectam efficiunt, quam sanè à ceruicis quoque musculo brachium habere dictum est. Porrò elatior musculus in alterum brachij capitis uerticem inseritur, quem maius anterioris in brachium musculi caput extrinsecus determinat. cæterùm humilior musculus continuam sibi neruosam exilitatem in caput brachij paulò iam exterius conijcit. Si nanque ad totam manus consectionem diuertas, hos quoque musculos incidere sicut dictum est conaberis, atq; ipsis proximos, proutq; naturæ ordo postulet. Sin ad thoracẽ properes, his ut habent relictis, clauiculam à pectore tollito, membranosa circa articulũ ligamina intersecans, deinde ad summum humerum attollens, ut alias membranas ac ligamenta sensim reflectas. amputato autẽ quà uicinis clauicula partibus connexa est, idq; tantisper facito, dum musculum

A musculum ab interna infernaq; ipsius parte in priorem costam insertum euidenter cõspicias: paruum quidem magnitudine, situ uerò obliquum. caput ipsius radio sursum elato iuxta scapulas habetur: finis autem quo priorem costam ingreditur, pars ipsius est quæ ad pectus spectat. Hoc iam à clauicula quoque abscecto, is qui primæ costæ adiacet, intactus habendus est. Etenim thorace paulò pòst detecto, si ipsum ceu ad caput suum attollas, simul interea & primam costam sursum retrahes. Porrò clauiculam non tantũ, ut dixi, à pectore, sed etiam ab humeri summitate licet separare, intersecãdo scapularũ uincula, quæ ipsam spinæ cõnectunt. Aliud uerò tertium os in simia præter commemorata duo extrema nõ disquirito. Necq; em Hippocrates in alio quàm homine ipsum esse prodidit: additq; sermoni
» hanc seriem. Hominis nanq; natura hac parte ab alijs animantibus diuersa existit. Si igitur quandoq; clauiculam iuxta huius situ abscideris, rursus ipsam ad pectus reflectito, membranas eximens, quibus cum uicinis partibus continetur. quippe & tunc apparebit primæ costæ musculus: quem abscindens, ut monstratum est, à clauicula, uel auferas penitus, uel ad pectus reflexum dimittas. His rite peractis, uasa axillam perreptantia, & neruos cum membranis præcidito, ut etiam hac parte manus à thorace seiungatur, reliquum enim præterea nullum ipsam thoraci committit, nisi grandis musculus, quem gibbis scapularum partibus subhęrescere paulò antè commemorauí. Idem musculus ex prima uertebra incipit: mox deorsum per totam ceruicem defertur, ea scapularum parte, ubi elatior costa, & scapularum basis inuicem coëunt: ut & hìc in scapularum osse quippiam angulo persimile habeat. Sed antea quoq; mihi dictum est, gracilem ad hunc locum musculum tendere, ex occipitij quidem osse natum, sed propter scapularum dictum angulum musculis ipsius utrinque cohærescentem. Itaq; posterior ipsius musculus est, qui inter
B posteriores scapularum partes eminet: anterior is ipse de quo nunc sermo est, nam ad initium basis scapularũ ossis perueniens, huic injicit: & perpetuò usq; ad inferius extremum adhærescit, uniuersæ ipsarum parti cõnexæ subiectus: uerum hanc alius musculus comprehendit, à quo dum cutem detrahis, prædictus in oratione musculus dissoluitur. hic autem musculus de quo uerba facio, soli scapularum basi connexus. functio ipsius mediis costarum, quà maximè curuatur iniecti, est thoracem uniuersum præter inferiora extrema reuellere, quæ septũ transuersum mouere docebimus. iam illa quoq; interdum cum supernis in uehementibus musculi functionibus mouentur, quemadmodum & nonnulla ex ijs quæ septo transuersa supersträta sunt, obscurè solent commoueri. Summa uerò ipsius functionis in illis potissimum costis est conspicua, in quas conseritur. hic etenim dum se inserit, ueluti in quosdam digitos discretus est, quos ipsis non contiguos, neq; solidum inibi extremum obtinens, quemadmodum complures musculi, usque ad spurias costas pertendit, omnes ipsis superpositas sursum uersus attrahens. Alij autẽ musculi utraq; ipsius parte singuli continentur: hic in priore thoracis regione, ille in posteriore costas sursum reuellit: ut tres huius thoracis musculi sint elatiores. Pariquidem ratione ipsos nominant, alium posteriorem, alium priorem, alium medium. est porrò medius, de quo nuper disserui, ex ambobus simul cõpositus. Ac thorax solo hoc mediorum musculorum coniugio motus, abundè satis animanti subseruit. discès autem administrationem in uiuentium consectionibus. Altera priorum musculorum coniugatio ex secunda uertebra incipit, sed ab omnibus ijs consequentibus exorta, in quinq; priores thoracis costas per ualida ligamenta se inserit, quemadmodum etiam reliqua tertia coniugatio musculorum membranæ modo subtilium. etenim hanc quoque appellationem possunt accipere. Incipit quidem à spina extremarum trium colli uertebrarum, & primæ simul dorsi, ligamentum membraneo capite uterque ipsorum spinalibus musculis instratum continens. Vbi uerò ipsum segregaueris, primùm fibræ tenues ligamento insertæ

C musculum generant: in simijs nimisquam inualidum tenuemq; , in alijs animantibus, præsertim suibus, & canibus, ualentiorem. iam ursis pariter, & serratis dentibus prædictis , non paulò ualidior inest hic musculus eo qui in simijs uisitur . superiacet igitur tertiæ costæ. in quartam, quintam, sextam, & septimam inseritur. Et si caput ipsius prehensum ad costas ipsas attraxeris, thoracem sursum cõuelli attolliq; spectabis : idem & in medio prioreq; musculo molitus , paria ipsorum magnitudine interualla thoracis fieri conspicies . Hæ igitur tres sublimiũ thoracis musculorum coniugationes sunt respirationis opifices. quarta deinde, quæ in primis costis existit. nam ad pristinam ipsos sedem attollens, priorum sanè costarum ossa retrahi sursum uersus spectabis : partem uerò ipsius à thorace disiungi. Cæterùm alia duo musculorum paria thorace detecto , ut indicatum est, iuxta longitudinem apparebunt: hoc spinæ, illud pectori expansum. quod super spinam est , carnosis in totum musculis constat, omnibus thoracis costis propter spinales musculos suprapositum. quod autem iuxta pectus habetur, membranosis: nisi quòd superior ipsorum finis carnosus sit, quanquã & hic paucam adeò carnem obtineat. Quod itaq; membraneum ipsorum est, non pro aliarum membranarum robore, sed ueluti ligamentum quoddam uel tendo latus egregiè ualidus , albæ lineæ deductus habet . quà autẽ ascendunt diuisi à recto abdominis musculo , diductus hîc transuersus est, qui iuxta os, ab ensis figura dictum Græcè ξιφοειδὲς, spuriæ costæ cartilagini est iniectus, partim dextra regione, partim sinistra, in utroq; musculo singuli: cuius etiam antea quodam in loco memini, præcipiens in pectoris musculorum consectione ab eo abstinendum. his siquidem subhæresc it, & cum his aufertur, un-
D de etiam Anatomicis ignoratur . Cæterùm tendo hic recto abdominis musculo cõtinuus, ut dixi, est, omnibus costarum terminis, qui ad pectus pertinent, incumbens. Porrò musculus hic in omni animantiũ genere ad primam costam usq; pertendit, ubi & carnosus uisitur, & tenuis carnis tendini alendo obductæ latitudinẽ quampiam accipit, idq; in lateribus potissimum, per quæ prima dorsi costa defertur, ab articulo ad pectus recedens . Iam uerò alius musculus huic similem habet functionem , spinali porrectus , neque sic alteri musculo commixtus , ut alterius cuiusdam pars esse putari queat, sicut in pectore situs, eius qui in abdomine habetur: uerùm simul cũ thorace & incipit & cessat , peculiari circumscriptione orbicularata magis quàm latiore . cæterùm finis ipsius inferior spinæ musculo obhæresc it, obliquus in posteriora uergens, ut tensus costas intrò contrahat, stringatq;. Atqui indigere ipsis natura uidetur, quoties thoracem uehementer cõprimere desideret, quando etiam abdominis musculi functionem obire uidentur. Sed de his postea agemus. Supereſt aliud unum musculorum par extra thoracem bifidum, quod in extremis costis thoracis iníbi finem deorsum uersus detrahit : caput quoq; huius uni inter abdominis musculos admiscetur , de quo clarius quũ illos incidam tractabo: in præsentia tantum dixisse sufficit, quòd hic musculus extremam thoracis costam deorsum simul cum alia detrahat, quæ in plurimis animantibus, & maximè serratis, post ipsam habeť. interdum uerò ad tertiam quoq; excedit. Nomino autem extremam nunc costam, nõ paruam illam re uera spuriam, quæ ab alijs abscedit, & carnosæ parti septi transuersi obducta est, sed ipsi proxima, cui manifesta iam membrana tenuis intus subtenditur , ei cõtinua, quæ omnes costas succingit. De hoc sanè musculo paulò pòst dilucidius agetur: in præsenti uerò opportunum est de musculis intercostalium (ut uocant) sermonem exequi, quorum neq; ipsorũ naturam uel actionẽ Anatomici professores cognouerũt , sicut nec omnium præcordiorum, à quibus moueri thoracem retulimus. Tantillum enim in musculis intercostalium scientiæ habent , ut fibras ipsarum non ad musculorum longitudinẽ à spina ad pectus protensas, sed ex alia ad aliam pertinere norint. Neq; uerò q; obliquum habeant situm, neq; quòd bipartitę sint, externis fibris obliquitatẽ intimis contrariam

A cõtrariam habentibus, quisquam ipsorum conscripsit. quoniam autem hoc ignorarunt, euidens argumentum est, nec de functione quicquam intellexisse. Nunc igitur satis erit naturam ipsorum duntaxat cognoscere . At quum de consectione thoracis in animante adhuc uiuo celebrata , sermo mihi fuerit , functionem ipsorum peragam: quamuis etiam in opere de respirandi causis omnium iam musculorum thoracem mouentium explicuerim . Verùm in hac disputatione tantũ de ipsis dicere sufficerit, quòd musculis omnibus quos percensui, ablatis, situs fibrarum manifestò apparet obliquus, si omnes intercostaliũ musculos respicias. Examen profectò ipsarum à spinalibus musculis incipies , & ex duobus cuiusq; fibræ extremis contuebere, altius propter spinales magis situm, demissius inde longius remotum , tanquã singulis fibris obliquè in priora non recto tramite deorsum uersus procurrentibus. Præterea spinalibus exemptis fibras quoq; similiter obliquas ibidem ipsis subiectas spectabis. Verùm macilentũ uetusq; animans esto, in quo hæc inspicere oporteat. quippe in his præsertim musculorum fibræ clarius solent conspici. nam iuuenilium pinguiumq; animalium fibræ tum humiditate, tum carnis copia conteguntur. At si non modò macilentum uetusq; animal fuerit, sed etiam grande, euidentissimè uidebis ligamenta tenuiter fibrosa ex ramentis ossium orta, quibus caro obducta est: Hoc nõ aliter fieri cernitur, quàm in calathis alijsq; fiscellis, in quibus lac harum rerum periti coagulant. finge igitur fibras ex ossibus oriuntes, quæ ligamenta nominaui, eò quòd inde prouenìant, iuncis respondere, lacti uerò ipsi sanguinem, & caseo carnem proportionari. Nam ut ille ex lacte, ita hæc ex sanguine nascitur. Auspicatus igitur à spinæ partibus, ut dixi, fibras sequẽris, obliquum uniuscuiusq; situm cõsiderans. ex qua re fiet, ut dum ipsas inspicis,
B ac ad pectus magis semper abscedis, etiam fibrarum situm nonnunquam cum costarum conuersione uariare cernes. Non enim ut unumquodq; à spina prodijt, ad pectus obliquum porrigitur, ab elatioribus animantis partibus ad humiliores inclinans: sed ubi propter pectus iam cartilago ossis uice creata appareat, alium obtinet situm priori cõtrarium, obliquè rursum ad pectus cui coarctant, portendens. in hac igitur ipsa parte cartilago primùm gignitur, circulatim quodammodo magis, non in angulum costæ flectuntur: fibræ autem ex imo sursum obliquius prolatæ, subcontrariam obtinent posituram. etenim in omnibus ipsis cernitur, si illos duntaxat exceperis, quorum extrema pectori non committunt, uniformis harum costarum ab initio aduscq; finem latio existit, nequaquam flexilis, ut quæ cum pectore coarctantur . atq; hac ratione costas illas appellant spurias , in amplam desinentes cartilaginẽ, quæ septi transuersi ex ipsis orti ueluti propugnaculum quoddam existit. quippe & hîc, sicut in alijs plerisq;, prouidens natura fuit, quæ septum transuersum neq; ab interna singularum costarum parte , neq; ab extremo, sed intrinsecus simul & ante finem produxerit. Hæ igitur costę fibrarum situm deorsum uersus obliquè declinantem tenent, quæ uerò pectori committunt, fibras pro latitudinis uarietate committunt. ab externis sanè partibus intercostalium fibræ hanc naturam sortiuntur . ab internis autem contrario modo iuxta χ literæ figuram exteriores secant. Porrò has quoque costis à pectore diremptis cõspicari aggredieris. Nam hoc pacto & spatiosa thoracis laxitas ex toto intus, & cum ea fibrarum figura apparebit. Vt autem promptè dignoscas omnes ad spinam reflecti, spuriæ profectò etiam ab internis partibus innotescẽt, toto suo corpore fibrarũ speciem continentes , aliter quàm externæ ab humiliore costa ad elatiorem obliquè procurrentes. reliquæ uerò omnes duplicem usq; ad cartilagines , quomodo spuriæ per totã ipsarum structuram: in his autem ad pectus usq; contrariam. Vnus itaq; thoracis adhuc musculus supereſt haud uilissimus, phrenes appellatæ. Septum autẽ transuersum ipsas tantum esse Plato existimauit, duarum animæ partium, appetitricis, & animosæ, uerùm hęc non hoc modo sunt, sed ut in commentarijs de respiratio-

C nis cauſis demonſtratum eſt, inter omnes quos dixi muſculos ad reſpirandi fun-
ctionem animali ſunt utiliſſima. generatio huic muſculo talis eſt, qualem paulò
antè de iſs qui coſtas cingunt, enarraui. ligamenta complura tenuiaq; ex oſſibus
prodeunt: caro ſimplex ipſis circunducitur: media uerò pars totius ſepti tranſuer
ſi ceu grandis circuli: exiguus circa punctum ipſius alius circulus exactus tendo
exiſtit, nullam adhuc carnem retinens quam prius habebat. ſed hæc conſpici poſ-
ſunt, in ſepto coſtis ſuperiore parte à pectore diremptis: uerùm totam ipſius natu-
ram manifeſtò prius contemplari non licet, quàm octo abdominis muſculos diſ-
ſecueris. Ad quorum conſectionem nunc diuertendum eſt. Atqui commonere
uos cogito, etſi memores, eorum quæ ſubinde à me fiunt. Verumenimuero (ut &
prius dixi) opus hoc nõ apud amicos duntaxat ſeruatum iri ratio eſt, ſed ad multo-
rum manus peruenturum, ex quibus nonnulli omnia inuidere, alij uerò optima
quæq; eligere ac diſcere parati ſunt. Conuenit igitur etiam illorum gratia, quæ a-
mici norunt, in memoriam reducere, ac ſæpius, quod etiam nunc commemora-
bo, dicere. Memini omnes abdominis muſculos quamprimum ſimia fuerat ſtran
gulata, incidere, mox inteſtina, uentrem, iecur, lienem, renes, & ueſicam. ſi au-
tem fœmina animal eſſet, etiam uuluam. Atq; hæc primo die ſola amicis frequen
ter conſecare memini, ne uidelicet diutius aſſeruata computreſcerent. deinde in
ſequuto die ad alia tranſgreſſus, incidere ſimul illa, ordine uidelicet eorum quæ
hoc in opere initio conſcripta ſunt. Quomodo igitur abdominis muſculos aggre
di oporteat, quum ab ipſis quis inceperit, paulò poſterius exequar: nunc autem di
ſciplinam prædictis ſuccedentem ſum inſtituturus. nam coſtas à pectore libera-
tas, quas, ut manifeſtò conſpicerentur, intrò conſului reflectere: rurſum ad pe-
ctus, ubi prior ipſorum ſitus fuit, reducas oportet, tanquam ſi nihil omnino fuiſſet
conſectum: deinde quod ex abdominis cute adhuc reliquum eſt, detrahere. Por
D rò conſectionem muſculorum ſub eo latentium è maximo auſpicaberis, & omni-
um extimo, qui à thorace incipiens, omnibus in abdomine muſculis ſuperſtra-
tus eſt: cuius initia, iſs quos prædixi diſſectis, euidenter conſpicies, maximo inter
elatos thoracis muſculos confinia, ceu digitis quibuſdam ſuis ipſius terminis in
coſtas, ſicut dictum eſt, inſertari. Vbi igitur in illis ſingulæ inſertiones deſinunt,
adiacere principia muſculi, de quo præpoſita habetur oratio, contueberis, partim
à dextra uidelicet, partim à ſiniſtra. At prior exortus in ſeptima potiſſimum coſta
fini muſculi anterioris inter eos qui thoracem mouent, ſubiacet: deinde ex aliis
iam omnibus coſtis procedit, quæ illis partibus uicinæ habentur, ubi primùm ſin
gularum os in cartilaginem degenerat, ſicut prius declaratum eſt. At in huius fle-
xus, priorumq; coſtarum, ex ſpuriis uicem aliquid ſubit, octaua quidem ſi deor-
ſum numeres, ad mucronatam cartilaginem perueniente: reliquis autem ab hac
deſcendentibus, prout maioris minoris ue ratione differunt. Semper enim humi-
lior elatiore breuior eſt. attamen ex his quoque omnibus prima abdominis mu-
ſculorum coniugatio enaſcitur, obliquis fibris ad uentris anteriora portendens, ce
terùm toti abdominis regioni per inania, Græci uocãt κενεῶνας, expanditur, tum
ad ilium oſſa, tum ad inguina uterq; procedit, ac pubis oſſi per membraneum, ſed
ualidum tendinem ante inguina ortum inſeritur. Quinetiam robur huius iuxta
inguina tendinis nonnunquam laxeſcit, & cum eo totus hic locus laxior reddi-
tus, partes quaſdam corporum ſubiacentium in ſe recipit, ueluti inteſtinorum, uel
omenti: atque hoc iam Græcis cele, Latinis hernia uocatur. iam hic tendo mem-
branoſus paulò ſupra inguina ſitum obtinet, ut tenuem membranam, πλατυσμάτιον
Græcè dictam, permeet, ac ea ſimul quæ ab ipſa includuntur: de quibus poſtea
diſſeremus. Pars autem horum muſculorum quæ ad uentris anteriora porrigitur,
in tenuem exactè tendinem deſinit, rectis extrinſecus muſculis ſuperpoſitũ. Pari
modo ex altera cõiugatione muſculorum abdominis, qui obliquum ſibrarum ſi-
tum primis

A tum primis contrarium poſſident, tendo in membranã degenerans, prioribus mu
ſculis inſidet: uterq; uerò iſtorum ex ilium oſſe ducit originem, membrana carno-
ſiore inſertus: hinc deinde obliqui ſurſum protenſi muſculis tranſuerſis inſidẽt. Po
ſtea quatuor coſtarum, quas Latini ſpurias, Græci nothas appellant, extremis car
noſioresinij ciunt. Tendo autem ipſorum tenuis, in quẽ ceſſare dicti ſunt, medi-
us inter rectos muſculos & prędictorum tendinẽ procedit. etenim duo amborum
muſculorũ tendines in unum coire uidebuntur: ob quod ſeparare ipſos haud me-
diocris eſt negocij: præſertim quũ ab hiſce particulis totius animantis conſectio-
nem auſpicamur. In præpoſita adminiſtratione muſculos iſtos incidere aggreſſis
procliue eſt tendines utrunq; muſculũ cõſequentes ſecernere. Vbi enim primùm
carnoſa portio deſinit, inde nimirum tendo proceſſit carni continuus. Hanc igitur
propriis finibus circumſcriptam inſpiciens, tendinem membranoſum ex utraque
ipſarum prodeuntem facilè comperis. Inſuper ex ea regione tendo hic ducit ori-
ginem, ubi rectorum muſculorũ coſta in latere utriuſq; habetur. ſiquidem priore
parte duo hi muſculi per anteriores coſtas mutuò ſe cõtingunt: ex lateribus autẽ,
ut dictum eſt, membranoſi ipſis tendines accedunt: ſubſtantia ipſorum per totam
longitudinem carne conſtat: ab elatiore parte etiã tendo nuſquam eſt cõſpicuus.
Quapropter & in pubis os carnis interuentu coniũciuntur. Iam uerò in hiſce par-
tibus exactè inuicem coëunt: atque hoc ipſis primùm accidit inferius quàm ani-
mãti umbilicus eſt. quippe elatior ipſorum portio, ſicut paulò antè oſtendimus,
adiacet quidem, non autem adunitur. hanc coniugationem octo abdominis mu
ſculorum tertiam ponito: reliqua uerò quarta tum ex recta ilium oſſis linea, tum
ex lateralibus uertebrarum qui in lumbis uiſuntur proceſſibus oritur: uerùm non
B ſtatim hoc effici uideas, ſimulatq; uterq; muſculus enaſcitur, ſed membranoſum
ligamen ualens ex commemoratis oſſibus productum, deinde in proceſſu fibris
adauctum tranſuerſis, in muſculi figuram degenerat. adhæc partibus internis cu-
iuſq; ſpuriæ coſtæ finium ſubhæreſcit. Quemadmodum uerò muſculi fibrarum
acceſſione facti ſunt, ita rurſus in priori parte ipſis deſtituti, in latum tendinem ter-
minantur. Ac tendo hic, ceu etiam cõplures prædicti, haud paucos medicos latu-
it, ut qui membranoſus tenuiſq; peritonæo obhæreſcat: & ex ambobus unà ſitis
compoſitus, non ut eſt, ſic etiam apparet, ſed ſimplex una membrana eſſe uidetur.
itaq; conandum eſt, quà tendines primùm ex carne prodeuntes peritonæum con
ſcendunt, eà maximè unitatem ſeruare. nam ſi tendo à carne fuerit auulſus, non
poteris amplius ipſum ſeparare, niſi exercitatus peritusq; utrorunq; naturæ: deni-
que in abdominis ſutura, γαστροραφίαν Græci uocant, tanquam peritonæum at-
tollunt, & ex ambobus dictis compoſitum, conſuũt. dico autem ex peritonæo re-
uera, & muſculi membranoſi fine. Porrò ipſum peritonęum latis araneorum fibris
ſimillimum eſt, ſimplex, & tenue inſigniter: non ut quidam tendines membranæ
modo extenuati: qui tamen æqualitatem exactè repræſentant, ſi clara luce fibras
ipſos intercurrentes inſpiciamus. Sed peritonæum aliter habet. eſt enim ſimplex,
uti diximus, totum ſibi continuũ, unum quoddam ex primis corporibus, adamuſ
ſim ſimilare. Quinetiam manifeſtò apparet, quale natura in imis partibus exiſtat,
ubi muſculis tranſuerſis ab eo ſeparatis ſolum habetur. nam hi commiſcentur coẽ
untq; rectis inibi muſculis, à peritonæo digreſſi. De octo igitur in abdomine mu-
ſculis abundè ſatis diſputatum eſt, idq; ſanè iuxta primã anatomicæ ipſorum ad-
miniſtrationis ſpeciem, quam nunc expoſui. Quomodo autẽ inde quis incipiens
manum probè admoliatur, deinceps uenit explicandum. Cutem ex abdomine
detrahis, quæ ex medio ipſius originem ducit, ubi nullum eſt periculum, quippiã
ex iſs quæ ſubſunt ipſi, uel pertũdere, uel diuellere. Nam membrana cuti cõtinua
indidem à muſculis ſubiectis diducta eſt: ac quicunq; ab ipſa corporum natura ue
luti manu ducitur, is indubiè cutem inibi obductam auellere idoneus eſt, ut etiam

C nihil eorum quæ ipsi subdita sunt, uitiet. Procedens autem ad latera propter co-
stas spurias, nisi curam adhibes, ueluti caput exigui musculi diuulseris, quem ad
axillam perferri asseruimus, Anatomicis incognitum. nempe membrana cuti con
tinua fibras carnosiores per interualla obtinet, primùm maiora, deinde minora:
rursus super ipsum nutriendas accipit usque ad musculum ibi gracillimum simul
& latum. dum uerò ad axillam porrigitur, fibris ex lata regione in arctiorem co-
actis, carnosum angustumq; euadentem, si inferius ipsius principium latum una
cum cute ademeris, auulsam protinus carnem deprehendes, quæ axillæ partibus
insidet. Hanc, si industrius laborisq; patiens sis, undenam auulsa fuerit, diquires:
mox quum nihil ex ijs quæ illic habentur, auulsum deprehendis, totus hælitabis,
quemadmodum & ego primùm. at si negligentior ac segnis extiteris, quales pri-
ores nobis Anatomicos in multis consectionibus est inuenire, tanquã nihil nego
cij sit carnẽ hanc uel abfectam à subditis corporibus quibus insidet, uel auulsam
humi proijcere. Itaque de cute huius loci exactius detrahenda quomodo dictum
est, etiã hæc sufficiẽt. Porrò tota abdominis regione detecta, musculos octo sic inci
dere conuenit. Corpus bifariã à dextra parte & sinistra recta linea sectum est, quæ
deorsum uersus per totam thoracem porrigitur. huius scopos euidentes nactus,
quos ego nunc recensebo, undique utilem habiturus es speculationem. Primus
erit mucronatæ cartilaginis extremum: inde deorsum per medium pectus proce
denti, postremus finis pectoris uertex est: qui locus inanis & à clauiculis utrisque
& à musculis de capite productis circumscribitur: ut ablata cute, in conspectum
palàm prodeat. at deorsum uersus lineam hanc protendenti, postremus finis est
pubis ossium commissura. quod uerò intercedit, medium umbilici regionis ha-
betur. hac ipsa ratione etiã interualli medium est, quo mucronatæ cartilaginis ca
cumen distat. hinc progredere circa medium umbilicum, summam cutem inci-
dens, quò post primam sectionem linea candidior corporibus utrinq; subdita ap-
D pareat: ex qua maximum sumes indicium, probè consectionem esse administra-
tam. Musculi siquidem carnosi, quos rectos paulò superius nominaui, à linea cõ
memorata distinguuntur, quæ meritò ambientibus est candidior, quũ nulla ei ca
ro subsit. nam tendines membranosi rectos cõprehendentes musculos, quos ab
obliquis dixi procreari, iuxta huius lineæ candorem in idem coëunt. rursus igitur
ipsam leuiter secabis, ut nihil eorum quæ subsunt, conseces, sed tendines duntaxat à mutuo contextu secernas. id enim si rite peregeris, habebis iam iuxta parœ-
miam, dimidium totius: quanquam parœmia, omne principium totius operis di
midium intelligat: quum multa principia promptè queãt peragi. Quod uerò mu
sculorum consectionis principium ego dixerim, reuera totius operis dimidium
existit: quemadmodum nisi etiam rectè ea perfeceris, tota cõsequens dissectio con
funditur, turbaturq;. Sed, ut dictum est, duplicem factæ anatomes administratio-
nem hinc successuram noueris. Profuerit autem, priorem, quæ facilior est, exerce-
re: ita nanq; spes est, ut postea aliquando difficiliorem aggressus, ab animi propo
sito non aberres. Promptior facilioráq; administratio est, qua musculum rectum ha
mulo eleuatũ, uel sinistra manu ad latus actum, dissecas, paulatim à subiectis cor-
poribus separans. Quale uerò in præsenti sectione sinistra manu ministerium sub-
ieris, eiusmodi dextra secante melius cum altero etiam in prima omnium admini
stratione peregeris. Commodius enim hoc pacto rectam molieris sectionẽ, à mu
cronata cartilagine auspicatus. Porrò manus ministerium esto, digitis quatuor ad
musculi longitudinem iniectis, deinde quum in eo fixi sint, ad latus modicè agen
tibus. Si enim hoc in utroq; musculo probè cõfeceris, medium ipsorũ manifestius
euadit, quà primam sectionẽ fieri præcepimus. At quum rectè diremeris, uel una
manus sufficiet, quæ musculum incidendũ leuiter in latus abducat. idẽ licet, ut di-
xi, hamó quoq; peragere: eaéq; administratio ad umbilici loca fiet, quoad notabilis
musculi

A musculi pars detecta cognoscatur. nam peritonæum ipsi una cum nerueis trans-
uersorum musculorum exilitatibus subiacet: à quibus musculi oblongi detrahi so
lent. quapropter ego digitis quoq; à subiectis ipsos separo. uerùm id ab initio quũ
primùm dissecas, agendum est: procedente uerò administratione & manifestò
ipsis iam diremptis, quò totũ negocium maturius absoluatur, digitis subiectis re-
liquum musculorum à subiectis auellas oportet. Posteaquam hoc absolueris, uel
superius ipsorum initium ubi diductum dixi existere, abscindens musculos pau
lulum deflectere conaberis, quò circumscriptiones clarius conspiciantur. siqui-
dem extrinsecus tendo obliquorum musculorum communis superpositus, con-
nexum impedit. si uerò capita ipsorum nolis præcidere, sed integra seruare cupi-
as, tendinem membranosum ipsis iniectum auellito, qui peculiare musculorum
operculum parum studioſè incidentibus esse putaẽ: cuius uice plurimi membra-
nas connexas propriasq; obtinent. Detrahes autem primùm ut simplicem, quò
rectorum musculorum circumscriptio in conspectum ueniat. rursus bifariam inci
des, distribuens aliam ipsarum partem primo maximoq; musculorum, aliam quæ
sub ea est, secundo. Atq; ideo etiã uocentur, ut modò narratum est, hi quidem ob-
liqui musculi: illi uerò primi & secundi: sub his tertius ad longitudinem expansus:
sub quo quartus musculus transuersus peritonæo cohærescens. Ita uerò coniu-
gationes ipsorum uoces licet: primam sanè maximorum obliquorumq; muscu-
lorum, qui à sexta thoracis costa incipiunt: alteram his subcontrariorum obliquo-
rum: tertiam rectorũ: & quartam transuersorũ. Verùm quum abundè in quibus
dixi fueris exercitatus, aggredere statim ab initio post rectam consectionem à re-
ctis musculis separare, primùm sanè superficiarium maximi musculi tendinem,
deinde secundum ab ipso, qui à secundo nascitur: ac ubi utrunq; utriq; connexum
B ostenderis, rectorum musculorum cõsectionem aggredere. sic enim totum opus
clarum tibi euadet, ut nihil cõfundatur, musculis simul cum neruosis ipsorum te-
nuitatibus distinctis. quod igitur prius feceris, desuper à thorace in primo mu-
sculorum cõfugio incipiens, id nunc rursus facito, nempe tendinem membrano-
sum aggressus: quo leuiter eleuato, primum maximumq; musculum aduscq; ipsi-
us originem deteges. Non tamen in hac administratione usq; ad totum pertinge
re queas, ut cui pectoris musculi obhærescãt. Hunc igitur eatenus incidito, quate
nus detectus musculi processum euidenter potest ostendere, reliquos uerò tres
musculos amputare licet, etiam si non ex suprapositis quippiam nudes. Quemad
modum enim primum à tendine prodeuntem usq; ad superiorẽ processum disse-
cuisti, fibrarum cõtinuitatem secutus, ita quoq; secundum incidas, à tendine qui-
dem primùm ad fibras ipsius transgressus: deinde continuitatem illarum usq; ad
exortum, quem paulò antè commemoraui, reseruãs. quin etiam tertij musculi car
nosi consectionem usque ad umbilici regionem emolieris: illinc uerò alterum mu
sculum alteri imis in partibus coëuntem conspicies: nec non transuersorum con
iugationis subiectæ infimam partem, ipsis inibi contextam. nam ea paulatim à
peritonæo discedit, & solum ipsum nudum relinquit. Hæc igitur in præsens de
præcordiorum musculis sufficiunt. Repetentes autem de septo transuerso dica-
mus, quæ de ipsius natura indiscussa dimisimus, quoniam prius apparere non po
test, quàm abdomen aperiatur. Constat autem omnibus, licere nobis si non mul-
ta in uno animante uelimus ostendere, præpositas partes obiter incidẽtibus, ad id
quod instituimus, frequenter digredi. Quid enim si aliquis de phrenum duntaxat
natura uoluerit ostendi, uel si etiam de structura ipsarũ quæstio quędam fieret, ad-
ministrationis anatomicæ indiga, an non in huiusmodi occasionibus ratio est totũ
quidem abdomen unà cum peritonæo prout euenerit persecare: cæterùm intesti-
nis exemptis primùm septi ex spurijs costis processum indicare, de quo paulò su-
prà egimus. deinde quomodo spinæ inseratur, patefacere, postea particulas ipsius

C distinguere,& non solùm substantijs,sed etiam situ,actione & usu differentes.Etenim medium ipsarum est musculus, qui in tendinem latũ omni ex parte à carnosis comprehensum desinit. Ex utraque autem ipsius parte, superiore puta & inferiore,tenuis membrana obhęrescit,quam accuratè,si animum huic accommodes sermoni, deteges. Harum itaque elatior duplici structura totam thoracis regionem sublinit,à dextra parte altera,à sinistra quoque altera.non enim una quędam est intra thoracem spatiosa laxitas,sibi continua,sed à prædictis membranis intercipitur: quæ recta linea ad pectoris longitudinem mutuò sibi cohærent,nisi quantum ea in parte abscedunt distantęq;,qua cor situm est. Hoc enim inter se medium capientes propria inclusum membrana ipsis crassiore, ita ad mucronatam cartilaginem usque porriguntur: utrinque comprehendentes, ut dictum est, cordis involucrum, περικάρδιον Græci appellant, siue membranam,siue tunicam tu uelis nominare. totam itaque utranque thoracis regionem internam membranæ subcingunt, natura simplices, telæ araneorum modo. uocantur in costis cingentes, Græcè ὑποζωννύντες. ubi uerò rectę ad iugulum usque perferuntur,intercipientes, Græcè διαφράττοντες. ubi pulmoni circumhærescunt, huius operimentum existunt. Basis ipsarum supernis septi partibus obiecta est, quemadmodum inferioribus alia quædam membrana huic persimilis substrata, quæ peritonæi uertex optimo iure nuncupatur. cæterùm hæc membrana sibi continua totam inferiorem septi transuersi regionem sublinit: ac ubi illud usus necessarij gratia perforatum est, ibi ijs ipsis quæ permeant, circumhæret, simulq; expanditur. simili modo membranæ quæ desuper thoracem cingunt, etiam cum uasis ipsas perreptantibus tum extenduntur, tum procedunt in orbem circundatæ. duo sunt foramina septi: alterum grande, quà uertebris uia exhibetur, stomacho & magnæ arteriæ præparatum. Reliquum uerò minus, communem uenam supernis animalis partibus sanguinem deriuantem excipit, & magna cum securitate transmittit. etenim hæc cō
D missura admodum pertinaciter cohæret,& membranam simul,quæ in dextra thoracis habetur,emittit.Porrò nullum ex his instrumentis quenquam potuerit latere, neque uena caua, neq; stomachus, neque arteria: præsertim quum, ut expositum est, ima septi transuersi pars fuerit detecta. Prius autem succurrit dissecantibus uena caua, ceu in sublimi suspensa, & nihil ante se continens, musculis sublatis. At si alterum septi foramen exactius uoles contueri, bifariam administrationem aggrederis: nonnunquam thoracem in longum aperis: deinde stomachum ex supernis partibus ad septum transuersum descendentem sequeris,nonnunquã uentriculum attollis,simul & comprimis, siquidem orificiũ ipsius propter septum positum,non tamen ualidè connexum,ueluti caua uena spectatur, sed laxis membranis interceptum. est autem hoc septi foramen nõ exactè orbiculatum inibi, uerùm triangulo potius simile, cui uertex sit sublimior,basis autẽ dorso innixa. quid enim aliud quàm quod Hippocrates ait? siquidem phrenes seu septũ hoc in loco comprehendit arteriam, & stomachũ: arteria in ipsa media regione spinæ innixa, stomacho in sinistra ipsius parte porrecto. Quinetiã uena quædam simul cũ ipsis exigua, & nerui duo permeant: de quibus differere accuratius præsens tempus nõ postulat. Neq; enim de arteria sermo uel stomacho horum ipsorũ gratia explicatus est, sed ueluti appendicis loco præter septi foraminis inibi expositionem institutam,mentio ipsorũ facta est. Iterum tamen suo tempore explicabũtur absolutius:uerùm septum transuersum ob hasce particulas elabentes,imò etiam ob lumborum carnes non spinæ uertebris inibi cõnexum est,etsi requirebat. quippe musculus circularis, ut comprehensum est, habetur, qui supra omnes alios thoracis musculos longissimo uitæ tempore functionẽ suã obit: cuius gratia osse quodam ex his quæ ualido ligamento securè affirmata sunt, suspendi desiderabat. quia uerò relatis instrumentis deorsum uersus portendere necessarium erat, lumborum q; carnibus

A carnibus ad phrenum eminentiora attolli, ideo septi transuersi musculus ad spinã connexu priuatus est. Præstat autem non simpliciter dicere,omni ipsorum connexu priuatus est,sed huius partis.Natura enim ingeniosa,& quæ nihil alicubi in animalibus conformandis curæ ac diligentiæ omittat, inferiori parte septum transuersum per duo ligamina ualentissima cõnexuit. Etenim arteriam ac stomachum complexa, à septo super uertebras consequentes expanduntur: in alijs sanè quibusdam animantibus longius,quibus totus thorax & ualens & robustus est:in simijs uerò nõ tantum insunt, uerùm etiã per ligamina minus ualida, quàm in alijs animalibus habenẽ.uerùm de illorũ discrimine iterum disseremus. Nunc quoniã de simia in primis sermo nobis est institutus, hanc tu quoq; incidens, septũ transuersum spectabis: nec non musculos stomacho subiectos,quũ ordo confectionis eò peruenerit, usq; ad quartam thoracis uertebram. descendentes itaq; per totam spinam, quæ intrinsecus musculos obtinet, solius thoracis mediæ uertebræ nudæ prorsus erunt, numero senæ. Quæ igitur à capite incipiunt, superiorem totam spinæ portionem inflectunt, lumborum uerò carnes solam inferiorem. quæ in medio consistunt, simul cum ijs quæ utrinq; sunt, mouentur. At detectis magna ex parte quę infra septum habentur,nihil mali fuerit membranam lumborum carnibus subditam detrahere.Est autem hæc, sicut iterum docebitur, peritonæum lumbis obhęrescens:quo auulso carnes ipsorum clarè conspicies:singulos utrinq; musculos exactos per spinæ longitudinem sibi mutuò connexos, à quo dixi initio totius lumborum longitudini expansos. Quum iam propter os latum uenerint(uocatur autem hoc,ut nouisti, à quibusdam sacrum) dirimuntur inuicem, internis ilijs adhærescentes, item aliæ carnes numerosæ inibi simul prodeunt, ex ilium osse natæ. sequens igitur carnes deorsum tendentes,quas ψόας Græci nominant,tendi-
B nes duos has ex ilium osse adeuntes in utraq; lumborum carne reperis: quos Anatomici neruosas musculorum exilitates nominare solent. Alter ipsorum interior, quem etiam ligamentum rectius quàm tendinẽ appelles, ei maximè parti inserit, qua pubis os cum coxa cõnectitur: reliquus in paruum femoris tuberculum siue caput pertinet. Prior ex parte lumborum carnibus elatiore processum exigit per internam regionem procurrentem. Secundus ex humiliore,quæ extrinsecus ipsi porrigit: imò etiam ex ea parte quæ ab ilium osse tendit. Itaq; prius ligamentũ longius est:tendo autem qui ad exiguum femoris caput pertingit, breuior: quanquã nec ipse quidem sit inualidus. sed hunc ad consectionem musculorum coxæ articulum mouentiũ reserues. Alterũ uerò exquisitè intuitus duriorẽ candidioremq; quàm pro tendinum natura, ceu ex ligamentorum substantia conflatum.quapropter etiam internæ lumborum carnis caput magis quàm finem ipsum existimare oportet. Ita utrũq; exteriorum partiũ caput ex ilium osse processum exigit, multò quidem interno minorem, sed eundem usum subministrantem. Nam prædictæ duæ lumborum carnis partes tensæ deorsum flectunt tum eam partem spinę,quę per lumbos totos habeẽ: tum eã quæ dorsi continua est. parí modo musculi stomacho subiecti,de quibus posterius peragetur,superiorem spinæ partem inflectunt: nec nõ ex dorsi uertebris aliquid comprehendunt. uerùm lumbi carnes in se ipsis caput obtinent tendinis, qui ad femoris tuberculum pertinet. quantum autem ex utraq; harum parte habetur,finis potius est quàm caput duorum musculorum spinam flectentium, ut uidelicet tres utriusq; lumborum carnis partes existant, una interior,elatiore orta principio: altera media,humiliore: tertia deinde externa demissiorẽ etiam media processum carnosum exigit. Verùm ligamen infrà hanc ab ilium altioribus incipit: quare etiã longitudine sicut & crassitie alias duas superat. Iam uerò post prædictos omnes musculos spinalium totorũ processus diligenter cõsidera.Incipiunt etenim ex secunda uertebra duo,singuli capita inuicẽ diliũcta obtinentes. Explent autem medium ipsorum interuallum musculi ab Anatomi-

C cis prætermissi: de quibus antea abundè disputatum est. semper autem magis ac magis corpulenti euadunt, quamuis à tenuibus oriantur capitibus. Nam ex unaquaq; uertebra processus aliquis ipsis commiscetur, ac inibi collum permeantes, tum magnitudine, tum robore insignes fiunt. Et primùm in colli extremo in idem coëunt musculi, inibi utraq; spinæ parte nati, hic dextra, ille sinistra, ut omnia amborum musculorũ capita quatuor numerentur. fibræ ipsorum obliquę sunt: quædam à spina ad priora inferioraq; decurrentes, nonnullæ contrà ex lateralibus oriuntes processibus, quæ retro deorsumq; uergant. curam ipsis diligentem adhibe, quũ utroq; musculo dissecto ad lumbos deueneris. Ibi siquidem musculi ex ligamento quodam membraneo, quod à spinæ locis prodijt, gignuntur, ex ima parte ad postremas thoracis costas sursum paulatim oblique tendentes, qui quidem in alijs animantibus notandæ magnitudinis habent: in simijs uerò similes omnibus in thorace exiguis. Hi musculi extremas costas detrahũt: inseruntq; cæteris quidem animantibus usq; ad tertiam & quartam, si ab ima parte numeres. simijs usq; ad secundam tertiam ue spuriam perueniunt: interdum etiam hanc contingunt, quos Anatomici prætermiserunt, partẽ ipsorum aliquã, ut conijcio, cum octo in abdomine musculis simul amputantes: aliquam uerò spinalibus affixam relinquentes.

LIBRI QVINTI FINIS.

CLAVDII GALENI PERGAMENI

DE ANATOMICIS ADMINISTRATIONIBVS LIBER SEXTVS.

Ioan. Guinterio Andernaco interprete.

D QVONIAM satius uisum est, eodem hoc opus prosequi ordine, quo commentarium de particularum usu absolui, in quo postatuum enarrationem, de cibi instrumentis agitur, consentaneum fuerit, nũc quoq; de his disserere. Itaq; manibus pedibusq; simia homini simillima est: cui neq; facies oblonga, neq; canini dentes magni. Etenim hæc pariter aut augescũt, aut minuuntur, quemadmodum rectus incessus, cursus uelocitas, magnus in manu digitus, temporum musculus, & pilorum iuxta duritiam mollitiemq;, longitudinem & breuitatem differentia. uerùm ex his enumeratis quodlibet contemplatus, alia quoq; poteris cognoscere: quippe uniuersa hęc simul tum increscunt, tum minuuntur inuicem. Si quandoq; simiam conspexeris erectam currentem, statim ex longinquo hanc similem homini existere cognosces: ac poteris omnia in ea esse, quæ ante paulum enumerauí, prædicere: faciem rotundam, dentes caninos exiguos, maiorẽ manus digitum non adeò exiguũ, ut in alijs simijs proportionalem. rursus pedis digitos minores quàm quos reliquæ simiæ obtinent, temporum musculos exiguos, sicut etiam eos qui ex femore ad tibiam pertinent, haud longum procedentes, ad hæc os coccygis appellati, minutum: minimeq; hirsutam esse hanc simiam, & pilis cõstare haud admodũ duris, uel prolixis, ita si quid ex relatis secus habeat, alia quoq; different. Iam nonnullæ ex ipsis proximè cynocephalos specie accedunt, adeò ut etiam lati ossis mucronem (coccyga nuncupaui) longum repræsentent. quædam cauda ipsos imitantur, atq; hæ inter simias hirtiores sunt: pilo uestiuntur duro, rectoq;, & aspectu sunt efferatiore. exactæ uerò simiæ hic ineſt timidus, & musculus temporum perfectis simijs plurimùm attollitur. Ibi autem cessat, ubi sutura à similitudine coronæ stephanæa appellata habetur, ut in hominibus est cernere. Simili modo dentes magni quidem omnes, sed canini magis conspicui, quemadmodum

A modum & maxilla longa: & digitũ in manu omnes simiæ, quę cynocephalos imitantur, exiguũ admodum habent: tales, musculos quoq; qui ex femore in tibiam descendunt, longissimè expansos obtinent, atq; ideo colligatum, ut ita dixerim, totum poplitem: cuius causa crura perfectè extendere, ac probè ijs cõsistere nequeunt. Cui uerò animali erecto commodius sistere à natura datum non est, quomodo uel incedat erectum, uel currat uelociter? Neq; igitur maiorẽ in pede digitum habent grandem, hominum modo: neq; alios exiguos, sed omnes ex æquo magnos. is minor cæteris est quem homo habet maximũ. Porrò caudæ initiũ quodam ipsis inest: & huiusmodi simiæ toto corpore cynocephalos referunt. Quemadmodum igitur præstat, simiarum homini quàm fieri poterit similimarum artus dissecare, quum te in exemplo exercere institues, ita satius est in talis simiæ inopia etiam dissimilium aliquam capere, sicut etiam si in totum simia desideretur, cynocephalum, uel satyrum, uel lyncem: summatim ea animantia, quibus artuũ extrema in digitos quinque discreta sunt. His ipsis & clauiculæ insunt, & pectus minimè acutũ, eoq; bipedes incedunt, hominis claudicantis modo. his uerò animantibus succedunt ursus, leo, & uniuersim omnia quæ à serratis dentibus πριονοδόντα Græcè dicuntur: & nisi pusillum esset, reptilium genus, ut ictides, feles, & mures, conducerent & horum artus ad cõsectionum exercitia. omnia siquidem hæc quatuor constant digitis, magno abolito: nisi quòd quibusdam ipsorũ ueluti deliramentum quoddam in radice habetur. Sed neq; hanc ab indice multùm secretam, ut in homine spectabis: attamen in simia præexercitatus etiã hæc poteris dissecare. nam præter alia tendo quoque ab interiore manu procedens, his ineſt animantibus: quemadmodum etiam musculi, digitorum motores, sic qui brachiale,
B radium, magnumq; digitum mouent. Eos uerò tum musculos, tum tendines, qui magnum digitum mouent, hæc animantia non habere cuiuis notum est. uerùm ut uno expediam uerbo, & ex actionibus quas obeunt, & figura particularum, quam singula animantia extrinsecus habere uidentur, nonnulla & de structura ipsorum tibi indicatio desumetur. Nam particulæ quæ simili munere funguntur, & eandem à foris figuram obtinent, necesse planè est eandem quoq; interius structuram sortiri. ita uerò ijs quæ similem actionem obeunt, similemq; figuram exteriorem repræsentant, similis nimirum & interna particularum natura tota existit. Quippe natura cuique animanti corpus animi affectibus idoneum condidit, atq; huius gratia simulatque nata fuerint, omnia particulis utuntur tanquam à magistro edocta. formicas igitur, pulices, aliaq; id genus minuta animalcula nequaquam dissecare unquam sum aggressus: quæ autem repunt, quemadmodum mustelæ, & mures: tum quæ conuolutim serpunt, ueluti serpens: ad hæc multa auium genera & piscium subinde incidi, ut firmiter persuasum haberem, unum esse qui hæc uniat opificem, & moribus animantis, corpus in uniuersis esse peculiare. tali siquidem cognitione fiet, ut intuitus quoddam animal antea non uisum, præsagias qualem nam sub cute structuram habeat: ac frequenter ego hoc indicaui, non aliunde, ut dixi, eius cognitionem peritiamq; indeptus, quàm ex firma persuasione, quòd singula animantia corporis structuram animi moribus facultatibusq; propriam obtinerent. Nullum itaq; miraculum est, cuiusq; animantis internam compositionẽ ex figura exteriorũ clarè conspecta prænoscere. Multò magis si functionem obire ipsum uideas, quemadmodum nuper dixi qui rectè gradiuntur. Quinetiam uoce animantis audita, de illius instrumentis coniecturam aliquam sumere poteris, non ex magnitudine uocis tantũ, sed alia quoq; specie. Verùm de hoc manifestius agetur quum ad uocis instrumentorum confectionẽ peruenero. In præsentia autem hoc quoq; de artubus tractaui uberius, quòd structuram ipsorum in primis huius operis commentarijs exposuerimus. Quum itaq; in eis præexercitatos, sermonem persecuturos sperarẽ, ceu exempli ipsorũ gratia de

C aliorum animantium simili & eodem percensui, quod tum ex functionibus, tum
forma animantis uniuersa & particulari cõsideres licet. Digitus siquidem ubicun
que fuerit, eandem habet structuram, quatenus digitus est: ita uerò si proprij gene
ris digitus fuerit, similem tali generi structuram semper obtinet. Eodem modo cu
bitus, radius, & alia singula habent. Quatenus enim radius uel cubitus est, sem
per eadem constat structura: quatenus autẽ sui generis uel radius, uel cubitus est,
simili quidem in similibus, proportionali in dissimilibus. Qui igitur ratione, et de
xtra natus indole se exercuerit, facilè inuenit quid in singulis rebus idem sit, quid
non idem. At qui nec probæ fuerit indolis, neq; exercitatus, forsan & hic præ ani
mi ꝟ consectorũ copia adduci quandoq; potuerit, ut uel obscurè ac leuiter intelli
gat, idem nõ per accidens, neq; prout euenerit, sed ex propria substantia cuiq; spe
ciei inesse. quod autem non idem, à nonnullis quæ particularibus accidunt, indi
uiduas substantias nominare solemus. Quum enim uideas membrum nõ modò
extendi flectiq;, sed etiã in latera circumagi, necessariò duo musculorũ genera ob
tinet, alios extensionis & inflexus, alios ad utranq; partem deductionis autores.
Quũ igitur præterea consideraueris, unò ne osse membrũ constet, ut brachiũ: an
duobus, quemadmodũ cubitus radiusq;, uno quidem osse inuento, musculos in
eo tum rectos, tũ obliquos quærito. Sin aũt duo fuerint, ut in cubito radioq;, scito
protinus alterum ipsorum membri extensionem & flexũ moliri, alterum in latera
circumagere. Ad hæc non ignorandum est etiam ex musculis ea mouentibus situ
obliquiores existere, qui obliquos motus subministrant, rectiores autẽ qui rectos.
Verùm hoc omnibus cõmune membris inest, quæ eosdem motus sortiuntur. Ma
gnitudo autem musculorũ, figura & positura similis in membris forma similibus
existit, dissimilis in dissimilibus. Eadem ratione & in digitis, quãuis animal quod
D dissecatur, minutius fuerit, cuiusmodi sunt reptiles ipsi mures, necesse est muscu
los qui flectunt extendunt q; singulos digitos, non aliter quàm in homine consp
ci. quòd si in latera quoque digitos moueri uides, necessitas omnino est & motus
ibidem animantis illius hominibus proportionari, ut cuiusq; latio paruũ digitum
uersus ab exterioribus in oratione propositis & tendinibus, & musculis fiat: ad
magnum uerò ab interioribus. Magnum autem ipsum sicut & paruum quamplu
rimum ab alijs omnibus abducere in eius generis animantibus comperies muscu
los, similem situm humano sortitos. Vnde cõsectio ipsorum facilis tibi futura est,
tanquam sæpius antea manum ei admolito. Proinde si quæ priore commentario
de manu disputata sunt memineris, & quæ nuper relata sunt, prompt è dicideris,
& prompt è in animalibus comperies. Quæ autem hoc libro de cibi instrumentis
dicere institui, quorũ gratia quoq; huc usq; sermonem deduxi, fide carere forsan
primùm audita uidebuntur: sed quũ in multis eiusdem speciei & diuersæ anim
tibus inspiciundis pones industriã, non amplius à fide aliena tibi apparebunt: at
tamen miraberis hæc unam artem omnium animantium opificem demonstrare:
quæ partium structuræ scopum esse uoluit, ut eis uterentur homines. Quũ enim
unus sit usus cunctis animantibus communis, cuius gratia alimento indigeãt, re
peries instrumenta in singulis ipsorũ generibus triplicia. Quædam prima ratione
à natura facta, ad concipiendum alimentum conficiendumq;, et in totum corpus
deferendum. Alia secunda ratione, quæ excrementorum sunt receptacula. Nihil
autem refert, excrementa dicas, an superflua, ut Græcè περιττὰ, siue ut Aristote
les, περιττώματα. Reliquas alias particulas tertia ratione struxit, quæ horum ex
cretionibus subseruiunt. In quam itaq; particulam cibũ animantia recipiunt, uen
triculus nominatur. in hoc leuem quandam & primam subeunt mutationem in
gesta, ac præparantur iocinori: quod maximam cibi in ipsum permeantis alteratio
nem emolitur: hinc uenæ confectũ ipsum in totũ corpus deriuant. Porrò ut ex ioci
nore purum nulliusq; superflui particeps uniuerso corpori dispenset, natura in
strumenta

A strumenta ad id accommodata condidit: idq; secunda iam ratione, non primaria
certè, sicut priora quæ cõmemorauimus. Ex his instrumentis alia quod subtile &
leue in eo habetur, expurgant: alia quod terrestre & graue est: alia quod inter hæc
duo cõsistit, aquosum seroſumq;. Priora, quòd bilem recipiant, meatus bilis rece
ptores, Græcè χοληδόχοι à medicis appellantur: & uesica fellis meatibus similis. quæ
uerò terrestre & graue excrementum continent, ex uisceribus lien est: † ex uenis, † in græco ἐξ
ima pars intestini recti, quæ reliquũ tertium excipiunt, meatus urinarij, οὐρητῆρας φλεβῶν τὸ
Græci uocant, renes & uesica. Vt autẽ in arbitrio animantis superfluorũ sit excre κάτω. mihi ui
tio, musculos natura terminis uasorum ea continentium affabricata est: quæ tertia detur legendũ,
iam ratione inter cibi instrumẽta habentur. Itaq; necessariò tria hæc instrumento ἐξ ἐντερῶν,
rum genera in omnibus animantibus ad alimenti distributionem natura cõdidit. hoc est, ex in
Atq; hoc est cõmune & idem in uniuersis. Intestina quidem & uentriculus, uenæ teraneis ima
& iecur, ex eorũ numero sunt, quæ prima ratione facta dicuntur. discretionis au pars recti intẽ
tem purgationisq; recrementorũ gratia condita sunt uasa quæ bilem recipiunt, & stini.
iecoris uesica: insuper lien & renes ex secundis cõsistunt. Musculi uerò qui recre
mentis egerendis subseruiunt, tertijs annumerantur. Porrò quoniã nonnulla ani
mantia ualidis aluntur cibis, quædam imbecillibus, eò natura respicies, particula
res uentris differentias machinata est. Si itaq; animans nonnunquam uideas siue
ex India, uel etiam Libya, siue Scythia profectũ, quod antea non conspexeris, ali
mentum lignẽũ spinosumq; assumere, magnũ huic & asperũ noueris constructũ
esse uentriculum. si autem superiores etiã dentes non habeat, uentriculos huic ne
cessariò multiplices existere, ut in primũ statim pabulum ingerat: mox ex hoc ru
minatione conficiat: deinde rursus in aliũ uentrem deglutiat: ex hoc rursus in ali
B um transferat. Postea ex illa differẽtia cibi instrumẽta primaria ratione facta sunt,
ut uentriculus, iecur, uenæ, intestina: secunda ratione ueluti renes, lien, uesica fel
lis, meatus urinarij: tertia ratione musculi sedem pubemq; complexi. Quũ dico,
primum locum obtinent simiæ: secundum his similia: tertiũ ursus: quartũ serratis
dentibus prædita, & sues: quintum solipeda: sextum ruminantia: rursus ad aliam
differentiam respice. ubi enim prius ex spectatis tibi naturæ operibus fueris erudi
tus, artificiũ ipsius in alijs quoq; omnibus idem esse censeto. Sic itaq; de hominũ
artubus etiã pronunciamus, non sustinentes omneis uidere statuas, quas Phidias
& Polycletus finxerint: sed ex ijs quas iam uideri licuit, aliarũ quoq; iudiciũ sumi
mus. quare & qui naturæ operum peritus fuerit, ex uisis iam aliorũ quoq; aliquã
faciet coniecturam. Itaq; instrumenta quæ cibum conficiunt, ipsumq; præparant,
tantam habere magnitudinem, talemq; formã, qualis maximè alimento ingeren
do cõueniet, persuasum est omnibus quicunq; in operibus ipsis magis sumus uer
sati. Id igitur ex me discas, quoduis animal superioribus carens dentibus, plures
uentriculos obtinere, & omnino ruminare: sicut rursus cui superior dentiũ acies
concessa est, hoc nec ruminare posse, nec etiam multos habere uentres, sed unum
tantum, & sic instructum ut in carniuoris. Iam cornigeris supernos dentes magna
ex parte abesse nouimus, ut quibus terrestre capitis partiũ recrementũ in cornua
absumatur. Sed non quia cornigera sunt, ideo plures habent uentriculos, uel ru
minant: quia autem durum spinosumq; cibum assumunt, non indigent dentibus
superioribus: quippe & camelus quanquam cornibus careat, tamen & ruminat,
& multos habet uentres, quoniam spinosum ligneumq; alimentum depascitur.
Huius autẽ gratia interior quoq; oris membrana ex toto aspera est, & ea quæ uen
tribus obducta est, similiter. Vberius tibi percensserem, quanto in omni animanti
um genere artificio utatur natura, nisi à proposito opere esset alienum. sed tantum
de eo indicasse sufficiet, quantũ orationis usus requirebat. nam cibi instrumenta
in quocunque uoles animante contemplari, ad eum modum deprehendes, ut in
quarto & quinto operis de partium usu libro comprehensum est. Exempli gratia

C omnes uenas quę per intestina, uentriculum, lienem, & præterea omentũ dictum intercurrunt, ad hepatis portas porrigi uidebis. nam omentũ hoc quoq; inter cibi instrumenta, quę primaria ratione facta esse, & ipsum conficere diximus, refertur: ueluti congenitum operculum, caloris gratia conditum. Itaque relicto in præsenti libro intestinorum & uentriculi differentiarũ examine, omnia quæ dicturus sum, in quolibet animante reperies. In quorũ etiam consectionibus exercitandum te censui, simias quidem primas collocaui, & maximè ex his ipsis quæ hominũ figuram propius accedunt, sicut paulò antè relatum est: deinde quibuscunq; animalis nomen competit. Hæc autem omnia genere uno comprehenduntur, nominantur q; animalia simiæ confinia, Græcè πιθηκοειδῆ: his succedunt ursi, deinde serratis dentibus prædita, mures, & solipeda dicta. ad hæc omnia, sextũ quoddam genus ruminantia comprehendit. Ea siquidem animantiũ genera ueteres mihi innuere uidentur, dum crebro præcipiunt libros anatomicos quos ipsi scripserunt, in illis examinari animantibus, quæ nõ multùm ab hominũ natura recedunt. Verùm cibi instrumentis non modò ipsa animantia, quæ in opere de usu particularũ enarrauimus, uniuersa fruuntur, sed etiam multa alia quæ amplius ab hominũ natura discrepant. Interim bifariam alimenti organa à posterioribus licet incidere: nempe abdominis musculis: uel à prioribus, utpote peritonæo: quemadmodũ in ijs quæ conuolutim serpunt, repũt, & natant. Quid? quòd ante hæc in elephantis, camelis, equis niliacis, atq; id genus alijs? siquidẽ omnia quæ cõmemorauí in opere de uasis alimenti, uniuersis ipsis insunt. Quodcunq; igitur ex eis dissecandum habes, duplici modo aggredere: interdum à musculis in abdomine sitis incipiens, qui etiam tertij generis instrumentorum quæ nutritoria dicuntur, existũt: aliàs ab ipsis primis. Ab his sanè, quòd dignitate primi sint; ab externis aũt musculis, quòd D ordine primas obtineãt. At ego nunc prius exequar, quæ structuræ ratione priora sunt. Itaq; musculos inferioris uentris uniuersos à mucronata cartilagine usque ad pubis ossa diuidens, in corpus quoddam tenue incides, araneorum telæ modo latum, cui nomen inditum est peritonæo. Verùm non tantũ absolutè sic peritonæũ appellabitur, sed à nonnullis hæc tota appellatio inditur, peritonæos membrana: à nonnullis hæc integra, peritonæos tunica. sunt qui etiam peritonæum tegumentum ipsum appellent. Cæterùm hæc particula admodum tenuis substantiæ membrana est, ex simplicium & primorũ corporum numero: quæ sanè etiam similaria nuncupare legitimè solemus. Profectò peritonæũ inde nomen sumpsit, quòd prætendatur omnibus tum uisceribus, tum intestinis, tum uasis quæ inter septũ transuersum & crura habentur. Ita uerò & alijs quæ his interiacent omnibus obducitur: ex quorũ grege est & uulua, & uesica. Iam uerò animal resupinũ, in quo consectionẽ molimur, intuitus, demissas ipsius partes audies, intus sanè, quæ propter spinam consistunt: in longum uerò, quæ iuxta os latum dictũ usq; ad coxas & pectinis ossa habentur. Econtrariò altas partes, intus certè, quæ circa umbilicũ & cutem ei continuam uisuntur: ad longum autẽ, quæ propter præcordia consistunt. His itaq; uniuersis, & præterea ipsorum lateribus, quæ dictorum intermedia sunt, membrana quædam tenuissima obtendit, quam citra diuulsionẽ, præsertim septi, & musculorũ duorum abdominis eam attingentium, singulorũ quidem in utraq; parte, sinistra & dextra, haud procliue est detrahere, ubi enim hi latum tenuemq; tendinem, puta nerueã ex ipsis subtilitatẽ ẹdiderint, peritoneos membrana solutu contumax eis cohæresci. Quapropter abdominis sutura, Græcè dicitur γαστροραφία, fieri solet: quam etiã in solo peritonæo cũ nerueã exilitate dicta administrari posse nouimus. Attamen ubi seorsim peritonæum absq; omnibus ijs quæ id contingunt, poteris inspicere, circulum quendam referre uidebit, qui in quibusdam eius partibus laxos processus, in quibusdam foramina tantum obtineat. Porrò separare ipsum incipis, inuento ubi priuatim cõsistit nulli musculorũ incumbentiũ adhærescens,

A adhęrescens. unus autẽ hic locus est nõ multò post umbilici regionẽ, ubi primùm à transuersis secerniti musculis, & solum relinquit. Quemadmodum igit in hisce ipsum regionibus promptè conseruabis, solum ab uniuersis ambientibus detectũ, ita & labor est seruare, quũ primùm conscendens in transuersos musculos incideris: quinetiã essentiam ipsorũ manifestò cognosces, in quibus partibus solum detexeris exactè contẽplatus. insuper deprehendes malè rem intellexisse, qui ipsum cum neruea exilitate in abdominis uulnere sarciendo ceu peritonæũ solum cõsuebant. nam in ascensu palàm conspicit, quum propius umbilici regionẽ accesserit, tenui transuersorum musculorũ tendini connexũ: à quibus ipsum haud mediocri negocio citra alicuius auulsionẽ liberari diximus. At quũ grande satis animal fuerit, rem propositam licet assequi, & peritonæũ sibi continuũ ad costas spurias usq; conseruare: ubi transuersis musculis desinẽtibus, alius excipit musculus ipsius septi peculiaris. Etenim huius quoq; substantia musculus exactus figura circularis existit. quod in medio ipsius habet, totũ neruosum est: quod autẽ in orbẽ hoc ambit, ex tota carne usq; ad primos processus constat, de quibus propriũ sermonẽ alibi uberius instituimus. præsens autẽ quantũ ad peritonæi cõmunionẽ opus erat, iam explicatus est. Nam ex musculorũ transuersim agentiũ extremis, peritonæos membrana carnosæ septi particulę oboritur: à qua eodem modo detrahere ipsum conuenit, quo & à reliquis musculis auulsa fuerit. uerùm in illis quidem iuxta animalis longitudinẽ ceu ad thoracẽ ascendebas, nũc ad profundiora descẽdere usq; ad spinã oportebit, quoniã septum huic connectit, non tamen peritonæi ad carnosam ipsius partẽ consortiũ admodum ægre soluit: quemadmodum id quod cum neruosa init. Attamen studiose operi incumbentibus liberat, quousq; ad cauã uenam peruentũ sit: propter quam gibba iecinoris septo transuerso adiacent & cõnectunt. Quod autẽ phrenas uel septum transuersum dicere nihil intereat, quis igno- B rat? Insuper ab hoc connexu ad sinistrã, peritonæũ aliter humilius cum uentriculi initio coit: quod iam etiã os ipsius appellãt, stomacho iuxta has phrenas cessante. Ibidem igit peritonæũ expanditur, primùm orificio uẽtriculi, deinde toti intus spatio crassiore substantia obducit, ut labor sit ipsum à uentre detrahere. Quanto autem inibi crassius est, tanto tenuius iecori obtendit, omnesq; ipsius particulas ceu tunica quædam peculiaris cõtegit. Cuius nimirũ gratia nõnulli peritonæũ ipsum tunicã appellant, quoniã uentriculi, iecoris, lienis, renũ, intestinorũ, uesicæ, & uularum uoluerum est. Porrò nihil adfert discriminis, inuolucrũ dicas, an tunicã. Itaq; iecore interea relicto, peritoneum uentriculo obtensum sequere, donec ad extuberantiorẽ ipsius partẽ scalpello peruenieris, quà magnã uenam toti uentriculo sublimius insidentem conspicis: item numerosam quandam tenuiũ uenarum seriem à sublimi illa uena in uentriculum propagari, aliam post aliam, uno ordine, unaq; linea: quæ, ut diximus, pars uentris extuberantior existit. Quum igit peritoneũ ipsi obtensum uenis insertis occurrarit, rectum ipsis statim cohęresces, sursum ad magnam usq; uenã, à qua ipsæ nascunt, portendit: & inuolucrum, uallum, firmamentum q; eisdem efficit. siquidem & duplex ibi habetur, quòd uidelicet uentriculũ in orbem ambiens totũ ipsum contegat. Quum uerò in tali circuitu priorẽ ipsius partẽ accesserit, inde rursus ad eminentiorem pergens, in uasa ipsa ibidem incidit, quibus etiam ex alto descendens occurrabat. Itaq; similiter ipsa comprehendit, & maiori uenæ immittitur, sursum procurrens: & in hac duarum peritonæi partium intercapedine uentris uasa consistunt: nihilominus tamen ipsis interiacet elatius uas magnum, cui arteria quędam sit apposita, unaq; in ramos similes diffundatur. At quemadmodum exiguæ grandium uasorum propagines in uentriculum demerguntur, ita in pronum ceu ad umbilicum aliæ paruę magnorum soboles ex alto deferuntur, duabus peritonæi partibus comprehensæ: & hoc corpus ex duplici peritonæi ceu plexu compositum procedit: mediũ uerò inter uasa quæ in ipso cõti

C nentur, quibusdam animãtibus haud multò infra quàm umbilicus est, consistit: in quibusdam ad pubis ossa descendit. Latini omentũ uocant, ueteres Græci bifariã, ἐπίπλοον, & ἐπίπλουν. Maximum id habent inter animantia homines, & simię: & inde plericq; homines sępe dicunt ὠπλοκωμίστας, quasi dicas omenti gestores. Vocant enim sic herniam, quum omentũ meatui ad scrotũ descendenti incidit: quod mox dicturus sum. Ex reliquis animantibus nullum præter simiã huiusmodi affectu tentat. Sed omentũ hoc nuper epiploi nomen sortitum est: quoniã nulli uetera rum in intestinis consentimus: nisi in copulis quibusdam pauculis dextra parte laxiori intestino, quod colon appellant, cõnexis. Elatior itaq; omenti pars qualẽnã generationẽ habeat, exposuimus. De cæteris eius partibus deinceps aget, quum adamussim uenas inspexeris, quæ sub duplici peritonæo comprehensæ, ex gibbo uentris deorsum uersus procurrunt. Atqui non cessandum est ab inspectione, uerùm utrobiq; uenã gibbum ipsius intercurrentem persequi oportet. Siquidem per dextram animantis partem deducet ad processum, quo tenue intestinũ ex ventriculo oriẽ: altera parte ad lienis concaua: cuius uisceris in sinistra positi, gibba ipsius pars ad extrema costarũ, quas spurias appellaui, conuersa est, & quicquid his ad sinistra illi contiguũ est. Concaua autem ad dextram partem inclinat, contra iecur & partes inibi sita. Proinde uena quæ uentriculi gibbo ad lienis concauum porrigitur, eodem modo lieni inseritur, quo etiam uẽtriculo sublimis, duplici fulta peritonæo. Porrò mittit de se ramos quosdam, ut in uentriculo, numero sanè cõplures, magnitudine uerò exiguos, partim in lienẽ, partim in omentũ: non tamen uas in lienem absumit: sed quod ex eo restat, unà cum arteriæ sibi iunctæ reliquo deorsum uersus per sinistra ilia pertendit: ex qua parte omentũ generationis sumit initiũ, & simul cum uasis procedit, eatenus crescens, quoad illa fuerint absumpta, rami morũ instar in surculos germinaq; diffusorũ. Eodem modo in dextris illijs omenti
D portio descendit, cum illius loci uasis, quæ in uentris gibbo se cõtingunt, quapropter & hîc illud tanq; indicẽ secutus adamussim ipsius originẽ conspicies. Hæ igit ilium partes sitũ habent inter regionem supinã, quam ex uentris gibbo prodire dixi: & inferiorẽ, quam nondum sermone explicui. utraq; uerò ex his ipsis iliũ sedi cõtinua est. Atqui non hoc solo nomine differũt, q altera superposita, altera subdita sit, imò etiã alio nõ paruo discrimine, puta uasorũ magnitudine euariãt. Nam subiecta omẽti portio pauciores uenas & numero & magnitudine obtinet, enascitur autẽ uentris concauo, unde & uasa habet ex ijs quę in uentrẽ inibi propagant, reliquias quasdam simul ipsi deorsum uersus abducẽtia. omnes hæ particulæ sibi mutuò cõtinuæ sunt, ac corpus unũ, omentũ uidelicet, constituũt, figura maximè marsupij & sacculi & peræ. quod orificiũ quidem ex uẽtriculo exortũ superius & inferius obtinet: totũ uerò eius spatiũ aduscq; fundum, quatenus ex dictis constitit principijs, deorsum uersus procedit. Id autẽ habere sic euidentius deprehendes, si ipsum inibi abscissum, & nulla alia parte uel perforatũ, uel diuulsum cupias simple re, aut liquida aut solida substantia. ab ea siquidem totũ, si integrum sit, & sibi continuum, marsupiorũ modo replebit. iam nullus labor est etiã perfectè animali exi-
mere. nempe breues adhuc cõnexus supersunt ad lienẽ columq; ipsum. postquã à primis processibus totis fuerit separatum. adnascitur itaq; nonnunquã, sed raro, etiã iocinoris fibræ, aliâs alij, & spuriæ cuidam costæ: neq; huic uni perpetuò, sed ut euenerit. Cæterùm ab alijs omnibus liberat, seiunctumq; est, non solùm his tribus, uentriculo, liene, & colo, quibus semper connexũ est. Qualenam sit omentũ ipsum, & unde oriat, si ad dictum modum consectionẽ aggrediaris, haud ægre inuenies. Porrò reliquis omnibus ab eo sublatis, peritonæum detrahes, à gibbo uentriculi iterũ incipiens usq; ad imam ipsius partẽ, quam Græci πυλῶρον uocant, & intestinorum originem: ab inferiori autem extremo, ubi solum ipsum esse dixi citra neruosam transuersorum musculorum exilitatẽ, ad pubis ossa accedens. Hinc enim

A enim ipsum uesicæ & uuluæ obtendi conspicies. Et si iterum elatius per demissas in imo partes conscendas, ubi medium intestinum, Græci uocant μεσεντέριον, & μεσάραιον, etiam lumborum partibus uniuersis obducitur, in quibus & renes habentur, adibis hæc etiam si superne descenderis. Sicut enim dixi initio, peritonæũ quum unum existat, sibi continuum, tum priore uentris parte omnibus sibi instrumentis obductum est, tum spinæ suffultum pariter & circundatum: non tamen æqualis ipsi crassities in omnibus, quibus, ut retuli, obtendit, inesse apparet, sed in quibusdam crassiore constat substantia, in nonnullis tenuiore. In iecore quidem, ueluti & prius expositum est, tenuissimum uisitur: ita quoq; in liene, minus autem in renibus: crassius in uentriculo est, intestinis, uesica, & uulua. Quare quibusdam imposuit, tanquam peculiaris pars esset earum quas modò commemorauimus. Tale autẽ meritò nimirum circa instrumenta creatum est, quæ aliquando repleta in tumorem attolluntur. potius enim erat, ut ipsum cum his simul extenderetur. Quod si admodum esset tenue, non citra offensam id sustineret. Hæc autẽ omnia peritonæo contegi, si prædicta ratione ipsum detrahas, addisces: insuper mesenterium quomodo ex eo nascatur, cognoueris, primùm, si quæ circa pyloron & intestini productionẽ habentur, denudaueris, deinde continua, uesicam, & tenue intestinum totum, postea crassum. hæc enim omnia peritonæum orbiculatim comprehendit. At quum permulti in eis sint amfractus, necessariò pars ipsorum altera gibba, altera concaua est: in quam sanè uasa, quæ per mesenterium ad unumquodq; intestinum excurrunt, inferuntur. per gibbam uerò neq; uas aliquod intestinis immittitur, neque alius quidam connexus est uel ad aliud instrumentum, uel inuicem. In his igitur partibus nõ sine ratione omnia facilè detrahuntur à peritonæo, detegunturq; : in cõcaua parte auelli magis quàm excoriari uasis necessarium est. Ac ideo in quibus animantibus sanguis natura humidus est, & aër calidus, &
B mors non multò antè præcessit, sanguis simul ac animal fuerit iugulatum, ex uasorum quæ abrumpuntur oris profluit. Sin autem multò antè animal sit mortuum, uel iugulatum, uel crassi succi, quemadmodum canis & leo, uel etiam aër frigidus, sanguis ex uasis non effunditur. Porrò necessarium tibi est dicto modo administrationem obeunti, omnia intestina eximere, mesenterio in animali relicto, quod etiam mesaræon appellant, utroq; nomine ab accidentibus ipsi indito: mesenterio quidem à situ, mesaræo autẽ à peculiari substantia. nam & medium intestina situm est, & omnes uenas ex iecore in ipsum descendentes unà cum uicinis arterijs & neruis in orbem complectitur, quemadmodum intestina singula. Vbi igitur uasis & intestinis obtenditur, simplex est: ubi uerò propter ligamentũ ipsa interiacet, non amplius indumenti usum, sed copulæ qua duplex est, exhibet. Atq; hoc tibi licet uel citra omnem commemoratam dissectionis consequentiam, mox ubi uentrem imum diuiseris, tuo marte cognoscas, atq; alteri etiam indices. Nam acutiore scalpello partem cuiusq; amfractus intestini magis gibbam mediocriter incidens, ut uidelicet exteriorem, siue membranam libeat dicere, siue tunicam, diuidas ita, ut non conuulneres, ab intestinis ipsum utroque sectionis labro detrahere molieris, donec ad partem magis concauam illius orbis perueneris, ubi maximè diligentia adhibita alterutram partem detegendam sequêre. Hinc enim accidet, ut cum duobus incideris, ne alterum quidem ipsorum cessare uideas, secundum ex duobus quibusdam cõstat corporibus, tertiũ quinq;. Quoniam uesica uuluaq; uno constant corpore, tunica est peritonæum, hîc mutuò se conscendentes, duplex efficiunt corpus, medium inter singulas uenas positũ, quę in amfractum deferuntur. his præterea arteriã quandam neruumq; admodũ exiguum esse adiunctum diximus. Quemadmodum igitur singula intestina à peritonæo circulatim tota comprehensa, extrinsecus conteguntur, sic & composita ex tribus instrumentis, arteria, uena, & neruo, tanquam unum quoddam corpus

C à peritonæo obducuntur. Quum autem multæ sint cõiugationes ex arteria, uena, & neruo in singulis orbibus, insuper multa inter eas spatia: in quibus duplex habetur peritonæũ, mesaraei substantia ex eis conficitur, omento persimilis. Etenim & illud quà arteriã recipit, & uenam neruumq́, ceu unũ corpus orbiculatim induit. Quod uerò in horum medio consistit, nihil aliud quàm peritonæum duplex est: non tamen substantiæ similitudo euidenter apparet. Præstat autem dicere, eadem essentia omenti, & peritonæi, propter pinguitudinis copiã, quam totũ omentum inter uasorum regiones amplectitur. Quòd si obesum animal abundè sit, eatenus augeri pinguedinem accidit, ut interdum uasa conscendat: quanq́ in huiusmodi animantibus etiam alias pleraseq́ peritonæi partes pinguedinem habere conspicimus: præsertim in quibus non grandia uasa habentur, & uiscera longius absunt, quippe à calore liquescit, à frigiditate conseruatur: atq́ huius rei gratia in neruosis partibus consistit, & ijs qui ociosam uitam agunt, abundat. Talis sanè peritonæi, & eorum quæ ex eo gignuntur, natura est. Porrò mesenterij arteriæ ac uenæ, quæ ueluti radices in gibbam amfractuum partem inseruntur, inuicem coëuntes, ceu in arboribus radices, ad unum omnes principium perueniunt. Itaq́ uenas omnes, quæ ad iecoris portas in unum colliguntur, ex facili comperies: arterias autem non ita facilè: ut quæ magis exangues sint, & crassiori tunica obductæ, principium habeant exangui corpori contiguum, in quo totum mesenterium cum intestinis habetur. quod autem mesenterij appendiculum nominant, ligamenti naturã præditum, sursum porrigitur: cui arteriæ in ea spinę parte adiacent, quæ inter sextum transuersum & renes habetur. Huc autem pertinet etiam mesenterij arteriarum principium, quod aliâs ex una radice statim bipartitur: aliâs statim ab initio duplex apparet. sed huiusmodi in uasorum consectione accuratius exequemur. Iam uerò exemptis omnibus intestinis, uentriculi, iecoris, lienis, renum, uelicæ,
D & uuluæ in fœminis natura consideranda est. Licet etiam intestinorum ipsorum substantiam qualis nam sit, singula administrando discere: ac præstat huiusmodi per se ex toto corpore exempta inspicere. Nam ad lucem ipsa prout libeat poteris uertere, & multifariam aliâs in aliam figuram transferens, omnium in ipsis particularum discretionem exactam tenere. Satius forsan erit ipsis propositis mesenterij glandulas inspicere: ad quas uasa quædam ab intestinis porrigi manifestò licet intueri. Necnon integrum est, post exempta quoque intestina ipsas in mesenterio unà cum proprijs uasis conspicere: de quorum natura in consectione glandularum dicemus. Quæ igitur libris de usu particularum sunt comprehensa, omnia uera deprehendes in uentriculo, intestinis, & alijs instrumentis quæ ad cibi distributionem natura condidit. duas sanè uentriculi singulorúmque intestinorum tunicas. sic enim nominant complexus unde confiunt, idq́ non admodum propriè. nam operimentum tegumentumq́, tunicæ uocabulo significatur, unam autem uesicæ, sicut & uuluæ. quam enim nonnulli secundam in his, tertiam uerò in uentriculo & intestinis arbitrantur, peritonæum est, ipsis obtensum, ut præmonui, & in tunicam planè degenerat. At uentriculus hic ex duobus latis tenuibúsque corporibus constat, ceu plexibus sibi inuicem coniunctis. habet autem interior ipsius pars fibras directas, exterior orbiculares, quum peritonæum nullas obtineat, sicut nec alia quæuis membrana. Simplex enim omnino corpus est totum, haud tamen arancorum telæ modo necdum contextæ. atqui intestinis pleræque circulares insunt fibræ, quibus pauculæ rectæ ipsis superpositæ sunt. Omnia igitẽ hæc cunctis sanguineis, non modò sex generibus animantium, inesse confirmamus. item eisdem omnibus & iecur ineſt. quę uerò iecur habẽt, ijs & lien omnino ineſt, & meatus bilis receptores: etsi uesicã, quæ amaram bilem colligit, haud omnibus ideo cõcesserit natura. Non tamen uera dicũt qui de omnibus carentibus scripsere, quẽadmodum & Mnesitheus de elephanto prodidit. huic siquidem

A siquidem & uesica in iecore ineſt, toti uisceri magnitudine respondens. At idem maximæ iecoris fibrarũ situs in ijs est perpetuò, quę ipsam sortita sunt: non tamen iecoris fibræ pares numero in cunctis animantibus uel genere, uel specie habentur, quemadmodum neq́ magnitudo est æqualis tum fibrarum, tum totius uisceris. gulosis uerò & timidis ineſt magnũ iecur, & multifidum: item aliter affectis. quibus autem magnum est, in plures maioresq́ fibras quàm hominibus fissum est. Quanquã in ipsis hominibus uniuersis nec magnitudo, nec fibrarũ numerus similis uisatur. Exactissimè igitur de ipso scribens Herophilus, hunc in modum disseruit. Iecur humanũ si ad alia quædam animantia cõferas, perquam magnũ est: & quà septum transuersum attingit, gibbũ est, & leue: quà uerò uentriculum, & ipsius gibbum, cauũ est, & inæquale. Porrò assimilatur cuidam rupiũ interuallo, quà & fœtibus ex umbilico uena in ipsum enascitur. Verùm in omnibus nõ respondet, sed latitudine, longitudine, crassitie, altitudine, fibrarũ numero, inæqualitate ex anteriori parte, qua crassissimũ est, et summitate orbiculari, qua extenuatur, inuicẽ diuersum est. Etenim in quibusdam ne fibras quidem habet, sed ex toto rotundũ est, minusq́ rectũ: quibusdã duas, alijs plures, multis & quatuor obtinet. Hæc itaq́ Herophilus rectè. Præterea sinistram ipsum occupare partem paucis in hominibus, non autẽ in paucis alijs animantibus, uerè prodidit, in hoc ipso libro secundo de cõsectionibus: solius quidem leporis ipse mentionẽ faciens, nobis de alijs animantibus considerandum reliquit: quæ procedenti cõmentario enarrare decreui. In præsentia enim quantum ad cõmentarios de usu partiũ conduxerit, duntaxat exequar. Vena superficiaria, & caudicis nomine σκληχδαῖαι Græcè appellata, unde omnes aliæ uenæ sanguineis ac pedestribus animantibus procedunt, utilium cognitionẽ præbet. Obiter uerò nõ paucas differentias cõmemorare cogor, sicut profectò & nunc in iocinore, cuius maxima portio in omni animantium gene-
B nere dextram sedem occupat: quanquam & sinistram, sed non æquè in omnibus, comprehendit, uerùm, ut Herophilus scripsit, in lepore plurimũ. Ego uerò & cunctis reptilibus, & quibus id est maximũ (ut timidis & gulosis) asserо. Iam uerò intestinorum natura, quatenus intestina sunt, omnium eadem habetur: magnitudine autem, & numero orbium seu amfractuũ euariat, ut omnibus iam constare arbitror. Elephanto siquidem intestinũ est latissimũ, equo similimũ: Sui, in multos conuolutũ orbes, & longissimũ: quod etiã haud mediocres in particulis differentias fortitur: eadem in homine & simia obtinet. Primùm itaq́ totus exortus, quẽ ex pyloro intestinũ excipit, talibus admodum est angustus. Ab hoc quod à duodecim digitorũ longitudine δωδεκαδάκτυλον appellant, ut Herophilus uerè prodidit, multifariam conuoluitur in orbes, uasorum complurium serie cõtextos, quod ieiunum nominant, quia semper inane est. Inde tenuius intestinum est, substantia huic simile. differt autẽ, quòd neq́ uacuũ reperiatur, neq́ tot uasis scateat: deinde cæcum appellatũ: postea colon: ab hoc in extremo rectũ intestinũ ad sedem usq́ porrectũ est. Sic & lien in sinistra parte consistit, cõcauo ipsius in dextrã conuerso. Atq́ uena quædam ex iecinore ad ipsum pertinet, cuius processus in uentriculũ deriuat. Postquã ergo omnibus lienis partibus propagines sunt transmissæ, quædam pars huius uenæ ad gibbũ uentriculi emergit, quædam in sinistrã omenti regionẽ diuaricatur. Etenim & hæc in omnibus sanguineis animantibus cõmunia sunt: non tamen lienis magnitudo, neq́ color idem omnibus ineſt. Quippe leo, canis, omniaq́ fortia & calida animalia nigrũ affatim obtinẽt. Sus autẽ, humidioraq́ & frigidiora albicantẽ magis. Omnes igitur eiusmodi animantiũ differentias proximo cõmentario explicare conabor, quò absolutã naturę operum peritiã conquirat quicũq́ in hanc rem incumbit. Nunc, ut initio institui, digrediar ad id quod ex cibi instrumentorũ consectione restat. Vbi eñ peritonæũ, ut dictũ est, detraxeris, & q́ hoc cum omnibus supra septũ instrumentis, & illa inuicẽ consortiũ habeant,

C inſpexeris euidenter, ſingula incidito, inijciens laminam æream, aut ferream, aut argenteam, aut ligneam. Solent autem Anatomici lamínas appellare communi uocabulo huiuſmodi inſtrumenta, ſcalpella, ſpathomelas, amphiſmelas, ſpicilla, oricularia, quibus ſimilia ex ligno denſiori licet conficere, ſicut nobis ſunt ex buxo: quæ huc magis conferunt, ne ſcalpellum quandoq; confringatur. Porrò utor eis, ut dixi, uaſorum oris immittens, in iocinore quidem uenæ ad portã ſitæ, quam recentiores Anatomici, quòd aliarum ueluti caudex ſit, πελεχαιαίαν nominant: & duplici gibbæ ipſius partis uenæ, quæ ſurſum deorſumq; porrigit. In renibus aũt per grandium uaſorum ſpinam occupantiũ proceſſus ad meatus urinarios: tum in alijs, ut dicturus ſum. Verùm prius de iocinore ſermonẽ abſoluam. Hoc nanq; uiſcus uenas ex meſenterio ad concauam ipſius partem pertinentes excipit, uocant autem hunc locum in quem omnes uenæ colliguntur, portas iocinoris. Hic itaq; reperies maximum uenæ os in omnibus ſanguine prædítis animantibus: in quam una ex præparatis laminis demiſſa (ſint autẽ plures, hæ tenuiores, illæ craſſiores, ut ea quæ maximè congruat, utaris) per ſingulas fibras leuiter ipſam propellens, ſubſtantiam incumbentem ſcalpello præcîdes, donec ad hanc uenam perueneris, in qua inſtrumentum per portas intra uiſcus dimiſſum continetur. Hoc autem ſub tenui tunica aperiri euidenter apparet. Mos enim eſt Anatomicis & uaſorum corpora tunicas appellare, ſicut paulò anterius in uentriculo dictum eſt. Cuius duas eſſe tunicas retuli, ſeu plexus quoſdam mutuò ſibi incumbentes. Cæterùm uniuſcuiuſq; iocinoris uenæ tunica admodum tenuis eſt, qualis nulla in toto animante alia. Hac autem detecta, ſic ut non diſſecueris carnem uiſceri circundatam, uaſis inde procedentibus intermediam adimito. ſiquidem à portis in ſingulas fibras, quotquot fuerint, uenam unam grandem porrigi deprehendes: quæ in
D multas exiles diffuſa, tanquam caudice in ramos, deinde rurſus illis ceu in ſurculos quoſdam diſciſſis, poſtea illis ueluti in germina quædam tenuia deſinentibus, quantum uaſa interiacet, totum uiſceris carne repletum eſt. Eam uocãt Eraſiſtrati ſectatores parenchyma. Hanc igitur ſubſtantiam, ſiue carnem mauis appellare, ſiue parenchyma, ſtipationis modo omnibus inter uaſa ſciſſa regionibus expoſitam, tuismet digitis poteris eximere, ut uaſa unam illam fibram, cui prius inſtrumentum præparatum indideris, amplexa, nuda relinquantur. Quod enim in una tibi fibra conſpectum fuerit, id in omnibus comperies. Itaq; ſi animal amplæ magnitudinis extiterit, una cum uenis, & meatus qui bilem recipiunt, & arterias ipſius, dum in iecore, ſicut oſtenſum eſt, detegis, conſeruare erit integrum. Sin autem paruum fuerit, non adeò ad fibræ cuiuſq; extremum tria uaſorum genera poteris ſalua relinquere. Præſtat igitur in alijs animantibus eiuſmodi conſectiones adminiſtrare, in quibus & ſi iecur toto corpore ſit exemptum, manifeſtò propter portas & arteriã, & uas bilioſum conſpicitur, ut etiam antè quàm ſit exemptũ, uenæ portarecta. At in minutis animalibus illo exempto, nihil omnino apparet. Nondum exemptò, primam in ipſum arteriæ productionem palàm eſt intueri. Etenim arteriæ uas magis quàm uena candicat. uerùm ſequi ipſam in ramos abolitam aduſq; extremum, non amplius poteris, ſed mox portarum regionem ſpectabis, ſecutus etiam meatum ex bilis ueſica ad inteſtinorum productionis initium peruenientẽ, non multò inferius, quàm pylorus habetur. Talem uerò pylorum in nõnullis animantibus conſpicies, quæ craſſam propria circumſcriptione uentris ſubſtantiam obtineat, ubi tenue inteſtinum ex ipſa primo oritur. Quidam non prius id uocare inteſtinum dignantur, quàm in orbes anfractuſq; cõuoluatur. Atq; ideo alij ſimpliciter productiorẽ, alij cũ appendice duodenũm digitorũ, Græci ἐκφυσιν δωδεκαδάκτυλον appellant. Interim meatus bilioſus quà huic inferitur, exiguũ de ſe rarum ſupra pylorũ emittit. Quin & particulam admodum paruã ſimul cũ uena quæ ad uiſcus portendit, in membranã extrinſecus ambientem deferri ſpectabis,

præterquam

A præterquam quòd profundius cum ea diuaricetur. Omnia itaq; hæc accuratè intuitus, deinde quà iecur maximè gibbum eſt accedes, illam ipſius fibrã incîdens, cuius concaua in parte uenas detexeris, quippe uenas ſimiliter in gibba ſine arteriſs propagari cernes. At multò minus fellis meatus in hac parte uiſceris habentur: quos non ita ſolùm uocant, ſed etiam Græcè χοληδόχους, uel per o literã, uel per ω ſecundam ſyllabam proferentes, ſicut & ipſam in maiore iecoris fibra ueſicam nominant. Venas autem contueberis hîc quoq; tenues ſimul & nudas quo libet indumento membraneo, quale meſenterij uniuerſis ineſt: quas etiam huius gratia nonnulli duas habere tunicas arbitrantur. Itaque uenam omnem, fibras uariè ipſam intertexentes, tunicã uerò unã habere nouimus, atq; eam peculiarẽ ſemper, niſi ſicubi ſublimis, & non affixa procurrat, membranas quaſdam uice tegumentorum ſimul & firmamentorũ deſiderans. De arteriarum uerò tunicis, in cordis diſſectione, libro ſequenti perſequar. Nunc autem ad renes ire tempeſtiuum eſt: quorum dexter in omnibus animantibus èminet elatior, nonnunquam grandem iecoris fibram attingens. Porrò à ſpinæ uaſis, arteria nempe & uena, inſeruntur in eos haud exiguæ magnitudinis uaſa: ſimijs quidem ſingula utrinq;, alijs autem quibuſdam animantibus, ut rurſus dicetur, bina. Inſuper concaua in ſeſe conuerſa obtinent, gibba uerò ad animantis latera auerſa. At in animalibus non magnis laminam demittere uſq; ad concauam maximè utriuſq; partem poteris, haud tamen in eundem ipſorum uentriculum immittere. In maximis uerò, ſi poſt mortem ſtatim indideris, manifeſtò in renes ſinum permeantem conſpicies, item quà utrunq; uas inſeritur, in plures palàm ramos diffundi. Euidenter tamen renis ſinũ cernes, & ſi animal grande non fuerit, corpore quodam membraneo circundatũ, aliqua uerò ipſius parte non procul à uaſorum inſertione alterum quoddam cor-
B pus obtinet, concauum & oblongum: quod nonnulli iuxta cõmunem omnium concauorum corporũ appellationem, uas nominant, quidam meatum, alij arteriam: ſunt qui uenam nuncupent. tu autẽ, ſi mihi & Platoni auſcultas, nominibus ſemper neglectis, ad rerum ſcientiã primùm & præcipuè incumbes: deinde quũ alterum quendam doces, perſpicuitati ſtudebis, cuius & Platonem, & nos pro uirili curam habere uides. Cæterùm os huius meatus ſenſui expoſitum eſt, licet animans nõ adeò grande fuerit. Ac duplici uia ipſi poteris immittere aliquod ex præparatis inſtrumentis tenue, ſiue amphimelon, ſiue ſpicillum libeat appellaſſe, ſin autem tenuiori opus fuerit, etiam melotiden. Interim ex ſinu renis, quũ ipſum patefeceris, ceu ad meatum, rurſus de meatu per os in renem demittis. Nominatur autẽ meatus iſte Græcè ab urina οὐρητήρ, cui peculiaris tunica adeſt, ſimiliter alijs omnibus, quæcunq; peritonæo ſuſpenſa ſunt, obducta. Fruſtra aũt de hoc meatu urinario contendunt quidam ex Anatomicis, melius ne ſit ipſum arteriam appellare, an uenã. conſtat enim una tunica, quemadmodum uenæ, non tamen ita grandi ſicut illę. Porrò ſi exteriore ipſa membrana ablata, libeat iuxta longitudinẽ diſſecare ad ueſicã uſq;, tum ueſicæ ſubſtantiæ ſimilis apparebit, exẽpto uidelicet & illius tegmine: tum meatus in ea naturam inſpicies, qui obliquus ſimul ad ipſam pertinet, & huiuſmodi internæ ipſius regionis operculũ ſortitur, quale in periſtaltijs ſyphones appellati. Atqui hoc operculũ non à ueſicę ſubſtantia diuerſum eſt, ſed corporis ipſius una quædam portio ſimul cũ eius forma tam clarè concinnata, ut ab ijs ſolis adaperiatur, quæ per meatũ deferuntur. Mox aũt deprehendes quũ meatus urinarios peritonæo nudaueris, & arterias, & uenas ſimiliter ſuſpenſas ad peritonæi foramina obliquas deduci. Incipiũt itaq; ab ima regione, ubi peritonæum magnis uaſis obtenditur. Porrò quæ ad teſtes ferunt, ab exortu, ſede lumborũ relicta, ad inguinũ principia elatius procedentia, peritonæum ipſis porrectum in orbem comprehendit, tranſmittens eadem aduſq; ſublimes ſui partes, ubi utrinq; foramine peruiũ eſt, etenim quæ cum uaſis ipſius procedit, longa propagatio eſt,

C Cæterùm in quibus dixi partibus perforatum est grande peritonæũ, quod sphærę cuiusdam modo constructum esse diximus. Itaq; meatus ad testem pertinens, exi gua magni in abdomine peritonæi soboles est. Qui autem ambit arterias uenasq; ad testiculos procurrentes, non sanè ab altero magno in illis peritonæo procedit: uasa quidem testes alentia, ut dictũ est, complectitur: cæterùm cum ipsis per meatum cõmeat. Proinde duplex ibidem peritonæi propago efficitur: altera ad meatus generationem, ac si uas nullum esset, deductura: altera uerò ob hoc indumentum uasorum quæ testem nutriunt, tanquam si non per meatum aliquem efferretur. Hæc igitur propter peritonæi cõmunionem dicta mihi sunt, etsi ad institutum sermonem non pertineant. Supereſt autem ut tertiam cibi instrumentorum differentiam commemorem, quæ nimirum musculi sunt: alij in abdomine, qui nõ excrementis tantum egerendis, sed ad efflationes quoq; & uoces ædendas haud parum adferunt uirtutis: alij in sede ad stringendum claudendumq; meatus extremum accommodati: rursus quum in deiectionibus eductus fuerit, reuellentes, ueluti cludant solùm appositi. Proinde in abdomine sitos statim in prima animantium consectione satius est administrare: siquidem omnino ipsos in animante discreturus es. Qui uerò in sede habentur, nisi prius intestina eximas, dirimasq; pubis ossa, clarè conspici non possunt. Quomodo igitur id facias, mihi quidem iam dicendi, tibi uerò audiendi tempus est. Quoniã pubis ossa cartilaginis interuentu in priore parte inuicem coëunt, lineam cõmissuræ inuenire diligenter conaberis. Si enim secundum illam ualens & grande scalpellum adegeris, facilè ipsa inter se dirimes. Quo facto, mox etiam cutem basi ipsorum subditam alacriter separabis, idq; citra sedis dissectionem. deinde utroq; osse prehenso, quod ilium dicitur, in exteriora detorquebis, donec & hæc à commissura lati ossis, quod etiam sacrũ appellatur, fuerint soluta. Quippe sic omnia in illa regione erunt cõspicua, quam & latum, & pubis ossa comprehendunt. Hæc igitur omnium instrumentorum quæ D inibi situm habent, cõmunis est administratio. Nam si arterias aut uenas, aut neruos libeat inspicere, aut ueſicam, aut uuluam, aut musculos ad grande femoris tuberculum porrectos, prius pubis ossa inuicem seiunges, mox in exteriorẽ partem utrunq; ilium os torquebis, à cõmissura, qua cum lato osse coarctatur, separans. Verùm ad id quod institutũ erat, ueniundum est. Vtriq; sanè pubis ossi ab interna parte multam superpositam carnem spectabis, quæ membranoso ex ipsis ossibus profecta ligamine orbiculatim contegitur. Quantum uerò ex ea sacri ossis regioni continuum est, id ligamentum habet ex illo simul procedens, iam dicto contiguum. Hoc igitur modo quodlibet ligamentũ, tum quod ex lato osse, tum quod ex pectine oritur, unum musculi caput efficitur, non magni quidem, sed membranosi latiq;, ad sedis utranq; partem producti: quem si integrũ omnino perserues, actio ex ipso situ innotescet: multò magis, si ut ostensum est, detecto à uicinis toto musculo, et sede, mox capite quod retuli prehenso, ad illam sedem per musculum attrahas, quomodo reuellatur uidebis. Nullus autem alius è regione musculus ipsam detrahit, ut in plurimis particulis habere certum est; sed à musculis in abdomine sitis, qui unà cum septo transuerso intestina premunt, & per illos quodcunque in ipsis continetur, sedem propelli contingit, & frequenter adeò extrudi, ut ne à duobus quidem relatis musculis promptè queat retrahi. Eo igitur tempore, quo animal aluum exonerat, octo abdominis musculi pariter cum septo pro communi omnium musculorum functione tenduntur: orbicularí musculo relaxato, qui circulatim sedem complectitur. Reliquo omni tempore circularis hic musculus constrictus sedis os cludit, quem & ipsum facilè spectabis, cute tota quæ hisce locis obducitur primùm amputata. Post hoc autem & membraneorum corporum cum latí ossis mucrone commissuram, cuti mixtam, sedis extremum gignit, quantum extra circularẽ musculum eminet. Idem uerò hic musculus, sacri ossis mucronis princi-

A nis principium sibi subiectum, ex posteriore parte continet: priore, alterius musculi interuentu peni cõnexus est, de quo in generantium instrumentorũ consectione speculabimur. Nunc autem quum ueſicæ termini musculum, ubi primùm cernitur ipsius dicta oriẽ, detexeris, manifestò iam similẽ esse orbiculari sedis, tũ functione, tum usu, cernes. Quippe & hic, sicut ille, orificiũ cui est præpositus, cõstringit: unde etiã appellant uti illũ, sic hunc nonnulli σφιγκτῆρα, quasi dicas strictorẽ. Restant autẽ octo musculi, totam inferiorem septi regionem tenentes, qui cibi potius quàm spiritus instrumentis à natura conditi sunt, de quibus nihil præterea dicere opus est, ut quos prius in externarũ partiũ cõsectione libro superiore retulerimus.

LIBRI SEXTI FINIS.

CLAVDII GALENI PERGAMENI
DE ANATOMICIS ADMINISTRATIONIBVS LIBER SEPTIMVS.

Ioan. Guinterio Andernaco interprete.

HOC VOLVMINE, quomodo spiritalium instrumentorum consectionem administres, explicare proposui. Quum uerò communis illius quoque sermo existat, quem superioris libri initio de alimenti uasis prosecutus sum, non conuenit mihi ipsum repetere: singulis autem qui hæc legunt, commeminisse est necessarium. Pulmo igitur, cor, & thorax, principaliora spiritus instrumenta
B sunt: mox arteriarum genus duplex: unum à sinistro cordis uentriculo propagatum: quæ omnes tum sibi inuicem, tum cordi, pulsandi modo respondent. Porrò omnium ipsarum unus communis ueluti caudex aliquis existit arteria maxima, quam nonnulli hoc ipso nomine uocant maximam, alij simpliciter magnam, alij crassam, aliqui rectam. Alterum genus arteriarum est quas nominant asperas. Interiori dictæ in collo grandis arteriæ extremo ueluti caput quoddam incumbit particula larynx appellata, dicitur autem hæc etiam à recentioribus Anatomicis bronchi caput, eò quòd & ipsam totam asperam arteriam non ita solùm, sed bronchum quoq; nuncupant. Hæc itaq; uniuersa ratione primaria natura condidit, quædam necessarij ad uitam ipsam usus gratia, quædam utilia, non tamen animantibus necessaria. Verùm de his in opere de particularũ usu libro sexto & septimo definitũ est. Iam uerò aliã quandam constituxit particulam, quæ & substantiæ peritonæo similis compos est, & eundem usum omnibus animæ instrumentis, ueluti illud cibi exhibet. Præterea ut peritonæum illud à græca uerbi etymologia dicitur, quòd alimenti uasis prætendatur, ita hæc succingẽs, quia costas totas intrinsecus succingat. Ad hæc similiter illi alias quoq; duas sortitur appellationes, ab his membrana, ab illis tunica nominata. membrana quidem ab essentia, tunica uerò ab usu: quippe araneæ modo prætenuis, ac ex toto sibi similis costas succingit: indumentum uerò est ceu tunica quædam omniũ spirationis instrumentorum. Itaq; & peritonæo exactè membrana est, quemadmodum præcedenti libro expositũ est. Item hæc succingens nomine, exactam membranæ naturam obtinet, necnon tenuis cerebri membrana græcè menix dicitur: ad hæc quæ ossa ambiunt, & musculorum ipsorum peculiares: postremo cordis inuolucrum. Atqui corpora membranosa pleriſq; in locis citra hæc consistunt: quædam ex ossibus ligamentorũ substantiæ instar procedentia, quædam ex neruosa musculorum exilitate tendinũ modo generantur. Verùm succingens hęc membrana omnibus intra thoracem instrumen

C tis obducitur, quemadmodum peritonæo uasis quæ infra septum habentur, obtendi dictum est, ostensumq;. Ex ipsa autem membranæ thoracem intercipientes nascuntur: atq; hac sola re structura ipsius à peritonæo euariat, quòd uidelicet duplex omnino sit, non una, quemadmodum illud. Porrò naturam ipsius accuratè perdisces, si anterius thoracis os, quod Anatomici pectus appellant, medium diffecueris. Ad hoc autem peragendum, cultri excisorij, Græci ἐκτομεῖς uocant, ualidi simul & acuti sint adaptati: simulatque uerò opus aggrederis, prius corpora, quæ uidelicet pectus totum circumeunt, auferantur. Hoc siquidem detecto, mediam lineam exquisitius coniecturabis: cui attendens, os pectoris totũ ad mucronatam usq; cartilaginem in duas partes dirimes, & penitius ad spinam descendes, membranas inuicem seiungens. Promptius id perfeceris, si utranq; pectoris partẽ in exteriora deducas, leuiter reflectendo. Atq; ideo in hoc conatu reliquæ tibi partes uniuersę facilè obtemperabunt. In cordis autem regione non similiter. Etenim pericardion dicta membrana tunicaue (licet nanque & huic duo nomina indere, membranæ à substantia, tunicæ ab usu) pectori connexa est, quà maximè ipsius uertex, & quædam utrinq; uerticis partes habentur. Etenim tunc in conspectum hæc prodit, quum pectus dissecueris: maximè uerò & postea, quum membranas quæ totum thoracem intersepiũt, inuicem dirimis. Optimum igitur est, integrum ipsum cõseruare & illæsum: quãuis si cõuulneret, institutũ in hac consectione nõ offenderit. Si enim cor minus appareat, ne sic quidẽ spatioſę thoracis laxitates cõuulnerabuntur. Quippe crebro uiuente animali sponte totum cor nudamus, idq; ita, ut nec aliquod latum thoracis spatium perforetur. Verùm de illa consectione paulò posterius dicetur: de præsenti autem repetito sermone dicamus, enitendum esse, si liceat, ne pericardium uulneremus: sin autem uulneretur, membranæ thoracem intersepientes, ab affectu immunes permaneant, huc in præsenti dissectio-
D ne institutum dirigimus. Vtraq; siquidem membrana omni ex parte sibi cõtinua apparebit, tum quæ in dextra thoracis parte, tum quę in sinistra omnem internam costarum regionem sublinit. ad hæc eam uniuersam, quæ in ipsa supra septum habetur: insuper pulmoni quoq; obducitur, quemadmodum peritonæum omnibus infra septum porrigi commemoratum iam est. Præterea sicut illud sublimia uasa, ita hæc quoq; orbiculatim cõprehendit: tum obtenditur ijs quæ in spina habent, similiter illi maximæ arteriarum inibi subiectæ, & uenæ ibidem porrectæ, quæ superiora thoracis alit: nec nõ stomacho. Inde uerò membrana ad pectus usq; ascendens duplici textura, ut retuli, procedit. Atqui tunica peculiaris pericardios nomine, diuersa ab utroq; horum existit, in medio amborũ sita, utrinq; similiter ab ipsis comprehensa. id exactè spectabis, hac quam modo refero consectione in mortuo animãte celebrata. Etenim quæ ad clauiculas ascendunt membranas intersepientes cõtuebere mutuò sibi contiguas. Vbi uerò basis cordis habetur, quam nõnulli caput uiscris nominant, pericardio tunicæ occurrantes, huic connectunt, simulq; procedunt ad uerticem ipsius figura turbinatum, quemadmodum cor. itaq; basis ipsius circularis, cordis basim coronæ modo ambit, & uertex turbinis iuxta cordis uerticẽ situs, infernæ pectoris regioni cohæresćit, cuius in extremo mucronata cartilago consistit. Non tamen ipsi cordis corpori pericardios hæc tunica cõnexa est, uerùm in alijs hominibus haud parua quędam regio intermedia est, motui cordis accõmodata, ad basim ipsius, quæ ut est expositum, orbicularis est, prodeuntibus ex ea uasis connexa, quæ clarius perceperis, quum uel totum thoracem omni ex parte aperueris, uel cor inde exemptũ seorsum per se incideris. Porrò quò sermo fiat perspicuus, singula prius nomina, quibus uti est necessarium, recensebo, hinc exorsus. Quemadmodum pulsans ipsum uiscus, cor omnes appellant: sic etiã uasa singula pulsantia, arterias nuncupant. Alias autem omnes arterias, quotquot toto insunt corpore, sensu pulsantes dignoscere nullius est negocij, & omnium ipsa-
rum cum

A rum cum maiore arteria continuitas, idem hoc indicat. Verùm in pulmone pulsantes sensu admodum euidenter deprehendere nemo potest: uerùm inde, quòd sinistro uentriculo sint continuæ, coniecturam feceris. etsi quidam non coniecturam solùm, uel probabilem spem, sed certam functionis ipsarum scientiam habere arbitrantur, non tamen eodem modo utrique, quoniam ne ab eisdem quidem opinionibus omnino auspicantur. nõnulli siquidem Erasistrati sectatores uacuas sanguine quemadmodum alias arterias, ita & pulmonis statuentes, in unaquaq; cordis eleuatione spiritum per eas ex pulmone trahi asserunt: & huius transitu pulsum ei qui toto corpore per omnes arterias æditur, proportionalem. Etenim & illarum pulsum non corporis ipsarũ functione peragi, ut in corde, crediderunt, sed spiritus transmeantis copia cor compressum ipsis transmittere affirmãt. Quidam uerò eadem cordis facultate reliquas arterias, & eas quas pulmo cõtinet, cõprimi attolliq; arbitrantur. Hoc autem discriminis dicunt intercedere, quòd natiua cordi insit facultas, arterijs autem ex illo influens. Itaque secundum priorum sententiam si uel dextris omnibus totius thoracis costis, uel sinistris statim uiuo adhuc animante ad longitudinem dissectis, inspicere pulmonis particulas uoluerís, quo-
ad ex asperis arterijs leues singulę de corde spiritum transumunt, pulsus quidam in eis percipietur. quũ autem inanes fuerint, omnino non percipietur. Secundum alteram sectam non solùm arteriæ in ea parte pulmonis quæ mouetur, pulsantes, dum uiuit animal, permanent: sed nihilominus quæ in detecta parte habentur. Quid igitur ob uirorum dogmata eueniat, dictum iam est. Quoniam uerò præsenti opere de ijs quæ ex consectione apparent, sermo, non de dogmatum ueritate exploranda institutus est, ad illa te deducere aggrediar. Linea recta ad longitudinem deorsum uersus ducitur in ijs maximè partibus, ubi costarum ossa cartilagi-
nea uisuntur. Nam uno grandis scalpelli iniectu omnes ipsæ dirimunt̃, quæcunq;
B post primã costam existunt. Ab hac solùm abstinetur, sanguinis profluuij metu, quod ex uasis cuiusdam ipsis subiecti uulnere accidere periculum est. Sin autem hoc tibi rectè successerit, pulmonis membrana quãcelerrimè detracta, deinde carne uasorum intermedia tuismet digitis auulsa detectaq;, ipsa inspicis, & tactu explores num aliquod in eo uas pulsum ædat. Quodcunque autem pulsare deprehendas, arteriam illud uocato. at prius quàm motus ipsarum euidenter tibi innotescat, non necesse est uel quod ex sinistro cordis uentriculo oritur, uel quod ex dextro, sic pronunciare, quemadmodum nonnulli Anatomicorum factitarunt: qui etiam in hisce appellationibus inter se discreparunt: attamen quidam ipsorum quod ex sinistro sinu uas procedit, arteriam aut uenam asserunt, nonnulli quod ex dextro. Rectius autem ij qui neutrum ipsorum absolutè nominarunt, arteriam, aut uenam, sed appendice quadam pronunciati præcipitantiam correxerunt, uel arteriosam uenam dicentes, uel arteriã uenosam. quatuor siquidem nomina duobus uasis Anatomici indiderunt. Nos autem, ceu rectius sentiẽtes, secuti sumus eos qui uas ex sinistro cordis uentriculo procedens, arteriam uenosam appellarunt: quod ex dextro, uenam arteriosam: melius esse rati, ut quoniam ipsa pulsu parum euidenter cognoscimus, uas spiritale uocemus arteriam: sed quia uenæ tunica uestitur, uenosam adijciamus. Rursus uenam altero nomine ab usu nuncupemus: quoniam uerò & hoc arteriæ corpus est, arteriosam addamus. nam optimũ (ut dixi) fuerit, pulsu & eius defectu ea discerni. uerùm quũ hoc sensibus nõ adeò clarè queat distinguí, à communione quam cum utroq; cordis uentriculo habẽt, indi nomen debet, appendix uerò à corporea substantia fieri. Porrò ex ijs qui citra appendicẽ ipsam nominarũt, quidam certè soli corporis substantiæ, quidam uerò usui attenderũt. Itaq; iuxta corpoream substantiam arteria uas est quod ex dextro cordis sinu oritur: uena autẽ, quod ex sinistro contrà usus ratione: quod ex sinistro prodit arteria est; quod ex dextro, uena. Cæterùm quę corporea uasorũ substantia

C existat, opportunum iam est dicere: hinc sermonis sumpto exordio. Venæ totius
corporis ex peculiari una constant tunica. nam exterior membrana ipsis nonnun
quam obhæresçit: ubi colligari quibusdam, aut fulciri ac contegi desiderant, illuc
solùm accedunt. Arteriæ uerò duæ peculiares tunicæ existunt: exterior sanè quæ
lis uenæ est: interior autem crassitie huius ferè quintupla. insuper durior in trans
uersas fibras desumpta. exterior autem, quam etiam uenæ obtinent, rectis fibris,
& quibusdam mediocriter obliquis, transuersis nullis contexta est. Interior arterię
tunica crassa duraq; ceu cutem quandam interna superficie continet, telæ araneo
rum manifestò persimilem, in magnis quidem arteriis perspicuam, quam nonnul
li tertiam arteriæ tunicam statuunt. quarta uerò alia peculiaris ei nulla est, sed ue
luti quibusdam uenarum, ita quoq; arterijs alicubi obhæresçit & circumtenditur
membrana tenuis, contegens, aut affirmans, aut connectens ipsas uicinis particu
lis. Atque id maximè arteriis uenisq; accidit in ima septi regione sub peritonæo,
sicut prius est narratum: in superiore, intra thoracem sub membrana costas succin
gente. Quales igitur toto corpore existunt arteriæ, tale uas ex sinistro cordis sinu
procedens in totum pulmonem ramorum serie diffunditur. Quales autem uenæ,
tale ex sinistro: ut ex tribus uasis pulmonem amplexantibus, quod à sinistro cor
dis uentriculo proficiscitur, arteria uenosa nuncupetur; quod à dextro, arteriosa
uena: tertium arteria aspera, ex cartilaginibus, quæ literæ σ imaginem referunt,
constructa. Itaque circuli cartilaginis tum in grandi arteria, quæ in collo caudicis
rationem obtinet. si ad pulmonis arterias conferas, tum in illis ipsis, ceu ramis quí
busdam ab ea productis, in priore parte situm habent: in collo quidem gulæ con
tinui, in pulmone autè uenæ quam paulò antè uocauimus arteriosam. Porrò uaso
rum intercapedines peculiari pulmonis substantia replentur, quã Erasistratus uocat
parenchyma. Hunc certè thorace exemptum, sicut & cor ipsum, licet incidere: nõ
D tamen ita societatem ipsorum quam cum membranis ineunt, est cognoscere, sed
eo quo nuper dixi modo. Vt enim membranas quæ totum thoracem interseptũt,
à mutuo coitu separes, pectus in mortuo animante longa linea diuidendum est,
deinde utranque partem in latera inflectendum. Vt autem cordis inuolucrum
adamussim perdiscas, totum pectus tali modo excidere oportet. Cartilaginis mu
cronatæ extremum uel tuis ipsius digitis, uel hamulo uehementer attollens, reflę
ctensq;, omnia in orbem circundata, per quæ uicinis particulis continetur, incí
des. Quum autem in eum modum pectoris extremum incideris, etiam in hoc si
militer administrationem obibis, utriusque ipsius lateris partem ampliter præci
dens, membranam uerò cor inuoluentem leuiter à subiectis deradens: atque sic
agens altius, donec inferiori glandij, quod θυμὸν appellant, extremo occurras:
hoc superius pergens, in uasa incides. Quare animali multò iam antea mortuo, si
aliquod huius partis uas dissecueris, haud magnum sanguinis profluuium exci
tabis: multò minus si nec aliter quàm iugulatum interieris. sin autem uel recens,
uel multi sanguinis compos fuerit, nonnihil etiam sanguinis ad cordis panniculi
radicem ex uasis cõuulneratis defluet. Quamobrem ipso etiam spongia deterso,
rem propositam poteris inspicere. At citra sanguinẽ munus obire satius est. quip
pe tum alia manifestius licet contueri, tum cordis inuolucri radicem, non ex ipso
cordis corpore ortam, sed ex uasis inde procedentibus: quorum alterum est ma
xima arteriarum, sinistra uidelicet parte sita: alterum, uena à iocinore sursum uer
sus tendens, dextram regionem sortitur. Alia uerò duo de quibus nuper dixi, nu
dabis. horum alterum arteriam uenosam, alterum uenã arteriosam appello. Iam
hæc clarè etiam prius spectabis, quàm cor tunica detexeris: clarius autem adhuc
ubi detexeris. Hac enim ratione & ossium dictorum naturam speculabere, quæ
euidenter quidem corde animali exempto in conspectum prodit, quanquam &
insito adhuc ipso palàm cernatur. Præterea in tali administratione prẽter iam com
memoratum

A memoratum hoc conspicies, nempe cor inter utraq; thoracis spatia medium consi
stere, ut motus ipsius indicat. Quod in partẽ sinistram potius uergit, id duplici de
causa est. Primùm, quia spiritus cõceptaculum ceu uentriculus hic cõsistit: deinde
quia totũ ad hanc magis inclinat. Non enim ut basis ipsius media exactè thoracis
læuam dextramq; regionẽ interiacet, sic etiam uertex, quoniã neq; decliuis omni
no de propria basi ad inferius extremũ porrectum est, sed ad sinistram, ut dixi, re
gionẽ deflectit: ac ideo in relata administratione singula hæc fieri apparet: uerùm
multò euidentius, si non solùm pectus, sed etiam costarum cartilaginea excindas.
Cæterùm ad hoc munus ualẽs magnumq; scalpellum habeto, ut omnes ipsas in
sequentes uno ictu pertundas, illuc potissimũ sectionẽ dirigens, ubi primùm ossea
cuiusq; costæ substantia desinit, cartilaginosa autẽ generatim: quam cum in alio ani
mante prænoueris, in quanã costarum parte habeatur, in alio functionem obibis.
nam uerbis ipsam exactè interpretari difficilimum est. Quomodo autẽ sermonis
indicio ad experientiam promptius peruenias, iam tibi recensebo. Costæ singulæ
deorsum uersus simul & prorsum obliquè feruntur, ex spina ducentes originem.
nam duplicibus inibi articulis cum unaquaq; dorsi uertebra cõmittuntur. Quum
uerò hunc in modum obliquæ simul & gibbæ tendentes, externã superficiẽ, quan
tum thorax foris eminet, totam maximè extuberantẽ reddiderint, inde quodam
modo inflectunt, non magis ut ab initio prodiderunt, deorsum uersus tendentes,
ut quæ ad pectus oblique attollantur. ibidem igitur cartilago ossis uice generata,
diuersam quoq; naturã obtinet, & facilè acuto simul & ualenti scalpello potest in
cidi. talia uerò in tabellis ueteribus, à capite dictis cephalicis, habentur. insuper e
quorũ medici eiusmodi scalpra usurpant. quare etiã tibi huiusmodi cartilagine se
canda ad manũ sint, quemadmodum uides mihi quoq; præparata. Ac thoracẽ ue
luti cõprehensum nunc est dissecato: reliquas autẽ singulas particulas pro portio
B ne, ut antea de pubis ossibus docui, & sermone insequenti rursus de alijs dicetur.
Rectam igit utraq; parte lineam deorsum uersus per totius thoracis regionẽ inci
des, uti lineę utrinq; ductę diffiniunt: sed administrationẽ, ut paulò antè perdocui,
à mucronata cartilagine exordiri præcipimus. Atqui multò euidentior omnium
quæ intra thoracem habentur, situs, in mortuo uidelicet animante euaserit. Iam ue
rò parte ipsius pectori uicina in totũ unà cum cartilagine costarũ particulis excisa,
si costarum partes uertebris cõtinuæ sint, uehementer reflexeris: quandoquidem
& me tanta ui id agentem conspicis, ut plerunq; aut ossium nonnulla perfringan
tur, aut uincula ipsorũ ad spinam sita diuellant. Quòd si tu quoq; similiter perege
ris, omnes thoracis particulas palàm intueri queas: multò magis septo à costis ab
scisso: insuper hoc magis adhuc, si duabus costis inuicẽ diremptis, omnẽ carnem
intermediã præcidas. Verùm hoc usu tibi omnino ueniet, quũ thoracis ipsius par
ticulas amputaueris. Ad cordis autẽ partes, quarum mentionẽ facimus, nondum
talis sectio requiritur, quippe satis est si pectus solùm pariter cum partibus costarum
ei præpositis excindatur: quod cartilaginosum est, & contrarium osseis situm obti
net. Illa siquidem à spina in priorem inferioremq; regionem obliqua deferuntur:
hæc autem exorsa quo indicaui modo ad pectus obliqua porriguntur. Itaq; & ca
uam uenam manifestò ad iugulum usque recto tramite procurrentem spectabis,
& capitis processus, quos aures nominant, peculiarem naturæ sortientes substan
tiam: quæ in alia nulla particula habeatur: quemadmodum profectò & cordis
ipsius essentiam. quædam enim particulis sibi similibus dictis respondent: substan
tia uerò haud examussim eadem, sed singulis ipsis inest quædam proprietas, quã
uerbis queas describere: in conspectum autem producere nequaquam. Quæ e
nim usu tantum aut tactu manifestò dignoscuntur, ea uerbis doceri accuratè non
possunt: ducere uerò aliquem ad exquisitam ipsorum inspectionem possunt: ue
luti quis si dicat cor ex fibris situ diuersis conflari, sed carne simplici singulis ipsis

C circumhærente, quippe commune est hoc musculis omnibus, uentri, intestinis, uesicæ, & uuluæ. Neque uerò fibræ æquale robur ac crassitiem in omnibus continent: neque caro eandem omnino figuram, sed musculorum rubicundior est ac mollior, ea quæ in uentriculo, uulua, uesica, totaq; intestinorum substantia habetur: cordis autem, durior, simul & fibris magis euariat. Siquidem musculi fibras positu simplices obtinent: cor autem non simplices, quemadmodum neque peculiaris uuluæ tunica, neq; uesicæ. At qui negligentius inspicit, is musculi corq; substantiam, sicut nerui, ligamenti, & tendinis, nihil hæc discrepare putabit. Sed de simplicium primariumq; partium differentia dictum iam est alibi, dicetur q, si res postulet, etiam in præsenti commentario iterum. Porrò quòd corporea cordis substantia permultum à musculo differat, abundè demonstratum est: ut cuius actio, illius testimonium perhibeat. Est enim cordis motus non arbitrarius, nec cessare quoad animal uita fruitur, potest. Musculorum autẽ functio subinde quiescit, ac rursus excitatur, animantis arbitrio subseruiens. Atq; omnes periti naturæ interpretes, tum philosophi, tum medici fatentur actiones substantiæ proprietatem imitari. Huius rei gratia, quæ quidem particulæ eandem substantiæ speciem possident, similiter operantur, etsi diuersis permultæ insint animantibus, quæ uerò non habent, diuersa harum est functio: quamuis unius animantis existant particulæ. Cor nanque totum simile cuilibet cordi functionem obit: & thorax thoraci, & pulmo pulmoni: renes autem & uesica neque horum alicui simile, neque iocinori & uentriculo. Quapropter neque musculi eandem cum corde functionem habent, quoniam neque substantiam. Certè si quis cor & musculum quemlibet pariter coctum, utrunq; gustare uoluerit, haud mediocrem ipsorum gustu differentiam deprehendet, quemadmodum si lienem, uel renes, uel pulmonem, uel uentriculum, uel iecur, & linguam, uel aliam quampiam particu
D lam gustauerit. Non enim omnia sicut tactu & usu, duritia & mollitie, densitate, & coloris differentijs, ita uero & gustatu euariant. Qui uerò propterea cor non eandem cum musculis functionem habere dicunt, quòd neruorum mouentium compos non sit, uerùm, ut illi arbitrantur, sensilium, multa simul in oratione delinquunt: primùm sanè in ipsa substantiæ inscitia, etenim cor quouis musculo durius est, & fibrarum uarietate sicut & colore palàm discrepat: ad hæc multò adhuc magis gustu etiam. nam & hæc maxima substantiarum differentiæ nota est. Sed mihi uidentur nunquam cor elixum esitasse, alioqui certè nouissent quantum à carnibus euariet, aut neq; hæc ignorassent, puta carnes uniuersas musculorum esse particulas. Hæc itaque in cordis substantia delinquunt, quæ ipso sensu potest innotescere. Præter hæc omnia alios in neruorum natura errores committunt, quòd cerebrum sibi uniuersis ex partibus simile arbitrantur, nisi quòd nonnullæ ipsarum magis, aliæ minus molles existunt. Per alios sanè neruos uim sensoriam partibus infra caput sitis transmittere: per alios autem omnem motum arbitrarium. Omnes autem neruos utranque habere facultatem ratio est: uerùm molles ad sensum aptiores, duri ad motum existunt. Nam ab ipsa radice pluries discissa, apparent quidem nerui in musculos, alij in alias particulas inseri, quemadmodum & in tertia ipsorum coniugatione & sexta nihilominus habere nouimus, à qua cor exilem quendam neruum accipit, unde non modò cor, pulmo, iecur, uentriculus, & mesenterium insuper totum unà cum intestinis, sed etiam uniuersi laryngis musculi, ac alij quidam propagines recipiunt: sed nihil intelligunt qui cor musculum esse dicunt: neque quoniam neruis, ut ipsi autumant, motorijs caret, ideo quidem motu uoluntario destitutum est, pulsatilem tamen acquisiuit. Oportet enim aliquam & huius functionis esse causam: uel ex neruorum substantia ipsam suppeditari dicent necessariò, uel natiuam uisceri existere. atqui ex neruorum essentia non est. omnia nanq; eius participarent, quibus & nerui communicantur,

A cantur, ac præcisis ipsis, cordis pulsus cessaret: sed neutrũ fieri conspicimus: quare supereſt uelut pulsatilem ex ipsius cordis corpore oriri. Non autem oriretur, si uiscus eandem cum totius corporis musculis naturam obtineret. At quòd cor thorace exemptum diu moueri uidetur, haud mediocre argumentum est, ipsum nihil neruis ad suam functionem obeundam indigere. Horum igitur ignari nobis uidentur, qui cor musculum esse existimant: nec intelligentes actionis ipsius excellentiam ex sua uisceri substantia necessariò inesse. Quapropter maximè errãt qui cor musculum esse censent: minus autem, qui cordis stomachum ex simili planè musculis substantia constare opinantur. Propius enim substantiam ipsorum accedit tunica exterior transuersis contexta fibris: nec tamen hæc exactus musculus existit. Porrò si ex neruis cor pulsandi munus haberet, & stomachũ idem obtinuisse conueniebat. Nunc autem deglutientibus iterumq; euomentibus submitti uidetur: quod & uentriculo, & intestinis accidit: quandoquidem & hæc ab interioribus ipsorum comprimuntur, non tamen pulsatilem motum ædunt. In illo igitur hallucinati sunt insigniter, ut qui nescirent omnino tum musculorũ, tum cordis munus, & facultatem. Mihi uerò quòd animosæ uirtutis cor sit initium, & natiui caloris ueluti fons quidam, in commentarijs de Hippocratis & Platonis placitis demonstratum est. Nunc autẽ ad propositi operis peculiaria digrediamur, ab auribus cordis auspicati: quas ad similitudinem quandam aurium propriè dictarũ maiores uocauerunt. Vt enim illæ capiti utrinq; annexæ sunt, ita & hæ cordi neruosiores ac magis cuticulares ipso cordis corpore manifestò apparent. Eatenus enim figuram ipsorum describeris; quanquam satius (ut dixi) foret, talia usui tactuique committere: quibus solis colorem substantiamq; corporis est discernere. Porrò hæ particulæ & colore nigriores sunt, & corpusculis cuticularibus manifestò similes, sinus cuiusdam ante cor efficiundi gratia: ob quam rem ipsas natura &
B concauas & cuticulares condidit: concauas quidem, ut sinus producerent: cuticulares autem, ut cordis motum prompte sequerentur, quemadmodum in libris de usu particularum declaratum est. Duæ uerò hæ sunt, in utroque uasorum materiam inuehentium singulæ: in dextra quidem parte, quà uena in cordis sinum inserit: in sinisteriore uerò, quà arteria uenosa. Has aures quum aperueris, tum ipsum cordis corpus in conspectu erit, tum ex dictis orificijs utrunque: deinde membranę insertioni ipsorum incumbentes, tres quidem in sinu dextro, duę uerò in sinistro. quarum structuræ figura, similis telorum cuspidi est, ideóque & trisulcas nonnulli Anatomicorum ipsas nominarunt. Sed hæc quidem & corde thoraci exempto accuratè licet intueri, sicut etiam reliqua duo orificia uasorum: quæ materias ex dextro quidem uentriculo in pulmonem educunt, uenæ arteriosæ: ex sinistro autem in totum animantis corpus, grandis arteriæ. In quibus iterum tres utrinque membranas ad σ literæ similitudinem factas conspicies, extra cor tendentes, ueluti trisulcas intrò. Priusquam uerò cor ex animante auferas, cauæ uenæ ramos omnino considera: de quibus iterum in uasorum consectione dicemus. ad hæc glandium magnum, quod Græci uocant θυμὸν: item cordis panniculi radicem. insuper examina quomodo à dextro sinu uena quædam ad spinam portendat, quintam dorsi uertebram conscendens: præterea quod eadem uena ad hunc perpetuò locum in omnibus animantibus porrigatur, in quorum consectionibus te exercitari consuluimus. Non tamen in omnibus à dextra cordis auricula: sed in quibusdam cum uena caua hanc permeans, ad iugulum deducitur. His animantibus & simiæ annumerantur. Quæ uerò cor ipsum enutriunt, perpetuò in omnibus animantibus ex sinu illo prodeunt: ac uocant ea, cor inuoluentia: quoniam bina numero totum ipsum perreptant, quemadmodum à læua parte duæ arteriæ maioris soboles, post primũ extra membranas processum in ipsum cordis corpus perueniunt. Quæ, ut retuli, melius corde animali

C exempto inſpiciũtur, ac magis in animali grandiore. Omnibus enim ſimiliter in-
eſt, quum nulla ob magnitudinem in ipſis ſit differẽtia, ſicut Ariſtoteles autumat:
ſed clarior in magnis cordibus eſt ſpeculatio: quoniã & ipſorum os, quod magnis
ineſſe animalibus arbitrantur, atq; his non omnibus, etiam alijs natura conceſſit,
haud tamen os uniuerſis exactum, ſed cartilaginem. Sic enim in totum ſe habet in
cunctis animantibus tum os, tum membranæ, quas triſulcas, Græcè triglochinas
diximus appellari: & arterialium uaſorum radix ſubſtantiæ duræ omnino appen-
ſa eſt, ſed non in omnibus æquè duræ: quoniã in minutis leuiter cartilaginoſa eſt,
in grandioribus exacta cartilago, in ualde grandibus cartilago oſſea: & quanto a-
nimantis genus corporis mole uaſtius fuerit, tanto plus oſſeæ ſubſtantiæ cartila-
go ſortita eſt. Et in maximis, ubi plus oſſeæ ſubſtantiæ gigniẽ, conuenit ipſam tunc
appellare os cartilagineum, non cartilaginem oſſeam. Quod enim in his anima-
libus producitur, non cartilaginis adhuc exactæ naturam, ſed corporis ex neruo
& cartilagine conflati repreſentat. Nullum uerò miraculum eſt, in minutis ipſum
animantibus confectionũ rudes penitus ignorare, quum & in grandiori frequen
ter ipſos lateat. At quid dico in grandioribus? Nuper elephanto maximo Romæ
iugulato, plericq; medici ad ipſius diſſectionẽ conuenerãt, diſcendi gratia, duos ne
cor haberet uertices, an unum: & uentriculos ne duos, an tres. Ego autem uel an-
te ipſius confectionẽ aſſerebam eandem cordis ſtructurã cum alijs omnibus ani-
malium aërem ſpirantium inuentum iri, quæ etiam ipſo diuiſo apparuerunt. item
os ipſius ſine negocio reperi, unà cum familiaribus digitos admolitus. At inexer-
citati ſperãtes id quod in alijs animantibus apparet, ceu in magno ſe inuenturos,
ne elephanti quidem cor os habere putabant. Ego autem oſtenſurus ipſis eram,
niſi familiares riſiſſent, quòd attonitos illos ac ſenſus expertes propter loci igno-
rantiam conſpicerent: & quum adhortarentur ne indicarẽ, ſubticui. Corde uerò a
D Cæſaris coquis exempto, miſi aliquem ex familiaribus in huiuſmodi exercitatis,
rogatum coquos, ut os ipſius eximi ſinerẽt: atq; ſic factum eſt. ſeruatur idem apud
nos etiam hodie, eximiæ adeo magnitudinis, ut ab ijs qui intuentur, nullo modo
credi queat tantum os medicos latuiſſe. Ita ſanè & maximè in animantibus parti-
cularum inexercitatis ignorantur. Ac miri nihil eſt, ſi præter alia multa etiam in a-
natomis Ariſtoteles errauerit, qui triplicem ſinum cor habere in magnis animali-
bus exiſtimat. Quòd igitur in confectionibus parum exercitatus circa partiũ in-
uentionem errorẽ commiſerit, neq; mirandum eſt, & condonare homini cõuenit.
ubi enim qui totã ſuam uitã huic ſpeculationi dedicarunt, quemadmodum Mari-
nus, in pleriſq; falſi ſunt, quid exiſtimandum eſt ijs accidere, qui repente, ceu heri
aut nudiuſtertius ipſam adierint, perſuaſi ea, quæ prius non uiderunt, ut denuo
inſpicere non aggrediantur? Ego itaq; deos omnes iuro, multa quę prius nequaq;
mihi erant uiſa, deinde aliquando me animaduertiſſe. atque inter hæc cordis os
exiſtit, quod neq; ubi ſubditũ ſit, neq; an omnibus inſit animantibus, à præcepto-
ribus edoctus, nõ dubitaui ipſum inuenire, uiſcere in minutas partes cõciſo. Hæc
ſiquidem tutiſſima inquirendi ratio uidebatur. Poſtquam uerò ſemel offendi ſu-
ſpenſas ibidem membranarũ radices, & arterialium uaſorum proceſſus, primùm
equidem animum induxi, oportere in omnibus animantibus naturæ artificiũ hoc
ſcopo coniecturari: deinde per ipſam quoq; experientiam factus certior, primos
partium dictarum proceſſus ſequebar. procedenti tempore quum hiſce in rebus
uerſarer, momento ipſas toto prius corde ablato citra negocium offendi, & fami-
liarium haud pauci ſitus oſſis in corde regionem quampromptiſſimè inueniunt.
Atqui me adminiſtrantem non uidit, ſed libris edoctus ad conſectionem accedit,
detecto quidem ſiniſtro ſinu, aperto autem in longum toto aortæ proceſſu, his in-
quam rite factis, ſi ſtudioſè radices aortæ ſequatur, & membranarũ, ex facili ipſum
reperiet. Etenim huius radix, & uenæ arterioſæ, inſuper earundem membra-
rum, in

A rum, in ipſo cordis oſſe habetur. Hæc igitur omnia, ut dixi, extracto animantis cor-
de, in conſpectum ueniũt: præterea ueluti foueæ in utroq; ſinu penitius proceden-
tes. quòd ſi in recenti animali diligenter ſectionem moliaris, exactè comperies.
Quinetiam licet uaſa cor inuoluentia cernas numeroſa ramorũ ſerie inuicem iun-
cta in id diffundi: totum autem ueluti iter occupare, quà ſinus committuntur. Cæ-
terùm toto corde nudato, uidebis profectò ſiniſteriorẽ ipſius uentriculum ad ſum-
mum uerticem pateſcere: dextrum inferius multò ceſſare, & circumſcriptionem
ſubinde propriam habere, idq; in magnis animalibus, ut equis, bobus, & camelis,
multò magis in elephantis, nonnunquã uerò in minutis etiam. nam gallum quiſ-
piam diſs ſacrificans, cor inuenit duobus faſtigiatum uerticibus: deinde ratus id
eſſe augurium, huius interpretes diſquirebat. caſu autem in me incidens, duo in
uno animante corda, quum diſs ſacrificaret, ſe inueniſſe dixit. Atqui duo non e-
rant, ut arbitrabatur, ſed dextri uertex circumſcriptionem peculiarem habebat.
Nam ſciendum tibi probè eſt, animal uel elephante grandius, uel alauda minu-
tius, quod aërem ſpiret, ſimilem cordis ſtructuram obtinere. Præſtat autem non
ſimilem dicere, ſed ſpecie eandem. Quale autem piſcibus, uel in totum ijs quæ in
aqua uiuunt, cor inſit, procedenti commentario docebimus: in præſentia prius de
animalibus aërem ſpirantibus examen conſtituemus. Itaque horum omnium e-
andem cordis ſtructuram inuenies: ſimiliter & pulmonis, qualem paulò ſuperius
enarraui. Vnum uerò in ipſis reliquum adhuc eſſe uidetur, quod in neruorum
conſectione explicabitur: tum de hoc uiſcere, tum de corde. Ad hæc cordis auricu-
las extra uentriculos ipſius conſiſtere dicemus: uerùm ſi quis partes ipſius uiſce-
ris exponens, ſicut Herophilus, ampliorem orificiorum numerum producat, etiã
hoc ab Eraſiſtrati noſtraq; ſententia diſcrepare uidebiẽ. nam omnia uaſorum cor-
dis orificia quatuor eſſe diximus. Quomodo autem exactè diſcernas, ex commen-
B tarijs de diſſenſione Anatomicorum conſcriptis perdiſces. Nam & in his quatuor
apparentibus Anatomici inter ſe diſcordant, quæ primo uolumine de ipſorũ pla
citis pertracto. Siquidem unum uenoſæ arteriæ os in ſiniſtro uentriculo habetur,
ad quod etiam membranæ introrſum uerſus portendunt: non tamen unũ diutius
permanet, ſed ſtatim ima intercapedine in quatuor particulas diſciſſum eſt, qua-
rum ſingulæ in ſingulas pulmonis fibras porriguntur. Quòd autem pulmonis fi-
bræ non impares numero, ut iocinoris exiſtunt, ſed in omnibus animantibus de
quibus uerba fecimus, duæ in dextra ipſius parte habentur, duæ uerò in ſiniſtra,
apud omnes in confeſſo eſt. Inſuper conuenit, ſi non inter omnes, certè inter eos
qui exactius diſſecant, in dextra thoracis parte quandam fibram exiguam ueluti
alterutrius ſobolem conſiſtere. Facilimè ipſam comperis, ad uenam concauam
animum dirigẽs. illi ſiquidem ſubiacet, quà primùm thoraci relicto ſepto incidit.
Nonnunquã & concauitatẽ quandam in ſuperficie manifeſtò eſt conſpicere, cui
uena, dum uiuit adhuc animal, affirmat. Nam poſt obitum pulmo ſemper colla-
pſus & exiguus apparet, haud pauca ipſius & thoracis facta intercapedine, con-
trà quàm uiuo animali habebat. ac de hoc in ſequẽtibus agetur, ubi totũ de corde
ſermonẽ abſoluerimus. etenim ſupereſt dicendum, quomodo ipſum uiuente ad-
huc animali citra thoracis ſinuum conuulnerationem detegas. Itaq; ſi paulò antè
dicta de panniculi cordis in pectore connexu, in memoriam reuocaueris, haud æ-
gre quo pacto cor detegendum ſit cõperies. Planum nanq; eſt, neq; aliter quàm in
mortuo animante nudandũ ueluti prædiximus. Sed potius eſt forſan totũ ſermo-
nem perſpicuitatis gratia repetere. Sit igitur iuuenile adhuc animal, ut ſcalpello ſe-
ctionẽ ſine cultris peragas exciſorijs, quos uocãt Græci ἐκκοπεῖς. figureẽ reſupinũ
in aſſere, quales permultos mihi præparatos uides, & paruos, & grandiores, quò
unus aliquis animali quod ſupra ipſum extenditur, proportionalis reperiatur. Hic
aſſer duo foramina habebit, per quæ tenues funiculi, imò etiam craſſius aliquod

C corpus facilimè queat traijci. Docebitur aliquis ex famulis, quũ resupinum asse-
ri inclinat animal, uincula ei quatuor circundare: singulis cruribus unum. & uin
culorum extrema deorsum traijcere, inuicemq; illi colligare. Pili, si grandiores in
pectore animal habeat, & hi auferentur. Hæc quidem incidendi animantis præpa
ratio est: tu uerò, ut didicisti, propter ipsum pectus recta deorsum uersus linea ad-
usque mucronatam cartilaginem grandi scalpello diuidito. Mox inde conuersus,
transuersim scalpello adacto pectus à subiacentibus liberabis, utro libeat modo,
siue cum mucronata cartilagine, siue etiam solum. Inde totũ ut habet eodem scal-
pelli ictu adibis, similiter secans per pectus ad illam usq; partem, qua mortuo ani-
mante cordis inuolucrum ipsi subhærescens cõspexeras. Hæc itaq; in mortuo etiã
animali facere tibi præcipiebam: in uiuo autẽ idem sanè administrationis modus
est, quantum ad sectionem pertinet: uerùm nonnihil præterea accedit, de quo ijs
qui me dissecantem uiderunt, non opus est plura dicere: qui autem non uiderũt,
illis exponere oportet, quòd ex thorace arteriæ & uenæ ad præcordia elabuntur
propter mucronatæ cartilaginis radicem; singula utrinque paria; quibus pertusis
necessariò in dicta consectione sanguinis profluuium accidit, & præsertim ex ar-
terijs. Nihil autem adeò uniuersam manus operationem in animantis corpore so
let perturbare, ac sanguinis profluxio. Quod præscientes, quatenus primũ erum-
pentem ex arteria sanguinem uideris, finita iam decliui linea, quamcitissimè scal-
pellum in transuersę sectionis figuram detorquebis, sicuti est explicatum. Sinistrę
uerò manus digitis duobus, indice puta & magno, illam pectoris partem compre
hendes, qua arteria sanguinem profundens apparet, ut simul alter digitus orificij
sit operculum, simul ex ambobus tuta ossis totius fiat apprehensio. Porrò conabe
ris duo hæc munia uno subire tempore, scalpello quidem secare quamcelerrimè,
decliuis lineæ termino priorẽ transuersam cõnectens, deinde accliuem: digitis au
D tem pectus semper reflectere. nam hoc probè reuulso, sanguinis fluorem sisti sta-
tim accidit, sectione uidelicet alterius orificij à chirurgo retenta. uideturq; pericar
dij connexus, qui ad sectionis finem te ueluti manu deducit. nam pectore reflexo
xo ima pars alta euadit, & sanguinis fluor tali figura decrescit. Ad hæc uasorum
quæ in superna regione simul cum pectore flectuntur, & non statim in pronum
uergunt, situs collabitur, quoniam ab interna parte duo grandium arteriarum ue-
narumq; coniugia pectori subdita sunt, quas ad radicem mucronatæ cartilaginis
ad præcordia elabentes in hac manus administratione præcidi diximus. Alia ue-
rò, qua costarum nodos uolui diuideres, ubi primùm ex osse in cartilaginem de-
generant, nullus sanguinis profluuij ob uasorum paruitatem metus est. Commo
dè uerò sectio illa per alteram partem ducitur ei qui pulmonis adhuc uiui arterias
uolet inspicere. Porrò quæ hîc mihi proposita est, ad alia conducit, de quibus ite-
rum dicetur. cæterùm illæsas utrasq; thoracis concauitates seruato. Iam uerò alia
quædam tertia administratio est, quæ quidem uiuo adhuc animante celebratur,
sed à priore dicta uariat, eò quòd in utraque thoracis particula similis sectio du-
citur. Huius igitur usum paulò posterius audies: primam abundè iam satis didici-
sti. Proinde opportunũ est de modò proposita inaudias, quã optimè obibis corde
quidem detecto, sinibus autem thoracis inuiolatis. Nonnunquã igitur dicta iam
administratione cordis panniculus diuisus est, subinde uerò illęsus permanet. Por
rò utrisque commune est, ut diuidas ipsam, quoad cor detegatur, nec membranas
quæ thoracem intersepiunt, conuulneres. nam qualibet ipsarum læsa, animal in
illa symptomata incidat necesse est, quæ in sequenti sermone thorace confosso
euenire dicentur: at corde denudato omnes ipsius functiones incolumes seruare
licet, quemadmodum etiam seruantur. siquidem & respirare similiter & clamare
animal uides, ac, si à uinculis ipsum liberes, currere sicut prius consueuit. At si uul
nus uinclis adhuc cõprimas, etiam cibum assumere, si esuriat, conspicis; & bibere,
si sitiat.

A si sitiat. Et quid miri est? quum Marylli Mimographi puer curatus sit, uiuatq; ad-
huc: etsi cor aliquando ipsi fuerit detectum? Verisimilius est igitur, animal rationis
expers, quanto minus homine afficitur, nihil ab huiusmodi uulnere pati. Quoni-
am uerò semel curati mentionem feci, nihil mali fuerit, omnia quæ ipsi euenerũt,
percensere. Nam propter historiæ utilitatem, etiamsi ad præsens opus nihil atti-
neat, non abs re fuerit ea cõmemorare. Ictus puer ille in pectore apud palæstram,
neglectus primùm est, deinde parum probè curatus. post menses quatuor pus in
parte percussa apparuit. hoc auferre cogitans medicus, puerum incîdit, &, ut pu
tabat, subitò ad cicatricem uulnus perduxit, postea rursus inflammatio oborta est,
mox quoque abscessus, iterum sectus puer est, nec amplius cicatrix obduci potu-
it. Quapropter herus ipsius pluribus medicis conuocatis, inter quos ego quoque
eram, deliberare super curatione pueri iussit. Quum autem sideratio, quam Græci
σφάκελον appellant, pectoris affectus uideret omnibus, appareret autem & cordis
à sinistra ipsius parte motus, nemo affectum os excidere audebat: quippe arbitra-
bantur thoracis perforationẽ necessariò futuram. Ego autem citra perforationem,
ut medici quoq; appellant, adhibitam, pollicitus sum me excisurum. de absoluta
uerò curatione nihil promisi, quum incertum esset, num aliquid ex ijs quæ pecto-
ri subiacent, fuerit affectum, & quatenus affectum. itaque regione detecta, ampli-
us nihil in pectore læsum apparuit, quàm quod ab initio statim uidebamus: quare
etiam magis ad manus operationem uenire sum ausus. Quum iam fines, quibus
arteriæ & uenæ subhærescunt, utrinque illæsi occurrissent, affectumq; ab eo po-
tissimum loco excidissem, in quo talis pericardij uertex consistit, quumq; nudum
cor appareret, quippe inuolucrum ipsius computruerat, ob hoc quidem haud bo
nam statim spem de puero habebam, attamen in totũ breui temporis spatio persa-
natus est, quod non accidisset, si nemo affectum os abscindere ausus fuisset: nemo
B autem tentasset, nisi in administrationibus anatomicis præexercitatus. Alius qui-
dam eodem tempore putrificũ uitium ex humorũ decubitu in brachio subsecans,
insignem arteriam, particularum membri ignorantia diuisit, subitoq; ob sanguinis
profluuium cõturbatus est: & quum uix laqueari ansa ipsam posset excipere (erat
enim profundior) repente quidem ex sanguinis fluore periculum repulit, sed alia
ratione hominem iugulauit: gangræna uidelicet propter laqueum occupante ar-
teriam maximè, & primùm, deinde omnia ipsa circundata. Hæc igitur ex multis
pauca obiter dicta sunt, quæ cordatis lectoribus præsentis commentarij utilitatem
indicant. Sed iterum ad propositum initio sermonem reuertor: in quo tria admini
strationis genera uiuo animante celebrari dicebam, partim inter se communia,
partim priuata. uel enim arterijs pulmonum inspiciundis una satisfacit sectio ad
costarum flexus deducta; uel etiam præter hanc alia quædam in reliqua thoracis
parte facta: cuius utilitatem mox dicturus sum. His succedit tertia administratio,
qua cor quidem detegitur, thorax autem non perforatur. nullum siquidem mira-
culum est, uulnus thoracis quoddam fieri, perforationem non fieri. siquidem no-
minant sectionem, quæ in spatiosam pulmonis sedis capacitatem penetrat, perfo
rationem. Reliqua uerò omnis diuisio ipsius, uulneratio quidem dicitur, perfora-
tio non item. Quorsum igitur cor sic denudare conducit? Primùm, ut quali modo
pulset, clarè conspiciamus, & num quando attollitur, thoracem feriat, pectoris re-
gionem accedens: an quo tempore demittit. Secundum est, ut magna in animali
arteria detecta, sicut me illam, quæ apud inguina habet, nudare cõspexistis, exactè
cõsideremus, utrũ quando cor attollitur, arteria submittatur: & quando cor demit
titur, ipsa attollatur: an ambo eodem tempore & submittant, & eleuentur. Tertiũ,
ut digitis, uel etiam forcipe cor excipientes, quemadmodum ego facitare consue-
ui, quòd facilè ipsum digitis exiliret, intueamur quali nam symptomate animans
corripiatur. Ad hæc, ut eos qui dicunt, si laqueo exortum grandis arteriæ, uel, ut

C quidam alij aiunt, uenosæ intercipias, quæ in pulmones defertur, huiusmodi ſyme-
ptomata animali euenire (dicunt autem non eadem omnes) mendaces oſtenda-
mus: quoniã neq; funiculus aliquis niſi thorace perforato circundari poteſt, neq;
ſi circundetur, ſtringere adeò arctim radicem arteriæ, ut orificium ipſius obſtruat.
quod autem dicant cor citra perforationem ne detegi quidem poſſe, uſu & expe-
rientia comperi. At ſi quis etiam cogeret ipſos ſtatim thoracem perforare, hoc aſſe-
qui dicunt eſſe difficile, eoq; adminiſtrationem in poſterum differũt. Nam ſi pro-
ſpere detectio ſuccederet, laqueo utiq; circumpoſito, oſtenderent manifeſtò quæ
erant polliciti. Nos igitur ſecus ac illi quę pollicemur etiam re cõprobamus. Nam
corde ex facili detecto citra alicuius membranarum, quę thoracis capacitatem cõ-
ſepiunt, læſionem, hortamur ipſos laqueum uaſis cordi inſertis circundare. Hi ue-
rò eatenus, uerùm ſine profectu urgentur, donec membranam aliquã diuellant,
faciantq; perforationem. tunc enim ne manum quidem admoliri amplius oporte-
re dicunt: nos autem protinus in alio iterum animante cor denudatum ipſis exhi-
bemus, cogimusq; denuo aggredi, quoad ſe turpiter in ijs geſſerint, quæ ſuperbè
iactitabant. Etenim uaſorum exortum fune excipere non poſſis, cordis autem ba-
ſim poſſis: uerùm animal ſtatim commoritur. Tale quid etiam ei qui dicebat, ue-
noſa arteria fune intercepta, ubi cor citra thoracis perforationem fuerit denudatũ,
pulmones ſemper manere dilatatos, accidit, multis teſtibus à quodam ex familia-
ribus noſtris reprehenſo. Tanta quidã arrogantia ſimul & audacia de ijs quę igno-
rant, apud indoctos pronunciant, & præſertim quum de uenoſa arteria differunt,
quę intra cordis auriculam quoq; diſcinditur. Alij autem, tanquam ſingularis ipſa
oriatur, laqueo iniecto duo hæc animali accidiſſe aiunt: nempe ut omnes quidem
arteriæ toto corpore redderentur immobiles, tanquam facultate ſpiritus ipſas re-
D plentis deſtitutæ: pulmo autẽ pari interuallo perſiſteret, corde nihil interim illine
trahente. Alij uerò produnt, laqueo aſperę arteriæ circundato, pulmonem move-
ri ſe oſtendiſſe, nihil adijcientes præterea ijs quæ dicunt aut perſcribunt: nam hæc
quoq; à nonnullis memoriæ prodita ſunt. uerùm omiſerunt quomodo pulmonẽ
ſubmitti conſpexerint, utrum ſine thoracis perforatione, an eo perforato. nam ua-
trunq; abſurdum eſt: perforato quidem, omnia quæ ad reſpirationem miniſtrant,
deſtruuntur: antequam uerò perforatus ſit, nequaquam ipſum queas intueri, niſi
fortè coſta exciſa ſuccingentem membranam conſerues integram. quanquam ne
hoc quidem dicãt qui huiuſmodi nugantur. Verùm de his iterum in propria tho-
racis conſectione peragemus. Ad ea quæ in corde denudato apparẽt reuertimur.
Reſtabat enim tertius adminiſtrationis modus, quo thorax propter coſtarum fle-
xus inciditur. Notum uerò eſt, animal ſtatim in tali operatione ſuffocatum emori,
reſpiratione uidelicet pereunte. Atq; hęc in corde apparent. Prius autem ſermone
repetito, manus officium exequar, ne uel minimum relinquatur indiſcuſſum, ob-
ſcurumq;. Cognitis iam exactè in mortuo animante nodorũ locis, quibus ſingu-
læ coſtæ flectuntur, memoriæq; mandatis, animal aggredere. Vbi reſupinũ prius
ipſum quo docui modo figuraueris, adminiſtratio erit talis: Pili ex illis thoracis
ſedibus auferuntur, quas inciſurus es: duas lineas ad animalis longitudinem du-
cis, coſtarumq; nodos ſicuti eſt expoſitum dirimis. Deinde aliam rurſus tranſuer-
ſam lineam tertiam per mucronatam cartilaginem incidis, ubi uidelicet arteriæ &
uenæ occurrunt. ſed in præſentia nõ eſt quòd ſanguinis fluorem magnopere exti-
meſcas: quippe non ſtatuis nunc uiuum conſeruare animal. Lineam tamen, ut nu-
per dixi, ſub pectore toto reflexo duces poſt treis ſectiones nominatas, pericardiũ
à pectore liberans: quod ſi etiam uulnerueris, & totum quomodocunq; pertude-
ris, ſine cordis tamen offenſa, nihil ſis ad præſentia ſolicitus, quoniam in tali anato-
me proponis utroſque cordis ſinus æque pulſantes contemplari, non (ut quidam
cenſent) ſolùm ſiniſteriorem. Cæterum euidentius adhuc quàm antea uidebis ar-
terias

A terias aut uiciſſim, aut eodem tempore & numero per totum animal eleuari, ſub-
mittiq;. Hæc igitur confeſtim ipſo detecto innoteſcunt: procedenti uerò tempore
breues utriuſq; uentriculi motus longis interuallis intercipiũtur. Iam uerò dextri
ſinus eleuatio peculiari ipſius natura perficitur: & huiuſmodi ſpectabis potiſſimũ
ubi propè immobiles euaſerint. Primùm etenim utraq; ipſorum quæ ad uerticem
conſiſtunt, moueri ceſſant: mox quæ his proxima ſunt, atq; hoc fit perpetuò, do-
nec ſolæ baſes moueri relinquant. Et his demum ceſſantibus, languidus breuisq;
motus ex longis interuallis in cordis auribus apparet. proinde huius rei euiden-
tis quænam ſit cauſa, in ocio diſquirendum cenſeo. non enim ratio eſt ſuperpoſita
diutius ipſo cordis corpore moueri. Atqui nobis non inſtitutum eſt hoc opere cau
ſas perſcrutari, ſed ea duntaxat quæ in conſectionibus apparent. Quæ igitur ne-
ceſſaria utiliaq; ſcitu in corde habentur uiuo adhuc animali adminiſtrantibus, di-
cta propemodum ſunt omnia. ſatius autem foret, ad ea quæ in thorace & pulmo-
ne uiſuntur, digredi. Quoniam uerò nõnulli eorum qui ſe arteriam ſanguinis ina-
nem euidenter oſtenſuros promittunt, inuerecundè nugantur, alius alium de ijs
quę ex conſectione uidentur, mendacij arguentes, horum cauſa etiam hîc diutius
ſubſiſtere oportebit. Quum igitur unus aliquis promitteret magnam arteriam ſan
guinis uacuam ſe oſtenſurum, nunquam autem oſtenderet, etſi iuuenes laudis cu
pidiores animalia ipſi afferrent, hortarenturq; ut indicaret, non ſine premio factu-
rum ſe reſpondit. Mox quũ illi mille denarios in medium depoſuiſſent, ut ſi oſten
deret, mercedis loco acciperet, multa quidem hæſitabundus cunctandi diuerticu
la quærebat. at quum omnes qui aderant, eum urgerent, auſus eſt ſumpto in ma-
nus ſcalpello ſiniſtram thoracis partem incidere, ubi potiſſimum facto foramine
magnam ſibi arteriam euidenter apparere putabat. Porrò tam exercitatus in ana-
tomis repertus eſt ut ſuper os ſectionem duceret. Alius ex hoc grege intercoſtale
B perſecuit, ſed confeſtim prima ſectione tum arteriam, tum uenam pertudit. Itaq; ir
ridentes ipſum adoleſcentuli qui mille denarios apud ſpectatores depoſuerãt, ipſi
pollicita illius explerunt. nempe diſſecuerunt, ſicuti apud me didicerant, interco-
ſtale, ſed ita, ut nullum uas cõuulnerarent: funiculis autẽ duobus celeriter circun
datis, uno quidem poſt exortũ ſtatim ex corde, altero quà arteria ſpinam conſcen
dit, quemadmodum iactabundi illi promittebant, animante mortuo quantum ar
teriæ in funium intercapedine habetur, ſanguinis uacuum oſtenderetur. ubi uerò
ſanguine uacuũ non inueniretur, coincidentiam, quam παρεμπτωσιν uocant Græ
ci, in ipſam tunc eſſe factam dicebant, quando funes circundarentur: tanquã alius
quidam, nõ illi ipſi huiuſmodi adminiſtrationem promiſiſſent, neq; unquã ipſam
præ alijs experti, aut ocyus ipſi laqueos circundare calluiſſent: quibus ne id quidẽ
erat cognitũ, quòd iuxta infernam oſſium coſtarum regionem & arteria, & uena
porrigitur. Talis eſt qui ſecurim quadruplici cuſpide excogitauit: deinde neq; ean
dem unquam præparauit, neq; expertus eſt: non tamen uerebatur per hanc ipſam
polliceri arteriam ſanguinis expertem ſe oſtenſurum. Erat porrò huiuſmodi ali-
quod ipſius ſomnium. ſecurim quadruplici acie cenſebat quadrangula figura ad
unum uerticẽ tendẽte faciundã: deinde in uertice ipſius manubriũ traijciendum,
quale ligones ſecuresq; poſſident: poſtea prono extenſo animali cuidam ſecurim
iuxta ſpinã ipſius uehementer impingendam, ut uno ictu quadrangula quædam
figura ſpinæ incideretur peculiari circumſcriptione: in qua quòd magna arteria cõ
prehenderetur, uacuum ſanguine inuentum iri aſſerebat. Sed hoc ridiculorum
mimos ſcribentibus ad riſum excitandum dimittamus, ac aliam adminiſtrationẽ
commemoremus, qua ſenex aliquis ſeptuagenarius admodum grauis arteriam
ſanguinis indigam oſtenſurum ſe prædicabat. nam animal unum quoddam eſſe
uolebat ex ijs quæ excoriabilia nominantur, exempli gratia uel ouem, uel bouẽ,
uel capram, diuidi uerò in quadam particula, ubi magna poſt cutem ſtatim arteria

C existit: hanc autẽ excoriari ac detegi uicinis corporibus, ut nulli cohæreat: postea sectione per cutem seruata, diebus sex aut septem insecutis, labra ulceris diriment-
tes, funes duos arteriæ circundare, quàm fieri potest plurimùm inuicẽ distantes: deinde medium ipsorum excindere. inane siquidem repertum iri. Itaque septua-
genarius ille administrationẽ hanc nunquam ausus est experiri. quo audito, nos statim eam aggressi sumus; factoq; ipsius experimento, capram & ouem sic antè
præparatam seni attulimus, admonentes expergefactus tandem uideret uel semel reprehensus, quæ ipsi in somno apparuerint. Insuper & alius quidam non multò
antè administrationẽ, quam in libro tradidi, cui titulus est, An sanguis secundum naturã insit arterijs, alio modo narrabat quàm ipsa res se haberet. Demirantes igi-
tur ipsius audaciam, qui administrationẽ apud me spectauerant, quærebant num ipse unquam obierit, an relatu alicuius didicerit. hic autem sæpissimè se obiuisse
respondit. Allata igitur ipsi capra, ostendere cogebant. Quum autẽ nollet, quòd nimirum ignoraret, ostenderunt præsentibus aliter se habere rei euidentiam. ita in
posterum modestiorem reddiderunt. Administratio talis est. Vna ex grandiori-
bus arterijs, quæ in cute extant, cuiusmodi iuxta inguina est, nudatur. maximè si-
quidem in illa consectionem hanc facere consueui. Funiculus altiori ipsius parti
circundatur: deinde sinistræ manus digitis quàm fieri potest longissimè à funiculo
arteria stringitur. priusquã uerò grandem ramum de se miserit, recta linea ad lon-
gitudinem dissecatur: tantum, ut cauum aliquod corpus inter laqueum & digitos
queas inserere. Itaq; præparetur calamus prætenuis ex eorũ numero quibus scri-
bimus, aut æreum aliquod eiusmodi de industria factum, quod digiti unius longi
tudinem habere sufficit. unde manifestum euadit, hac in administratione nullum
sanguinis fluorem ex arteria diuisa accidere: elatiori quidem parte, unde sanguis
defluit, fune intercepta: demissiori uerò ob funem non amplius pulsante, & à digi-
D tis constricta. Multo igitur ocio corpus concauum, quod in arteriam demittitur,
licet tibi diuisæ tunicæ ipsius parti subijcere: deinde lino tenui arteriam simul cum
calamo orbiculatim comprehendere, curantem ne ulla pars calami arteriæ sectio-
nem erumpat. Sit autem calamus tali crassitudine, sicut dixi, ut in arteriæ tunica
nihil laxum hæreat. Volumus nanq; in loco ipsum persistere, neq; altius quàm ar
teriæ diuisio est, elatum, neq; demissius. Quo facto, laqueum solues: & digitos
quibus arteriam securitatis gratia constringebas, si libeat, ad partem ipsius transpo
nes, quæ calamo confinis est. Sin autem, ut retuli, impactus fuerit, ligatusq; dili
genter, non magis tenere te opus erit, sed ociosus ita poteris conspicere, superio-
rem quidem calami arteriæ partem etiamnum pulsare, sicut antea: inferiorem au-
tem pulsu omnino destitutam. Proinde quod reuera apparet ita habere dicimus.
Verùm Erasistratus aliter de ipso uidetur sentire, nempe imam calami portionem
moueri. Talis est quorundam audacia, qui temere de rebus nunquam uisis senten
tiam proferunt. Quare si in administratione nullum uoles sanguinis effluxum ar-
teria secta fieri, integrum est non modò supernis, sed imis quoq; partibus funem
circundare, quem uidelicet postea resolues, ubi calamum imposueris. Atqui ego
non circundo, cupiens arteriæ corpus ab illisu & contusione liberum conseruare.
Iam uerò nonnulli alias quoq; administrationes recensent, quibus arteriã sanguis-
ne uacantem ostensuros se pollicentur, tanquam aut facere quippiam aut sapien-
tius, aut melius administrare Erasistrato possent. nam ille prorsus, si quis planè ad-
ministrationis modus esset. qui abundè satis arteriã inanem queat ostendere, prior
excogitasset, quemadmodum quẽ in hœdis nuper lactentibus scripsit. sed illum
quoq; ipsum experientia uerum non esse comperies. Porrò non solùm in hœdis,
sed etiam alio quolibet animante, quod liquidam in uentriculo substantiam conti
neat, sumes experimentum. Et quo subtilior fuerit, hoc facilius in arterias resume-
tur. Initio igitur aiunt, simul ac mesenteriũ denudatum fuerit, arterias aërem imi-
tantes

A tantes apparere, postea lacte repletas conspici. Si igitur aëris specie occurrunt, o-
mittas considerare: etsi multi de eo quòd lacte ipsæ repleantur, in utranq; partem
frustra contendant. in hoc enim falsitas sermonis continetur: ac licet experiare in
omnibus animantibus, nedum hœdis, non modò lacte uentriculum scatere, sed
qualibet humiditate. Neq; enim si lac, ideo statim transmittitur, uerùm propter hu
miditatem facilè oris arteriarum ad uentriculum pertinentiũ incidit: quia uerò eua
cuatum subsequitur, ut ille ait, protinus attrahitur. quapropter quanto humiditas
lacte sit tenuior, tanto promptius resumetur. Verùm, ut retuli, ne in uno quidem
unquam uidimus ipsum resumi, neque alius quispiam uisurus est, si experimen-
tum eius facere statuerit.

SEPTIMI LIBRI FINIS.

CLAVDII GALENI PERGAMENI
DE ANATOMICIS ADMINISTRATIO-NIBVS LIBER OCTAVVS.

Ioan. Guinterio Andernaco interprete.

INSVPER hoc quoq; uolumen de spiritus instrumentorũ con
sectionibus administrandis pertractat, quas subinde monstrari
conspexistis. At quia non uobis solùm, quibus liber uisorũ com
mentarius est, me accommodare proposui, quemadmodum &
prius dixi, sed aliorum quoq; omniũ qui consectionibus incum-
bunt, rationem habere necessarium est, ita ipsum conscribam, ut
etiam ijs qui nunquam eas spectarunt, quàm fieri potest clarissimẽ euadant. Quę
B igitur in corde & pulmonibus tum mortuo, tum uiuo adhuc animante contueri
oportet, propè uniuersa libro superiore dicta sunt: item de spirandi instrumentorũ
membranis omnibus. Proximũ ijs est, ut totius thoracis structurã prius sermone
interpreter, mox ea quæ in uiui adhuc animantis consectione apparent. Quemad
modum igitur qui loci naturam enarrant, ostensis prius finibus ipsum circumscri-
bentibus, deinde ad particulæ huius disciplinam accedunt: ita ego quoque fines
qui thoracem circumscribunt, prius delineabo. Vt igitur breui sermonis compen
dio totum complectar, thoracem nominant, quod à costis comprehenditur. Sunt
autem hæ omnibus, quæ prius retuli animantibus in duodenum numerum por-
rectæ. Rarissimè siquidem decimatertia costa uisitur, atq; hac adhuc rarius undeci
ma. Atq; hæc ita rara sunt, ut inter mille uix unum tali costarũ numero inuenias.
In totum uerò omnibus animalibus, de quibus in hoc opere uerba facimus, duo-
decim insunt costæ: & præterea in ijs quæ clauiculas obtinent, elatior thoracis fi-
nis clauiculæ existunt, quemadmodum demissior omni animantiũ generi septum
transuersum, quod Græci φρένας & διάφραγμα nominant. Sedes omnibus co-
stis duplex. prior pectus, posterior uertebræ sunt, quæ totidẽ numero planè, quot
& costæ habentur. Pectus solidum os apparet ob structurę concinnitudinẽ, quam
ipsius particulæ in contextu sortiuntur. membranis autem derasis, quòd & plura
ossa sint, & numero totidem, quot cum eo costæ committuntur, palàm innotescit.
Nam anterius cuiusq; costæ extremum inferiori ossium singulorũ, quibus pectus
constat, extremo, & costæ finis attenuatus in mediam pectinis ossium connexus
regionem demergitur: ut in quibusdam animantibus nõ magis elatiorum ossium
extremo, quàm humiliorum capitibus, sed utriusq; pari modo costę committantur.
Septem itaq; priores thoracis costæ in hunc modum articulantur. Octaua ad radi
cem cartilaginis, quæ in mucronem gladij modo exacuitur, consistit. Reliquæ ue
rò quatuor in thoracis latera desinunt, tantum priori parte deficientes, quanto eũ

C aljs breuiores sunt. Minima inter ipsas est quæ postrema habetur. Aliæ enim singulæ pro situs ordine quantum longitudine uincuntur ab elatiore, tantum humiliorem superant. Omnes igitur retro cum dorsi uertebris coarctantur, idq; duplici nodo: altiori quidem ad ipsum uertebræ corpus, humiliori ad lateralem ipsarum processum decliuem. Hinc autem in priorem infernamq; regionem procurrentes obliquæ longius, quum iam anterius fuerint, ibidem etiam cessant. Desinunt etiã hîc cartilagineæ, ac reliqua ipsarum pars in minutioribus natura animantibus cartilago prorsus efficitur: in maioribus autem si osseam cartilaginem ipsam dixeris, nihil erit peccati. Et hæc cartilago non ut ab initio costæ ex toto porrectæ sunt deorsum uersus obliquæ, sic & ipsa defertur, sed contra illas uersa, sursum ad pectus portendit, nonnullis quidem animantibus magis in orbem, aljs ueluti ab angulo trianguli. At quæ ad pectus non pertingunt, nothæ græcè appellantur, quasi dicas spuriæ & illegitimæ. totæ autem cartilagineæ admodum existunt. multò magis ipsarum finis non cartilagineus, sed cartilago exquisita censetur. ab huius autẽ cartilaginis partibus intimis septum transuersum ducit originem. Elatior autẽ anteriorq; ipsarum pars ipsi mucronatæ cartilagini subnascitur: quemadmodum posterior & demissior spinæ adhærescit, in medio maximè, quà sedem uertebrarum anteriorem conscendunt, simul expanduntur deorsum uersus per duo ligamenta ualida imis uertebris iniectæ. Quæ ligamenta, si animal grandi uoce prædituũ fuerit, aut musculis natura nerueis, ualentissima sunt, ac longissimè procedũt: uerùm desinunt inibi circiter uigesimam secundam deorsum uersus si numeres uertebrã, in ijs quæ exilem uocem, & musculos thoracis imbecilles obtinent, cuiusmodi & simia est, neq; crassa, neque ualida. Verùm superior pectoris finis cum prima semper costa committitur, quemadmodum & alter. Insuper in ijs quæ clauiculas habent, etiã coarctatur: non tamen hæc articulatio ad thoracis motum subministrat:

D uerùm motus thoracis ad priora costarum extrema obscurascunt. nam ibidem pectori cõmittuntur. manifesti autem posterioribus, qua per articulos ipsas cum uertebris formari diximus. Atqui nõ omnes musculi, qui thoraci quocunq; modo cohæresc unt, motus ipsius gratia creati sunt, uerùm, ut quinto uolumine traditũ est, quidam à pectore, & costarum sedibus sursum tendentes, humeri articulo subseruiunt: quidam ad abdomen descendentes, suos usus habent. quippe thoracem paululum detrahunt, quemadmodum qui costarum extremis à foris obiecti, iuxta pectus prorsum, & uertebras retrorsum artuũ iuncturas constringunt, & thoracem leuiter comprimunt. Porrò totum ipsius motum gubernat inferius septum ipsum transuersum, dum intenditur laxaturq; uicissim, dilatãs comprimensq; indidem terminum, ac attrahens ab ima parte per mucronatam cartilaginẽ pectus, costas autem spurias sursum leuiter, & prorsum. Iam uerò suppeditant respiratio nem, quæ naturale opus, non animale esse putatur. siquidem ima thoracis pars unà cum præcordijs in hac uidetur manifestè moueri: superior interim prorsus nihil, interim obscurè. At musculus non modò substantia, sed usu quoque septum transuersum duntaxat efficit. Verùm præceptores nostri non rectè censuerunt solum septum mouere thoracem in respirationibus, attollens quidem quum tendatur: collabi autem in sese permittens quando relaxatur. Quomodo autẽ largiter ac uniuersim efflemus, aut uocem emittamus, ne conati quidem sunt dicere. Cæterùm & rectos thoracis motus, quos in scribentibus uidemus, ac omnibus qui fe acriter quomodocunq; exercent, septi functione perfici existimabant. Intercostalium autem musculorum, tanquam frustra procreati sint, nullam planè mentionẽ fecerunt, quemadmodum neque sex illorum qui à collo deferuntur, quorum maximi scapularum summitatibus subhæresc unt: hos sequuntur magnitudine anteriores: minimi uerò ex spinæ uertebris prodierunt. Insuper nec corũ meminerũt, qui costas sursum attrahunt, nec eorum qui extremas detrahunt. uerùm dictum est prius

A est prius libro quinto, quomodo optimè in ipsis exercearis, necnon de scapularũ anterioribus uerba fecimus, qui cum thorace quidem, quatenus etiam cum dorso, societatem ineunt, motum autem nullum ipsi præbent: sicut neq; de spinalibus quicquã prodiderunt, qui thoracis uertebris subhærent, & adnexi sunt: insuper nihil de ijs qui imæ parti stomachi substrati sunt, ut nec de ijs qui superiorem contingunt, qui spinam sanè flectunt, nullam autẽ spirandi particulam adiuuant: quẽ admodum qui thoracem attollunt uel deprimunt: de quibus in respirationis causis peragetur. quare hæc nunc perstringere propositum mihi non est, quæ probè in illis commonstrauimus: uerùm docere duntaxat, quomodo congruè aggredia ris ea ostendere, quæ in opere illo diximus circa thoracem apparere symptomata. Quinetiam in libris de thoracis & pulmonis motu haud pauca ex eis quæ in consectionibus uisuntur explicuimus, de quorũ administratione nõnihil etiam nunc dicere conuenit. Porrò dictum mihi est & in commentario de respirationis causis, libros tres de thoracis pulmonisq; motu à me esse compositos, quum nihil adhuc mentione dignum proprio marte inuenissem, & ab amico præter animi mei sententiam traditos excidisse, quemadmodum & pleraq; alia. Aequum nanq; putaui, ut quod iam inde ab adolescentia nouum aljs inuenissent, hoc solum in commentarios redigerem: ac ideo quę à maioribus dicta sunt, non eram tanquam mea scripturus. Exercitamenta tamen unumquemq; sua scribere, nõ modò à culpa remotum, sed etiam utilissimum existimaui, sicut & amico roganti gratificari. Quum igitur præceptores nostri (erant autẽ hi inter Quinti & Nomesiani discipulos præstantissimi) pulmones quomodo Erasistratus scriptũ reliquit demonstrassent, nos duobus primis libris de thoracis & pulmonis motu demõstrationes prodidimus, & eorum quæ in consectionibus apparent: unde ad demonstrationes argumenta suppetunt. Tertius ipsorum, qualisnam thoracis motus existat, edocet, ex præce

B ptorum sententia & hic compositus. At quæ me autore prius de thoracis motu inuẽta sunt, alio indicaui opere, cui De respirationis causis titulum indidi, eodem bipartitam singulorum intercostalium musculorum productionem exposui, qualis natura sit, & quot numero sint totum thoracem mouentes, & neruorum ipsos ingredientium principia. Quemadmodum igitur omnia in commentario illo tradita demonstrauerimus, iam explicamus, à primis intercostalibus musculis exorsi, quorum fibras superficiarias ab elatiore costa ad humiliorem leuiter obliquè in anteriora pertinentes conspicis. Paulatim uerò has dissecans, in animali commortuo (præstat enim in cadauere prius esse exercitatũ) tunc internas accedes situ his aduersas, ut ambo ad χ literæ similitudinem habitum inter se exigant, quem usq; ad cartilaginosas singularum costarum particulas conseruari uidebis: in illis autẽ euariari. Etenim exteriores fibræ talem indubiè situm occupant, qualem interiores sortitæ sunt: contrà anteriores, qualem exteriores possident. At in musculis costarum, quas nothas, id est spurias, appellant, ad finem usque ipsorum eadem fibrarum natura consistit: quoniam hæ nullo flexu incuruantur. Maximè uerò euidens in hisce musculis fibrarum inspectio est animali iam uetulo simul & extenuato. Itaque exercitatus in cadauere superficiarijs fibris ab altioribus secernendis, idem rursus in uno animante hoc pacto emoliaris: atque tunc nos in symptomatum, quæ ob fibrarum sectionem obtingunt, enumeratione, uera prædicare dices. Porrò tractauimus de his iam pridem in commentarijs de respirandi causis, nihilo tamen minus etiam nunc agemus. Quò autem sermo euadat dilucidior, nihil mali fuerit, aliud ipsi initium statuere, in eum modum. Primùm in mortuo animali teuelim singulorum quæ dicentur, situm examussim cognoscendo assuescere: ut in uiuo celerius ipsa citra sanguinis fusionem, quatenus fieri licet, detegas. Quare in musculis intercostalibus proxime os costæ, arteriam, uenam, & neruum, in ima cuiusq; ipsorum parte comperies: propius autem ipsum neruum. Proinde quum

C in mortuo animante superficiales fibras incidis, prius te exerceas ab humiliore co
sta auspicatus: ac dissoluens earundem consortium, paulatim adusq; altiorem dis
secato, nulla ex parte ueritus aut uas, aut musculum, aut neruum incidere, donec
propter costam superpositam peruenias. Hîc autem diligentiam adhibeas opor
tet corporibus, quæ fibris incidendis subiacent. nam hæc tria mutuò se continge
re uidebuntur, nempe artería, uena, & neruus. Ac medio inter summas altásque
fibras situ neruum cernes, si fibras adamussim sequaris. Plures tamen superficia
riæ fibræ ijs quæ in alto habentur, esse apparebũt: quoniam & re ipsa plures sunt,
& profundiores iuxta nerui situm magis attenuantur. Vt autem in animante uiuo
uel exteriores fibras sine internis diuidas, uel etiam internas cum ipsis citra mem
branam costas succingentem, satius est in sue exercearis. Etenim animal ampliſſi
ma præditum uoce, aptissimum est ad consectiones, in quibus & uox quædam
offenditur. Hoc meritò præceptores nostri ignorarunt, ut qui relatam anatomen
nunquam fuerint experti. Verùm utrisque fibris dissectis, uocem simul, & quam
nos appellamus efflationem animantis, interire res ipsa tibi persuadebit. Præstat
igitur in huiusmodi administratione suem magnã adhiberi, ualens enim ei mem
brana, costas succingens, inest: cui diligentia adhibenda, ne perseces. hac enim
secta, dum thorax attollitur, non parum aëris extrinsecus ambientis in mediam
thoracis pulmonisq; regionem trahitur: dum autem submittitur, hocipsum rursus
per uulnus egreditur. Notum uerò est, respiratione per animantis os facta, tan
tum necessariò ob uulnus perire, quantum circumfluí aëris inuicem ipsius thora
ci extrinsecus influit. quantum autem per os ad necessarium sibi usum inspirauer
rit, tanto minus efflare. Quanto autem efflatio increuerit, tanto uocem sequi bre
uiorem necesse est. Nam hoc quoque in commentarijs de uoce ostensum est. At
qui in hoc opere causas eorum quæ animantibus in anatomis accidunt, interpre
D tari superfluum est, ut quas suis locis explicuerimus. In præsentia non de neruo
rum functione demonstrationem quampiam producere statui, sed quæ illis in li
bris ex anatome apparentia meminimus, eorum administrationes sermone inter
pretari, quas iam plerique sæpius conspexerunt, & ne pauci quidem obire que
unt. Hoc igitur solum in sequentibus libris agemus, dicemusq; iterum prius quę
etiam ueteres Anatomici cognouerũt. Incisa nanque linea notabili per membra
nam costas succingentem in quocunq; intercostali, animal semispirans protinus
& semiuocale redditur. Sin autem in altera thoracis parte æquè secta fuerit, spira
tio & uox aboletur: quemadmodum etiam si in contractione thoracis per sectio
nes inaniti aëre extrinsecus illapso, eas obturaueris, respirabit confestim animal,
uocemq; emittet. Procliue autem est ipsas obserari, labris sectionum simul con
tractis, simulq; manu quæ ipsa contrahat, in operculum nõ obturati adhibita. Sed
hæc quidem, sicut dixi, euidentia omnes nouerunt, qui in anatomis industriam
collocarunt. quòd autem utrisque fibris sectis in omnibus musculis intercostali
bus non uox modò, sed efflatio quoque interit, nostrum inuentum est: quemad
modum etiam quum solis neruis præter dorsi medullam sectis, inoffensæ quidem
musculorum fibræ seruantur, actio autem aboletur. ac potior est hæc adminis
tratio, quòd symptoma animantibus obuenientes accuratius indicet. Etenim fibrarũ in
musculis sectio, dum per costarũ longitudinẽ à dorso usq; ad pectus ducenda est,
in omnibus quidem costis, quę inferius quàm elati thoracis musculi habentẽ, quos
ex collo ad ipsas pertinere diximus, promptius efficit, & nullum ex musculis tho
racem mouentibus actione eneruat, sed ipsos duntaxat qui inciduntur, sin autẽ in
supernis intercostalibus, etiam illos cogitur incidere, præter q̃ scapulas integras
auferat. Proinde melior est administratio, quæ partiũ dissectione constat, intercos
stales musculos dissoluens. Perages autẽ ea parte, qua primũ spinales musculi cir
cũscribuntur; nempe in uertebrarũ lateribus, licet autẽ hos quoq; conseces, at per

carnem

A carnẽ altã neruo detecto, haud procliue hamulum subdideris, quali potissimũ in
uaricũ curationibus utimur. Exiguus profectò longitudine omni ex parte ibidem
neruo detecto subijcietur, ne membranam succingentẽ perforet. Siquidem acu
tus admodum etiam cõuulnerauerit interdum, retusior multo uix corpora neruo
subdita penetrat. Itaq; nec acutum nec hebetem nimium esse cõuenit, sed eatenus
in extremo attenuatum, ne subditus neruo à subiectis musculi fibris retineatur, o
mnes autem ipsas prompte permeet. Postquam igitur tali hamulo neruum totum
eleuaueris, statim ut habes, ei hamum ordinatè subijcito: ut si spicillum uel eiusmo
di quippiam cuique subieceris, super neruum ipsum elatius uehatur. Deinde pre
hensum digitis à principio, quod in dorso spinalis est medullæ, detrahas, idq; ceu
ad costarum longitudinem, ubi prius situm obtinebit. At dum neruum uehemen
ter adeò tendis, fit interim ut à medulla spinali abrumpatur, & ad intercostales mu
sculi functionem obliterandam euertendamq; nihilo fit deterior, alteri uerò cui
dam mox dicendo noxam affert. Non itaque eò tendas, ut nerui radix auellatur,
ubi tetenderis, acum obliquam linum habentem ei submittes: qua sub neruum
traiecta linum ipsi subditum habebis. quo digitis prehenso, uinculum inde neruo
circundes, spinalem medullam quàm fieri potest proxime. Vis enim nimirum to
tum in ea musculum infirmare: quod statim omnino assequeris, si neruum prius
debilitaueris. Id ipsum procliue est, si propter ipsius radicem laqueum circundede
ris. Licet & citra acum hamulo perforato opus administrare, sicut in neruis iuxta
arterias carotidas fieri consueuit. Idem tibi facere integrum est etiam si tecum ali
quando solus examines, quali nam animal affectu ob neruos sic interceptos cor
ripiatur. At quum ostendis, satius est linum neruis omnibus subiectum sine uin
culo præparare. clamat enim sic affectum: deinde subitò obmutescens ob neruos
lino constrictos, spectatores reddit attonitos. nam miraculum esse uidetur, neruis
B exiguis in dorso laqueo interceptis uocem perire. Porrò complures in huiusmo
di indicationibus tibi subseruiant, ut laquei subitò omnibus neruis circumpo
nantur. Si igitur nondum eos soluere uisum est, quomodocunque libeat ita con
stringito. at ubi uoles confestim soluere, & animali rursus uocem reddere (sic e
nim magis spectatores mirantur) funes per laqueos injicito, & mediocriter strin
gito. Nam ut soluas ocyus, acus tibi conducet, ueluti latens uinculum appella
tum: hamus admodum ægre soluit. Vt autem uocem subitò animal ædat, medi
ocris proderit constrictio. Nam nerui uehementius à circundatis laqueis stricti, si
durum sit linum, contunduntur: sin tenue, perforantur, secanturq;. Si autem affe
cti, actionem in posterum uinculis ablatis obire non poterunt. Quod sanè obser
uãs ego, ut nouistis, subinde chordulis ualidis, aut filis ex lana usus sum. Quidam
uerò nerui modicè contusi statim quidem munere suo laqueis ademptis non fun
guntur: paulò autem pòst peculiarem habitum recuperant. Quod igitur nuper
dicebamus, si neruum tendendo rumpas, consectio noxiam aliquam percipiet,
hoc ipsum est quod nunc dicitur. neque enim protinus ex uocali animante mu
tum euadet: neque rursus sublatis laqueis statim uocem ædet: quoniam ut certior
sis de symptomate ipsum occupante, quomodo neruum reflectas, nihil interest.
uerùm in dicta functione & hæc te scire conuenit, primùm quòd in elatioribus co
stis neruus ipsis porrectus intus inueniatur, recedens autem paululum ad imam
regionem in humilioribus: quare etiam facilius est in hisce subijcere ei hamulum.
Deinde uerò & magnitudo offensæ haud æqualis in totum omnibus obuenit in
tercostalibus, sed ijs qui costas spurias attingunt, tanto minor, quanto musculus
earum elatioribus minutior est. Ita primi intercostalis musculus actione infirma
tus minimam adfert offensam, secundi uerò iam maiorem, aliorum musculo
rum singulatim dissolutio multò grandiorem offensam quandam excitat, hoc est
tertij intercostalis, quarti, sexti, & præterea septimi. Nam insequentia quatuor

C intercostalia ad spurias pertinent, eatenúsque noxæ magnitudinem imminuunt, ut omnium postrema ne uel sensibilem offensam aliquam adferat, interim & primùm omnium obscurissimam. Proinde ego frequenter, uti nouistis, in demonstrationibus ipsum consueui relinquere, quò citius administratio absolueretur. Cæterùm intercostale extrema situm regione exemptu promptissimum est, quod in prima difficilimum, tum quòd multa proposita sunt corpora, tum quòd neruus ipse nimisquam sit exiguus, sicut & totum intercostale. Minimus itaq; est, omniumq; postremus idem totius intercostalis neruus. Nam in spuriarum costarum regionibus neruorum magnitudo intercostalium mucronem excedit, quatenus ipsi non istic disseminentur, sed extra thoracem in præcordia elabantur. At primi intercostalis neruus in solum ipsi peculiarem musculum, portione minimum, dispensatur. De cætero igitur nouem intercostalia supersunt, quæ dictam consectionem desiderent. Ac fieri potest, ut dum alijs commonstres, quemadmodum & me conspexistis, thorace ad consectionem proposito, ipse statim ostendenda percenseas: alijs uerò interea dum neruos eximunt, ostendendi munere mandato, priuata quæ instant cures negocia. Sin autem seorsum pauculis discendi cupidis anatomen exhibes, perspicuum uel me tacente esse puto, primùm domum lucu-
lentam deligi oportere: deinde scalpellum quàm licet acutissimum haberi. nam tale prius docui ad exquisitam sectionem esse accommodatissimum. Vti uerò conuenit maximè curua scalpelli similiter utrinque fabricati parte: ut lineas utralsque conseces incuruas: sed in altera concaui parte: in huic opposita, curui. At secare potissimum te uelim, primùm in ipso ad quem dixi modum exercitatum, postea secus, ut ulterius exponam, ubi modum præscriptum prius in memoriam reduxero, quo musculi sectionem in media intercostalis regione sic fieri debere censebam, non autem propter elatiorem costam, sed in alta humilioris regione. Nam
D fibris ipsius continuis hîc dissolutis, paulatim ipsas poteris adusque elatiorem detegere, donec uena in superficie extans occurrat, deinde arteria, neruus, & omnia costæ porrecta. paulò autem propius neruo consistente. Iam uerò sic excitus, situs ipsorũ exactè in cadauere spectandi prius gratia, iterum ad costas mortui animalis reuersus, in eo consuescas imam elatioris costæ partem uno conatu nudare, ita ut fibras quidem incumbentes diuidas, neruum autem inuiolatum conserues: cui rei aptissima est myrtus incurua. Qua ego utens, sicut nouistis, fibras ipsius inferioris, deinde singularum costarum incidens, nonnunquam primo aggressu neruum detego: aliquando mediocritatem non assecutus, secundò, quod conuenit, peregi. Te uerò, si ter quaterue manum admolitus, priorem nudaueris, nõ oportet meliora despondere, sed Hippocratem audire, cuius hæc sunt
» uerba: Quæ manu tractare conuenit, prius ijs assuescendum est: ac perpetuo ma-
» nuum exercitio incumbendum. Assequeris enim postea aliquando animi propositum: ac uno conatu neruum nudabis. Mox autem dum hunc detegis, ne uel hamum ei subdere negliges, sed quantum fieri licet cauebis ne conuulneres uel diuellas arteriam aut uenam. Cæterùm ob neruos ut dictum est læsos, animali non solùm uocis abolitio, uerùm alia ante ipsam duo accidunt: quæ in commentario de uoce subsequi demonstrauimus: unum quidem, & primum, quod aliorum duorum consequentium causa est, musculorum intercostalium immobilitas: alterum deinde secundum, quo uelox spiritus extra delatio obliteratur. Voco autem ipsam efflationem, citra quam uox non potest fieri, uti ostendimus. Atque ideo tertium ipsa comitatur uocis abolitio. Insuper quartus alius quidam in tali administratione affectus oboritur, qui ut manifestior euadat, priuatim explicari desiderat, quod in ipsis cõsectionibus euidenter hoc libro cognosces. Nerui autẽ propter arterias quas carotidas nominant, præceptoribus nostris cogniti, si noxa eadẽ ex ijs quas paulò antè recensui, afficiantur, animal reddunt mutũ, non autem ijs similiter

A similiter qui intercostalia excurrunt, quippe raucus quidam in ijs strepitus relinquitur, qualis stertentibus in somno fieri apparet. hic strepitus musculis intercostalibus resolutis obliteratur. uerùm resoluuntur confestim aut fibris ipsorum, ut relatum est, cõsectis, aut costis excisis, aut neruo ad radicẽ uitiato, aut tota spinali medulla propter dorsi initium incisa, qua administratione potissimum raucus strepitus aboletur. Ac ea sectione omnes simul inferiores particulæ resoluũtur: nempe intercostalium musculi, & imi uentris, uel abdominis, uel quomodocunq; appellasse libeat. Porrò de his in quinto huius operis uolumine transactum est, ubi enarauimus quomodo ipsos octonos numero optimè segregaueris. Iam uerò cum his, licet infra musculos intercostales habeatur, non resoluit, quòd uidelicet ipsius neruorũ origo toto thorace sit elatior. Non tamen musculi qui ex ceruice descendunt, thoracem attollentes, præsertim supremam ipsius partem, offenduntur. Etenim & his nerui de medulla spinali per ceruicem deferuntur. Quinetiam id ostendi publicè conspexistis, quando thorace in cõsectionẽ proposito diebus multis insequutis necesse mihi fuit & explicare, & simul indicare ipsius structuram. Initio siquidem ea thoracis parte dissecta, quæ inter has duas uertebras, septimam & octauã, media habetur, totaq; spinali medulla discissa, animal in latus cõcidit, itaq; iacuit; imis thoracis partibus duntaxat diaphragmate motis, uti sumus dicturi. quippe hoc solo quoduis animal in paruis respirationibus utitur. Quum uerò maioris respirationis usus quidam ipsi oboritur, aut exercitio, aut febri, aut uehementi aëris calore, aut alio quodam affectu digesto, necessitas est diaphragmatis functioni intercostales subuenire. Sin autem magis usus respirandi increuerit, etiam elatioribus musculis actionem obit. Vidistis enim animal illud ob spinalis medullę sectionem initio dorsi factam, protinus collapsum, in latusq; decumbẽs, uoce destitui:
B reliquasq; thoracis partes reddi immobiles, præter imas duntaxat, quæ à diaphragmate functionem suam obeunte mouebantur. At quòd thoracis partiũ motus tota cute quæ circundatur, ablata, manifestius conspectui obijcitur, ipsi uidistis. Nanq; omnes musculi intercostales in totum reddebantur immobiles: ima uerò thoracis dilatabantur, motu quodam obscuriore supernis distributo. Quum itaq; animal sic affectum in manus sumpsissem, rursus consecui neruorum ad diaphragma pertinentiũ principia. quorum sectionis causa protinus inferior thoracis pars mouerí destitit, elatiores autem musculi functionem obire coacti sunt, à quibus superior thoracis regio uidebatur attolli. Altero deinde animali capto, in collo ipsius radicibus neruorum ad diaphragma procurrentium consectis, imum thoracis statim reddidi immobile, intercostalibus actionẽ obeũtibus. Porrò medulla spinæ incisa ad dorsi principiũ, animal subitò in latus procubuit, utrasq; thoracis partes, & altas & imas, commouẽs. Quoniam enim maiori respiratione opus erat, diaphragma solum ipsi satisfacere nõ potuit. Quum igitẽ elatis musculis animal respirauerit, motus euidenter per scapulas totas aduscq; etiã summos musculos apparet. ubi solo diaphragmate, in respirationibus attolluntur præcordia: in expirationibus cõprimunt: ijs qui in scapulis consistunt, immotis. Quum uerò intercostalibus solis musculis operatur animal, scapulæ quidem sunt immobiles, præcordia uerò cõtrà quàm in diaphragmatis functione comprimuntur quidem inspirãtibus, attollunt autem expirantibus. At si scapularum musculos cogitas resoluere, bifariam id efficies, interdum transuersa ipsos secãs linea. rursus autem neruorum offensa acrum læseris, sicuti declaratũ est, siue fibras omnes trãsuersas amputaueris, totos statim musculos motu priuabis. Quare necessarium tibi fuerit, principia neruorum, qui in ipsos distribuuntur, ad hæc fibrarum situm pernoscere. Nonnullæ siquidem deorsum uersus procurrunt, quemadmodum fibræ arteriarum, mediorumq;

C thoracis musculorum. quędam in latus inclinant, sicut posteriorum, aliquę rursus toti musculorum longitudini proportionantur, ueluti fibræ aliorum omnium, ut ea dicendi formula utar. Sunt quę secus habeant, ut intercostalium. Quum igitur ea tiores solùm musculos in quem dixi modum resolueris, intercostalium musculorum, si usus postulet, functionem adiungũt. Itaq; cęteri affectus, in quibus maiorẽ inspirationem animal desiderat, expositi sunt propemodum uniuersi. Verùm accedit ipsis interim nullus quidem animãtis affectus, sed ingens quidam uocis emittendæ appetitus. Quemadmodum igitur præcones aliquid pronunciaturi, plurimum aëris inspirant, materiam uoci copiosam præparantes, sic etiam animalium quæ inciduntur nonnulla aliquando facere uidentur. Quorum utiq; memoria uobis est necessaria, & omnium quæ ea consequuntur. ex quibus nonnulla percensere satius esse iudico, & potissimum quæ prædictarũ administrationum sunt particulæ. Intercostalium sanè musculorum consectio hoc modo incipiunda est. Os cuiusq; costæ iuxta inferiorem ipsam circumferentiam, ut dixi, nudare oportet. ubi iam neruus apparuerit, unà cum eo uenit inspiciunda uena atq; arteria, quæ in superficie magis quàm nerui extant, humilius autem paulatim sitę sunt. Quare si ab altiore parte nudas, propter costæ circumferentiã hamulum subdideris, quatenus licet experiunti neruũ sine uasis adiacentibus, & præsertim arteria, excipere: quoniam ea uehementiore sanguinis profluuio neruum contegit. Si uerò ipsam quandoq; uulneres, scalpello statim prehenso transuersam totam dissecа. Hæc nanq; communis est omnium uasorũ sanguinem emittentium prohibitio. quoniã utraq; ipsius pars ad quandam sibi continuam retrahi consueuit: quæ si copiosa carne occultetur, illam ipsam operculi loco retinet. Sin autem nuda fuerit, paruã sectio utilitatem adfert. At non carne uacant cuiusq; intercostalis uasa: quamobrẽ & secta quo dixi pacto statim cessant. Hoc igitur prædictis proprium relinquebat: ad hæc

D spinalis medullæ dissectio, quam, ut nouistis, molior, in maioribus quidem animalibus uertebras prius excindens, in minutis uerò, cuiusmodi sunt ante diem unũ aut alterum, aut certè tres generati porculi, instrumento quodam in modum scolopomachærij appellati à me fabricato. Id autẽ fiet ex ferro optimo, quale in Noricis habetur, ne subitò hebescat, neq; reflectatur, aut confringatur. Quinetiã crassius organũ scolopomachærijs cõueniet, ut uertebrarũ compagines illidens, opus promptè cõficias. Interdum igitur, sicuti uobis notũ est, cute scalpello diuisa, & post ipsam quam ponimus aduersq; uertebrarum cõmissuram machærium oblongũ. sic enim ipsum nomino, quòd latera duo acuta habeat in extremo ad unum uerticem coëuntia. Aliquando posteriores processus prius excindo, uel etiã uertebrarum ipsarum totam posteriorem extuberantiam: insuper à spinalibus musculis subinde aufero, quod inter spinam & horum lateralium processuum terminos medium consistit, quò uertebrarum compagines adamussim in aspectus notitiam ueniant. Maximè uerò attendendum censeo processibus qui spinam efficiunt, quomodo acclíues leuiter existant, ut uidelicet prior statim scalpelli ictus deorsum uersus obliquior deducatur, ceu exactè transuersus. Porrò spinalem medullam tranuersim totam incides, nihil ex ea integrum relinquens: præterquam si nonnunquam de industria dimidium ipsius uoles resoluere. Etenim hoc quoq; ipsum ad totius substantiæ & naturæ ipsius, de qua huius operis uolumine decimoquarto agemus, cognitionem, erit utilissimum. ad illa uerò quæ proposuimus, inueniunda, hæc profuerit cognoscere. Spinalis medulla quum iuxta longitudinem deorsum uersus per medium recta línea dissecatur, nullum ex intercostalium neruis resoluit, neq; eos qui in dextra parte aut altera habentur, neq; eos qui in lumbis uel cruribus existunt. transuersa autem quum dimidia duntaxat pars ipsa diuisa fuerit, siue sinistra, siue dextra; omnes ordine iuxta rectum incisę partis tramitem nerui resoluuntur. Quum itaq; semiuocale animal uoles reddere, in hunc secabis modum. Sin autem

A autem mutũ subitò, totam spinæ medullam transuersam diuides. Quoniam uerò costis etiam excisis, tum efflationẽ, tum uocem animalis offendi, quemadmodum ex musculorum neruorumq; sectione, diximus: quomodo costas excindere conueniat, iam dicamus. Animum te uelim aduertere, quũ animal clamauerit, costarũ posituræ. nam intercostalibus musculis uehemẽter hoc in tempore protensis, manifestò costæ extuberant: idq; magis si animal existat macilentum: in quo etiam consectiones huiusmodi obire tibi consuluerim. Postquam igitur accuratè situm fueris contemplatus, cuius costas excindere aggredieris, seca dum animal uocem ædit, simul cum cute totũ quod ipsi costæ corpori carnosum subiacet, usus incisorio. quid enim mali est ita uocasse similiter Anatomicis chirurgisq; corporũ sectio ni subiectorum fulcimen? Quòd si totum, ut par est, primo ictu sectum non fuerit, saltem secundo, uel certè tertio incidetur. Quippe tutius est primò reuerenter dissecare, interim nanq; accidit circa huiusmodi inexercitatis, qui per totam costę longitudinem sectionem ducant, scalpello à curua parte lapso, atq; deorsum interstale uersus deducto, corpus inibi quoddam attingere. Porrò dictum est, inferiori singularum costarum circumferentiæ non modò neruum, sed arteriam quoq; & uenam porrigi. Itaq; in prima exercitatus quàm fieri potest plurimùm ad costę longitudinem incidere usq; ad membranã os ambientem, celerrimè simul & optimè opus absolues. Etenim singulæ costæ parte sui curua & orbiculari membrana circundantur, cæteris omnibus quæ os ambiunt, similima. Hanc igitur ipsam ubi ad costæ longitudinem secueris, ab osse deradito, myrto utrinque incurua utens. Vbi fuerit detecta, ut costæ os altius appareat, tenuem membranæ custodem immittes, μηνιγγοφύλακα Græci uocant, aut spathomelam latam inter utraq; corpora, membranam puta quæ os ambit, nudatam, & ipsum costæ os, cauens diligen

B ter ne membranam costas succingentẽ aut diuellas, aut perfores: quo probè peracto, os costæ abscindes cultris duobus excisorijs mutuò sibi oppositis, ut moris est. Quòd si animal recens natum fuerit, etiam una diuisio transuersa per costę cartilagineũ deducta sufficit. siquidem membrana quæ os ambit, accuratè prius derasa, facillimum est prehensa digitis reflectere, sensim partes costæ diuisæ ad continuum ipsius utrunq; terminum, retro quidem uertebræ conformatum, anteriore uerò parte pectori. Non igitur ossa thoracis, quæ supra scapulas habentur, excidas: quæ uerò sub scapulis existunt, illorum ablationem desiderãt. Vnde sicut intercostalium musculorum sublimium, ut prius dicebam, sectiones, ita & costarum excisiones hac in regione sunt difficillimæ. At hac de causa neruorum affectorum administratio est præstantior: uerùm ut uocem efflationemq; ab intercostalium musculorum resolutione uitiari habeas persuasum, satis est uel ea solùm afficere, quæ subter scapulas habẽtur, aliâs fibris ipsorum, ut prius explicatum est, incisis, aliâs osse quodam excíso. Tanta siquidem pars totius naturalis efflationis uocisq; perire uidetur, quanta & musculorum intercostalium portio est resoluta. Idq; similiter ipsis accidit in omnibus quæ resoluunt administrationibus, numero quaternis, uti est expositum: una sanè quæ costis fit excísis, altera sectione spinalis medullæ, tertia neruorum, & quarta fibrarum. Quòd si igitur musculi alterutra in parte, aut dextra, aut sinistra resolutionem fuerint experti, dimidiata efflationis ac uocis portio aboletur. Sin autem alterutrius dimidiata, tunc ambarum functionum pars quarta uitiabitur. Nanq; pro musculorum qui resoluuntur numero semper uoci noxa oboritur, si uidelicet musculorum magnitudinem simul expendamus. Si enim solos utrinq; uel maximos, uel minimos resolueris, inæqualem efflationis uocisq; offensam excitabis, etsi parem ipsorum numerum uitiaueris. Maiores siquidem post noxam soluuntur, minores autem differunt. Ac diximus etiam uocẽ efflationemq; ob spinalis medullæ sectiones absolutius interire. Porrò fibris musculorũ intercostalium sectis, uel costarum ossibus excisis, musculi quidam relin-

C quuntur ex ijs qui thoracem comprimunt, tum qui costarum extremis porrigun-
tur, tum omnium qui in imo uentre sunt primum tertiumq; coniugium. Quum
autem thorax modicè ab ijs comprimatur, modica etiã efflatio gignitur, cui & uox
proportionatur. Quare prædictis administrationibus animal interim mussitantiũ
modo exiguum adeò quippiam sonat & obscurum. Neruorum uerò sectionem
æqualis propemodum noxa comitatur, uel paulò minor, quantum ex spinalis
medullæ dissectione colligebatur, musculos nominatos ab intercostalibus neruis
propagines assumere. Etenim si post præcordia partes primæ tertiæq; coniugatio-
nis musculorum aliunde neruos obtinent, certè partis ipsorum iuxta thoracem
munus interire necesse est, ut cum reliquo ipsa mota, nullam sensibilem uel efflatio-
nis, uel uocis noxam faciat. Quòd autem accidentiũ ratione in talibus uox abo
letur, prius autem efflatio, in libris de uoce comprehensum est. At quia rursus efflatio subita quædam est expiratio, & uehemens, ideo nunc quoq; res postulabat,
in respirandi instrumentorum sermone huiusmodi administrationum fieri mentionem: quanquam iterum de ipsis in uocis instrumentorũ consectione erit dicendum. Cæterùm non abs re proposita fuerit alienum, percensere quomodo totum
thoracem reddas immobilem, solis neruis qui musculos ipsius mouent, laqueo
circundatis: quod me non tantum priuatim, sed etiam publicè uobis indicantem
subinde conspexistis. Certè intercostales musculos per neruos, qui de spinali me-
dulla ad ipsos pertinẽt, motu destitues, in quem dixi modum: diaphragma uerò,
ubi huius neruorum principia similiter affeceris. In suibus potissimũ omnia id ge
nus indicantem me crebro spectastis, tum priuatim, tum publicè, eò quòd neq; ita-
mia amplius quippiam in huiusmodi consectionibus obtineat, & spectaculum sit
odiosum. Itaq; uerbis regionẽ exprimere manifestò nequeas, ubi indicare clarius
oportet. Nam tum ad memoriam eorum quæ uideris, tum ad eorum quæ nihil un
D quam spectarunt tale, institutionem, enarratio erit utilis. Proinde quum animal su
pinum, ut paulò antè docui, in assere figuraueris uinculis illigatum, non quatuor
duntaxat artus, sed etiam caput totum unà cum ceruice, in illa potissimum regio-
ne neruos subiectos inuenies, ubi anteriorum artuum initium subsistit. Ac satius
tibi fuerit totam eius loci cutem in primis adimere, quò uenas duas grandes con-
spicias, quarum altera ad ceruicem obliquior portendit, altera transuersa magis
ad anterioris membri principiũ. siquidem inter has membranis digitis auulsis ner
uos spectabis per ceruicis latera deorsum uersus obliquos ad thoracẽ procurren-
tes, qui musculis collo subditis inhærescunt: & ubi in idem coierint, primam co
stam attingunt. Quòd si semel locum accuratè perspexeris, cutem à neruorum se-
de diuisione simplici detrahere aggredieris: ac id exercẽti, una quandoq; sectione
diaphragmate neruos nudare licebit: tres quidem utraq; ex parte, quot plerunq;
in suibus habentur, in simijs uerò plurimùm duo. tertius autẽ raro in his uidetur,
ut in suibus quartus. origo ipsorum omnium est spinæ medulla, ex quartæ sanè &
quintæ uertebræ interuallo primo coniugatio procedit, ex quintæ & sextæ spatio
secunda, ex regione post sextam uertebrã tertia, quæ etiam exigua admodum est,
quemadmodum si quarta quandoq; attingat coniugationem post septimam ver-
tebram propago, nimisquam parua est. Porrò omnibus ipsis incisis, diaphragma
motus sit expers. Pari modo si musculorum singulorum ex ceruice ad thoracem
descendentium, qui sex numero habentur, neruos affeceris, actionem uitias. Affe
ctus autem, ut perdocui, duplex quidem est, uel dum secantur, uel dum intercipi-
untur. Verùm quia neq; musculi, neq; multò magis nerui cute duntaxat detracta
in conspectum ueniunt, musculos primùm conseces oportet, qui sursum à pecto-
re ad humeri articulum perferũtur. Itaq; homini inexperto res uidetur ardua, atq;
is fortè opinabitur ne animal quidem unũ ad omnes consectiones sufficere, quas
administrare citra neruorum læsionem, quæ totum thoracem efficit immobilem,
est necessa-

A est necessarium. Verùm si crebrius me id factitantem conspicatus fuerit, ipsa fun
ctione potest persuaderi, prædictam anatomen posse administrari. nam imagina-
tione potius quàm sua ipsius uirtute imperitos molestè uidetur deterrere. Non igi
tur deterreri quis debet, sed experientia audere: primùm quidem totam cutem à
pectore auferens: (sit enim hoc citra sanguinis profusionem) deinde musculos ad
humeri articulum peruenientes adimens. quippe hoc etiam sine sanguinis fluore
fieri solet. tertiò post hæc totas scapulas à musculis, qui ipsis concaua parte subhæ
rescunt, secernens, simul cum musculis, qui ab imo sursum uersus ad humeri arti
culum feruntur: item cum magno qui axillam efficit: insuper paruo ad humerum
sito, quem ego inueni. His enim peractis, duo elatiorum thoracis musculorũ con-
iugia apparebunt, ut & neruos alterius maioris cõiugij musculis euidenter super-
stratos insidentesq; uideas. Alterius autem minoris, quod & situm habet anterio
rem, nerui ægre quidem inueniuntur, uerùm exercitato prius in cadauere, non iti-
dem ægre. Atq; citra scapularum simul cum musculis commemoratis detectionẽ
licet in musculis qui thoracem mouent, neruorum initia in utriusq; coniugij capi-
ta conijci reperias. Verùm de ipsis in consectione neruorum dicetur, tam luculen
ter, ut aliquis studiosus ipse suo marte exercitatus anatomen nuper relatam abso
lutè queat aliquando obire. Quoniam uerò tertium quoddam par est musculorũ
qui thoracem mouent, gracile & exiguum, de ligamento tenui & membranoso
post scapulas incipiens, quod nec ipsum cute adempta protinus apparet, nisi mu
sculis scapularũ propriis dissectis, de his quoq; musculis sciendum est, quum pro-
prios utrarunq; scapularum musculos incideris, & par musculorum membraneo
rum detexeris, ne sic quidem expeditum esse, quemadmodum in anterioribus, ut
ex neruorum læsione ipsos reddas immobiles, cum reconditi simul & tenuissimi
nerui sint ipsius motores. Quin & capita ipsorum, quæ membranea sunt ligami-
B na, dum incidis, promptum est musculos resoluere. Hoc enim iam in uniuersum
de omnibus musculis intelliges, quòd dissecto ipsorum capite, non amplius fun-
ctionem obeunt. Itaq; si musculus capite simplici unoq; constat, facilimum est il-
lud secantem motu ipsum priuare. sin autem pluribus, omnia ipsa incidere conue
nit. At in quibusdam musculis capitum numerus ne deprehendi quidem potest:
quum ex pluribus ossium processibus incipiat, quemadmodum his ipsis duabus
prædictis thoracis coniugationibus, & magis in priore habere nouimus. Tutius
igitur est illic ipsos secare, ubi capita in idem primùm congreganẽ. Hoc uerò in an
terioribus quoq; musculis factitare consueui, quum non ob neruorũ noxam, sed
musculorum ipsorum sectionem resolutionẽ moliri statuero. Itaq; profunda in his
sectione opus est, ut quę penitiorem situm occupant, ubi capita ipsorum coierint.
Porrò in anterioribus expeditissima est diuisio, ut uel unguibus possit administra-
ri. Certè de musculis thorací peculiaribus & hæc dixisse sufficiat. Cæterùm de spi
nalis medullæ sectione dicetur quidem & postea, quũ ad ipsam peruenero. Nunc
tantum retulisse satis est, quantũ ad præsentia conducit. Si in media tertiæ & quar
tæ uertebræ regione totam ipsam persecueris, spiratione confestim animal destitui
tur, nõ solùm thorace, uerumetiam infra sectionem toto corpore facto immobili.
Atqui perspicuum est, quòd si post secundam aut priorem uertebram, aut in ipso
spinalis medullæ principio sectionem ducas, repente animal corrumpetur: uerùm
si post sextam uertebram medullam spinæ totam secueris transuersam (semper e-
nim id subaudiendum est) toti quidem thoracis musculi statim motum amittunt:
solius autem diaphragmatis beneficio animans respirat: inferiores uerò hac uerte-
bra sectiones spinæ permultis ipsius partibus thoracem moueri concedunt. nam
maxima sublimium ipsius musculorum coniugatio duplicem utrorunque neruo
rum originem sortita, processum alterius coniugij maioris plurimùm post sextam
uertebram exigit. Etenim huius gratia post septimã uertebram spinalis sectionis

C utraq; muſculorum coniugia functionẽ obire non impediũt. his magis ſectiones poſt octauam aut nonam factæ, ſiquidem & alia neruorum principia aſſumunt, & muſculorum membranarũ actionem retrorſum adſciſcunt, atq; inſpirare animal uidetur ambabus thoracis partibus, ſuperiore, & inferiore, præterquam ſi paruа reſpiratione indigeat. nam tunc etiam diaphragma ſolum ei ſufficit. Cæterùm quãtò magis ad humiliores uertebras proceſſeris, tantò plures thoracis muſculos actionem obeuntes habebis. non tamen ſexta neruorum à cerebro coniugatio reſpirationis muneri ſubminiſtrare uidetur, quia ne uel particula quæpiam ipſius in ullum thoracis muſculum propagatur. Quapropter quum alia neruorum principia diſſecta fuerint omnia, hoc autem ſolum perſeruetur integrum, animal totum nihil repente ex ipſo adiutatur, non tamen neruorum coniugio ad ſeptum tendenti eadem accidunt. Omnibus ſiquidem aliis neruis oblæſis, ſolo diaphragmate animal reſpirat, motu in thoracis partibus euidenti ædito. At quia de ſpiritus tranſitu in mediam thoracis pulmonisq; regionẽ quæſtiones Anatomici agitarunt, conſectiones quoq; huic rei commodas iam opportunum eſt exponere. Coſtæ profectò excisæ ſublatio uetus quædam eſt, obſcuram obtinens dignotionem. nam alii quidem pulmonem thoraci iunctum uidere ſe aſſerunt, alii diſiunctum. Atq; hoc propter membranarum ſubter coſtas quæ exciduntur craſſitudinem accidit: uerùm nos hanc ſpeculationem magis euidentem fecimus, non coſta ſolùm extracta ceſſantes, ſed unà cum ipſa alteram membranarum eximentes, quæ priuſquam excideretur, oſſa ambibat, unde nomen ipſi inditum eſt περιόστεον. etenim hac ſublata ſuccingens ſimplex ſola relinquitur, quæ manifeſtam ſui inſpectionem efficit, ut omnes fateantur pulmonem thoraci eſſe iunctum euidenter cernere. At manifeſtior adhuc fit ſpeculatio, quum in diaphragmate nudato peritonæi uertex auellitur. Adminiſtrationẽ in hunc modum obire conuenit. Animali reſupino omnes
D abdominis muſculi propter ſpuriarum coſtarum extrema ſecantur: peritonæum non attingitur. Dictum uerò eſt ſuperius, quartæ inibi muſculorum cõiugationis neruoſas exilitates peritonæo eſſe adunitas. Dum itaq; ſectionẽ in illis nõ ſectis ſineris, deinde peritonæũ à ſepto ſubtrahas, neruoſis exilitatibus nequaq; hic cum eo porrectis. Cæterùm facilè hoc manibus citra ſcalpellum expeditur, & multò quidem magis animali uiuo quàm mortuo opus peragit. ſiquidem frigefacta poſt mortem corpora, quæ inuicem intra excoriandum poſſunt ſeparari, ſecretioni magis obtemperant. Tunc autem quum à neruoſa ſepti tranſuerſi parte peritonæum auulſeris, uentrem quidem detrahes: quicunq; uerò ex utraq; ipſius parte ſunt, in latera, ubi diaphragma carnoſum eſt, abduces. Inſuper ſi quæ propter mucronatã cartilaginem habentur, ſurſum extuleris: quę uerò ad ultimas coſtas ſunt, in latus tetenderis: item ſi quum opus fuerit, tranſuerſas abdominis muſculorũ ſectiones per utraque ilia confeceris, admodum conſpicuam diaphragmatis partem neruoſam reddes, ut omnes palàm confiteantur pulmonem hac parte thoraci adnexum nunquam deſcendentem, uerùm ſemper in utriſq; ſpirationis partibus adiectum, ſiue inſpiret animal, ſiue expiret. Hæc itaque apparentia Eraſiſtrati opinionem corroborant, qui putabat nullum ex pulmone ſanguinem profluere. uerùm et quod dicendum eſt repugnat. Nam diaphragmate ſic denudato, ſi obtruncaueris animal, pulmo à ſepto ſtatim uidetur abſcedere. Porrò quum uarij mortis ſint modi animantibus, quomodocunq; ipſum occideris, pulmonem à ſepto plurimùm ſeiunctum ſpectaueris. Nos itaque interdum in aqua ſuffocantes, interim laqueo uel ſectione primis medullæ uertebris impreſſa, aliquando grãdes arterias aut uenas perſecantes, pulmonem ſenſim à diaphragmate diſtantem commortuo animali ſpectauimus. Idem hoc apparet etiam in coſta excidenda: & euidentius ſanè illi qui uiuo adhuc animali pulmonem thoraci propinquum inſpexit: à morte uerò plurimùm diſtare, uidetur manifeſtò oſtendere, ſpiritum in ipſo contentum

in regionem

A in regionem ipſius & thoracis mediam euacuari. Quin etiam uiuo adhuc animante iuxta fibrarum extrema regio quædam inter uaſa utraq; uidetur inanis, & præſertim quum largius reſpiret. Nam in exiguis reſpirationibus quibuſdam nihil prorſus ſenſibile, alijs uerò exiguum planè apparet, coſtæ uidelicet oſſe prius excíſo. Si uerò magis uoles apparere uacuum, animal coges antè conſectionem currere, ut anhelanti coſta excindatur. nam quum reſpirationis magnitudine etiam loci inanis capacitas ſemper augetur. Amplior uerò poſt celerem curſum apparuerit, ſi diaphragma ipſum neruorum peculiarium ſectione reſoluas. tunc enim intercoſtalibus muſculis reſpirare cogitur, ac in ampliore interuallo thorax moueri apparet. Iam uerò alia quædam eſt adminiſtratio, quæ uidetur oſtendere ſpiritus aliquid ex pulmone in thoracem permeare. Porrò ueſicam mediocri donatam orificio antea præparare cõuenit: deinde cute coſtarũ orbiculatim excíſa, ut ſectionis labri circulus ueſicæ orificio ſit æqualis, primùm coſtæ os excindere uti retulimus, mox ueſicã cum ulceris labro conſuere, ſubijcientẽ circulatim ipſum ueſicæ orificiũ ut cutis ſit extrinſecus: poſtea foramina ab acu in eis facta illinere, per quæ linum traiectum eſt, medicamine quodam emplaſtico, ſeu glutinatorio, cuiuſmodi eſt quod πάρυηρον dicitur, uel ex liquidis ceratis aliquod. Maximè igitur ne ſenſibile quidem inter linum & cutem ſpatium accidit. nam quod ſenſum effugit, cerato tutius illinitur, ne ex ambiente aëre ſpiritus quidam intrò penetret, neq; ab internis extra. deinde perforata in fundo ueſica, ſcalpellum intrò per foramen mittere, quod manubriolum rotundum habeat, ut lino ueſicæ extrinſecus circumpoſito, circa ſcalpelli manubrium ueſicæ tunica ſtringatur, quò nihil inter ipſam uel ex aëre circumfluo in ueſicam permeet, neq; ex illa foras mittatur. Cuius rei cauſa cerato uti quemadmodum diximus conueniet: deinde membranam coſtas ſuccingentem ſcalpello incidere, & ſpeculari quomodo ſpiritus quidam per ſectionem
B ex thorace in ueſicam expirationis tempore excernatur. Hunc autem ipſum rurſus ſpirationis tempore uidebis quum thorax attollitur, per ſectionem extra thoracem elici, deinde rurſus dum extendis, in ueſicam peruenire, poſtea illinc rurſus ad thoracem, atq; copioſiorem ſingulis ſpirationibus fieri ſpiritum contuebere, ac ueſicam prorſus eo repleri. Verùm ad huius quoq; rei euidentiam bifariam licet contradicas, uel aëris quippiam à foris intra pulmonem, dum fit inſpiratio, iuxta linum penetrare, pauciorem uerò ab interioribus foras dum expiramus: uel etiam membranam pulmoni circundatam, cum ea quæ coſtas cingit, diuidi. Id igitur ſic nonnunquã accidit. Difficile ſiquidem eſt, pulmone thoraci ſemper contiguo, alterum inſtrumentum perforare, alterum ipſorum integrum retinere: & poſt mortem animantis pulmone nudato, aërem ei inſpiramus. Porrò de aëris circumfluí inter linum & cutem in ueſicam tranſitu, diſputatio contentionis plena eſt, & pluribus uerbis refutari deſiderat. Verùm ſuperfluum eſt talibus uti, quum res ex alijs euidenter apparentibus demonſtretur. Quare ad propoſitæ ſpeculationis demonſtrationem tali tractationis modo prorſus utendum non eſt, quum paulò antè dictus manifeſtò innuat ſpiritum pulmones quempiã permeare. omnino enim animalibus quomodocunq; mortuis, ſiue, ut dixi, coſta excíſa, ſiue diaphragmate nudato, pulmo à thorace diſtare uidetur: quod fieri non poteſt, niſi etiam ſpiritus aliquid ex pulmone in amplam thoracis capacitatem pertranſeat.

OCTAVI LIBRI FINIS.

CL. GALENI PERGAMENI DE ANATOMICIS ADMINISTRATIONIBVS LIB. IX.

Ioan. Guinterio Andernaco interprete.

QVONAM pacto ea quæ in cerebro & ſpinali medulla per conſectionem apparẽt, optimè queas intueri tum mortuo, tum uiuo adhuc animante, hoc libro indicabimus. In cadauere ſiquidem anatome celebrata, cuiuſcp particulæ ſitum, numerum, ſubſtantiæ proprietatem, magnitudinem, figuram, & compoſitionẽ edocet. In uiuo autem conſectio interim functionem ipſam manifeſtò oſtendit, interim ad huius inuentionẽ ratiocinationes exhibet. Nulli igitur obſcurũ eſt, mortui animantis conſectionem præcedere eam oportere, quæ in uiuo adminiſtratur. Quum uerò ipſa duplex exiſtat (quoniam & particula toti corpori, & adiacente, & ablata fieri poteſt) priorem cerebri anatomæ adminiſtrationem percenſebo. Fit ea oſſibus caluaria exemptis, membrana quæ cerebrum in orbem cõtegit, inuiolata, quam ſiue craſſam, quemadmodum ego nunc protuli, ſiue duram, ſiue cuticularem appellaſſe malis, nihil intererit: quemadmodum ſi etiam alteram ſub ea tenuem, mollem, membraneamcp nuncupes, nihil ſpeculationem anatomicã uel iuuabis, uel offendes. Etenim utilitas in partiũ naturæ ſcientia, non in appellationibus ſita eſt diſſectoribus. Porrò cerebra bubula in magnis ciuitatibus in totũ parata uenduntur, plurimis caluariæ partibus nuda: & ſi plura quàm oporteat oſſa in lateribus adiacere aliquando putaueris, coquo uendenti iubebis ea adimere: qui ſi non adſit, ipſe munus obeas, ualentibus utens exciſoriis, aut fabrorũ aſciis, quas mihi quocp præparatas conſpexiſtis. ſed potius ex ferro duro huiuſmodi conficientur. nam ex infirmiore fabricata, multis ictibus parũ adeò proficiunt: quam uehementer feriri caluariam ſæpe nolumus. quippe huiuſmodi ictus cerebrum natura tenerum ualidè concutiunt, diſſoluunt, diuelluntcp. Nihil autem ex his ipſis affectum ad ſpeculationem parare oportet, ut omnes quidem neruorum proceſſus exquiſitè in conſpectum ueniant, necnõ omnes arteriæ & uenæ in ipſo: item ſeptum quod anteriores uentriculos diſcernit: ad hæc ſinus, qui ab infundibuli ſimilitudine χώνη & χώνη appellatur, atcp id genus alia. Itacp particula commodè præparata, membranam duram inſpicies, iuxta mediam ipſius longitudinẽ multò craſſiorem quamprimum apparentem, atcp ita aliquouſcp deſcendentem, qua potiſſimũ parte caluariæ ſuturarũ media habetur, pari modo ſub ſutura, quæ à Græcorum literæ λ ſimilitudine λαβδοειδὴς appellatur, craſſam membranam duplici ſtructam plexu, ſimul & cerebrum aliquatenus ingredientem conſpicies. uenæ porrò per ipſam utrincp ſingulæ iuxta ſuturæ labdoidis latera excurrũt. Vbi uerò hæ in idem mutuò conuenerint, altiſſimus is ferè locus eſt eorum qui in orbem circumeunt. Non autem æqualis ab eo tum prior, tum poſterior cerebri pars exiſtit, ſed anterior multò maior. Verùm id quod elatiſſimum habetur, alter etiã craſſæ membranæ implexus accedit, ut aliarum omnium ipſius partium, quæ cerebrum orbiculatim comprehendunt, craſſitie quadrupla eſſe appareat. Ad hæc tertia quædam alia uena præter duas prædictas ad longitudinem porrigitur, in anteriora excurrens. Quid enim aliud quàm uenam eiuſmodi uas appellaueris, in quo ſanguis contineri uidetur? Viuo itacp animante cerebrum ſi fueris denudatũ, quemadmodum in confractis perforare caluariam conſueuimus, ſanguinem in enumeratis concauitatibus contineri ſpectabis: mortuo autem, grumum: ipſas uerò cõcauitates non habere uenæ tunicam, quæ ſimul per capitis oſſa aſcendat, ſed ubi primùm uena caluariam attingat, craſſam membranã ibidem implicari: nec non inter-

non internam regionem fiſtulæ modo ſinuatam, in peculiare uas ſanguinem recipere, & cõſeruare qualem acceperit. Vt igitur adamuſſim id uideas, corpus habebis præparatum tenue & oblongum, cuiuſmodi ſunt ſpicilla. erit autem ex materie lignea, nempe buxea, aut aliqua tam ſolida: atcp hoc in membranæ ſinus demiſſum prorſum conaberis propellere quà cedit, & ipſum membranæ corpus ſecare, quoad in lignum incidas. Sin autẽ hoc ſpicillum adfuerit, uel ſcalpellum, uel ſpathomelam per alterum extremum in quo ſpicillum circulare habetur, demittẽs in membranæ concauitatem, in anteriora propelle, ipſamcp per latus ſeca, utrincp inſtrumentum demiſſum ad alterã partem declinans, ut necp ſcalpellum confringas ei occurrens, & concauitatem aſſequaris. Dum igitur membranæ cerebri plexus oſſibus quæ ambiunt detegis, ſubinde quippiam abrumpitur, diuelliturcp: ac ita quoddam ex prædictis inſtrumẽtis in ſanguinis uentriculum demittere incipies. ſin autem non diuellatur, acutiore ſcalpello utrunque latus implicatæ membranæ parte inferiore aggredieris, quà primùm in caluariam elabitur. Deinde & illic per ſectionem ſcalpellum inijciens, ſurſum adigere conaberis, aduſque uerticem, ubi uenæ duæ inuicem congrediuntur. quam regionem Herophilus nominat lenon à torcularis ſimilitudine. Eſt autem ipſa, quam ille ſic appellat, alta magis. in ſuperficie uerò aliæ uenæ exiles congreſſæ leno incumbunt, idcp propter craſſam ſimiliter membranam: ſed nondum ipſarum coitus ſpicillum ſpathomelæ ob anguſtiam excipit: cuius gratia in minutis cerebris uel obſcurè, uel nequaquam apparet, ex reliquis igitur ſpicillis, Græcè ἀνωφέναι uel μυλῶπιδες uocãt, aliquod inſeres, & propter ipſa ſectionem duces. Cæterùm prædictus tenuis membranæ proceſſus ſuperficiarius in illa parte oritur, ubi ſutura labdoeidis ſquammatis oſſibus connectitur. Quapropter uenas has ſuperficiarias prius ſecabis ad uenæ uſcp ſummitatem. dum autẽ ſecas, primùm euacuabis, ſi grumus quiſpiam in ipſis coaluerit: deinde internam membranæ ſuperficiem intueberis, quomodo ſubſtantiæ ſpeciem, etſi non tenuitatem, uenis habeat ſimilimam. Ac nihil miri eſt, naturam non requirere tunicam uenæ, quæ ſanguinem craſſæ membranæ uentriculis ſuppeditet, quum ſimilis utracp corpora ſubſtantiæ exiſtant. Inde tenues uenas ab utracp leni parte oriuntes ſpectabis: nonnullas quidem admodum graciles, & ſolùm pilum demiſſum excipientes: quaſdam uerò ampliores. Cernes autem has quidem à parua leni ſuperficie in propinquas cerebri particulas ſuperficiarias diſſeminari: illas uerò ab altitudine magna tum in poſteriorem totam cerebri partẽ, quę à nonnullis ἐγκεφάλιον, id eſt cerebellum appellatur, tum in priorem propagari, quas & prius quàm ipſum cerebri corpus ſubeant, ex membranæ uenis elabentes manifeſtò conſpicaberis, niſi ipſas diuulſeris. Cæterùm poſterius cerebrum uoces ne cerebellum, an aliter, Græcè ἐγκεφάλιον uel πρεγκεφαλίδια, nihil intereſt. Huic igitur uenæ ſe inſerentes, & ab iis quæ per ſuturæ labdoeidis latera in lenũ perueniũt, & ab ipſo leno exactam uenæ tunicam habent, talem potiſſimũ ſpecie, qualis omnibus in toto animante exiſtit. Porrò in ipſum cerebrum, quod nonnulli anterius cerebrum appellant, per craſſam membranã mediam exactè ſitam, ſecantemcp cerebrum, in partes duas æquales ſanguis deriuatur. Cæterùm & hinc uenæ frequentes omnino per totam longitudinẽ in utrancp cerebri partem diſtribuunt, ſiniſtrã, & dexteriorem, omnes exiguæ, præterquam duę: una quidem per lenum in anteriora penitius procedit ad totius capitis longitudinem. quomodo autem inuenire ipſam oporteat, paulò poſterius explicabo. altera uerò multò maior, necp propinqua admodũ leni regioni, necp remota, in medio præſertim totius cerebri. appello autem ſic quod ex utriſcp partibus conflatur, poſteriore ſcilicet, & anteriore. Hæc uena in altum decliuis deſcendit, unde & multifariam propagatur: non tamen ipſi hoc accidit poſt productionẽ ex membrana, ſed aliquouſcp, non longius progreſſa. Hæc igitur omnia ſpectabis, priuſquam cerebrum aliqua ex parte diuiſeris, in

C sola membrana crassa. Nudabis autẽ ipsam tribus in locis, quoniam & triplici ple
xu totum cerebrum secuit. deinde iuxta sectiones tuismet digitis attolles seorsum
partem ipsius sinistram, seorsum uerò dextram, quibus cerebrum anterius contẽ
gebat, seorsum reliquam quà anterius: omnesq; uenarum processus in tres totius
cerebri partes disseminari conspicies: nõnullas quidẽ tam superficiarias, ut ipsarũ
rami in conspectum prodeant: quasdam uerò altè penetrantes: omnemq; tenuem
membranam quæ enumeratas uenas colligat, & cerebro extrinsecus circundat,
cum uenis in uentriculum ipsius descendentẽ. Hanc membranam tenuẽ menin
gem appellant, ueteri quadam consuetudine: nunc haud noui quonã pacto solis
cerebri membranis nuncupatio sit cõseruata. nã ueteres non has solùm membra
nas, sed etiã omnes meningas uocitabant: quod discas licet tum ex multis alijs cõ
mentarijs quæ ab illis scripta sunt, tum maximè ex Hippocratis & Dioclis monu
mentis, quorũ & Marinus in opere anatomico fecit mentionẽ. Itaq; tenuis mem
brana cerebrũ ambiens, eodemq; modo penitius coniuncta solet apparere. Porrò
crassam plurimùm ab eo distare uidebis, & quanto interuallo cõdisces, si in singu
lis tribus partibus, in quas totũ cerebrũ secuisti, paruo facto foramine indideris ei
exiguæ cuiusdam tubæ initiũ, qualia mihi præparata uidetis, aurificũ follibus per
similia. sic autẽ nominãt, ut nouistis per quos ipsi dum ignẽ accendunt, aërem in
flare solent. Si igit initio tubæ parti diuisæ imposito, ac meninge orbiculatim con
stricta, per ipsum inflaueris, regionẽ ei subditã haud modico impleri aëre conspi
cies. siquidem hæc meninx crassa caluariã succingit: cerebrum uerò, dum attollit
& submittit, accedit, & ab eo recedit, pro inanis loci, qui intermedius est, ratione.
uerùm de hoc paulò posterius in animalium administratione tractabitur. nunc au
tem quæ superioribus proxima sunt, exequemur. Nam ubi ea fueris intuitus quæ
cerebrũ ambiunt, opportunũ iam erit cerebrum ipsum cõsecare, anatomen ipsius
D exordius à meninge, bifariã anteriorem partẽ secante, unde abscessis uel auulsis ue
narum exortibus, qui in latus procedunt auspicatus, à termino priori sursum tuis
ipsius digitis attollito, donec ad grandem uenam perueneris ex ea procedentem,
quam in penitiora ferri decliuem retulimus: atq; hîc rursus in altum sublatã alteri
tenendam dabis; mox ipse iuxta longitudinem dissolues, utranq; cerebri partem à
mutuo connexu leuiter tuis digitis secernens, quousq; ad uenam in longum inibi
porrectam ueneris, quam prius magnitudinis esse notandæ commorauimus.
Postq; uerò decliuem uenam, de qua facta est mentio, ad longitudinem extensam
uideris, atq; ipsius usum, simul inspiciendo nudabis (nam tenues utrosq; ramos in
cerebrũ dispersos mittere uidet) tu quidem uenã ipsam à corporibus subiectis adi
mens, uel totam adusq; leni regionem excindito, uel quod extuberat sursum ele
uans, in illis ipsis deponito. Cæterùm regionem quam detexeris, diligenter inspi
cito, calli naturam quoammodo referentẽ, ut naturalis quædam inibi concaui tas
esse uideatur, quæ ex superiacentibus & circundatis corporibus portionẽ alimen
ti non perfectè elaborati (recrementum propriè appellant) recipit. Quinetiam nos
hoc uti uocabulo nihil prohibet. Cæterùm excoriare pergẽs leuiter etiam meatuũ
tenuium, qui ad medium usq; cerebri uentriculum perueniũt, effigies inuenis. Le
uiter autem dixi hanc regionem excoriandam, propter septi uerticem huc pertin
gentẽ, qui priores cerebri uentriculos intercipit. Insuper spectare tibi hoc tempus
est rectas lineas utraq; mediæ regionis parte ad ima secanti, donec uẽtriculi occur
rant. Notitiam ipsorum indipiscêris, callosam illam portionem conspicatus, quæ
manifestam adeò differentiam dissectis cerebri particulis obtinet. Cernes autẽ in
his etiam plexus secundarum modo efformatos: unde Græcè χοροειδεῖς dicuntur.
At Herophili sectatores nominant ipsas conuolutiones, secundarum instar effigi
atas, nomine uidelicet à membranis deducto, quę fœtus extrinsecus in orbem am
biũt, uenarũ existentes plexus, & arteriarũ quæ tenuibus cõtinentẽ membranis, sic
nanq;

A nanque & cerebrum exuenis arterijsq; implexum est tenui membranæ illigatis,
quæ similem substantiam obtinet tum ijs ipsis quæ in secundis habentẽ, tum mem
branæ costas succingenti, tum peritonæo, atq; id genus alijs. Præterea leuiter tuis
distendẽs digitis, ne plexum perrumpas, intueberis uenas quidem ex sublimi re
gione descendentes in ramorum seriem diffundi: arterias autem à subiecta parte
humili similiter & has emergentes, in ramos propagari: ac plexus hos inuiolatos
seruare conaberis, quò uidelicet consequens paulò pòst quũ particulas ipsas dete
ges, manifestò uenas in uentriculis sitas speculeris, propagatas omnes ab ea quæ
prius ad cerebrũ peruenire commemorata est: arterias autẽ quæ à duabus alijs ar
terijs ab imo sursum ferunt. Has itaq; accuratius procedẽte administratione inspi
cies, puta in prima sectione utriusq; uentriculi: & plexuũ, quos à secundarũ figura
χοροειδῆς appellaui, cõspectus, index tibi erit, & portio corporis callosa. Mox uerò
partem quæ dextrũ uentriculum à sinistris disterminat, eandem cum toto cerebro
subst antiã habere spectabis. atq; hæc iam facilè abrumpit, si uehementius exten
datur. Est autem adeò tenue, ut quũ in clara luce consectionẽ administras, quem
admodum certè etiã conuenit, splendor ipsius pelluceat similiter lapidibus hisce
specularibus, quos minutim secantes ostijs imponunt. quare non uehementer ele
uanda est: nam diuellit. attamen manifestò uidere nisi eleuatam ipsam non licet.
Quum autẽ superiora ipsius extrema secandis corporibus sint connata: quid dico
connata: imò unita: ipsis incisis cõuenit prehensa illa ad alterũ uentriculum leuiter
reflectere, fastigio septi quod uẽtriculos disterminat, imponentẽ. sic enim uẽtricu
lus nudatus manifestior euadet, & septũ modicam habebit eleuationem, qua po
tissimũ indigemus. Priusq; enim in totum extendatur, laxum est, & rugosum, neq;
reiucere, neq; continuitatẽ suam potest ostendere. sursum autẽ attractum eatenus
ut tota sit tensa, non tamen iam diuulsa, clarissimè apparebit. At si hinc quoq; totã
B ipsam simul cum unitis particulis ad sectiones usq; sustuleris, & uentriculi euiden
tius, & uena decliuis circa corpus quoddam turbinatũ discindi apparebit: mem
brana uerò quemadmodum alias uenas, sic & scissas tenuis connectit, quę à mem
brana subtili, nec substantia, nec cõtinuitate euariat. Atq; huius membranæ inter
uentu corpus turbinatum abscindit: neq; fieri potest ut prius ipsum uideas, quàm
membranam aliquatenus diuulseris. nam ueluti firmamentum quoddam uenis
à magna decliui propagatis adiacet, quę prædicto corpori insidentes descendunt,
& statim demerguntur occulunturq;, lato quodam corpore contectæ, quæ particu
la quidem cerebri est alijs similiter. Quomodo autẽ nudandum ipsum sit, paulò
posterius exponam, tantillum adhuc sermoni adijciens: turbinatum corpus uo
catur ab Anatomicis non conoides solùm, sed etiam conarium. Cæterùm incum
bit uenæ ramis, uti retulimus, non prius in conspectum ueniens, quàm membra
nam alicubi diuiseris: quod facies leuiter, nõ attollens simul conariũ ualidè. Nam
à subiectis corporibus abrumpitur, & consectionẽ insigniter offendit: quod pau
lò posterius explicabo. Quemadmodum igitur cor à tunica ipsum ambiente nu
datur, sic etiam conarium detegere conuenit, membrana qua circundatur, diuisa:
quæ aliqua ex parte à basi recta linea propter uerticem peruenit: deinde membra
nam conuenit cum uenis circumscindere ad utranque turbinati partem, sed illud
ipsum ad diuisionem inclinare, ut quampromptissimè nudetur ad contrariam di
scissæ tunicæ regionem deductum. Cæterùm his peractis sic iam licet antequam
mediam turbinati, & uentriculorum sedem detexeris, utrasque uenas considerare
cum plexu in modum secundarum facto à propagata uena circa turbinatum de
ferri. Enimuero ubi corpus intermedium detexeris, manifestò illinc ipsas prodire
condisces. Quomodo igitur id nudare oporteat, iam animũ aduerte: siquidem nõ
uulgaris cerebri pars est, quæ à corpore contegit, sed etiam quidam alius uentricu
lus tertius præter prædictos, paulò antè quos septum inuicẽ separauit ac disiunxit,

C Itaq; illis potissimum locis ipsum nudabis, per quæ uenæ tanquã foramina quæ-
dam erumpentes, prioribus incidunt uentriculis. nam media regio simul cum an-
terioribus uẽtriculis ad ipsa foramina patescit: ac oportet scalpelli spicillum, uel la-
tam partem spathorum, uti uocant, uel etiam spathomelæ eandem hanc per fora-
mina utraq; leuiter submittentem, corpus uenis incumbens sursum elatum attol-
lere. Quod ubi feceris, in utroq; foramine scalpelli mutuò sibi occurrẽt, & corpus
hoc apparebit quod incumbit uenis, quæ latescentes permeant, ceu quidam ædi-
ficij testudinarij fornix. Vocant autem non fornices, sed cameras plerique id genus
ædificia: atq; ideo hoc etiam corpus ob fornicis similitudinem καλιοειδὲς abijs
nuncupatum est, qui ipsius habent notitiã. ex illis autem qui ignorant, aliqui ne-
quaquam hoc fornicis modo structum in cerebro esse contendunt: nonnulli uerò
parum rectè intelligentes putant id quod septo superpositum est, sic appellari, ue-
rùm nec illud uocatur καλιοειδὲς. Est autem hoc reuera καλιοειδὲς, quemad
modum appellatur: & si ipsum deseces, callus occurret ut in uentriculis anterio-
ribus, sic etiam hîc: ad basim deinceps affirmatæ sunt uenæ, quæ concauitatem for-
nicis permeant. extrinsecus siquidem gibbum habetur, ablatis uidelicet corpori-
bus quæ superstrata sunt, unde ad membranæ plexum usq; attollebaſ: intrinsecus
autem cauum, quemadmodum fornicis fastigium. Cæterùm si perpendas quo-
modo animali uiuẽte omnes crassæ membranæ partes caluariæ adhærebant, cere-
bro autẽ soli ipsius implexus, credes uerticem cameræ sursum uersus seruari, uen-
triculum sub se magnum efficientem. Sic autem quum priores etiam uentriculi
grandiores existant, totum septi caput in sublime simul cum cõtinuis corporibus
attolli necesse est. non enim septum superiacentium corporum firmamentũ esse
potest, tanquã murus quidam, quum extremè tenerum pariter & subtile existat:
ex quibus si alterum ei solum inesset, non certè uel minimam superiacentium ce-
D rebri partium molem sustineret. sed huius quidem usus iuxta nominis rationem
habet. quippe anteriores uentriculos secernit, non ipsi incumbentia fulcit, sed nec
ullum hisce uentriculis adest firmamentum, neq; hos sequenti: uerùm ex quo cor-
pora quæ superiacent, sublimia suspensa sunt, latam intus trium uentriculorum ca-
pacitatem efficiunt, quam in confectionibus perire necesse est, corporibus uidelic-
cet quæ superstrata sunt, delabentibus, sicut paulò antè commemoratum est. Insu-
per meatus quidam maximus tertij huius uẽtriculi basi subiacet, qui ex prioribus
per relata foramina superfluitates recipit, insuper ex particulis superiacentibus, si-
cut antè paulùm enarratum est. Porrò confluũt in ipsum recrementa, in quam par-
tem uenæ à turbinato profectę ingrediunt. At qui ex toto uentriculum hunc igno-
rant, meritò etiam simul cum eo meatum in posteriora porrectum, quo turbinatũ
fulcitur, nesciunt. atq; si ipsum nudum â uenis circundatis iuxta basim abrumpas,
foramen quoddam inibi sublime apparet, ceu quoddam, ut dicam planius, infu-
mibulum, etsi nullum in se fumum cerebrum habeat, quem sublimi foramine re-
spirare desideret. Nec uerò ambientem aërem ostiolum ipsius recipit, sed ampla
cerebri pars desuper incumbit, deinde dura meninx duplicata, post hanc capitis
os. quare frustra foramen hoc natura condiderit, etsi nihil temere faciat. Talia igi-
tur non in ipsam modò anatomen peccant, qui malè aggrediuntur incidere: sed
etiã in naturales ipsius sermones. Necesse siquidem est, quemadmodum eorum
quæ uerè in dissectionibus conspiciuntur, utilitas est mirifica, sic etiam perperam
inspectorum sermonem utilitatis reddi uacuum. Tu uerò omnibus quæ hîc pro-
positæ sunt particulis probè detectis, tertium uidebis uentriculum inter duos pri-
ores & quartum posteriorem medium. Etenim meatum cui pars turbinata insi-
det, ad medium uentriculum pertingentem cernes, ut in foramine haud exigui
duo appareant: unus in posteriora ad cerebellum deferri, per quem etiam demis-
so uel spicillo, uel spathomela, deprehendes ipsum in posteriorem uentriculum

A terminare. alter in medij uẽtriculi fundo deorsum portendit: sed corpus turbina-
tum ubi à circundatis ipsum nudaueris, eo quod meatui incumbit intacto, delabi
solet, non rectum consistere, sicut quando membranis cum uasis obductum erat:
uerùm decidit magna ex parte deorsum uergens. Porrò excipiunt ipsius casum le
uiter rotunda corpora, quæ sanè proprias quodammodo circumscriptiones ha-
bent, sed totius cerebri sunt particulæ, eandemq; cum ipso substantiam sortiun-
tur, & nomen ipsis à figura imponunt quidam nates, aliqui gemellos, quoniam
& testes sic appellant, tanquam honestius sit ita uocasse. At meatus prædictus qui
ex medio uentriculo ad posteriorem pertinet, inter has nates consistit, peculiari
uelatus tunica, quæ tali essentia constat, quali & meninx, quæ omnia cerebri ua-
sa connectit. Quare diligentia adhibita ab incumbentibus ipsum detegere aggre
dieris, haud ignarus diuulsum iri, si neglexeris. Cæterùm particula quædam cere-
bri ei incumbit, quæ circumscriptionem obtinet figura uermi similem in lignis e-
nascenti. hinc etiam nomen Anatomici inuenerũt, excrescentiam uermicularem,
corpus hoc quod totum meatum contegit, uocantes. Et duplex ipsius extremum
spectabis, alterum in priore parte deinceps, ut expositum est, turbinato corpori
porrectum. alterum uerò retro necdum apparens. nam tota elatior pars posterio-
ris cerebri substantiæ ipsi subiacet, cuius fine prehenso, qui propter spinalis me-
dullæ initium situs est, in anteriora procedes, donec aliud eiusmodi corpus, qualis
uermis est, conspicias. Quo inuento paulatim auferas permulta ex corporibus
quæ incumbunt, ut sola relinquantur ea quæ iuxta meatũ duplex habent utrinq;
extremum dictis uermibus figura simile. Porrò spectabis in hoc etiam corpora te-
nuia, quæ excrescentiam uermicularem ad particulas natibus cerebri utrinq; ad-
iacentes illigant: tendines autem ipsas nonnulli Anatomicorum nuncupant. Iam
uerò anatome in hoc tibi constituta, utrunque finem uermicularium processuum
B uicissim aggressus nonnunquam in anteriora totum corpus moueas, nonnun-
quam in posteriora. Dico autem totũ, quod paulò prius retuli meatui superiace-
re extremum habens utrobique uermiculare. Deinde animum aduerte quomo-
do reflexo quidem ipso nudari accidit posteriorem uentrem quartum, rursus mo
to eodem amplissimam ipsius partem occultari, illam uerò solam apparere quam
Herophilus similabat concauitati calami quo scribimus. Reuera siqui-
dem talis est in medio concauitatem quandam adepta, ue-
luti sectionem cuius ex utraq; parte tantum in sub
lime utrunq; latus attollitur, quantum
in calamis à media linea
elatius exurgit. & potissimum in
Alexandria sic calamos quibus scribimus
adaptant, ubi Herophilum egisse quum disseca-
ret, hinc nimirum est colligere, quòd
imaginis similitudine addu-
ctus sic appellauerit.

LIBRI NONI ET VLTIMI FINIS.

ERVDITISSIMO VIRO

HVLDRICHO CHELIO PHORCENSI,

physico apud Solodorenses, Ioan. Guinterius Andernacus S.

QVemadmodum uirtus homines ad amicitiam allicit, ita inceptum semel amorẽ nunquam sinit extingui, uir clariß. Ego enim, si exemplum recipis, ita eruditione tua singulari, humanitate integra, fide syncera, primùm ubi tecum familiaritatem inieram ita sum affectus, ut nunquam te ex animo queam deponere. Quoties de amicis cogito, tu mihi primus occurris: te concipio: de te meditor. Nihil poterit loci interuallum, quo es à me longè disiunctus, in amicitiam nostram moliri: quæ, ut spero, sempiterna erit. Ne autem officijs quoque uidear defuisse, mitto libellum Galeni de constitutione artis medicæ, tuo nomini consecratum, quem te à nobis discedente in latinum transtulimus. Est autem libellus compendioßus quidem, sed elegantißimus. totam medicinæ summam complectitur: omnia distinctè, ordinatè, eleganter continet. Quod in alijs libris complurib⁹ tradit diffusè, hìc omnibus ueluti in unum caput redactis, breuiter exequitur. Cæterùm non mediocris in hoc opere uertendo fuit labor: primùm quòd exemplar fuerit deprauatum: deinde etiam quòd multa hìc desiderata, ex ueteri tralatione erant petenda. Quæ quàm sint corrupta, quis uel mediocriter eruditus nõ perspicit? Quicquid igitur est, tuo nomine inuulgamus. tuum est contra homines malè feriatos illud defendere. quod hactenus in nostris operibus te fecisse haud sum nescius. Accipe igitur fronte hilari munuscul⁹ hoc: breui maiora accepturus, quæ nunc in manibus habentur: cuiusmodi sunt, Galeni commentaria in Epidemia, item Paulus Aegineta, aliáq; eius farinæ. Hoc enim constitui, nunquam cessare, donec totum uideamus Galenum latinè loquentem. Quò id fiat facilius, precor à dijs immortalibus eam nobis fortunã concedant, quæ studijs sit commodißima. Vale.

CLAVDII

A

CLAVDII GALENI

PERGAMENI DE CONSTITVTIONE ARTIS MEDICAE,

Ioan. Guinterio Andernaco interprete.

QVANDOQVIDEM diuino quodam præditus affectu, Patrophile, mihi uideris, ut qui omnia cum demonstratione & methodo indipiſci desideres, statui alacritati tuæ obsecundare, & de ijs quæ audisti, uel quæ te in dubium uocarunt, commentarios perscribere. Cur autem nõ hoc laboris mihi iniungerem, quum te uideam principium quoddam uiæ ad ueritatem ducentis inuenisse, sed propter sublimitatem, longitudinemq;, & asperitatem, sine ducis auxilio haud posse ipsam contingere? Etenim plerosq; ne monitos quidem illuc contendere conspicor, quæ est ipsorum pigritia, sed auersari, ac aliò se conuertere: à quorum animo tam abes, quàm qui maximè. Quippe quũ omnes in hunc usq; diem ueritate spreta, alia quæsierint diuerticula, tu quasi ex specula quadam sublimi despiciens, flagrantissimus uenustatis ipsius amator esse deprehenderis, nec iter detrectare, quanquam solus, id ingredi, ac tibi permittere non audeas. Itaque ueram medicæ artis constitutionem inuenire cupiens, non mediocriter in præsentia angeris animo, doloremq; concipis: post paulum tamen longè maior, quantum conjectura queo consequi, incedet tibi eius cupiditas, conspicuũ ueritatis lumen intuenti. Siquidem noui animum tuum, ueritate inuenienda, ad quamcunque rem to: nec aliam hac, quæ nunc tibi quæritur, honestiorem pulchriorem q; uiam repeB aures præbuisse medicæ artis discendæ gratia diceres, nec unde ipsam auspicari cõ eum appuleris, rectissimè esse affectum. Igitur quum innumeris te præceptoribus uenit cum demonstratione, & uia, quenquam illorum docuisse, imò nec ulli te conuixisse, qui uiam illam à principio ad finem disciplinæ perducentem indicaverit, pollicitus sum ostensurũ me quod desideras, si prius de alijs quoq; artibus uerba fieri patiare. At quia tu non solùm conditionem recepisti, nec adhortationem auersatus es, sed gratius ita, quàm illo modo, ad propositam disputationem uenire me dixisti, modò eandem in uniuersis artibus methodum ostensurum me promitterem: ac illud ego quum annuissem, primumq; in speculatione proposita demonstrassem, uidebaris ueri studio, quod in illa sentiebas, uehemẽter affici, gestireq;. quare multas ordine artes similiter contemplatus, præsertim quas Græci πρακτικὰς, quasi factiuas appellant (quandoquidem ex hoc genere, sanitatis tuendæ scientia consistat) iam tunc ad ipsam transcendisti, quam initio ardentissimè affectabas. Ad hæc quum intellexisses unam eandemq; rationem ac uiam esse, ne tibi dicta aliquando à me memoria excideret, uoluisti commentarios quosdam de his exarari. Atq; nos tuo ueritatis indagandæ studio gratulati, duos hosce libros composuimus. Priore, in quo artifex quicunque futurus est exerceri debet, docemus, quod ueteres philosophi dictitant, cuiuslibet artis constitutionem à finis notione proficiſci. Diuisus autẽ est, propter magnitudinem, in duo uolumina. Altero, hoc est secundo, quẽ nũc paramus, indicabimus quomodo una eademq; methodus, ut uniuersas alias artes, ita medicã quoq; constituit. Ac iam librum exordiemur.

QVONIAM artes quędam in sola rerum quas contemplantur, inspectione finẽ habent, ut Arithmetica, Astronomia, & Physiologia. Quædã actiones nonnullas obeunt, ut saltatoria & præconum ars. Vbi uerò ab actione cessauerint, nullum ex se opus possunt ostendere. Nonnullæ contrà, quid effecerint, postea indicant, quemadmodum ædificatoria, & fabrilis. Aliæ nihil ipsæ quidem efficiunt, uerùm res quasdam uenantur, ac conquirũt operis loco, qualis est ars piscatoria,

C & ars feras canibus insectandi: in summa, quæuis ars uenatoria. Et quia medici-
nam methodo quadam constituere tibi propositum est, inspice primùm ex quo
artium genere consistat: contemplatoriarum ne una sit, an actiuarũ: an ex ijs quæ
opus quoddam ædant, an ex illis quę aliquid comparent. Hoc enim nec inuentu,
nec inquisitu est difficile. Cuius enim rei gratia artem huiusmodi compararetan-
topere desiderabas, hoc ipsum reminiscí te conuenit. Primùm ergo omnium ex te
rogabam, quum nos exercitium tale incíperemus: respondebas autem uellete,
homines præter naturã affectos, quammaximè fieri posset, omnino in naturalem
habitum reducere. quod si fieri non posset, saltem dinoscere quí nam sanabiles,
quí minus essent. At quoniam hoc sermoni initium dedisti, artem quam cupis con
stituere, ex factiuarũ genere esse diximus. siquidem ubí ab agendo desiteris, artis
opus potes ostendere. Porrò sunt & aliæ permultę artes factiuæ, ut çraria, coriaria,
nauium compactoria, fabrilis, figulina, pictoria: & propemodum tot artes factiuæ
apud homines in usu sunt, quot alterius generis nullæ. Igitur quam superiori li-
bro methodum artium didicisti, eam modò tibi ad artẽ, quam constituere conaris,
transferre tempestiuum est. Idem hîc quoq; orationi principium statuendo, quod
in illis omnibus: nimirum finis notionẽ: quam unde consecuti simus, dicere tem
pus præsens postulat. Primùm itaq; nos ipsos sanos, tum alios homines cogno-
scere, necessarium dicebamus: deinde ægrotos. Vnde sanitatis desiderium, artisq;
cuiusdam constituendæ, quæ illam tueatur, nobis aduenit. At si ualetudinẽ secun-
dam efficere cogitamus, una nimirum ex factiuarum artium genere fuerit, quam
constituere cupimus. Quum uerò duplices factiuæ sint, ut diximus: hęc ex earum
numero censebitur, quæ iam factum opus instaurãt, corriguntq;, non ex illis quæ
nouum efficiunt. Nonnullæ siquidem artes, ipsas res operantur, uelut textoria &
coriaria. Quædam, uitiata corruptaq; resarciunt, sicut quæ laceras uestes, & dirup-
D ptos calceos consuunt, reficiuntq;. quod in arte ædificatoria ita se habere demon-
strauimus. Cuius quoq; opera duplicia sunt, domũ uidelicet ex integro constitue
re, & collapsam reparare. Ostensum quoq; est, ad utranq; actionẽ omnes domus
particulas cognoscere, artifici esse necessarium: qua uidelicet substantia sint prę-
tæ, quali figura, quanta magnitudine, quot numero existant, & quomodo inter se
compositæ. Itaq; constituenti artem corpori nostro dicatam, quam impræsentiarũ
medicinam appellare, de nominibus contentiosi nobis concedant: necessaria est
cuiusq; simplicis particulæ cognitio, qualem substantiam habeat, figuram, magni
tudinem, ad hæc omnem earum numerum, ac mutuum inter se connexum intelli
gere, ex usu est. Quemadmodum igitur qui factam iam domũ qualis sit adamus-
sim nosse cupiat, ex resolutione ac dissolutione eam deprehendet: ita ex anatome
corpus humanum cognoscemus. Nam deus & natura, ut ille quí domũ primùm
extruxit, sic partes corporis prænoscũt, usu uidelicet ipsis exemplum suppeditan
te. Nos uerò ut ille qui ædificatam iam domum contemplatur, nisi quantum ho-
mini licet, persimilem deo cognitionem consecuti fuerimus, fieri non potest ut co
gnoscamus. omniá ne in usum aliquẽ facta sint, an quædam superuacuò. etenim
utrunq; intelligere, humani ingenij uiribus denegatum non est. Item an perpetã
quædam constructa sint, unde optima corporis constitutio quoque cognoscitur.
Verùm de his postea. Quũ iam similares nominatas particulas ex anatome, qua-
lis quæq; figura sit, quanta magnitudine, quot uniuersæ numero, quemq; inter se
connexum habeant, didicerimus, & compositas partes (quæ etiam instrumenta-
riæ dicuntur) cognoscemus, cuiusmodi sunt crus, manus, digitus, oculus, lingua,
pulmo, iecur, ac id genus alia. ideo quoq; duplices partium actiones inuenire est,
alias simpliciũ, similiariumq;: alias compositarum, ac instrumentariarũ. siquidem
& totum crus, & singulos eius musculos moueri quis non uidet? Quòd si transuer
sus musculus in totum dissectus fuerit, aliquem cruris motũ perire nemo dubitat.

Constat

A Constat etiam, si neruus in musculum quempiam descendens uulneratus sit, pri-
mùm quidem ipsum musculum & sensu, & motu priuari, mox articulum, motus
instrumentum. Vnde arbitror etiam nobis artem constituentibus, non modò par
ticulas, earumq; compositionẽ, sed etiam actiones cognoscere necessarium esse.
atq; hac parte ab ædificatoribus discrepabimus. Illi siquidem partes duntaxat, &
compositionem cognouerunt. Quippe domus, quum animal non sit, nullas ædit
actiones, quæ nobis inuestigandæ sunt. Atque hinc duplex inquisitionis prin-
cipium: puta & actionis & particulæ cognitio. Actionis quidem, ut ratiocinan-
di, reminiscendi, eligendi. Partis, ut cerebri, spinalis medullæ, & cordis. Omnium
igitur quas nouimus actionum particulas, ac particularum omnium actiones dis-
quiremus. Inquisitio uerò hæc quoque ex methodo quadam planè procedit: de
qua in sequentibus considerabitur. Iam uerò quòd duplex natura partium sit, ac
duplex similiter actionum, modò diximus, iterumq; exactius dicetur. Cruris to-
tius actio incessus est, qui fit articulis uicissim inter se extensis, ac inflexis, incurua
tisq;, uelut in ipso genu prioribus musculis patellam supergredientibus, & per ten-
dines in tibiæ os insertis: quibus hinc attrahentibus, crus extenditur: interioribus
conuellentibus curuatur. Pari modo in coxa & pede articulis flexis uel extensis
motus fiunt. Apparet igitur musculus euidenter carne circumposita denudatus,
quum uelut ad sui originẽ contrahitur ac reuellitur: attamen neruus in ipsum de-
scendens sensibiliter moueri nõ uidetur, sed uia facultatis à cerebro descendentis
apparet. Quòd sanè cerebrum neruis omnibus eiusmodi facultatis fons sit & ori-
go, manifestissimè ex neruo quolibet diuiso didicimus: quippe tunc in superni
partibus, ubi cerebro cohęret, actiones cõseruari: in inferioribus perire. Cęterùm,
ut cerebrum neruis, ita illi, aliá ne rursus quædam particula facultates transmittat,
an ipsarum fons quidam existat, hactenus pro incomperto habuimus. hæc enim
B quæstio de animi principatu est. Sed unde digressi sumus reuertamur. Incessus igi
tur, totius cruris actio est: cui obeundæ, in cruribus musculosum genus præesse
asserimus. Ossa uerò, cartilagines, pingue, glandulæ, arteria, cutis, uenæ, mem-
branæ, & ligamenta, motus initium ex musculis obtinẽt. Primùm enim ab ijs ossa
mouentur, mox alia omnia, quæ ordine circumiacent. Itaq; pedis motus, musculi
actio est. totius autem cruris motus, singularum eius partium actio nõ est. Quare
bifariam actionum genus distinximus. Vnum sanè primũ, maximeq; proprium,
simplicis cuiusq; particulæ operantis. Alterũ per accidens ac secundum, uel non
primarium, uel quomodocunque totius instrumenti functionem uelis appellare.
Hoc igitur à nobis distincto, quærendum postea uenit, quibus instrumentariarũ,
quibus simplicium particularum actio perficiatur. Ac primùm ab instrumẽtarijs,
quoniam cruris memínimus, sermonem auspicabimur. Quare nisi ossa tot, tanta,
sic figurata, eoq; modo coordinata essent, musculorum motus nihil proficeret. Si-
quidem in articulamentis, alterum os susc ípere, alterum ingredí necesse est: liga-
menta uerò, extrinsecus orbiculatim circumponi, ac ipsorum connexum adstrin-
gere, ne alicubí uacillent. atqui tam robusta esse ac dura, ut motui reluctentur, mi
nus conuenit: nec rursus tam laxa, ut particulas uacillare sinant. Constat igitur li-
gamenta magnitudinem quandam, figuram, numerum, & compositionẽ requí-
rere. Siue enim minora aut maiora, plura aut pauciora quàm oportet fuerint, siue
aliam figuram habeant, alijq; loco inhærescant, non amplius inculpabilis articu-
lorũ motus perficitur. Quapropter ut nunc de ligamentis, ossibus, & musculis, di
ximus: ita in omnibus de actione, & usu, disceptare, res exigit. Si nanq; nulla pars
actione uel usu ociosa inueniatur, certè sua essentia, magnitudine, figura, compo-
sitione, quamoptimè constructa, ea qualis est seruari debet. Si aliquatenus uitiata
fuerit, ad meliorem statũ reducenda est: quod facere haud queas prius quàm sin-
gularum partium actionem, usum, & constructionẽ cognoris. Hæc igitur disqui-

I

C renda ſunt, nec refugiẽda, ſi corporis ſani ægricꝙ peritiã cupiamus aſſequi. Quarẽ
doquidẽ uerò huc digreſſi ſumus, methodi uim ob oculos reponere oportet. Ne-
que enim domus, necꝙ nauis, necꝙ lecti, necꝙ reliquorũ omnium conſtructionẽ ali
ter quiſpiam indagauerit, probá ne ſit, an uitiata, niſi compoſitas parteis, quot ſint
numero, quantæ ſingulæ, quomodo connexæ, & quo ſitu appareant, in his enim
omnium compoſitorũ corporum uirtus ſeu perfectio, & uitiũ conſiſtit. Cæterùm
in his ipſis & domus, & nauis affectus eſſe oſtendebatur, nempe magnitudine, ſi
gura, numero, & partium ſitu: ſiquidem tum uirtus, tum uitium ibidem compre-
henditur: lecti autem in his non eſt: ueſtium in aliis quibuſdam: calceamenti non
in ijſdem. Itaqꝙ in omnibus inſtrumentarijs partibus, quarum ſubſtantia ex cõpo-
ſitione conſtat, quatuor generibus uirtus uitiumꝙ ſeu affectus exiſtit. Quòd ſi ſe-
cundum naturam unitionem particulæ capiant, quintum quoddam genus hiſce
corporibus adijcietur: quapropter optimum optimas, uitioſiſſimũ peſſimas actio
nes ædet. Iam uerò ſi unitas quædam diſſoluatur, nõ modò culpata talis affectio,
ſed iam morbus quoꝙ eſt. Dicetur autem, clariorís doctrinæ gratia, unitatis diuor
tium. Cæterùm nihil refert an etiam continuitatis ſolutionem dixeris. Porrò quod
hic affectus ſimilaribus accidit, omnes nouiſſe oportet. Etenim oſſis, nerui, uenæ,
arteriæ, & carnis continuitatẽ ſoluunt, corrumpuntꝙ, punctura, eroſio, diſſectio,
conuulſio, & ruptura. At in oſſe, κάταγμα, id eſt fractura, affectus hic dicitur; in
carnoſis muſculorum partibus ex diſtentione proueniens, ῥῆγμα, id eſt ruptura:
quum autẽ filamenta ſimiliter tenſa rumpuntur, conuulſio. Continuitatis in car-
ne ſolutio, uulnus eſt, quemadmodum ruptura, non ex diſtentione, ſed inciſione
profectũ. Quòd ſi ab acuto ac gracili uulneretur caro, affectus punctura ſeu punc-
tio dicitur: ſi à graui, contuſio. Quod ab eroſione oſſi contingit, νεκρὸν, id eſt
caries, in aliis partibus ulcus appellatur: quin & alio modo nuncupare licet. Tot
D igitur taleſcꝙ differentiæ quinti generis ſunt, quatenus ſimilaribus partibus accẽ-
dit. Inſtrumentarijs uerò, ſicut dictum eſt, pro diuerſitate cohærentium ſecus eue-
niunt, uocanturꝙ omnia ἀποσκάσματα, quaſi auulſa dixeris. Itaqꝙ ſimilari aliqua
ex toto diuiſa, eius ſanè affectus ipſe fuerit, itemꝙ totius inſtrumenti: interim ſe-
cundum accidens, ueluti quum uel muſculus, uel alia pars ſimilis affecta fuerit:
interim primariò, ubi ligamentum malè habuerit. Quemadmodum igitur in uno
morbi genere quo partiũ unitas uitiatur, differentias nunc percenſui: ita tu quoꝙ
alia quatuor genera ſimili compendio percurrere coneris. Nam ipſorum hîc me-
miniſſe, ſuperuacuũ uidetur mihi, quũ omnia diligenter in opere de morborum
differentijs tractauerim. Rurſus igitur in memoriam nobis reuocemus, quod in
aliis quoꝙ omnibus, quorum ſubſtantiæ ſpecies in compoſitione uerſatur: uni-
uerſa quatuor genera demonſtrata eſſe, quibus tota ipſorũ eſſentia, tum proba, ui
tiataꝙ in eis figura debetur. Deinde quòd ſimplicis cuiuſꝙ particulæ naturam co
gnoſcere neceſſitas poſtulat, ſi modò harum integritatem, ac uitium cognoſcere,
& affectus corrigere uoluerimus. Nam ſi domus, uel tegulæ, uel lateres crudi ſeu
cocti offenſam aliquã acceperint, ignorare nõ debet artifex, quomodo alios eiuſ-
dem generis cõfingere, ac uitiatos auferre cõueniat: pro quibus integros, nihilꝙ
paſſos ſubſtituet: ita quí artem corpori humano conſecratã conſtituit, præter alia
etiam hoc neceſſariò intelligit, poſſit ne pars aliqua alterius loco reſtitui, an mi-
nus. Carnem ſanè affectam ubi excideris, aliam generare potes. Neruo autẽ, uel
ligamento exciſo, alia ſimilia reddere nemo poteſt. Siquidem caro ex ſanguine na
ſcitur, illa ex ſemine. Quin & os unum eſt ex ijs quæ prima conformatione conſti
tuuntur: attamen in eius locum ſimile quid reponere poſſumus. Atque hæc ego
nunc ex procinctu exempli gratia produxi. Porrò perſcrutari eum ratio iubet, qui
artem conſtituit. Ac iam principia inuentionis deſcripſimus, quũ ad primam ani
mantis generationem relegaremus, inueſtigandumꝙ conſuleremus, quænam ex
ſemine

A ſemine ortũ habeant, quæꝙ ex alimento ſemper gignantur. Ad hæc ſcrutari nos
multò magis methodus cogit, iubetꝙ, an unaquæꝙ ſimilaris, & ſimplex ſenſu
particula una ſit, an ex pluribus cõpoſita, & quemnã compoſitionis modum ob-
tineat. Quippe manifeſtò liquet, non aliter has quàm inſtrumentarias, numero, fi
gura, magnitudine, ſitu, conſtituentiũ, uirtutem & uitium habituras. Siquidem ge
nerationis earũ modus conuenit. Si autẽ non ita, ſed ut tetrapharmacũ appellatũ,
totis per tota mixtis factum eſt, alio modo uirtutem uitiumꝙ, ac morbũ inuenias
licet. Quemadmodũ arbitror, ſi non ex mixtura, ſed appoſitione accurata unitas
ipſorum prouenit, ut cephalicũ nomine pharmacũ ſiccum eſt confectũ: etiam ſic
uirtutem, uitium, & morbos ad rei generationẽ propriè pertinentes inueneris. Si
uerò nec ex multis ſpecie uarijs, ſed ſimilibus uniuerſis conſtaret, ut uerbi gratia,
domus quædam ex coctis lateribus duntaxat, uel lapidibus, in cõpoſitione ſola ui
delicet ſimilariũ, uirtutem, uitium, & morbos generationi eius proprios reperies:
quòd ſanè unum aliquod prædictorũ ſimilaribus adſit particulis, ratio nobis dicti
tat. quodnam ex ipſis uerò iſtud ſit, exacta cõſideratione indiget. Videmus enim
tum philoſophos, tum medicorũ nõnullos in huiuſmodi quæſtionẽ deſcendere,
ſed magis inter ſe illos quàm hos diſcrepare. quare etiam plurimi medici ab hac
quæſtione abſtinuerunt, id quod quærebant, inuenire diffidentes. Nonnulli non
ſolùm ob hoc, ſed quia inutile etiam putarunt, ab inquirendo deſtitere. Verùm
quod inutile non ſit, ſi non experientia quadam, ſed methodo artem conſtituent,
iam mihi omnibus clarum eſſe uidetur. Quod autẽ impoſſibile non ſit, mox conſi
derabimus, ubi paulùm quippiã prius explicauerimus. Nam ſi fidem mihi adhi-
bes, ſicut certè adhibes, uidens me nihil gloriæ hominũ, ſed ueritatis ſtudio facien
tem: ne te multitudo medicorũ philoſophorumꝙ diſcrepantiũ deterreat. Etenim
ſi omnibus illa adeſſent unde ueritatẽ cognoſcere oportet, dein illam non inueni-
B rent, animũ deſpondere ratio eſſet. Si uerò quædam neque omnino habuerunt,
quemadmodum & ipſi fatentur, quædam uerò an habuerint non conſtet, dumꝙ
nos omnia eos habere cognoſcamus, audacter ueritas inquirẽda eſt. Quot igitur
ſunt quæ homini adeſſe oportet, ut quodcunꝙ inueſtigãs, aut ueritatẽ cognoſcat,
aut non ab inuentione deſperet, ſi adhuc ignorat: Septem uidelicet. Primũ natura
perſpicax, quæ quomodocunꝙ rationalis diſciplina perdoceatur, promptè aſſe-
quatur. Secundum, à pueris inſtitutio exercitatioꝙ, ut in primis uerſetur diſcipli-
nis; maximè uerò exerceatur in Arithmetica, & Geometria, quemadmodum &
Plato conſuluit. Tertium inſuper, optimis quibuſꝙ ſui temporis præceptoribus
exiſtimatis operam nauare. Quartum, laboris eſſe patientiſſimum, ut nihil uel die
uel noctu præter diſciplinas meditetur. Quintum, quod pauciſſimis contigit, ueri
tatem expetere, eiꝙ ſoli in tota uita ſtudere ac incumbere, neglectis aliis omnibus
quæ uulgus admiratẽ. Sextum, methodum quandam ediſcere, qua uerum à falſo
queat diſcernere. Necꝙ enim ſufficit ad inuentionem, duntaxat eorũ quæ deſide-
ramus, ueritatem concupiſcere, ſed etiã uim quandam inueniendi paratã habere
oportet. Septimũ, ad hæc omnia accedit methodum illam exercere, ut non cogno
ſcere modò, ſed uti quoꝙ poſſis. Si nancꝙ rhetoribus minorem artem colentibus
ſatis non eſſe uidetur, methodum noſſe, niſi per totam ætatẽ in illa ſeſe exerceant:
an magna adeò quærentibus duntaxat edidiciſſe methodum ſufficit? Itaqꝙ ſi unũ
aliquod ex prædictis ei deſit qui ad ueritatem uiã affectat, æquũ eſt ſe diffidere, mi
nimè quod intendit aſſecuturũ. Si uerò omnia adſunt, quid prohibet quò minus
ueritatẽ bona ſpe inquirat? Inſtitutũ porrò nobis eſt, quemadmodũ omnes totius
corporis particulas, uel etiã ſimpliciſſimas, ex cõſectione didicimus, ita hoc ipſum
inuenire, nempe quales natura exiſtant primariæ ac ſimpliciſſimæ particulæ. Ve-
rùm non de omnibus, ſed una ceu exempli loco ſermonẽ inſtituemus. Caro igitẽ
inſpiciatur primùm, an unum ſpecie ſit elementũ quod ipſam procreauerit. Nihil

C enim mali est hoc nomine primã & simplicissimã in ea particulam sic appellasse,
Deinde si talis nõ appareat, an multa: postea, quot hæc, & quæ sint, tum qui nam
compositionis eorũ modus existat. Quoniam igitur caro dum secatur, calescitq;
uehementer, dolore afficitur: unum specie elementum esse nõ potest, cuiusmodi
Epicurus atomon, id est indiuiduũ statuit. Quòd enim unum specie elementum
tale non sit, inde cõstat: nulla siquidem atomos ex se aut calida aut frigida est, nec
etiam candida, uel nigra. Sed quid diutius immoror, & tempus prolixitate uer-
borum contero? In totum, nulla qualitas indiuiduo contingit, ut autores ipsorum
autumant. Nam huiusmodi qualitates uniuersæ per tota corpora communicatæ
esse uidentur, quemadmodum ipsa figuræ qualitas omnibus inest, item renixus
& grauitas: quæ an qualitatem, an aliud quicquam uocare oporteat, ad propos-
tum nihil attinet. Omnibus enim prædicta insunt, nec inter se specie differunt, si-
cut homiomeriæ, id est similaritates, ijs qui illas, aut elementa quatuor hæc statu-
unt. Hippocrates hunc in modum inquit: Ego sanè dico, si homo unum esset,
haudquaquam doleret. Rectissimè hæc pronunciauit. Nam unũ in aliud mutari
non potest: quippe quum non habeat in quod mutetur, quum iam immutabile,
nec alterari, nec mutari possit, impatile uerò dolore uacet, colligimus ex superiori-
bus, unum esse impatile. Accedit huc alia ratio talis: Si elementum unũ esset spe-
cie, nihil in omnibus unquam doleret. Atqui dolet. non igitur unum est elemen-
tum. Quoniã uerò de carne proposita erat disputatio, de illa disseramus. Si unum
specie, carnis elementum esset, nunquam doleret. Sed dolet. non igitur unũ spe-
cie carnis elementũ est. Eadem ratiocinatio alio modo simul induci potest. Si car-
nis elementũ est impatile, nõ dolebit. Atqui dolet. non igitur est impatile. Quòd
si quis plura elementa esse dicat, non tamen alterationi subiecta, in hunc modum
eadem ratiocinatio proferetur. Si carnis elementa sunt impatilia, non dolebit. Sed
dolet. Non igitur impatilia sunt carnis elementa. Prior itaque ratiocinatio, indutis
D duorum, incompactilium, & minimorum corpusculorũ hypothesim subuertit,
altera similaritatũ Empedoclis opinionem tollit. Etenim hic ex quatuor elemen-
tis corpora constitui, sed quæ inuicem non transmutantur, autumat. Nam citius
ac speraueris, maximam eorum partem quæ quærebas, inuenies. Demonstraui
enim carnis elementa impatilia esse oportere. Non igitur qui dolores fieri statuũt
in corporum illorum impatilium compositione, quæ iam elementa omniũ rerum
naturæ tribuũt, ulla ratione propositum obtinebunt. Etenim nec intellectus, nec
ullus sensus fidem facere potest, impatile dolore affici. Nam digitos si inuicẽ com
mittas, rursusq; separes, nulli dolorem nec coniunctio, nec separatio concitabit,
siquidem dolor passioni coniunctus est. Cæterùm nihil quod contiguum manet,
afficitur: quoniam in his duobus passio consistit, alteratione, quę per tota accidit;
& continuitatis diuortio. Quum igitur nihil aut complexus aut sciunctio exactè
patilibus doloris afferat, quomodo impatilibus attulerit? Quare nec Asclepiadis
corpusculum incompactile ac fragile dolebit dum frangitur. nam sensibus caret.
Vnde nec ullum magis eo dolorem ex ijs quibus afficitur percipiet, quum sensus
sit expers, uti os, cartilago, adeps, ligamentũ, & crines. Etenim hæc omnia patiun
tur, sed non dolent, quia nec sentiunt. Quicquid igitur dolebit, patile, ac sensorium
esse oportet: quanquam ex sensilibus primis, nec etiam sensibile, sed patile solùm
esse sufficit: quoniam aliquando sensibile fieri poterit, si immutetur alteretur-
At quia innumeræ alterationes ac temperaturæ elementorũ fiunt, infinitæ quoq;
erunt particularium corporũ proprietates, iuxta quas nihil absurdum fuerit nulla
insensoria fieri, atq; ex ijs quæ sentiunt, aliud magis, aliud minus sentire. Iam uerò
elementa uno plura necessariò esse, quæ alterari natura possunt, clarè demonstra-
tum est ijs, qui, ut paulò antè diximus, in parato omnia habent unde scientiã com
parare possint. Qui uerò eò stupiditatis ueniunt, ut ne quidẽ an methodus quæ-
dam

A dam demonstrandi sit, prius dignentur inquirere, uel ab alio discere, uel sese in ea
exercere, ijs sanè hic sermo non est communicandus. Neque enim contendendi
cum alijs, aut uincendi, sed ueritatis ipsius inueniendæ desiderio ad hanc disputa-
tionem descendimus. Nam qui indoctas illorum opiniones uolet redarguere, is li
brum quem de elementis ex Hippocratis sententia inscripsimus, seorsum sibi le-
gendum proponat. Rursus igitur ad institutũ reuersi, finem ei imponamus. Quo-
niam elementũ per totũ alterabile est, quot uniuersa sint, deinceps referamus, ab
ijs quæ euidenter apparent, auspicati. Quæ rem quãcunq; alterant, eam tetigisse
antea quã immutasse necesse est, ut sensus docet, & ipsa rerũ natura indicat. Nam
absurdissimũ est, aliquid in Aegypto à flãma quæ hîc est, alterari. Atqui si ex con
tactu id quod mutat inalterat, quarundam tactiliũ qualitatum ratione fieri. Quid
igitur impedit quò minus has omnes inspiciamus? Acutũ sanè quod contingit se-
cat, uerùm substantiam eius non alterat, quemadmodum nec grauitas: sed con-
tundit quidem & hæc, uerùm per totum patientis substantiæ mutationẽ non effi-
cit: quin nec durities ita sibi proximum alterare potest, ut in aliam speciem tradu-
cat. Caliditas tamen & frigiditas totam cui adest substantiam alterat. Ita uerò hu-
miditas & frigiditas, etsi non subitò, quemadmodum prædictæ, certè temporis
spatio & ipsæ subiecta transmutant. An igitur aliam adhuc alterandi qualitatem
habemus? an omnes hoc numero comprehenduntẽ? Certè solas prædictas qua-
litates efficientes tum dici, tum censeri conuenit, præsertim primam inter eas op-
positionem. Atque in hac magis caliditatem, quæ omnium longè efficacissima
est: post hanc frigiditas est, mox humiditas, siccitas postea: nulla uerò alia quali-
tas ea quibus adest, per tota inalterat. Si nanque diuellit, contundit, & secat, &
pungit: id quidem facit, uerùm per totam substantiam patientis alterationem non
extendit: unde nec in alteram essentiæ speciem transfert, sed in plurima separat.
B Itaque niuem si diuidas in minima, nihilominus ipsam seruabis. sin calefeceris,
non amplius nix erit. etenim ex aqua ipsa refrigerata, non in unum collecta nasci
tur. hoc siquidem substantiæ incrementum, illud generatio est. Iam uerò contra-
riorũ in parua diuisio, substantiæ diminutio est: calefactio autem, alterius substan
tiæ generatio, si quidem priorem inalterauerit speciem. Igitur quæcunque cor-
pora primùm huiusmodi qualitates obtinent, illa reliquorum omnium & carnis
elementa sunt: nempe terra, aqua, aër, & ignis: quæ philosophi omnes qui de-
monstrationem non refugiunt, elementa esse eorum quæ generationi & corru-
ptioni subijciuntur, asseuerarunt, ac in se mutuò transmutari aiunt, communeq;
aliquod omnibus esse subiectum. Verùm de his uerba facere non instituimus.
Neque moueri quis debet multitudine à ueritate aberrantium: uerùm demonstra
tioni, si eius est facultas, fidem adhibere. Porrò si omnino demonstrationis sub-
stantiam ignorant, ut nonnulli qui se philosophos dicunt, uereri se sententiã ferre
confitentur, credendum non erit. Nam perinde est, ac si quis discere uellet, quo
nam modo defectum solis præsagiri oporteat, priusquam in numeris se & lineis
exercuerit. Fugiendi itaque eiusmodi homines sunt, tanquam barathra, quippe
secum aliquando eos quibus cum uersantur, attrahunt, uel omnino inficiunt,
nisi in logica speculatione abundè quis exercitatus fuerit. Hactenus etiam illi di
sciplinæ, si unquam alij rei, incumbendum est. Sed hæc præter institutum: nunc
ad id reuertamur. Ex quatuor elementis inuicẽ contemperatis similaris una pars
nascitur, pro temperamenti qualitate uel sensibilis, uel insensibilis. Simili ratione
& particulares in utroq; genere differentiæ omnes temperaturæ differentiam se-
quuntur. Pro huius enim proprietate aliud os, aliud caro, aliud arteria, aliud ner-
uus efficitur. Cæterùm cuiusq; ipsorum proprietas in temperamenti proprietate
consistit. siccior nanque & calidior leonis caro est, humidior frigidioriq; ouis, me-
dia inter utranq; humana, atque inter ipsos homines Dionis caro, exempli gratia.

C calidior est, frigidior autem Philonis. Quapropter tot similarium partium simplicium differentiæ sunt, quot elementa, calidiores, frigidiores, humidiores, & siccio-
res. Compositæ uerò aliæ quatuor, humidiores simul & frigidiores, calidiores & humidiores: tertia siccior una & calidior: dein quarta frigidior simul & siccior. his accedit princeps omnium temperatissima. Sed de his satis in opere de tempe
ramentis tractatum est. Verùm præsens sermo, qui similarium bonitatem acu-
tum in elementorum symmetria & ametria, quasi dicas, commoderatione & im-
moderatione, inuenit, deinceps uitiũ ipsarum à morbo distinguet. Porrò ab utra-
usque rei notione, ut in opere de demonstratione ostensum est, primũ exordium
distinctio sumet. Quæ igitur sani corporis habitus notio, quę ægri est; Sanus qui-
dem corporis status naturę actiones inoffensas habet, æger offensas. proinde quũ
sanus quispiam imbecilliores quidem, quàm alius secunda ualetudine præditus
functiones obit, nondum uerò læsas, intemperatior sanè est, sed nondum ægrotat.
Igitur inter salubres corporis habitus unus est temperatissimus, octo intemperati.
Morbus nullus est temperatus, sed omnes intemperati: & tot sunt numero, quot
salubres intemperaturæ. Quòd si ex sanis alios temperatos, alios intemperatos sta-
tuere cuipiam non placeat, is alterum duorum dogmatum sequi cogetur, uel o-
mnes semper ægrotare, uel unam esse omnium temperiem, uirorum, mulierum,
iuuenum, senum, puerorum, athletarum, priuatorũ, operariorum, in ocio degen-
tium, ualentium, imbecillium: sed utrunque absurdum est. ergo tertiam quan-
dam sanitatis latitudinem esse oportet: ut plurimæ in ea sanorum corporum diffe-
rentiæ, in maioris ac minoris ratione comprehendantur, sic ut in alijs omnibus ha
bet. Etenim domus, nauis, lectus, arca, uestimentum, calceus, currus, uel melia-
us uel peius habet prius quàm ægrotet. Atque hi tres corporis status in omnibus
nobis statuendi sunt; optimus, deprauatus, & morbosus: sed optimus unus est.
D Perfectissimum enim deterius esse non potest: reliquorum duorum innumerabi-
lis copia est: habent autem differentias ratione maioris & minoris. Quoniam igi-
tur in hunc sermonem uenimus, ab eo desistentes summatim ea quæ diximus re
petamus. Nam sic perspicuum euadet quid in proposita quæstione inuenerimus,
quidq; inueniendum restat. Proposuimus enim, artem sanitatis effectricem consti
tuere, non ut ædificatoriam, quæ domum extruit: sed illam quæ partem eius la-
befactatam restituit: quanquam hîc non eodem prorsus modò, uerùm idipsum
quod quæritur, erat inuenire, quatenus similiter ædificatori, corporis uitia corri-
gere potest qui artem sanitati tuendæ dedicatã tuetur. At quia ad hæc omnia cor-
poris naturã prænouisse, cuius uitia ars curatura est, oportet: ideo hoc ipsum dis-
quisiuimus. Inuenientes autem partium status, & actiones secundum naturam
esse, quibus tuendis restituendisq;, quum uitiatæ fuerint, omnem operam adhi-
bere debemus: ex quot rebus id quod secundum naturam est constet, perscruta-
ti sumus. Porrò quum iam exploratum habeamus, instrumentariarũ substantiam
ex simplicibus constitui, & harum ex quatuor elementis, deinceps ambarum par
tium morbos considerabimus. Ac iam omnium ferè corporum tum salubrium,
tum ægrorum cognitionem ratio nobis inuenit, neque hanc uniuersam, sed spe-
ciem quandam duntaxat, & uelut exemplum. Atqui totam sanorum morbido-
rumq; corporum scientiam habebimus, quum ipsi materiæ species indiderimus.
Quippe non solùm medici est cognoscere singulas partes ex humido, frigido,
sicco, calidoq; mixtis prouenire: uerùm particulatim quoque ipsas inspicere, quæ
ossium sit temperatura, qualis carnium, neruorum, uenarum, aliarumq; simplici-
um omnium, similiter & instrumentariarum, quæ cuiusq; sit compositio: ueluti
manus, cruris, iecoris, thoracis, pulmonis, cordis, cerebri. Eadem ratione neq; sa-
tis est simpliciter genera & differentias morborum cognoscere, sed etiam quo-
modo

A modo hi singulis partibus accidant. quod si fecerimus, non solùm speciatim sa-
num ægrotumq; corpus cognoscemus, sed ex tota substantia, quæ utrisque tum
specie, tum materia eam suscipiente constituitur. Restat uerò percensere, quo-
modo morbos cures, & sanitatem tuearis. quæ in duobus commentarijs pleniss-
imè tractamus: nempe medendi methodo, & libro de sanitate tuenda. In præsen
tia ea tantum attigisse sufficit, quæ ipsorum methodum indicare possunt. Itaque
medendi methodus ex sanorum ægrorumq; corporum affectu incipit. Quoni-
am enim insigniter sana, siue similaris, siue organica fuerit, cõmoderata omnino
est, immoderata quæ ægrotat: inspicere ipsius symmetriam oportet, quæ tandem
hæc sit, quia altera ei contraria symmetria necessaria est: in similarium quidem &
simplicium particularum statu qualitas: in instrumentarijs, si in magnitudine sit,
alia magnitudo: si in figura, alia figura: ita si in positu, & numero. Proinde in o-
mnibus ex intemperie ad moderationem reditus à contrario fieri oportet. Nam
quod præter naturam habet, dum ad naturam reducitur, ueluti per uiam quan-
dam, eandemq;, sed ex opposito redire debet. Si iam redibit ex opposito, per con-
traria præsenti affectioni succurritur. atq; hic modus communissimus generalissi
musq; omnibus morbis curandis fuerit, contrariũ: sicut alibi quoq; Hippocrates
tradidit: Contraria, inquiens, contrariorũ sunt remedia. Particulariũ particularia
sunt contraria, calidum nimirum frigido morbo, calido frigidum, humido morbo
siccum, sicco humidum. sic quidem in similaribus res se habet. In instrumentarijs
autem uniuscuiusque prædictorum quatuor generum morbosæ immoderationi
contrarium inducere oportet, donec ad naturalem symmetriam peruenerimus:
ueluti si caro maior quàm natura exigit ulceri cuipiam superuenerit, non id offer-
re congruit quod carnem procreet atque nutriat, sed quod eam auferat, imminu-
at, erodat, atq; corrumpat: quemadmodum si in parte aliqua cauum ulcus accide
B rit, huic sarcoticum, id est generandæ carnis medicamentum exhibendum est:
utroq; uerò eatenus utendum, ut tunc primùm cesses, quũ ad symmetriam pri-
us uenerit, quàm ad contrariũ excedat. Etenim nisi superexcrescentem carnẽ pur
gando, in symmetro constiteris, cauam partem efficies. Item nisi cauũ reficiendo
medium seruaueris, caro superexcrescet. In hoc sanè morborum genere, quo par-
ticulæ maiores minoresq; redduntur, per contraria, ut dictum est, curatio adhibe-
bitur. At in altero genere, quo naturalem figuram excedunt, quoniã complures
sint particulares differentiæ, suum cuiusq; contrariũ inuenire debemus. Exempli
gratia, si pars aliqua gibbosior ac prius euadit, in contrariũ statum reducenda est,
premendo & repellendo. quæ uerò intrò compressa est, ac ueluti resima, in exte-
riorem partẽ reducere, ut nasum, expedit. Cæterùm si aspera leuia facta sunt, exa-
sperare: quemadmodum aspera leuigare conuenit. Hoc pacto quæ cauitates, uel
meatus, uel omnino foramina, aut maiora, aut minora, aut magis caua quàm con
uenit, aut pleniora, aut à crassis lentisq; humoribus obstructa habent, & hæc per
contrarium ad mediocrem habitum deducere oportet. quinetiam situm naturæ
egressas in ueterem statum in contrarium ducendo restituere: in priorem partem
progressum, retrorsum: quod retrorsum deflexit, id prorsum trahetur. in alijs dua
bus oppositionibus similiter: nempe quæ sursum, deorsum, dextrorsum, sini-
strorsum uergunt. quòd si naturali numero partium uitiato, totum instrumen-
tum in morbum incidat, sciendum sanè & hîc est, aliud numeri excessum, aliud
esse defectum, ut in magnitudinis mutatione prius dictum est, curationem uerò,
ut illic, in ablatione adiectioneque consistere. Hoc autem discriminis intercedit,
quòd in hoc morbi genere partes integras, in illo earum particulas, auferre, adijce
req; conuenit. At considerandum uenit, nõ in hoc genere solùm, sed in alijs quo-
que uniuersis, quorum facultas nobis adest, ut indicationem consequamur. Nam

C morbi forma modum curationis indicat; præstari uerò hæc possit, an minus, non
item ostendit. Nam id in uniuersis factiuis artibus, nõ ex rei faciendæ notione, sed
agentis causæ potentia ac impotentia desumitur. Ad hæc ex materiæ copia, inó-
piaq; Itaq; res eadem in his fieri, in illis minimè potest: quemadmodum alio tem-
pore fieri potest, alio minus. Natura igitur, & medicus, eorum quæ corpori ho-
ni causa fiunt, autores sunt. Sed alia naturæ, alia medicis sunt negata. Naturæ
quidem impossibile est ita os confractum, ut partes eius à sede natiua aberrent,
membrumq; distortum sit, corrigere ac conformare: medicis est possibile: quem-
admodum & luxatum medicus reponere potest, natura non potest. Cauum ul-
cus carne replere natura potest, medicus non item: sicut ex semicoctis aut crudis
aliquid concoquere. Sed in his medicus naturæ famulatur, opitulaturq; purum
quidem ulcus efficiendo medicamentis purgantibus impositis: illis autem quæ
concoqui nequeunt, afferendo mediocriter calfacientia. Multa uerò ipsa natura
quæ prius effecerit, denuo generare non potest, ut uenam, arteriam, ligamentum,
neruum, & id genus alia. Itaque primùm ad medicatoriam methodum pertinet,
sicut diximus, communem omnium scopum inuenire, qui est, Contrariorum con
traria remedia. Dein in unoquoque genere contraria, ordine collocare. Postremo
considerare, quando quidem natura uel nos scopo possimus inseruire, quem indi
catio suggerit: quando rursus utriq; est uel omnino impossibile, uel certo tempo-
re impossibile, uel partim impossibile. Atque maxima hæc naturalis speculationis
portio fuerit, qua exercitatum esse oportet eum qui inuenerit in unoquoque quid
præstari, quid secus possit. Porrò commentarij duo id perdocent, alter qui de ania
mantis generatione inscribitur, quo disceptamus qua ratione fœtus ex semine &
menstruali sanguine ortum habet. Secundus de naturę facultatibus. Etenim dum
de seminis natura consideramus, hæc omnino quæ nobis demonstrata sunt, inde
D quòd complures in fœtu particulæ fiant ui efformatrice ipsa spermatis substantia
materiæ loco utente, apparebunt, si methodo demonstratoria speculationem tra-
ctaueris. quod ubi inueneris, mirari desines, si nullam earum natura postea rursus
recreare queat. Cæterùm in libro de naturalibus facultatibus factarum dispensa-
tionem intueberis, ut inde simul facultatem tibi compares inueniendi quæ natu-
ra tum per se, tum medici opera possit efficere, quæq; non possit: ac illic ubi de
causarum opificum facultate disceptamus, & perfectarum partium substantia, re-
peries quæ perdita instaurari possint, quæ neutiquam. Exempli gratia, cartilagine
deperdita aliam ne regigni sit possibile, an pro ea simile quippiam restitui. Simile-
ter & os modò post primam æditionem perditum recuperari, an ei quippiam si-
mile. Item an neruosa septi transuersi substantia coalescere, an cor, iecur, aliaq;
pars quælibet. Omnes sanè percensere, tempus mihi non est. Neque enim tota fa
cultas medica hoc uno libello comprehendi potest, nec id ab initio pollicitus fu-
mus, sed methodos quasdam aperire, demonstrareq; ex quibus & quot princi-
pijs, quibusq; uijs, artis fiat demonstratio. Igitur hîc præsenti sermone finito, ac in
summam redacto, prius iam constitutæ artis parti nonnulla adijciam. Quemad-
modum enim illic sanorum ægrorumq; corporum specie inuenta, in particulari-
bus materijs uniuersis spectare ipsam uoluimus, ita inuentis à medendi methodo
scopis, in speciales materias ipsas inducemus, ut noscamus quæ per eam aut par-
tim, aut aliquo tempore fieri possunt, quæq; nullo modo. At hîc cum alijs artibus
analogia consideranda est. Si enim quispiam ex coctis lateribus domum extru-
ctam, dein aliqua parte affectam refici iusserit, pro uitiatis integros reponendo:
necessarium prius est artifici alios affectus non dissimiles dispicere. Ad hoc, si ma
teriam idoneam ædium dominus præstare non possit, reparationem esse impossi-
bilem dicemus. Ita in hac proposita speculatione res sese habet. Nam si materiæ
inopia urgeat, nihil eorũ quæ ex semine natura in animali formando produxit, ex
alio

A alio restitui potuerit. Verùm de his abundè satis dictũ est: reliqua subiungamus,
de quibus antea diximus, dum remedia inueniremus. Etenim formas ipsorũ ue-
luti generales retulimus: alia scilicet refrigeranda esse, alia calfacienda, alia hume-
ctanda, alia exiccanda. Huc nanq; in similaribus consilliũ dirigimus, ut in quibus
uitiata est quãtitas, uel auferamus, uel reficiamus. Ita in quibus numerus peccat,
totum aut eximendum, aut regenerandum est. Insuper in quibus nõ est debita fi-
gura, ad naturalem reducere oportet: repleta uacuare, uacua replere, obstructio
nes aperire, aperta contrahere, conniuentia & densata in contrarium uertere, illa
aperiendo, hæc rarefaciendo. Simili modo in compositionis morbo scopus est ad
naturalem habitum reducere, in soluta unitate diductas partes conglutinare. Ve
rùm in omnibus his auxiliorum materiam inuenire, non parua est artis ratio: ue-
lut statim in luxatis particulis, quum non modò in posteriorem, priorem q; par-
tem, tum dextram ac sinistram prolabi membrum, sed etiam in superiorem à mu
sculorum robore conuelli contingit, duplici motu opus est ijs qui in locum arti-
culos reponunt: primo deorsum, altero in sedem propriam. & propterea sine ten
sione in partem oppositam membrum reduci non potest. Porrò ut sic tendatur in
diuersum, ualidæ apprehensionis tensionisq; usum esse nemo ignorat. At quum
interim nostris manibus ea nequeamus efficere, instrumenta ad hoc idonea inue
nimus: quorum pleraque luxatis reponendis conueniunt. atq; hæc instrumenta
remediorum materiæ quædam sunt: quemadmodum & auxilia omnia, medica-
menta, cibi, potus, & (ut semel expediam) quæcunque corpori adhibentur, com
memoratos affectus in naturalem habitum reuocant. Oportet itaque medicum
in horum materia uersatum fuisse, & prædictos scopos ipso usu rerum probare,
ne simile quid illi nonnunquam accidat, quale ijs qui frigidam conferre censent
omnibus refrigerandis, & calidam calefaciendis: ignorantes frigidam aliquando
B per accidens calfacere, & calidam refrigerare. Pluríma sanè de horum omnium
methodo in opere de medicamentis tractantur. Id autem præsenti sermoni appo
nemus, omne uidelicet materiæ præsidiorum genus, in offerendis, faciendis, eua-
cuandis, atque extrinsecus incidentibus consistere, quæ si omnia artem constitu-
ens discusserit, & totius materiæ scientiam particulatim habuerit, non solùm fa-
cultatem eorum, sed usum quoque perdoctus, is nimirum uniuersas causas sani
tatis, ut nihil præterea ad medicatoriæ artis constitutionem desideret, absoluerit.
Omnibus his scilicet in capita duo redactis, corporum puta quibus auxilia adhi-
bentur, cognitionem, & ipsam auxiliorum naturam: reliquum erit ei qui artem
uolet exercere, ut omnium sibi affectuum dignoscendorum facultatem compa-
ret, maximè illorum qui in alto latentibus particulis consistunt. Nec enim cuius-
uis est singularum partium, uel simplicium, uel instrumentariarum, quum in alto
positæ fuerint, uitiosam dispositionem inuenire. Attamen methodo quadam par-
tem affectam, simul cum eius morbo deprehendere conabimur. De quibus co-
piosius alibi, sicut aliarum omnium methodorum summã comprehendimus, ita
hæc nunc explicare necesse est: ac primùm ex quo genere, rerum præter naturam
existentiũ cognitio speranda sit. Tria nanq; in uniuersum numerantur eorũ quæ
à natura declinant. Vnum, affectiones actionem lædentes. Alterum, illarũ causæ.
Tertiũ, symptomata. Itaq; maximè principes causæ quũ agunt, hac appellatione
dignãtur: dicuntur tamen subinde ita, etiamsi nondum quicquã agunt, ideo quod
agere possunt: ut cruditas morborũ causa dicitur, licet morbũ nondum intulerit.
Voco autem cruditatem, non solùm frustratam in uentriculo concoctionem, sed
in uasis quoq;, iocinore, corporisq; mole uniuersa. Symptomatum genus in tres
secatur differentias: actionis offensam, corporibus accidentia, excrementorũ im-
moderationem. Omnium uerò horum causa corporis est dispositio: quam siue
morbum appelles, siue affectũ, nihil interest. Cognoscitur autẽ meritò ex sympto

C matis causæ rationẽ respectu ipsorum obtinere. quædam enim ex ipsis necessariò affectus consequuntur, quædam non necessariò, sed uel sæpe, uel raro, uel ambigue: quemadmodum rursus alia symptomata affectionis differentiã ex necessitate sequuntur, quædam utplurimum, quædam incertò, quædam rarò. Quæ iam ex necessitate morbũ sequuntur symptomata, Græci pathe gnomonica nuncupant. Atq; hæ fermè morborũ notæ censendæ sunt. Quæ uerò non necessariò, uel morbi differentiã, uel morẽ, uel magnitudinẽ indicant. Sed exemplo quodam cuiusq; prædictorũ uim ostendam, ut eo adiutus, similiter in omnibus ad eandem methodum teipsum exerceas. Fingamus igitẽ membranã costas succingentẽ phlegmone laborare. Affectio hęc nimirũ phlegmone est, symptomata quidem necessariò habens tumorem præter naturã, ruborem, dolorẽ: quorũ duo iam non subincidunt, solus autem dolor relinquitur, qui in costis prouenies punctionẽ excitat. Dolet igitur homo, quia phlegmone afficitur, doloris autem species pungens est, quòd affectæ particulæ substantia membranosa sit. In costis uerò prouenit, quia illæ affi ciuntur. quinetiã dolor latissimè spargitur, quòd membrana costas succingẽs plurimùm extensa sit. Porrò febris ex necessitate sequitur, tum propter affectũ, tum particulæ situm, quorũ alterum si absit, febris necessariò nõ sequitur. Neq; enim si digitus phlegmone laborat, statim febris inuadit, quoniã procul à corde situs est. Neq; quũ membrana costas succingens affecta fuerit, mox affectus, uel scirrhus, uel œdema contingit: quanquã difficultas spirandi necessariò partẽ infestet, quia respiratorij cuiusdam instrumẽti portio est. Atqui spirandi difficultatis species nõ propter partem, sed affectũ erit, quippe dolor, spiritus instrumenta plurimùm diducí prohibet: ideoq; actionẽ respirationis usu nondum expleto dissoluit. Vnde ad secundam actionẽ celeriter accedere necessitas est: sed tantũ quietis, quantũ in naturali habitu, intermittunt: atq; sic spiritus paruus & frequẽs redditur. Iam quidem pulsuũ alteratio, ex necessitate membranæ costas succingentis phlegmonen D comitat̃ tum ea quæ à febribus, tũ quæ ab affectæ partis specie separari neutiquã potest, pulsant nanq; ipsis arteriæ, quòd quidem febricitent, magis, uelocius, frequentius, quoniã uerò neruosa pars est quæ phlegmone infestatur, cum contentione simul ac duritia. Hæc igitẽ necessariò membranæ phlegmonen symptomata consequuntur. Cæterùm unũ ex his est quę necessariò sequunt̃, nempe decubitũ in latere affecto minus esse molestũ, quàm in opposito, uel in utroq; similiter. Nã quum duplex membrana obhæresçat, si quidem exterior eius circa ossa pars uali diore phlegmone laborat, facilius in oppositũ latus reclinant. etenim in affectam partem cubitus compressionẽ affert. Si uerò altera interior ægrotet, quod utplurimum accidere consueuit, in oppositum recumbentes maiore dolore torquentur, quia pars inflammata ipsis pendeat. quòd si in patientẽ locum, minus dolebunt: ut qui neq; ab ossibus prematur, neq; pendeat, sed ab utroque liber sit, alijq; non affecto inhæresçat firmiter. Porrò utriscq; membranæ partibus affectis, in utrunq; latus æqualiter decumbunt. At uerò quòd dolor quibusdam ad præcordia perueniat, alijs ad clauiculam, id tum propter partis ægrotæ naturã fit, tũ quia phlegmones symptoma dolorem intendat. Quoniam enim ad clauiculas usq; membrana illa ascendit, et totum septum transuersum, ubi superiores eius partes phlegmone afflíguntur, iugulum conuelli uidet̃: ubi inferiores, dolor ad præcordia peruenit. Igitur exigua planè inflammatio in costarũ medio fieri debet, ne in alterutrã partem dolorem afferat, ut magna in utranq;. At uerò quædam resudare, ac tenuẽ ex inflammata parte saniem effluere cõtingit, tum morbi, tum partis gratia, quemadmodum in omnibus oris partibus inflãmatis, & oculis. Siquidem ex humorũ influxu inflãmatio est, si pars rara, non ut cutis obstructa densaq; fuerit. Quũ igitur copiosa simul & tenuis in inflãmata parte humiditas subsistat, etiã pars rarior plurimùm foras effundit. quòd si econtrariò pauca sit, & crassa fluxio, tũ corpus densum,

A sum, modicũ ad tussim quidem irritabit, cæterùm nihil expuetur: quemadmodũ si fluxio fiat copiosissima, etiã plurimùm tussient ægri, nec minus expuẽt. Actus sis ab hoc affectu inseparabilis est: excreatio uerò post tussim non itẽ: uerùm sæpe contingit. Si igitur quid sputo reijciant, idipsum necessariò colorabitur, nõ tamen eodem perpetuò colore, quia nec in parte inflammata eiusdem semper naturæ est excrementũ. Quum igitur sanguinolentũ uel bilioſum extiterit, talis in pleuritide plerunq; fluxio est quæ phlegmonen efficit, humoris in affecta parte contenti colorem sputum recipit. Rubrũ, quum id quod in eam membranã defluit, cruentũ est. Flauum, quũ bilioſum est. Si uerò pituitosus humor primùm cõstrictus, putrefactus, fluxionis phlegmonen generantis autor fuerit, tũ spumosa reijcient. Quin & nigra excreãt nonnunquã fluxione exaſſata, siue sanguinea, siue bilioſa fuerit. Hæc igitur omnia unà cum affectæ partis, ipsiusq; affectus dignotione fluxionis differentiã indicabunt. Quare constat tum cuiusq; partis ægrotæ naturã, tum communionẽ cum uicinis necessariò esse cognoscendam, ad morbi, eiusq; loci inuentionem. quod autẽ nihil refert, positũ, uel compositionẽ, uel cum alijs societatem, cõmunionemq; dicas, quis ignorat? Cæterùm ex prædictis liquere arbitror, actionem quoq; ac usum singularum partiũ cognitu esse necessariũ: ad hæc morborũ & symptomatum generationes, postea causas etiã morbos facientes. etenim hæc ad quanq; particulam, ac ipsius affectiones cognoscendas, & morbi differentias, necessaria uidentur. Item magnitudo, & uniuscuiusq; morbi mores ex his ipsis deprehendunt̃. Magnitudo quidem & ex ipsorũ affectus magnitudine, & ex symptomatis illum consequentibus: mores ex morbi differentia, & symptomatis eum comitantibus. statim enim in proposito exemplo melancholicus humor præpolens longè perniciosissimus est, quoniã idẽ maximè malignus plurimùm erodit, B ægre concoquitur & expurgatur: tum quòd copiosissimi caloris index est, à quo assatus dicitur. Omniũ uerò mitissimus sanguis est: quippe dulcissimus, & concoctu facilimus. Reliqui duo humores inter hos consistunt medij, quantũ ad simplicitatem & malignitatẽ attinet. Iam uerò ex symptomatis aliud, quod est nihil prosus expuere, lethale est: quòd detineri à phlegmone ipsum fluorẽ indicet: tũ quòd intus manendo totus corrumpetur. Porrò non laborioſè, sed ex facili excreare, saluberrimũ est. Si uerò iam sputũ coctum fuerit, etiam hoc salubrius est. Cæterùm pulsuum symptomata, morbi morẽ repræsentãt, atq; alia omnia quæ ex consensu contingunt, deliria, sopores, fastidiũ, urinæ deiectiones hoc aut illo modo factæ. Proinde exercendum nobis est in his omnibus, si morbum, partem affectã, morẽ, magnitudinem, & eorum differentiã uolumus cognoscere. Ex quibus præsagire licebit quò morbus uergat, & dexter auxiliorum usus constabit. Etenim præsagia medicum à mortis crimine uindicant, ægrosq; reddunt obtemperãtes. Ex multis uerò tempus auxiliorũ prædocet. Porrò quòd dexter illorum usus quidem & ipse princeps artis pars sit, et tota hæc disputatio inde prosilierit, omnibus manifestum est. At qua ratione ex prædictis compareat̃, paulò pòst aperiemus. nam modò his quæ exposui, finẽ prius imponere cogito. quippe morborũ, & eos suscipientium particularũ cognitio in uno nobis exemplo declarata est: cui si alterũ adijciamus, quid quæso mali fuerit? Nam excrementorũ species permulta docet. Succedit ipsi corpus unde excreationẽ fieri cernimus: ut ex ambobus coeuntibus stabilis una indicatio proueniat. membranoso etenim, uerbi gratia, corpore execto, euidenter apparet talem quandam partem exulceratã esse, quæ in summo membranæ naturam obtineat: quod autẽ superatũ est, id nequit ostendere: attamen locus per quẽ fit excretio, ad affectam partem nos deducet. infra nanq; deiectum, intestini ulcus innuit. suprà uomitu reiectũ, uentris. tussiendo redditũ, membranarum quæ aspe ras arterias integunt. si per urinas, uesicæ uel naturalium meatus. Hæ igitur ipsæ partes, item quæ cõsensu & primario affectu laborant, inter se discerni conuenit,

C principatu, consequentia, magnitudine, & paruitate: adde accessionẽ causarum utrunq; deprauantium: multi siquidem ob stomachi affectum, uel cerebro consentiente, uel oculis suffusione laborantibus, melancholiæ symptomatis infestantur. At his si animum diligenter adhibebis, cõmemoratos affectus cruditates & recrementa in uentriculi orificio collecta sequi deprehẽdes. Itidem eosdem simul intendi cum illis quæ os uentris lædunt, & remittere cum his quæ hoc iuuarediscuntur. At uniuersam de affectis partibus tractationẽ transigere in præsentia mihi propositum non est, quemadmodum nec aliud quicquam eorũ quæ in arte medica absoluta sunt: uerùm solam inueniendi ipsa methodũ ostendere, ac quomodo ea fini artis coniuncta sit. Atqui necessarium est, ut uarijs se modis quisq; exerceat in omnibus nostris cõmentarijs. Quod igitur in rem præsentẽ requiritur apponẽtes, ad methodos cõmemoratas discedemus: atq; hîc rei formã esse censeto; ubi uerò materiæ accesserint, totam iam substantiã, quum omnia particulatim recensuero, sicut modò in paucis exemplis factitaui. & hæc tibi artis integra pars erit. Supereſt ut ostendamus ad cõmodum remediorum usum, partis quam curamus, essentiæ, figuræ, ac situs cognitionẽ requiri. Substantia enim docet, quantũ primi morbi in intemperie consistentes à naturali modo recedant, quantumq; calfacere, refrigerare, exiccare, & humectare illos cõueniat. Figura uerò ipsos per se morbos docet, de quibus antea diximus: tum eorũ magnitudinem simul indicat, nam quantũ quodq; à naturali statu egressum est, in tantã magnitudinẽ peruenit: cuius occasione rursus deprehenditur, quantũ ipsa per contraria immutãda sunt, ut ad naturam reuertantur. Itaque hæc proportione morbis ex intemperie respondent. At proprium, eximiumq; euacuationis modum ostendit ex osculis & figuris, quas sortitum est instrumentũ laborans. id autem cõmunionem cum ijs obtinet, quæ à positu indicationem sumunt. quæ autem inter ea proportionẽ habent ad magnitudinis conditionem, tum ad remediorum usus quantitatem, non opus
D est dicere. eximia uerò ac præcipua deinceps apponemus, quoniam & usus adnationem eorum est maximus, quę indicationibus à figura sumptis immiscentur. quin & hîc exemplis exiguis, ut methodum cognoscamus, sermonem interpretamur. Obstructio sanè unus ex instrumentarijs affectibus est: potissimũ uerò iocinori tum propter eius constructionem, tum actionem accidit. etenim uenæ quæ à portis in totam uisceris cauam partem distribuũtur, osculis earum quæ in gibba sunt sensum latentibus cohærent. Defertur autẽ totum alimentum ex uentriculo ad locum unum hepatis, quẽ ab eo quod modò dictum est, portas appellant. nemo enim in ciuitatem ingredi potest, nisi portas primò transeat: neq; alimentum ad iecur peruenire, prius quàm in hoc loco fuerit: unde in totam iecoris cauã partem distribuitur, deinde per dictos uenarũ terminos in gibbum transumitur. Nihil igitur miri est, uiscus hoc crebris obstructionibus ob uiarum angustiã, & substantiæ peruicacis copiam corripi. Hæc igitur curatio fuerit, nempe ut antequam augeatur, uarieq; distribuatur, & homo febricitet, cibi & medicamenta attenuantia exhibeantur. Porrò ubi illa fuerit adaucta, nõ modò his auxilijs, sed uacuatione etiam utendum est: quam quibus locis fieri conuenit, tum uisceris figura, tum situs demonstrat. Hîc igitur aggressi, quædam in cauis partibus contenta ad intestinum dirigemus: quæ in gibbosis existunt, per urinas uacuabimus, simili modo quæ in thorace & pulmone continentur, si uacuari desiderent, à figura ac situ edocti tussiendo expurgabimus. haud secus quæ in cerebro hærent, ad nares trahere oportet. Non minus autem partium phlegmone laborantium sanatio ex situ & figura sumitur. Etenim & horum princeps scopus est humoris in partẽ inflammatam decumbentis euacuatio. quomodo autem hæc administranda sit, instrumentariarum partiũ natura docet. Ab ipsis igitur instituti, fluxiones in coxam procumbentes, per uenas poplitis & tali uacuabimus, quemadmodum ea quæ in uuluis continentur.

A cõtinentur. In thorace collectos & pulmone, per interiorem cubiti uenam demoliemur. Quæ uerò in capite & ceruice infestant, per humeralem. Optima nanque & facilima est euacuatio, quæ per proximas & affectę parti communes uenas confieri solet. Cæterùm id quod inflammationem attulit, per halitum digerere, & hoc sanè ex morbo indicationem habet; uerùm particularem auxiliorum usum uariandum esse, partis affectæ situs ostendit. qui nanq; in summa cute affectus constituti sunt, ijs tale resoluens esse medicamentum conuenit, qualis phlegmonæ species indicat. Qui in alto latent, hoc acrioribus pharmacis indigent, quò magis ab exterioribus recesserunt. quare nonnunquã si uehementer admodum in alto lateant, cucurbitulis utimur: quod in summa cute ortis inflammationibus nimis quàm aduersum est. Ita si adstringentis medicamenti usus erit, loci id desiderantis positũ inspiciemus. Nam si eò medicamentum adstringens peruenire posset, nihil indubiè prohiberet quò minus adhiberemus. Si autem minus potest, considerandum uenit, ne quando ex proximis humorem in locum affectum propellamus. Proinde uel miscenda est adstringẽti pharmaco uirtus quædam eiusmodi, quæ ueluti id manu ducat, uel eo non utendum est. Maximum siquidem incommodum afferre noui qui ex pulmone sanguinem reijcientibus, medicamenta adstringentia toti thoraci undiq; apposuerunt. Nam præterquam quòd uis eorum in pulmonem non penetraret, etiam sanguis qui in thorace continebatur, in uiscus illud agebatur. Atq; de his satis esse dictum arbitror ad præsentem disputationem. Tantum igitur adhuc præfatus, quòd methodus hæc forma solùm commentarij huius extet, aliud aggrediar. Cæterùm singularum corporis partium scientia ac discursus uelut uniuersa substantia est, quam in alijs cõmentarijs transegimus. De præsagijs igitur posthac uerba facturi sumus: quoniã tum ad alia quædam, tum ad curationẽ
B potissimum conducunt. Itaq; necessarium est ei, qui præsagiendi artem uolet constituere, antea considerasse, an sicut uniuscuiusq; animantis natura propriũ uiuendi tempus obtinet, ita morbi singuli, ut nullus illorũ quatuor diebus solui possit, cuius naturale tempus statum duos menses cõtinet. An rursus morbus diuturnus fieri, & celerrimè solui possit. Nunc tamen quia medicina futurorum diuinatrix facta est, nõ amplius uel idiotis quæritur, num quædam ars futura præsagire queat, an minus: sed iam omnes hoc posse consentiunt, eoq; medicum interrogant, quo certo tempore morbus solui debeat. quanq; ad præsentem commentarium nihil mali accesserit, si nũc primùm præsagiendi nos artẽ constituere fingamus. etenim reliqua omnia simili ratione tractauimus. Vnum sanè & primùm necessarium uidetur, si præsagiendi aliqua facultas extet, nonnulla certo sequenti tempore esse uentura. Porrò cõsiderabimus deinceps, quomodo quis hæc quæ &quid sint inueniat. nõ enim omnia futura ex ægrotante necessariò pendent. Nocturnus enim uncinorum tumultus, & canum latratus, uel nuncia quædam tristia ægros reddunt insomnes: quæ nec fiunt necessariò, nec præsagiri certò possunt. An igit quæ morbi ratione proueniunt, necessariò fiunt, & certò prænoscuntur, an neq; hæc uniuersa? Potest enim humor aliquis superfluus in corpore intus ad particulam alicui quam uitæ necessariã confluere: quemadmodum contrà alius ex nobili parte in obscuram transmigrare. Porrò eum qui in nobilem partem inuectus est, summũ periculum ex necessitate sequitur: at qui in obscuram repente inopinatò labitur, laboranti salus erit. Iam uerò in huiusmodi constitutionibus securitatem & periculum prænoscì licet; non tamen quo desinat, accuratè queas inuenire. In quibus uerò non adhuc recrementa defluunt, sed partem aliquam obsederunt, in his futurum est prænoscere: quum sciamus naturæ facultates, quibus animal gubernatur, non esse exiguas, nec earum differentias. quinetiam quæ cum sanguine per totum animal feruntur excrementa, siue immoderata copia, statum unumquodq; coquendi tempus habent, modò cuiusq; recrementi naturam inuenerimus. Sic

C enim artificio de eius coctione coniectare licebit, siquidem omnia circa ægrotum
recte administrentur. Nam errores in his commissi, aut morbi solutionem remo-
rantur, aut mortem accelerant. Atqui huius certe toto hoc sermone, si alterius cu
iusquam, meminisse oportet. Sola nanque præsagia eueniunt, ubi is ipse qui cu-
rat, medicus optimus est, & æger, nihil delinquit. At eiusmodi medicis prognosti-
cam facultatem esse arbitrari, qualem diuinatores profitentur, ridiculum plane
est. Illi siquidem nono die uerbi gratia, incolumem futurum aiunt, non apponen
tes, omnibus probe administratis. Etenim tales omnia uel auspicato, uel inauspi-
cato cessura esse prædicunt, medicus uero non ita prædicit: uerum si omnia ut par
est eueniant, septimo die uidelicet morbum solutum iri. Si error committatur, si
quidem paruus fuerit, morbi solutio ex septimo in nonum diem transibit: si ma-
gnus, in undecimum. si uero adhuc maior, in decimumquartum: si maximus, pe
riculum certe salutis sequetur. Aduertit enim semper medicus animum his duo-
bus, ceu sibi mutuo contrarijs, nempe morbo, & naturæ. Primo ex fortioris co-
gnitione uel seruatum iri, uel perditum hominem prænoscit. Deinde alterutrius
excessu certum morbi tempus præsagit. Nec mirari oportet, si utriusq; uiribus per-
spectis, uictorem deprehendas. Videmus enim gymnastas, ex primis luctatorum
insultibus, non solum uter sit superaturus prædicere, uerum etiam præter uicto-
riam sæpe quod & aduersarium celerrime sit prostraturus. * Itaque medicus tum
sanitatem, tum mortem præsagiet: idq; non ex alijs quibusdam exercitationi-
bus, sed accurata roboris morbi & naturæ cognitione. Cæterum ex ijs ipsis etiam
alterutrius terminos reperiet. Quippe cito morbus, si uirtus fuerit robusta, solue-
tur: Sin imbecillis illa, morbus autem ualidior, mors accelerat. Sed excessus ma-
gnitudo, tempus termini indicabit. Hos ergo scopos animaduertens medicus, de
exitu poterit prædicere. Porro quibus modis scopos dignoscet, diffusius in libris
D de Crisibus pertractatum est. Sed etiam nunc generalis methodus, ut aliorum o-
mnium, ita & horum dicetur. Proinde robur ex propriis functionibus cognoscen
dum est: magis autem ex ijs quæ pulsum ædunt: quoniam huius opifex utilis fa
cultas est. Magnitudo autem morbi ex ipsis symptomatibus. Quatenus autem
natura morbum, uel morbus naturam superat, ex concoctione & crudítate de-
prehendemus: uirtutem rursum ex recrementis: uentris uidelicet, per ea quæ de-
iiciuntur: uasorum, per urinas: totius corporis, per sudores. Ita ex alijs uniuer
sis superfluitatibus, quæ in una particula, aut pluribus habentur: quemadmo-
dum thoracis per tussim: uesicæ autem, aut renum, per ea quæ cum urinis infer-
runtur. Iecinoris cauæ partis, & mesenterij uirtus noscitur ex ijs quæ per ima de-
scendunt. Superioris uentriculi, & stomachi, ex ijs quæ uomitu reiiciuntur. Ad
hoc omnibus est commune, puta morbum prius non posse solui, quàm in ex-
crementis signa concoctionis appareant, siue aures laborent, siue oculi, siue alia
qua particula fuerit exulcerata. Et ut summatim dicam, concoctiones crisis ue lo
citatem ad salutem significant. Cruda uero, incocta, & in prauos abscessus con-
uersa, nullam crisim, uel labores, uel mortes, uel morborum recidiuas nunciant.
Hæc de præsagijs impræsentiarum sufficiat. Omnia siquidem quę de his dici pot
sunt, peculiaribus libris sumus executi, pluribus sane particulatim, sed fere omnia
theoremata complectentibus, quales sunt de pulsibus, de diebus criticis, & de cri
si inscripti. Vnde quidem præsagia quis sumat, hisce commentarijs ostensum est.
Ac mihi sane uidetur medendi methodus iam finem habere: quandoquidem eos
qui à morbis conualescunt, recreare conuenit: alijs qui his sunt proximi, prospi-
cere: reliquos qui inculpata sanitate fruuntur, in ea conseruare. Quum q; tres cir-
ca hoc medicinæ partes uersentur, conabimur etiam de harum constitutione pro
uiribus compendiose disserere. Quoniam igitur, sicut antea quoq; dictum est, tria
sunt in uniuersum genera rerum præter naturam existentium, causæ uidelicet, affe-
ctus, &

* Hæc in Græco desiderãtur

A ctus, & symptomata: prouisio utique pars artis erit, quam & propriè uocant pro-
phylacticen, in primo genere consistens. Quando enim uel copia humorum, uel
prauitas, uel obstructio, uel corrumpens uirtus corpori innascitur, metus est ne sta
tim homo ægrotet, aliquando etiam extremè periclitetur. Porro difficile huiusmo
di causæ queunt cognosci, utpote hominem minimè infestantes, sicut uenenum
canis rabiosi, cuius nullum signum peculiare in corpore contineri inuenitur an-
tequam commorsus rabie propemodum conflictet. Quare necessarium est me-
dico ægros interrogare de omnibus quæ ipsis accidũt. Quum tantum copia quæ-
dam, uel humorũ prauitas in corporis mole suboritur, aut uiscus aliquod obstruit,
licet nobis ea dignoscere per quædã symptomata media quodammodo eorũ tum
quæ sanis insunt, tum quæ ægris accidunt. Etenim quę in sanis sunt, omnia secun
dum naturã inculpata habent. quę ægris accidunt, præter naturam, & culpata exi-
stunt, quæ in horũ medio consistunt, ex genere quidem eorũ habentur quæ mor
bis eueniunt, sed tum exigua magnitudine, & uiribus imbecillia, ut solitæ uniuer-
cuiusque functiones non impediantur. Si nanque dolor capitis, uel alterius cuius-
piam partis fuerit, adeò parua est ut hominem nondum lecto decumbere cogat:
at siue grauitas uel in præcordijs, uel capite, uel alia parte, aut uiscere, neque hæc
satis est quæ à solitis functionibus hominem remoueat. Insuper nec tumor corpo
ris, uel gracilitas, uel coloris priuatio, & mouendis membris pigritia, uel somno-
lenta dispositio, uel uigiliæ à munijs ad uitam necessarijs abducere sufficiunt: imò
nec cibi fastidium, uel appetentia aucta. Ambo siquidem corpori non adamussim
sano accidunt, quemadmodum si citra rationem se uel potum appetere, uel negli-
gere, uel in stomacho morderi aut uentriculo, uel se lassos sentiant, talis enim figu
ra est illorum quæ ægrotaturis contingunt. Porro affectuum qui illos generant
correctio summatim contrarijs, uti prius ostensum est, celebrat. Particulatim uero
B loquẽdo, omne superuacuũ expurgari debet, distinctione prius facta, siue copia,
siue qualitate, siue utroq; delinquat. Quod in naturalem statũ redire potest, cõtra-
rijs alterare oportet, crassum & uiscosum attenuando, tenue incrassando: commu
niter autẽ utraq; cõcoquendo, obstructiones aperiendo. At quæ toto genere præ-
ter naturam sunt, sicut uenena, & animalium uirus iaculantium ictus, alterando
& uacuando. Alterationes quidem per contraria uel in tota substantia, uel una
qualitate, uel duabus moliendo. Porro uacuabimus attrahendi facultatibus. At
quibus auxilijs hæc facias, ipsi affectus docebunt. Si nanq; omnes ex æquo succi
cti fuerint, per uenæ sectionem uacuatio primaria & maxima adhibetur: dein-
de frictionibus, exercitijs, & balneis, & inedia. hoc pacto uacuandum est quoq;
corpus, si sanguis duntaxat abundauerit. Si uero bilis flauæ uel atræ succus, uel a-
quosa quędam humiditas, uacuatione quidem, sed non eadem ac simili utendum
est. Nam primarum uenarum recrementa pharmaco attrahente purganda sunt,
aliarum per urinas, si quidem aquosa ac tenuia fuerint: bilioſa uero purgatione eli
cienda. Nam si omnes æquabiliter humores aucti fuerint, per sanguinis missionẽ
propria maximaq; euacuatio conuenit: deinde frictionibus, exercitijs, balneis &
abstinentia: sic enim uacuandus est sanguis, si duntaxat is superabit. Si uero flauæ
uel atræ bilis succus, uel serosa aliqua humiditas, euacuatione, sed dissimili, tollen
da est. etenim exilium uenarum recremẽta, trahentibus pharmacis expurganda,
aliarum per urinas, quæ aquosa ac tenuia. Si bilioſa, purgatione elicienda sunt:
quanquam tenuia quoque purgationibus euacuantur. Porro quæ in toto corpo-
ris habitu consistunt, si tenuia, per sudores & medicamenta cuti admota exiccari
debent. At si bilioſa extiterint, primùm purgare, deinde per cutem euacuare con-
ueniet. Quòd si pituita præpolleat, siquidem salsa fuerit, purgationem: sin acida,
alterationem moliri oportet: naturam ad eius coctionem iuuantes. Dulcis multò
facilius concoquitur. Cæterùm coctionem tum quies, tum calfactio moderata,

C ac boni ſucci ciborum mediocrium eſus, & uini modicè calidi potio. At calorem moderatum frictio temperata, & moderatus aquarum calidarũ uſus, cibi ac medicamenta mediocriter calfacientia poſſunt efficere. Obſtructos meatus detergent cibi, potus & pharmaca quæ attenuare nata ſunt. Quorũ materias inuenire, actiu dicare, cõmentario quodam, quem de ſimplicium facultate inſcripſimus, ſeorſum docuimus. Quinetiam in libro de uictu extenuante traditum eſt. Proinde tempus iam eſt, ut ad eos qui ex morbis reficiuntur digrediamur, in quibus nec cauſa eſt præter naturam, nec affectus, ſola uerò gracilitas cum uirtutis imbecillitate. Tales igitur in naturalem habitũ reducuntur, ex motibus ac alimentis refecti, corporatiq; Materias ſanè quibus hęc confieri poſſint, in libris de ſanitate tuenda indicauimus. At ne quid ſermoni deſit, dicetur etiam nunc totius ualetudinis tuendæ, non ſolùm eius quæ corpora reficit, analepticen uocant, compendioſa methodus. Ac primùm quodnam ipſorum genus exiſtat, id ne quod præſentem ſtatum tueaẽ, an hoc ſolo à medicatorio genere differat, q paulatim uitiata corrigit: quippe corpus ſi priorem ſtatum conſeruaret, artem quæ illi præeſſet, nequaquam deſideraret. Verùm quia corrumpitur, nec idem perpetuò manet, factum eſt ut arte, quæ eius incommoda perſpiceret, indigeret. Si ergo corporis ſubſtantiam uacuari, inaniriq; ſolùm contingeret, eam nimirum cibo potuq; reſtitueremus. Si uerò aut humorum copia, aut excrementorum prauitas coaceruetur, opus erit exercitijs huc ſpectantibus, ut humorem cum uacuent, tum expurgent: ſuperflua conquant, cauſasq; omnes quę ſanitatem ipſam uitiare poſſunt, euitẽt: nempe refrigerationem, exuſtionem, laſſitudinem, cruditatem, temulentiam, uigilias, triſtitiam, iram, furorem, & id genus alia. Non enim neceſſe eſt ſingulis recenſendis

D immorari, quum argumentum initio propoſitum iam abſoluerimus. Inſtituerãmus enim nõ de omnibus medicinę partibus in tranſcurſu percenſere, ſed quemadmodum alias artes, ita & hanc à finis notione conſtitutam eſſe, demonſtrare: quod quum iam perfectum ſit, ſummatim totam medicinæ rationem repetamus: ſimilitudinem quam cum alijs artibus factiuis habet, oſtendentes.

EST igitur medicina una factiuarum artium, non tamen ſimpliciter, ut ædificatoria, fabrilis, textoria: ſed ueluti ea quæ collapſas ædes inſtaurat, & ueſtes laceras reſarcit. Quoniam uerò & harum ipſarum duplicem eſſe conſtitutionem oſtendimus, nempe artifice exempla ex ſe fingente, aut extrinſecus ſpeculante: medicam artem ſecundi generis eſſe demonſtrauimus. Non enim ex ſe ipſa fingit exempla, uerùm ex anatome totum id diligenter ſpeculata, uitiatã emendare conatur. Differt in hoc ab artibus prædictis, quòd plurima, natura operante ſubminiſtrat: uniuerſam tamen ſpeculationem, ex qua medicus corrector & miniſter eſt, cum alijs effectiuis artibus ſimilem obtinet. Etenim ſimilarium ſubſtantiam, & inſtrumentariarum generationis modum perno uit: unde affectibus inuentis, ſingulorum curandorum ſcopos inuenit.

FINIS.

REVERENDO

REVERENDO IN CHRISTO PATRI AC D. IACOBO COLINO, ABBATI SANCTI AMBROSII APVD BITVRICENSES,

Ioannes Guinterius Andernacus S.

QVoties apud me res eas conſidero, Pater ampliſſime, quibus hominum uita, ſalusq; continetur, in admirationem priſcorum curæ diligentiæq; animus agitur. Quid enim illi intentatum, inexpertumq; reliquerunt? Culmina montium inuia, ſolitudines abditas, omneisq; terræ fibras, deniq; hortos, prata, nemora perſcrutati inuenere, quid quæq; herbæ pollerent, ad quos uſus earũ folia, & radices ſpectarent. Nullus orbis angulus, nulla regio tam diſpita, quam non medicaminibus comparandis acceſſerint. Alia ſiquidem ex Mæotidis paludibus, alia ex Aethiopide ab exuſto ſideribus axe, alia ultra Herculis columnas, alia demum aliunde ultro citroq; humanæ ſaluti conquiſierunt. Atq; hæc prima fuerunt medicinæ rudimenta. Deinde poſt longum uſum, præclariſſima condidere de his uolumina, nihil occultatum habentes, quod prodeſſe poſteris exiſtimarent. Hippocrates enim medicinam adhuc uagam, nulloq; commendatam artificio, in ordinem doctiſſimè coẽgit. Hunc ſubſecuti ſunt complures, tum philoſophi, tum medici, quorum alij de medicinæ præceptis monumenta reliquerunt: alij de herbarum effectibus libros ædiderunt. Nec medici ſolùm, aut ſapientiæ ſtudium profeſſi, uerùm principes etiam & populorũ gubernatores in hanc exercitationem ſtudioſè operam dederunt. Nam Mithridates ille maximus ſua ætate regum, in reliqua ingenij magnitudine medicinæ peculiariter curioſus fuiſſe dicitur. Quippe ſingula ab hominibus ſubiectis exquirens remedia, antidotos mirificas compoſuit. omitto nunc Euacem Arabum regem, qui de ſimplicium effectibus ad Neronem ſcripſit. Quis igitur non antiquorum in reperiundo curam, in tradendo benignitatem uenereturᵀ Illi ſiquidem laboris uiam ſuis uirtutibus aperuerunt, nobisq; iter intelligentiæ ſuæ reliquerunt ſapientia. Verum quum omnia nunc in deterius ob craſſam ac ſupinam recentiorum autorum negligentiam conuerſa uideam, non poſſum non grauiter humani generis uicem indolere. Ad quos enim alios cauſas malè acceptæ rei literariæ referemus potius quàm ad iſtos ſpurios, & degeneres, & medicorum nomen ementitos Rhapſodos, non ſcriptores, quibus curæ nõ fuerit uel hoc ſatagere, ut bonorũ autorum ſcripta euoluerent: aut ſi non intellexerunt, quod eſt ueriſimile, condiſcerent? Vbi germanus nunc medicinæ genius? O quantum mutatus ab illo Hectore. Falſa pro ueris, aſcita pro natiuis in hominum animos irrepſerunt. Adulterata, diſtorſa, confuſa, interuerſa ſunt omnia, nulla fide, nullo nec pudore, nec iudicio. Sed ne cui uidear rem grauius ac ſe habet, exaggerare, producam nonnulla in medium, quæ me apud æquum iudicem facilè tuebuntur. Nullum olim medicamentum extitit nobilius, efficacius, gratiusq; Theriaca. Atqui hæc nunc à barbaris ſcriptoribus ita eſt corrupta, ut magni etiam inter medicos nominis uiri in ipſa rei ſumma fœdiſſimè hallucinentur. Auicenna ille Arabs, quem iuniores medici principem excellentiæ uocabulo nominarunt, ſerpentes propriè Theriacæ conſecratos ignoraſſe uidetur, dum nunc Tyrum, nunc uiperam tanquam diuerſas illorum ſpecies adhiberi præcipit. non enim legit egregius iſte Galeni interpres, ferè dixeram, obſcurator, ubiq; ἔχιδναν, quæ dictio Latinis ualet uipera, non alias beſtias ab illo autore adhiberi. Sed condonandum uiro cenſerem Græcæ eruditionis imperito, ut Arabicis duntaxat Galeni tralationibus, uſus ſit, ubi tamen ſemper Tyros pro ἔχιδνα habetur, niſi etiam ſui imitatoribus magnam ad errores feneſtram aperuiſſet. Alius enim uiperam ex communibus ſerpentibus unum eſſe ſcribit, non quæ maſculi caput nimia coitus dulcedine abrodit. Alius uiperæ uocabulo aſpides intelligit. Alius Tyrum ex cornutorum ſerpentiũ numero ſtatuit. Non deſunt qui hominum nomina, praua decepti tralatione, pro uiperis uſurpent. Atq; hæc omnia ſine iudicio, ſine diſcrimine, & clauſis, quod aiunt, oculis iudicãt. Roges forſan, unde tanta recentiorũ ignorantia? Inde nimirum, quòd omnium literarum meliorum, totiusq; antiquitatis imperiti in medicinam, diſciplinarum omnium præſtantiſſimam, ueluti in roſas porci, irruunt. Non Græcis doctrinis eruditi, non Latinis, ad quæſtua-

riam quandam artem potius quàm medicinam se conferunt. In qua si casus aut fortuna, uti solet pessimos quosq; primùm euehere, aspirarit: commentarios scribunt, eosq; stolidissimis opinionibus, uanitatibusq; operosissimis replent. Quòd si uerò antiquos autores, per quos hæc professio consummatur, potuissent intelligere, aut Aristotelem, aut Galenum, aut Nicandrum, aut Plinium quoque, non hæsitassent quid esset Græcis ἔχιδνα, Latinis uipera: nec Tyrum, quæ dictio est Arabica, ab illa distinxissent. Theriacæ uerò medicamen omnium laudatissimum etiam hodie integrum, incorruptum, germanumq; haberent officinæ. Quod olim reges in tanto habuerunt precio, ut suismet ipsi manibus conficerent. idq; non immeritò. Quippe huius solius medicamenti beneficio uerè diuino uenerandi patres in longam usque senectutem ab omni morborum contagio liberi uiuebant. Hodie contrà uilissimi quiq; homines, & circumforanei præstigiatores non dico præparant, sed dolos in ea exercent, uulgo solo antidoti nomine imponentes. Atque is nunc est quæstus multò uberrimus. Quapropter ego, ut clarissime, ne diutius ueram illam studiosi homines desiderarent, aggressus sum Galeni commentarium de Theriaca ad Pisonem, qua potui diligentia conuertere, æquum ratus, quum tot sint ueritatis interpolatores, etiam uindices aliquos & redintegratores existere. Ex hoc enim unico libro manifesti euadent multorum errores, hactenus forsan incogniti. Siquidem Galenus indidem omnia, tam accuratè, tam luculenter, & doctè prosequitur, ut nemo sit tanta ingenij crassitie, tantaq; pratitate iudicij præditus, qui non ipsum peroptimè, alios pessimè dixisse pronunciet. Hanc igitur operam nostram tuo, Reuerende pater, nomini consecrare uisum est. Primùm ob egregia tua in me officia. deinde quòd studiosorum hominum maximus sis & amator, & patronus. Id enim sedulò cogitas, id perpendis animo, quomodo uidelicet literas posis erigere, earumq; cultores Principi tuo omnium clarissimo, commendare. Hoc nimirum eximiæ eruditionis, uirtutisq; est argumentum. Hoc ueram animi nobilitatem indicat. Ob quam te obsecro, perge sicut alias literas, etiam medicinam, quæ tibi nunc supplex, implorat opem, fouere & ab iniuria uindicare. Ac debebunt tibi non modò eius disciplinæ studiosi, uerùm ex æquo omnes, quibus sua salus chara est. Sin autem onus tibi soli graue molestumq; uidebitur, συμφεράδ μονες aderunt, eximius ille præsul Baionensis, eiusq; frater Guilielmus Langæus, uiri tum literis, tum humanitate, tum prudentia spectatissimi: quibus trabonali quodam amicitiæ uinculo conIunctus es. Interea laborem hunc nostrum, quẽ ob communem fructum suscepimus, ne contemne. ut si utilis fuerit, maiora aggrediar: sin minus, ad meliora animum conuertam. Vale.

CLAVDII

CLAVDII GALENI

PERGAMENI AD PISONEM DE THERIACA LIB.

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

LIBRVM hunc de Theriaca in tuam, optime Piso, gratiã magno cum studio, omnibus uidelicet accuratè perpensis examinatisq;, componere nõ sum grauatus: idq; hoc potissimum nomine, q; te ad cognitionẽ eius indipiscendam, haud frigidè affectum cognouerim. Nam ædes tuas aliquando pro more meo ingressus, complures sanè, & diuersos à consuetis libros tibi propositos offendi. Quippe soles alioquí, postquam ciuilium actuum expedieris negocia, ueterũ philosophorum scripta reuoluere, hisq; animum applicare. Porrò commentarium quendam de Antidoto hac conscriptum, tunc non sine uoluptate legebas: & me tibi astantẽ, ilico amicis intuitus oculis, comiter etiam alloquebaris: ac deinde iterum me audiente librum relegebas. Auscultabam uerò & ipse, quoniam commentarius non indiligenter, sed cura erat compositus abs quodam Andromacho nomine, qui artem non modò rerum experientia probè calluerit, sed etiam seriis elegantia rationem in ipsis curioſè exercuerit. Itaque præcellere ipsum nõ stratibus, quòd in his rebus plurimùm ualeret, illius ætatis reges, meo quidem iudicio, persuasum habebant, forsan patria quoq; nonnihil ad medicinam exquisitè discendam uiro opitulante. Cretensis siquidem erat natione: ac uerisimile est illiusmodi uirum ut pleraſque alias herbas, ita etiam unum quoddam medicamentum salutare hominibus ex regione ipsius importasse. Porrò quum tu illius scripta perlegeres, dici uix queat, quantum gauisus, uereq; sim admiratus, quòd diligenter adeò mentem ijs quæ ab illo dicebantur attenderes. Qua de causa etiam multùm fortunæ nostri temporis hominum gratulabar, qui te tanto artis studio teneri conspicerem. Siquidem bona aliorum hominum portio, solas aures medicinæ uerborum lenocinio cupit demulceri: tu uerò non solùm ea quæ dicuntur libenter audis, uerùm etiã quę non exprimunt, propria insitaq; prudentia ingenioſè inuenis. nonnulla opera quoq; tam accuratè pernouisti, & perspicis, ut nos, qui diligenter ac studioſè didicerimus. Quod nimirũ ego in te cõtemplatus non potui non obstupere. Contemplatus autẽ sum, quũ gnatus tuus charissimus ex quadã equitandi necessitate abdominis affectu laboraret: ut qui sacris administrandis publicè esset prefectus, ceremoniarũ gratia, quę diuis Romanorũ necessariò fiebant. quam ob rem uel generosissimos quosq; pueros concinnè equitantes, saltantesq;, tanquã equis sacra quædam & ipsos obire oportebat. Quum igitur filij tui natura admodum teneri, locus hic undiquaq; cõtusus uiolẽter, à subiectis partibus abscederet, ac deinde pure collecto, incisione etiam opus haberet: puer sanè tanquam uir iam tum esset, patienter omnia sustinens, dextrè curabaẽ: ceu ex quodam philosophiæ studio, fortitudine ac magnanimitate ad præsens malum probè instructus exercitatusq;. At tu in curationẽ diligenter incumbens, animũ omnibus, quæ à nobis fiebant accommodabas. ut si quando nonnihil etiã neglectim, ac oscitanter fieret, statim accuratius exequereris, admoneresq; secundum Hippocratẽ, ne temere quid cõmitteremus. Sed hoc etiã laudabilius aliquid abs te fieri magis animaduerti: nempe si quando medicamentum quoddam à medico impositum, suo in loco minus rectè hærebat, id tuismet digitis transpositum, aptè uulneri applicabas, ut miraculum esse uideretur, te tam repente ex tuo erga filium amore, & naturali dexteritate, artis absolutionem ostendisse. Atq; id ipsum tibi usuuenire comperio.

C quod & Plato ſapientiſſimus commemorat, in multis ut eſt conſentaneũ, frequen
Diſciplinæ rerum ſunt recordationes. „ ter ſpeculatus, & ueri gaudens neceſſitate. Hæc autẽ ipſius eſt ſententia: Diſcipli
„ næ rerum ſunt recordationes, animuſq; uidetur omnium habere notitiam: quæ
„ tunc nimirum apparet, quũ uſus poſtulat. Ita in te quoq; filij ſolicitudine, præſens
artis experientia, præter noſtram opinionem apparebat. Nec id ſanè immeritò,
quum iis adeò ad optimum quodq; percipiendum ingenioſus. Neq; in hoc medi
camento Theriaca eras negligentior: uerùm & facultatem ipſius & miſturam ſcire
Quare Theriaca apud omnes celebrata. ſtuduiſti: adhæc, tempus, menſuramq; uſus, adamuſſim perdiſcere. ſiquidem hoc
eſt proculdubio apud uniuerſos homines celebratiſſimũ, tum quòd pollicito ne
minem fruſtretur, tum ob ipſius actionis efficaciam. Siquidem nullum à feris, quę
homínem ſolent interimere, commorſum, hac ſtatim epota antidoto, perijſſe, me
moriæ eſt proditũ. Nullus eadem præſumpta, haud multò pòſt morſu impetitus,
beluæ ueneno ceu illam ſuperante interijt: quod ſubinde nõnullí prætores etiam,
Vetus medicamenti probatio. penes quos uitæ & necis poteſtas eſt, experiuntur. Atq; medicamentũ probare uo
lentes, an quod promittat, præſtare quoq; poſſit, in hominibus iã ob praua quæ
dam & illegitima facinora, ad mortem iudicatis, de ipſo faciũt experimentum: nos
autem quũ in hominibus id nõ poſſumus, in alijs quibuſdam animantibus idem
facientes, ueram medicamenti probationem inuenire conabimur. Nanque gallis
qui domi non enutriti, neque nobis ſunt contubernales, ſed potius agreſtibus, &
ſicciore præditis temperamento, captis, feras obijcimus. & qui inter illos non bi
Theriaces probatio. berint ex medicamento, protinus intereunt: qui uerò biberint, conualeſcunt, & à
morſu uitam retinent. Interdum uerò, medicamentum num adulteratum ſit, hoc
Experimentũ adulterati medicaminis. quoq; modo probare conuenit. Sí epota Theriaca non purget, qui purgans ſum
D pſit medicamentum, hoc ipſo iudicamus antidotum eſſe præſtantiſſimam: quoniã
A quibus fraudes fiant in medicamento. am purgationem, ei qui medicamento uſus ſit purgante, impedierit, ut tali experi
mento à ueri medicaminis inuentione nunquã aberrauerimus. Multæ ſiquidem
à ſubdolis improbiſq; in hoc quoq; fraudes fiunt: ac uulgus ſola antidoti opinio
Qui Theriaca potiſſimum utantur. ne deceptum, ab ijs quibus ars eſt mercenaria, plurima pecunia medicamen uel
prauè confectũ redimit. Non deſunt enim ex ſanis pariter, qui tota, omniq; ipſo
Marcus imperator uſus Theriaca. rum uita aſſiduè medicamentum uſurpent, præſertim qui ob inhumanos, illibera
les q; mores non citra ſolicitudinem degunt, ſed perpetuò ſuſpicionem habent, fa
cilè ab inimicis ſibi ſtrui inſidias. Nonnulli uerò corporis iuuandi gratia, quotidie
medicamentum aſſumunt, quemadmodum ſanè diuum Marcum nos quoq; no
uimus, qui legitimè aliquando imperium geſſit, & adamuſſim, ut erat uir pru
dens, corporis ſui temperaturam intellexit, affatim, & ueluti alimento quodam,
medicamine eſſe uſum. Ab illo nanque uiro potius medicamentum bonæ exiſti
Antidotus à Marco bonæ exiſtimationis cepit initium. mationis cepit initium, & uirtus ipſius actionis hominibus innotuit. Quippe im
peratori ſecundam ualetudinem emolita antidotus, auxilij fidem potiſſimũ com
parauit. Verùm illius principis tempore, ad eorum duntaxat cognitionem, qui
uiderant, Theriacæ opus peruenìebat. Sub huius autem ſeculi maximis impe
Comparat imperatores cum dijs. ratoribus, uſus eius prodijt in publicum. Omnibus enim licet nobis ipſorum
bonis probè uti, & liberaliter curare, alio ab alio medicamentum capiente. Quo
niam non ſolùm hoc nomine cæteris omnibus præcellunt, quòd imperium à dijs
ſint adepti, ſed etiam quòd uniuerſa bona, uniuerſis libenter impartiant, ſicut &
dij ipſi tantum ex æquo gaudij concipiunt, quantus eorum numerus extiterit, qui
Mira imperatorũ dexteritas. ab ipſis redduntur incolumes. Præterea cenſent maximam regni eſſe partem, com
munem omnium ſalutem: quod ſanè in ipſis etiam ſum admiratus. Non enim
in hoc duntaxat medicamine conficiendo ponunt induſtriam, ſed ita ſunt in o
mnibus erga commune benigni munificiq;, ut, ſi quando amicis aliquibus uſus
uenerit, mirum ſit quàm promptè, ac quanta alacritate medicamenta communi
cent; eaq; non ubi uſus neceſſitas ingruit, tunc conficiũt, ſed ad ſpum temporis ar

A ticulum expromptam quoq; illorũ compoſitionẽ egregiè poſſident. Quum igitur
Antipatrus qui Græcas ipſorum epiſtolas facere creditus eſt, & propter morũ gra
Antipatrus. uitatem, & abſolutam in dicendo facultatẽ, magno in precio habitus, nephritico
infeſtaretur affectu, grauemq; ex eo, & intolerabilem dolorem conciperet, ſtudiũ
Studia imperatorum in amicis ſeruandis. ipſorum amicis ſeruandis quauis laude digniſſimum cognoui, mirificamq; circa
medicinam, animi contentionem. Ita nanque uarijs differentibusq; ſymptomatis
obſiſtentes, cum morbo longè pulcherrimis medicamentis certabant: præſtantiſ
ſimorum medicorum inſtar, qui uel omnem uitam in ipſius exercitatione contri
uerint. Iam uerò Arriam multò omnium mihi chariſſimam, quæ & ipſa ſupra mo
Arria curata ab imperatoribus. dum ab eis commendabatur, quòd diligentem philoſophiæ nauaret operam, &
Platonis maximè libris gauderet, in lecto quandoq; grauiter decumbentem, ut
pote ſtomachi diſſolutione affectam: iacentemq; adeò ſupinam, ut ne cibum quí
dem potuerit capere, atque ideo in atrophiæ periculum ueniret, non aliter quàm
medici expertiſſimi mulierem curauerunt, propinantes ei uinum, meo conſilio,
ex abſinthio confectum. Huius ſiquidem potu ilico ſtomachum ab imbecillitate
Vinũ abſinthites ad ſtomachi imbecillitatẽ. uindicauit, & ſine mora appetitus officium recuperauit. Cęterùm quid in filio tuo
euenerit, nimirum adhuc in memoria retines. Quum enim facto abſceſſu, tu qui
dem ut benignus pater, tardior ad ſectionem eſſes, tempus autem humorem con
tentum excerni poſtulaſſet, ipſi medicamine exhibito, magna nos ipſius ſolicitudi
Hiſtoria de Piſonis filio. ne liberarunt. Applicatum nanque emplaſtrum, locum quidem incumbentem
acutius quàm ſcalpellum, diuiſit, totum uerò humorem ſubditum euacuauit, ut
puer hinc non amplius dolorem perſentiſceret. Hac igitur circa iſta medicamina,
uti uides, honeſtate regia prædíti, haud immeritò quoq; theriacam diligenter præ
parant, ſingula quæ miſcent, accuratius probantes ipſi, quò nihil prætereant. atq;
hanc ob cauſam mirifica antidotum opera ędere. Etenim uaria conſtat miſtura, &
B multiplicem in operibus uſum exhibet: quo nomine illum qui primus confectu
ram ipſius molitus eſt, admiror. Quippe uidetur non temere, ſed exacta quadam
ratione, atq; explorata admodum cura compoſitionem ipſius inueniſſe. Non e
nim ſicuti medici, qui ſe à profeſſione Empiricos appellauerunt, neglecta natura
rum ratione, unumquenque ſine artificio curant, turpiter quædam ex inſomniis,
quædam uerò ab ipſa fortuna ad ipſam artẽ medicamenta capere ſe pronuncian
tes: ita nos quoque medicinam tractamus: uerùm quæ ratio ipſa prima, ſolaq; po
teſt inuenire, eadem exactè omni conſideratione diſquirentes, magno ſtudio com
perimus. At quæ inuenire nequit, ea ſenſuũ experimento iudicamus. plerunq; ne
Inſtrumenta probationis medicamentorum. ipſi quidem ſoli ac unico ſenſui iudiciũ de eis concredentes. Neq; enim calcem q
Calx. candida ſit, quemadmodum nix, uiſu duntaxat frigidam indicare ſatis eſſe cenſe
Nix. mus. neque roſam quòd rubra ſit, ideo etiam calefacere ipſam ilico pro certo ha
Roſa. bemus, ſed unà cum uiſu ſenſum quoque tactus adhibentes, illam quidem cale
facere, adeò ut urat certò inuenimus: hanc uerò quòd frigiditatẽ econtrario in ea
Tactus medicamentorum iudex uiſui adhibetur. tactu percipiamus, ex refrigerantium numero eſſe firmiter habemus perſuaſum.
Atq; hoc pacto reliquorum adamuſſim medicaminum ſingulorum uirtutem ipſo
Odoratus quædam iudicat. ſenſu iudicantes inuenimus aliud eſſe ſalſum uel acre, aliud amarum uel dulce,
guſtatus nimirum probatione. Quòd autem aliud calefacit, aliud refrigerat, aliud
humectat, aliud exiccat, tactus ſubſidio eſt condiſcere. Multorũ uerò ex ipſo odo
Quomodo germanum medicamentum cognoſcatur. ratu probationem molimur, & facultatis robur ex uehementi exhalatione depre
hendimus, imbecillitatem uirtutis ex remiſſo odore. At probatum ne ſit, an mí
nus quodlibet medicamentum ſimplex, ſenſus ipſius iudices ſtatuẽtes cognoſci
mus. Atque his primùm illa experti, & fide ex uſu ſenſuq; aſtructa: ita deinceps
experimento rationem adiungentes, ac in omnibus, ueluti ducem ipſam ſequen
tes, tum ſimplicibus medicamentis congruè utemur, tum compoſitionem ipſo
rum rationis artificio præſtantiſſimam reddemus. Nam morbi cuiuſque natura

C comperta, ac uarietate, differentiáque temperamenti simplicium medicaminum cognita, sic composita præparamus, unicuique morbo quod congruum est, uaria ipsorum compositione distribuentes, singulisq; hominibus pro corporis ipsorum statu, ut medicamentaria pars medicinæ præcipit, artificioseè adaptantes. Multa nanque, uti non ignoras, penes nos est ad usum parata medicamentorum facultas, adeoq; diuersa, ut non solùm in compositione uirtutis diuersitas uideri queat, sed etiam simplicium medicaminum alia ex tota ipsorum substantia unam quandam & simplicem uirtutem indicent. Quemadmodum Scammonia, bilem flauam trahere apparet. Epithymum, quod ab Attica importatur, atræ bilis humorẽ ex uentriculo purgare cernitur. Coccus gnidius, pituitam & totum aquosum humorem educit. Hæc siquidem medicamenta ex tota ipsorum parte, totáque substantia huiusmodi humorum eductionem moliri conspicimus. Non enim fidem Asclepiadi Bythino medico adhibemus, cuius sententia est: Quũ homo iam purgatur, tunc etiam humores hos statim aliquam subire mutationem. Quippe, quoniam autor fuit de corpore hypotheseos, atomorum coaceruatione & meatibus contentæ, naturæ opera de medio tollens necessariò, consentaneum erat & hunc de humoribus sermonem ipsum dicere, tanquam id quod ab eo adducitur, à ratione sit alienum, & omnino fieri nequeat. Quis enim sanæ mentis crediderit, tam subitò quàm medicamentum corpus attigerit, humoris qui excernetur, substantiam generari? Quis contrà non facilè sibi persuaserit, humores hosce prius quoq; secundum naturam corporibus inesse: quũ uideat Arquato morbo laborantem, eo tempore quo medicamentum bilio sum humorem purgans cepit, & bilem subitò copiosam excernere, & affectu expeditè liberari? Eum uerò qui aqua inter cutem affligitur, neutiquam medicamento quodam simulac fuerit assumptum, omnem aquam uentriculo insidentem, citò admodum uacuare, atq; ex tam subita uacuatione nullum sanè humorem, aut certè paucissimũ in particulis infarctum

D habere? Verùm hæc Asclepiades, pueriliter dogmatis necessitati inseruiens, ambitionis studio, ut dixi, uidere se dissimulat, omniáque probabilibus potius figmentis conatur inuenire, quàm propriam cuiusque medicamenti facultatem uere confiteri. Nos autem quum hæc uideamus, sciamúsque id quod possit ratione uniuscuiusque medicaminum naturæ uirtutis proprietatem uerè agnoscere, hic quoque medicamenta natiua quadam facultate, conuenientem sibi succum attrahere, compertum exactè habemus. Quemadmodum etiam ex eo quòd Magnes lapis ferrum ad se attrahit, uirtutem quandam attractricem ei inesse natiuam uidelicet rationabiliter nobis ipsis persuasimus. deus enim quum sit, quemadmodum natura in nobis (iuxta Homeri sententiam) similia similibus adiungens, ita diuinas ipsius facultates ostendit. Ac reliquorum omnium naturam pari studio examinamus, ut uim quoque ipsorum per quam operantur, exquisitè perdiscamus. Nam dum examen illorum molimur, alia, sicut dictum est, per totas ipsorum substantias functionem obire deprehendimus, alia mixtam quoque in substantia uirtutẽ habere, & duplici fungi actione tam manifestò sæpe, ut etiã quam maximè cõtraria ab eis fieri in corpore conspiciamus, atq; id miraculum esse uidentibus apparet. Lapathi igitur folia comesta uentrem cient. semen autem assumptũ astringit. Similiter & Brassicæ succus, & uetulorum gallorum ius, & cochlearum marinarum humores assumpti, aluũ mouent. Olus autem ipsum Brassicæ, & illarum carnes comestæ, uentrẽ comprimunt. Aloë squamaq; æris supercrescentes ulcerũ carnes astringũt: & humores qui sub ipsis nascunt, subinde exiccant. Assumpta uerò per os, uniuersum corpus purgãt. Lac ubi à nobis diuiditur, contrarias in usu facultates ostendit. Nam serũ ipsius bibitum, uentrẽ resoluit. Caseus ingestus exactè ipsum cohibet. Nonnulla uerò tam inopinabile quippiam in temperatura facultatum

Medicamenta ex tota ipsorũ substantia uirtutẽ ostendentia.
Scammonia.
Epithymum.
Coccus gnidius.
Asclepiadis sententia puerilis.

Medicamenta proprium succum attrahere

Quædam medicamina diuersis constant uiribus.
Lapathi folia, & semen.
Brassica.
Cochleæ marinæ.
Aloë.
Squama æris.
Lactis partes.

A facultatum quæ commiscentur efficiunt, ut auditoribus quoque nullo fieri modo posse uideatur, nisi suis ipsi oculis id quod accidit contueantur. Trifolium itaque herba, quæ hyacintho similis, quum uere flores emiserit, etiam semen agresti Cnico persimile obtinet, decocta admodum: deinde morsibus aranei, uel serpentis quoq; ex aquæ fotu adhibita ipsis medetur, & dolores statim sedat. Sin autem in alio non commorso sanum locum eodem fotu circundederis, similem sensum, similesq; dolores ijs quos morsus inuehit, omnes conciliat: ut reuera miraculo dignum opus esse uideatur, uidelicet herbam & morsum sanare, & ferarum modo sanam partem praue affícere. Iam uerò ex medicamentis quædam hominum nutritioni minime conueniunt. Cicuta enim, sturnos quidem nutrit, & lethalem in ipsis uim nõ exercet: nos autẽ, quemadmodum probè nosti, interimit. Veratrum, cothurnicũ cibus est, homines malè corrumpit. Nonnulla uerò partes etiã quasdam corporis, priuatim uitiant. Nam lepus marinus pulmonem exulcerat. Cantharis uesicam peculiariter afficit. Econtrario pleraq; medicamenta, quibusdam corporis partibus eximiè curandis, sunt idonea. Patienti igitur iocinori, sæpe Eupatoria herba perstrenuè auxiliata est. Glans unguentaria, Myrobalanon uocant, lienẽ adiuuat. Sarxiphagon, quæ Latinis saxifraga dicitur, & Betonica, renes pulchrè afficiunt. Et similiter alia aliorum, ut experientia obseruauimus, propria sunt medicamina: quæ nos, ut dictum est, diligenter perscrutati, cuilibet morbo, ut conueniunt, admolimur: Hippocratis doctrinam longè optimam in his quoq;, ut in alijs omnibus, æmulantes. Quòd enim exactissimam de medicamentis artem fecerit, cum ex alijs plerisq; ab ipso conscriptis est cernere, tum ex ijs quæ secundo
» de morbis publicè grassantibus libro in hunc modum prodita reliquit. Medica-
» mentorum modos scire conuenit: ex quibus qualia constant. Non enim omnes
» similiter sunt affecti, sed alij aliter. Iam alia medicamenta maturius, uel tardius ca-
B pta, possunt præparari: nempe siccari, uel tundi, uel concoqui, similiq; modo con-
» fici. Huc accedit explicandum quæ singulis conueniant in quibus morbis, quo
» morbi tempore, qua specie, quali uictu, uel anni tempore, quomodo tractemus,
» & id genus alia. His enim uti uides, generalius nos docet, ut qui & medicamentorum naturas discere nos adhortetur, & tempus exquirere, quo medicamenta debent assumi. Denicq; eorum qui assumunt, temperaturas inspicere. Sunt enim nonnulli proculdubio, qui tam facilè ea possunt capere, ut etiam sæpius concoquant, uel nihil ab ipsis incommodi, sed aliquando nutrimentum experiantur. Quidam tam inepti medicaminibus assumendis existunt, ut nequaquam uti ipsis possint, & stomachus auersetur, ac ante usum facilè dissoluatur. Hæc igitur & ueterum medicorum præstantissimi ab ipso edocti, optimas sic medicamentorum compositiones effecerunt, ex singulorum natura confecturæ artificium inuenientes, quæq; intensa sunt ipsis qualitatibus, aliorum mistura remittentes. Simili ratione acria hebetantes, & ut summatim comprehendam, pro reliqua cuiusque uitij differentia, & hominum temperie, medicaminibus cum artificio utentes. Quare ut animum induco meum, Theriacen hanc, de qua totus hic liber ampliter differit, ex plurimis optimisq; medicaminibus præpararunt. Quum enim considerarent morsus noxiarum ferarum esse ineuitabiles, & uenenosorum medicamentorum symptomata lethalia: ad hæc quum perpenderent hominum naturas permultum inuicem differre, & aliud alij medicamen idoneum; meritò exactam ipsius, & uariam fecerunt misturam, ut huius rei gratia, certò ipsa in his omnibus finem assequeretur: atq; ob usus necessitatem, magno studio ab hominibus affectaretur. Nihil siquidem inter uitæ mala difficilius esse mihi uidetur uirulentis medicaminibus, & feris noxijs. Etenim ab alijs etiã grauissimis fuga nos præseruamus: illa maximè hominibus imponũt, quòd uidelicet aliquis nulla præmunitione adhibita, frequenter uenenum, nesciens imprudensq; assumit, deinde

Trifolium.

Mira trifolij uirtus.

Cicuta.
Veratrum.

Lepus marinus.
Cantharis.
Eupatoria herba.
Glans unguentaria.
Saxifraga.

Hippocratis sententia de medicaminibus exhibendis.

Φιλοφάσμονες.
μισοφάσμονες.

Veterum modus componendi pharmaca.

Theriace.

Nihil grauius uenenoso medicamine & feris noxijs.

C commorsus à fera quadam, subitò interit. Ego autem ex quodam historię libro ac-
Historia de pernicioso bellandi modo. cepi, quomodo aliquis bellum cõtra Romanos gerere uoluerit, nulla militaris or-
dinis potentia munitus. Homo uerò hic, inquit, Carchedonius, complures ollas
feris, quæ repente possunt occidere, refertas aduersus hostes proiecit. Illi autem
non intelligentes, quis mitteret, eoq; neutiquam sibi cauentes (quippe tales emit-
ti sagittæ inter hostes non solebant) protinus collapsi perierunt. Atq; propterea ho-
mo ille frequenter eiusmodi astutia, tanquam & ipse fera quædam existeret, inimi-
Primatibus & exercituum ducibus Theriaca necessaria. corum manus effugit. Quam ob rem putauerim & uobis primatibus, & exercitu-
tuum ducibus ad tales usus hoc esse habendum medicamentum, quòd nonnun-
quam bellandi incidat necessitas. Olim itaq; citra ferarum quoq; mistionem con-
fectum medicamentum, similiter ad huiusmodi mirificè faciebat. Quum autem
medici semper in huius præparationem certatim incumberent, ac aliud commi-
scere cogitarẽt, in hunc modum quidam cõsiderauit, miscuitq; ipse beluas. Aiunt
autem Andromachum hunc uirum fuisse, medicũ mehercules memoria dignũ,
haud multò ante nos natum. Quippe Neroni conuixit, cui etiam ipsam dedica-
uit, tum uires, tum confectionem carmine complexus. Quod tibi hìc subiungam,
ne ipsius historia careas, tam studiosus alioqui & cupidus literarum. Illud tamen
præfabor, Theriacen non solùm quòd ferarum morsibus probè conueniat, sed e-
tiam quòd feræ ipse deinceps in confectura misceantur, congruè ex utroq; signi-
ficato esse nominandam. uersus autem hi sunt.

ANDROMACHI SENIORIS, NERONIS ARCHI-
atri ex uiperis Theriace, cui nomen est Galene.

D ACcipe quas habeat uires, clarissime Cæsar,
Antidotus multis consociata modis.
Accipe securæ Nero libertatis alumne
Magna salutiferæ robora Theriaces.
Ad quid ualeat Theriace. Dicitur hæc Graijs hilare, simul eudios atq; Galene:
Ad portus diros haud medicina leuis.
Ad medicamenta lethalia. Nec si Meconis perfrigida pocula succi
Hauseris, insignem uim negat illa suam.
Nulla cicuta potest hanc uincere, nullum aconitum:
Nec quoq; frigidior succus hyoscyami.
Feruida non thapsus, lethalia pharmaca Medæ,
Sanguineũmq; ualent ulcera cantharidum.
Ad noxias feras. Vipera nigrescens ictu, infestusq; cerastes,
Arida seu dipsas, non superare potest.
Scorpius aduersum hanc, itidem nil promouet aspis
Quæ in reliquis uirus exitiale tenet.
Non dryas inuisus contra hanc occurrere pugna
Audeat, in latebris sed manet ipse suis.
Dryinos, necnon hemorrhun, sanguinis expers
Qui uirus fundit, hac potione domas.
Non hoc offendunt inimica phalangia potu,
Quæ horrifico uexant sumpta dolore uirum.
Non hydrus, aut Epichersus, ubi sub sydere cancer
Percalido primum pascere solet aquis.
Nulla tibi amphisbena nocet, siccosq; pererrans
Campos exitium nulla rubeta feret.
Huic fidens Cæsar prato oblectare per æstum,
Nec Libyæ, curæ siet harena tibi.

Quin

A Quin stomachum curat medicamen, quum æstuat ægrum
Assiduè uexans, insuper asthma uelox.
Nec oberit labijs chersydrus pestifer atris,
Qui occurrens, animam non sinit esse diu.
Vel quum uentriculus turbatur flatibus, undam ut
Interius surdam concitet ipse chyli.
Vel quum difficili uertuntur tormine uenti
Intestina, colon pulsus ubi exagitat.
Vel quum iam totos confuso felle per artus
Vt propius nequeat esse colos oculis,
Regius infestat morbus, non ulla ciborum
Cura adsit (quamuis Iuppiter annuerit
Tempora longa) animo sed tristes limina uitent
Eius qui medicam polliceatur opem.
Si uideas pallore malo candentia membra,
Tollet hydropa suis uiribus antidotus.
Et fuscata statim lustrabit lumina, rebus
His quoq; si incipiat, non uereare pthisin.
Sola etiam Tetanum, Tendonum spasma, profundi
Theriace hæc adimet pondus opisthotoni.
Vel quum thoracis pungit membrana locellos
Pulmones reprimens desuper ipsa leuers,
Vel quando horrificos patitur uesica dolores
Vlceris, illius prædomitusq; porus
Impedit urinam, coles & reddere eandem
B Appetit, & crebro proruit in uenerem.
Quum renum sæuit crucians iniuria lumbos,
Hoc poterit potu tristis abire dolor.
Pectoris & labem sanioſam pellitat ægri
Multos usq; dies hæc potio antidoti.
Pestiferamq; luem curat, quæ tempus in omne
Spiratu grauis est, intima conficiens.
Atq; canis rabidi uirus quod morsibus indit
Lætus odorata euaseris antidoto.
Hinc tu sume fabæ pondus, quam lympha creauit
Vmbratilis, cœno & tecta simul folijs.
Nempe fabæ Nili, grauitatis nomine, ternis
Antidoto calidam consocians cyathis.
Sumito, quando capis somnum, uel luce reuersa,
Vel uno pariter pocula bina die.
Luce bibent ipsam, quibus est sol tristis, ut inde
Lenimenta mali quod furit, accipiant.
Nocte, quibus tenebræ gratæ minus ordine uerso,
Ante thorum pulchre sumpta medela facit.
Virulenta animans quos læsit uulnere diro
Aut cui lethalis capta fuit potio,
Apponens hilares affectis pocula, eodem
Noctu & luce simul fac medeare modo.
Quin & perpetuò spiranti nocte quietem
Præbebis Cæsar hac potione leuem.
Principiò expertus uir arte uenabitur angues

a

C Audaci, miros celeritate, manu.
Hos quum triſtis hyems abijt, non amplius arctos
Terræ ſeceſſus intus habere uides.
Miſſis iam latebris ſubeunt nemora ampla uirentis,
Quæſitum marathri ſemina grata oculis.
Confectio. Hæc uiſum refouent ſerpentibus, atq; bubulcos
Quos metus exercet ſæpe dolore leuant.
His ipſis caudas, & perdita colla ueneno
Præcides, uacuos uentriculoſq; adimes.
Quippe uenenatos utraq; ex parte dolores
Ictibus emittunt: caudaq; uirus habet.
Ergo ſecas ipſis ceruicem, atq; extima, quantum
Intus pygmei tenditur arcta manus.
Virulenta cadunt pariter cum ſanguine, motis
Extremis, † Hilaren † Italicam facies.
† Græcè eſt ἀν τολήν, quaſi dicas orientalē † ex Oriente ficis. His tibi ſic factis carnes in fictile mittens,
Vnà compoſitas igne parabis acri.
Lymphæ quod ſatis eſt infundes, germen anethi
Cum anguina iunctum carne coquens pariter.
Aſt ubi ſpina cadit cocta de carne recurua,
Deſuper & beluæ noxia terga tument,
Exime, quo feruens frigeſcat miſtio flammis:
Infeſtas carnes & procul amoueas.
Abſtrahe ſerpentum ſpinas, uirus redolentes,
Quas perſentiſcet non malè docta manus.
D Carnibus adijcias ſiccí panis & bene piſti
Quantum paſtillos fingere ſufficiat.
Verùm ubi iam pilæ fundo contuſa rotundæ,
Cuncta, ſuper nigrum tu modò funde ſolum.
Protinus hîc etiam cum cortice ſquilla piloſi
Illita cui circum paſta ſit, incaleat:
Dum ſic aſſetur, nec fiat durior inde
Cortice, nam ardeſcet leniter igne cinis.
At poſtquam calefacta nimis diſrumpitur, ipſam
Deponis, carnis portio tripla manet.
Et pilis eruum binis demittis acerbum,
Piſtilloq; moues, quod teris, inferius.
Aufers & riguos paſtillos inde figuras,
Quos ut ſicceſcant ſole procul referas.
Quinas amborum triadas, de lance duabus
Drachmis depoſitis pondere connumeres.
Tot piperis calidi, mæconis, magmatis adde,
Magmatis hedychroi par modus inijcitur.
Bis ſenis ſiccæ drachmis folia ingeris alba
Roſæ, coniunges irin & illyricam.
Hoc glyciriſſa modo, necnon opobalſama odora
Scordion & dulcis ſemina buniados.
Sed myrrha & coſtus, crocus & qui ducitur antro
Corycio binas accipient triadas.
Iam caſea & nardus quæ extremis fertur ab Indis,
Iuncus apud Arabas uictima facta deis.

Thus,

A Thus, piper obfuſcum, dictamni germina, rheon,
Præterea ſtœchas, zingiber atq; calens,
Praſſion, & terebinthina, & calamínthe & petroſelinum,
Quinq; ſimul folium, ſingula pondus idem.
Actutum poſij quaternas ponito drachmas,
Tot ſtyracis faciens, atq; chamæpytios,
Meu totidem drachmas, & amomi poſtulat uua,
Nardus, quam generat Gallica terra, ſimul.
Lemnia creta pares, phu ponti, itidemq; Chamædrys
Semina Cretenſis, Malabathri folia.
Torrida chalcitis, & aniſum, & Gentiana
Succus hypocyſtis, hoc quoq; pondus amant.
Balſameum fructum, gummi, ſemenq; marathri,
Et cardamomum quod tenet indus ager,
Acacia, hypericum, ſeſeli, thlaſpi, ſagapenum,
Ammi, quater drachmas ſingula ſuſcipiunt.
Caſtorium, terræ malum, nigrumq; bitumen
Iudaicum, daucí ſemen, opopanaca,
Galbana opima itidem, necnon centaurion æquè:
Ternis hæc ſcrupulis ſingula conſocias.
Omnia permulto ſubigantur in orbe phalerno
Quæ lachrymas referunt humiditate chyli.
Sed lignoſa teres, minuatim melle remiſcens
Quod regio nutrit Attica præcipuum,
Phœbe tuum munus prompto comitare fauore,
B Seu nunc te oblectes per iuga Theſſaliæ,
Seu Rhodon, aut Burinnam habitas nunc, aut Epidaurum,
Des hilarem regi perpetuò Antidotum.
Nempe tuam gnatam Panaceam, nam ipſe ſalutem
Abs te ortam ſacro ſemper honore colet.

TÉΛOΣ.

Quum itaq; uerſus hi non ſine ingenij dexteritate à uiro ſint compoſiti: neceſſarium mihi uidetur inſpicere, cur tandem in tali ferarum numero, nō alterius quàm uiperæ carnes in miſturam eſſe idoneas cenſeamus. Ipſe enim nihil de his, uti uides, ſcriptum reliquit. ego uerò has minus alijs feris tabificam uim obtinere autumo. Nam baſiliſcus, belua ſufflaua, & triplici frontis apice munita: uiſus etiam ſolùm, conſpectuſq;, & ſibilo auditus, homines momento perimit. Porrò ex alijs animantibus ſi quod illum iam extinctum, iacentemq; attingit, & ipſum ſubitò interit. Quare omne aliarum ferarum genus, propinquitatem ipſius deuitat. Dryinus ſerpens ſic nominatus, quòd in radicibus quercuum uiuat: tam malignus ad perdendum proditur, ut eius qui ſupergreditur imprudens, cutis à pedibus excorrietur, tota crura intumeſcant: & quod magis mirificum eſt, manus quoque ipſas curantium eodem modo periclitari. Si autem quis aggrediatur eum perimere, olfactu mulctatur adeò, ut quemlibet gratum odorem, prauum eſſe exiſtimet, nec alterius præterea rei queat ſentire. Hæmorrhus & hæmorrhois ſuis ipſorum nominibus ſimilem hominibus perniciem inferunt. Quippe percuſſi, ſanguine per os & nares totoq; corpore effuſo, intereunt. Quemadmodum à dipſade cōmorſi, cauſo febri malè conficiūtur. Nam & multa ſiti, & æſtu uehementi, interdum ſtomachi motu uexati, diem obeunt. Acontias ſerpens, ubi ſe multùm extenderit, ceu iaculum quoddam, corporibus inſiliens, ſic perimit. Inter Aſpides nominata

Hæmorrhus
Dipſas
Acontias

C ptyas ceruicem exporrigens & ex interuallo metita rationalis cuiusdam animã-
Ptyas lis modo, uenenum corporibus inspuit. Harum igitur ferarum una (nam triplex
Aspidum species est, hæc uidelicet, cherſea, id est terrestris, & cheledonia) per-
Historia de regina Cleopatra. hibent reginam Cleopatram, quum uellet latere custodes, statim & citra suspicio-
nem, mortem sibi conscisse. Quum enim Augustus deuicto Antonio eam ca-
pere incolumem uellet, ac uiuere, studioſiusq; (licut par erat) seruare, ut Roma-
nis tam insignem mulierem in triumpho ostenderet: hæc, aiunt, re intellecta, opta-
uit regina adhuc ex humanis potius decedere, quàm priuata Romanis uideri. Et
tunc molita est sibi hac bestia mortem conscisscere. Præterea memoriæ produnt,
ipsam duas omniũ fidissimas mulieres ad se uocasse, quæ ad pulchritudinem cor-
poris mundo subministrando erant accommodatæ (nominabantur Naëra, &
Carmione: hæc comam decenter implicabat: illa extremos ungues dextrè præci-
debat) deinde iussisse, ut feram, uuis ficubusq; tectam importarent, quò, ut dixi,
custodes falleret. prius expertura in ipsis mulieribus, an subitò possit perimere. Et
hæ quum actutum perijssent, deinde ipsam sibi exitium attulisse. Ob quam rem
Augustum uehementer fuisse attonitum commemorant, partim ob harum erga
reginam amorem, ut cum ea mori non dubitarint: partim quòd illa generosam po-
tius mortem oppetere maluerit, quàm in seruitute uiuere. Etenim aiunt ipsam,
manu dextra capiti admota, & diadema, sicut est consentaneũ, tenente, fuisse in-
uentam, ut uel eousque spectatoribus regina esse uideretur. Quemadmodum &
Polyxena. tragicus poëta scribit nobis Polyxenam & ipsam mortuam, quæ tamen accurate
prænouisset cum decoro se occasuram. Porrò qui mulieris prosperum ut falleret
custodes, conatum, ferę autem ad occidendum, pernicitatẽ sermone uolunt osten-
dere, referunt ipsam suummet brachium magno morsu, eoq; alto, uulneraſſe, &
beluæ uirus in uase quodam ipsi allatum, uulneri infudisse. Quo sic transmisso,
D haud multò pòst nescijs custodibus prompte interijsse. uerùm hanc historiam ani-
mi gratia commemorare uisum est, quòd te in omnibus disciplinis diligentẽ de-
xtrumq; uideam. Ad hæc, ut intelligamus quàm subitam hæ feræ necem conci-
ent. Etenim exitio inferendo haud dubiè sunt præcipites. Ac in magna Alexan-
Nouum mortis genus in magna Alexandria. dria subinde sum contemplatus, quàm celeriter perimerent. Quum enim quen-
dam hac pœnæ lege damnatum, humaniter, citoq; uolunt occidere, adijcientes
ipsius pectori feram, iubentesq; paululum obambulare: ita sine mora hominem
tollunt è medio. Vides igitur, quàm nos decenter nullã ex huiusmodi feris, quòd
tantam habeant in ipsorum corporibus uim noxiam, medicamento admiscemus.
Atque ipsarum uiperarum corpora non integra antidoto immittimus, sed ampu-
Capita uiperarum quare amputentur. tatis capitibus, caudisq;: ita reliquis ipsarum partibus in mistura utimur, idq; non
obiter, nec sine ulla facientes ratione. sed quoniam capita pessimum humorem,
nempe ipsum uirus in se cõtinent, ideo ipsa præcidere conamur, ut minus ex ipso-
rum uirtute medicamentũ recipiat, quum natura eorundem uim quandam mu-
tatricem in uirus obtineat: quemadmodum & in testibus semen, in mammis lac
Viperæ caput. mutatur. Vipera autem inter omnes alias feras caput habet pernicioſius. Siqui-
dem aiunt ipsam os aperire ad suscipiendam maris genituram: qua accepta, ca-
Viperæ complexus. put illius abrodere. Atque hunc ipsis esse praui complexus modum. Deinde fœ-
tus ex semine prognati, naturali quadam ultione, parentis uterum erodere, & fo-
ras prorumpere. Ac ita ipsos patris uindices, matrem perimere. Quod nobis egre-
gius Nicander uersibus suis ingenioſè scriptum reliquit. Sunt autem hi:

Ne sis in triuijs quum morsus uipera coniunx
Fœmellæ fugiens agitatæ uulnera abhorret.
Et quum dente caput magno maris amputat atri
Fœmina dira nimis, labijs & mordicus hærens,
Sed catuli ultores patris sunt protinus, ut qui

Perrumpant

A Perrumpant latera occisæ iam rara parentis.

Caudas, atque ipsa extrema corporis tollimus, tanquam caudæ partes, & ut arbi-
tror, sordidiorem substantiæ portionem magis trahentes: adeoq; crebrius, motus
gratia trahentes, quemadmodum partes quæ proximæ sunt caudis piscium, ma-
gis nutrire ob frequentem motum dicuntur. Ne mireris si his amputatis, reliquæ
animantium partes efficacius reddant medicamentum, natiua ad salutem uirtute
etiam carnibus ipsarum indita: ueluti in alijs animantibus, pleraſque partes, non
paucos affectus strenuè sanare nouimus. Nonnullis igitur capita murium com-
busta, ex melle illita, alopetiam curare possunt. Et milui caput aiunt similiter po-
dagricis auxiliari, si quis ex eo usto sine plumis, quantum sub tribus digitis insper
gere possit, cum aqua uolet bibere. Et partium nonnunquam solæ particulæ ali-
quos morbos persanant. Itaque cameli cerebrum arefactum, potumq; ex aceto,
comitialibus morbis medetur, & mustelæ similiter. Item hirundinis cerebrum ex
melle ad suffusiones oculorum facit. & ouillum simili modo confectum, ad den-
titionem infantium est utiliſſimum. Taurini cornu rasura cum aqua pota, sangui-
nis eruptionem cohibet. femoraq; usta, sanguinem stringunt. & sæpenumero
solutam aluum ea ipsa sistunt. Ceruini cornu ramentum adustum, & cum uino
tritum, deinde circumlitum, uacillantes dentes cõfirmat, sicut & bouis talus idem
posse traditur. Idem educit rotundos lumbricos cum lacte potus: ex oxymelite
lienem consumit. Et leucas tollit illitus. adhæc mediocriter uenereus est. Et casto
ris testiculi similiter poti, conuulsionibus medentur. Iam uerò non desunt anima-
lia, quorum fel homines potest iuuare, adeps, medulla, lac, cutis, sanguis ipse, &
serpentis senectus. Quin & stercora ipsorum quibusdam auxiliata uidimus. bo-
uillum itaque stercus aridum, combustum, tribus cochlearijs hydropicum iuuat.
Murium stercus cum aceto tritum, alopetias curat. in potu autem sumptum, ue-
B sicæ calculos comminuit. Adeps anserinus, inflammationibus ex rosaceo mede-
tur. Et ceruí medulla, blandiſſimum est medicamentum. uaccini lactis potus dy
sentericos adiuuat. Fel hyenæ, uisum exacuit: illitum, suffusiones discutit. hippo
potami cutis usta, & ex aqua leuigata, si corpori admouet, panos digerit. Quem-
admodum & uiperæ pellicula in puluerem redacta, impositaq; alopetijs, mirificè
pilos regenerat. Aspidis exuuium ex melle tritum, & illitum, acutiſſimum uisum
conciliat. In summa, multa est talium materia, quã nunc rescribere tempestiuum
non esse iudico, ne liber fiat prolixior. quum etiam sola quæ prædiximus, ad ser-
monis demonstrationem sufficiant. Illud uerò scitu est necessarium, tota ipsorum
animalium corpora frequenter hominibus auxiliari. Cancer enim fluuiatilis tri-
tus, illitusq;, spicula & surculos extrahit. Cantharis similiter leuigata, cum bry-
oniæ radice pota, lumbricos educit. Scorpius si assus cum pane comeditur, con-
terit uesicæ calculos. Terræ intestinum ex uino assumptum. idem facit. Sin autem
ea in melicrato contrita quis regio morbo laborans sumat, statim purgatus, libe-
ratur. Sæpe etiam cum rosaceo Cerato imposita, podagricorum inflammationi-
bus conueniunt. Accipiter in susino unguento decoctus, hebetudini oculorum
medetur. Scarabæus in oleo decoctus, si in aurem stilletur, dolores ipsius medica-
tur. Alauda usta si editur, mirificè colicos subinde iuuat. Et quò magis uim in ipso
rum corporibus admireris, illud tibi studioſius percensebo. Multa nanque & ui-
sa solùm, robur suum ostendunt. Stellio, scorpiones uisos sustringit, atque ita peri
mit. Amphisbena (est autẽ animal biceps, quemadmodum sanè & nauigia utrin-
que proram habentia, cui natura ex superfluo substantiæ bina capita est largita)
hoc inquam animal, aiunt, si mulier grauida supergressa fuerit, malè abortum fa-
cit. Quare non est mirabile, si etiam uiperarum corpora, amputatis illis partibus,
adhuc auxiliandi robur obtineãt. Nanque ostendi, ut puto, diligenter, & tota ani
malium corpora nonnunquam hominibus auxiliari. Interim euã solas ipsas par-

Partes caudis proximæ magis nutriunt.
Muriũ capita.
Milui caput po dagricis utile.
Cameli cerebrũ comitiales sanat.
Hirundinis cerebrum.
Ouis cerebrũ.
Taurinum cornu.
Femora usta.
Cerui cornu.
Bouis talus.
Castoris testiculi.
Stercora animalium.
Bouillum.
Muriũ stercus
Adeps anserinus.
Cerui medulla.
Lac uaccinum.
Fel hyenæ.
Hippopotami cutis.
Viperæ pellicula.
Aspidis exuuium.
Cancer fluuiatilis.
Cantharis.
Scorpius.
Terræ intestinum.
Accipiter.
Scarabæus.
Alauda.
Stellio.

C tes. Aliquando partium quoque ipsarũ particulas minimas. Illud autem sermone perscrutari magis est necessarium, quod & uulgò admiratione dignum esse uidetur. Siquidem ipsæ feræ, quum sint corporibus inimicæ, & tam subitò hominem perimant, quomodo iterum morsibus ab ipsis factis possint succurrere, & solæ hominem ex tali periculo perseruare. Vetus quidam sermo est, quæ dam animalia ubi inter mordendum sanguinem humanum, ex uulnere manantẽ, contigerint, commorsos occidere. ubi uerò sanguinem non gustauerint, sed ita uorantur, mortuos seruare incolumes posse. Sicut etiã de Helenio, à Græcis inquilinis Nico appellato, idem memoriæ proditum esse dicunt. Nam Dacas, inquiunt, & Dalmatas id telorum cuspidibus circumspargere, atque sic postquam sanguinem uulneratorum attigerit, posse necare: esum uerò ab ipsis esse innocuum, neq; mali quicquam ipsis facere. Ad hæc ceruos ab ipsis sagittarum ictu trucidari, neque ipsa carnes, mali quid edentibus adferre perhibent. Verùm hæc ratio non mihi uidetur sufficere, ut quod quærimus possit inueniri, quũ experientia nitatur, & solùm quod accidit commemoret. Etenim Empiricos non recipio, quoniam & ipsi idiotarum modo, propositum speculantes, rem quidem admirantur, cæterùm causam ipsius ignorant. Nam qui neutiquam requirunt discere, sed detrectant ipsam ratione inuenire, ac solùm facta probantes, experientiam sæpius uisorum satis esse medico asserunt, eundem admirationis modum cum idiotis, uti est uidere, obtinent. His autem diligentiores fatentur quidem medicos eruditius aliquid idiotis meritò habere, sed nequeunt inuenire, & inquirere superuacuum esse arbitrantur. At nos multò accuratius in medicinam incumbentes, ac quæ fiunt uulgi duntaxat more nolentes inspicere: neque experientiam repudiamus, sed ei rationem coaptantes, quum datur occasio, absolutam ita, & rationalem necessariò reddemus artem, nõ ut solùm disquirendi studio quomodo fiat, assequamur, uerùm ut

D etiam aliquid ad dextram curationem ex inuento condiscamus. At hîc ideo insistemus rationi, ut rei, quæ fit, causam inueniamus. Miraculum enim uideri queat, quòd si ex inquirendi ipsius studio promptè & ipsa tanquã respondens subitò reperiatur. Et ut magis sermoni fidem adhibeas, ex alijs quibusdam, quæ manifestò ex operibus apparent, demonstrationem producam. insuper ex ijs, quæ foris imponuntur duntaxat, & per os sumuntur. Nam à Crocodilo læsis, ipsius adipem uulneri impositam, summo esse præsidio nouimus. Item muris aranei morsus æquè lethales, ab ipso rursus in puluerem redacto, superpositoq; citra dolorem iuuari. Similiter qui à uipera sunt percussi, periculum effugiunt, si trita ipsarũ corpora uulneribus ipsis applicuerint. Nec talia citra rationẽ in ipsis, ut dixi, euenient, nec tantum obtinent uirtutis ut possint perimere, si respicias distributionem facultatis in altũ penetrantis. Quemadmodum sanè in cataplasmatis idem quoque fieri cernimus, uirtute in corporibus ipsorum moderata, quæ mederi desinceps queat, non autem occidere: uerùm quod in Theriaca accidit, manifestiorem habet rationem. Dico autem propterea feras has noxias, ab ipsis commorsos iuuare, quòd copiosior uis tabifica simul cum capitibus amputatis, tollatur. Ad hæc uim in alijs partibus reliquam confectionibus nos obtundimus, dum ipsas coquimus: & salis, anethiq; non parum aquæ miscentes, nec condimenti solius gratia talia contemperantes, sed ut corpora eliquescant. Atq; hoc modo ipsa paucum uirus, aut nullum prorsus habere facimus. Plurimum autem uirtutis auxiliatricis præparatio exhibet. Quomodo igitur feræ tot & talibus mistæ medicamentis, amplius queant perimere, quum malitia ipsorum corruptrix sit exoluta? Insuper uerior ratio uidebitur, si in quibusdam quoque similibus demonstrationẽ adferam. Cantharis nanq; sola exhibita, uesicam exulcerat, & inimicum est ipsi medicamentum, & ualida sæpenumero uirtute hominem iugulat: mista uerò alijs quibusdam,

Crocodilus. Muris aranei ictus curatio. viperæ percussus.

Cantharis.

A busdam, econtrariò ipsius uesicæ fit auxilium, & uehementer urinam prouocat. Succus autem papaueris, quòd per se potus exitialis sit, neminem latere existimo, sin autem cum alijs nonnullis sit præparatus, ægrotos ita subinde iuuat, ut maximè salutiferum ipsis medicamentum esse uideatur. Itaque Phreniticorum deliria haud rarò strenuè curauit, ex peruigilijs uirtute priuatos, somno reconciliato mirificè restituit. Iam ab araneis commorsos, ipsi aranei triti, & cum uino poti, malo liberant: ut hinc maximè possis quod à me dicitur, credere. Si nanque uel solum uinum feris mistum à periculo reddit securos, nimirum & Theriaca ex tot talibusq; confecta, salutiferum quoddam medicamen potius quàm exitiale redditur. Illud enim in medicaminum misturis fieri sciendum est, puta singulorum quæ miscentur uirtutem non magis conseruari, ita ut eadem maneat, nec mutetur, nec in ullam qualitatem transeat, sed aliquam omnium unionem effici, tota ipsorum temperie per tota mista, & una quadam alia ex illis uirtute profecta. Quomodo etiam in mulso, quod Græci ὑδρόμελι uocant, fieri conspicimus. Quum enim exacta utriusque temperatura facta fuerit, neque mellis gustum, mel mistum omnino repræsentat: neque uinum amplius uinum esse in mistura apparet, uerùm statim duobus congressis diuersum quiddam, id iam ipsum mulsi naturam induens, ex ipsa Theriaca fieri arbitrator: non adhuc uniuscuiusque mistorum uim & qualitatem eandem manere, sed uniuersis omnibus confusis, & in unitatẽ quandam natiuam coeuntibus, unam, diuersamq; à reliqua ex omnibus medicamentis simplicibus naturã procreari. Si etenim ex indiuiduo & uacuo iuxta Epicuri & Democriti opinionẽ constant omnia, uel ex quibusdam corpusculis, & meatibus secundum medicũ Asclepiadem (nam ita permutatis solùm nominibus pro indiuiduis corpuscula, pro uacuo meatus dicens, similem illis rerum essentiam esse uoluit)

B meritò pharmaca manerent inalterabilia, quæ in nihil mutari, neq; omnino suam ipsorum qualitatẽ exuere possent. Sed quia sermo hic ueritati repugnat, ut ostendemus, & omnia ut dixi alterantur, mutanturq; facilè, tum mutuã inter se temperaturam suscipiunt, necesse est omnibus quæ miscentur, per tota contemperatis, ualidius imbecilliori præpollere. Cuius rei gratia nos artificialibus misturis, quũ usus postulat, qualitates medicaminum inalteramus: quod fieri non posset, si exigua quædam & impatilia, immutabiliaq; substantiæ corpora essent. Atque ideo iam sæpe ego sum demiratus, quomodo, quũ in quolibet tam subitas fieri conuersiones, tantamq; temperamentorum mutationẽ uiderent, sustineant deinde eiusmodi elementorum principia statuere, et præcipuè iam citatus medicus Asclepiades. ad hunc enim peculiariter uerba potius habeo: quoniã manifestiores etiam in corpore cõuersiones, mutationesq; nõ indicat. Quid nanq; sibi uult, quòd solo digito in frigidam impositio, totius corporis mutatio actutum oritur, uel quòd pro uentorũ uariatione corpora nostra simul mutantẽ? Ego itaq; ex familiaribus quendam noui in lecto adhuc decumbentem, ex capitis ipsius consensu uenti flatũ cognouisse. Quum enim capitis grauitate laboraret, statim uentum qui spirabat, Austrũ esse deprehendit. Iam mulier grauida solo tonitru exaudito, & horribili quodam spectaculo uiso, infantẽ eiecit. Interdum quũ repente uolumus auxiliari, & uelocem præsidij sensum ægro moliri, celerrimam in corporibus mutationẽ fieri uidemus. In quibusdam igitur uirtute admodum dissolutis, admirandus ille Hippocrates subitam uirium refectionẽ recreationemq; dextrè fieri consulit, ut incita tionis robore solutionis imbecillitati medeamur. Subinde etiam paucum aliquod oblatum ipsis alimentum statim refocillat, uiresq; eorum restituit, corporis mutatione, sicut opinor, statim uergente in melius, non autem corpusculorum quæ existunt impatilia, eoq; taliũ nobis sensus nequeũt imprimere. Quis enim in tantillo

Succus papaueris.

Araneitriti.

Mulsum.

Viriũ refectionem quibus cõsulat Hippocrates.

C temporis momento corpuscula composuerit? aut quis sic ex impatilibus constru
ctus repente occurrentia perceperit? Etenim certa corpusculorum transpositorũ
compositio, figuræ quidem solam efficit mutationem, cæterùm alterationẽ, quali-
tatemq; aliam ex alia generare neutiquam potest. Atq; huius rei gratia putabam
uirum non modò, quod in medicamentis fieri apparet, congruenter ob placitura-
tionem tollere: sed naturam quoq; ipsam omnia in nobis dispensantem, nihil esse
arbitrari. Singula enim quæ nascuntur, ex corpusculorum compositione, & com
plexu fieri autumat. Quam ob rem etiã mirari mihi subit, quoties ad ipsum men-
tem dirigo, qui tam mirifica naturæ opera, potissimumq; artes, quę in ipsius homi-
nis generandi initio fiunt, non uideat, quomodo quidem infans in uteri loco for-
metur, quomodo formatus iam dextrè nutritur, quot & qualibus uinculis tenera-
rimis ipsum ad maturum usque partum intus continet, quali uerò diuina arte &
similitudine imaginem in generatis efficit, in qua re præsertim corpusculorũ quo-
que hypothesis ipsius non citra dedecus coarguetur. Non enim solis parentibus,
sed proauis etiã quibusdam fœtus redduntur similes. Porrò mihi uetus quædam
historia indicauit, quòd quum deformis quidam opibus potens, formosum uellet
procreare puerum, depinxit in lato ligno elegantem alium puellum, dicebatq;
mulieri inter coëundum, illam picturæ figuram inspiceret. Hæc autem defixis in-
tuens oculis, & (ut ita dicam) totam illuc mentem aduertens, infantem non qui-
dem patri, sed picto similem peperit, uisu opinor, naturæ, non corpusculis qui-
busdam, picti imaginem transmittente. Quoniam autem uir huiusmodi naturæ
mysteriorum imperitus esse corpusculorum gratia sustinet, & propter uisus ob-
scuritatem, incertitudinemq;, suos ipsius discipulos tam mirificis operibus fidem
accommodare non sinit, ad externa ipsum, omninoq; apparentia, traducere co-
gito. Quis nanque artes ab animalculo araneo factas inspiciens, non credit etiam
telam per dilucida adeò, tenuiaq; fila parari? ut etiam aliqui dicant texendi artem
homines primum ipsi referre acceptam. Quis nõ adducitur, ut mirabilem quan-
dam rem naturam esse pronunciet, si opus uideat quod ab ursa efficitur? Etenim
hæc omnibus quæ generant animantibus, similiter parit; caro autem sola genera-
ta, informis & inarticulata est, nullam obtinens figuram: statim uerò à parente,
naturali arte figuratur. Nanque lingua ueluti manu quadam utens, æditum fœ-
tum effigiatum reddit. Verùm contra hos sermonem finiam. Quippe consueui
in contentiosis orationibus ceu freno quodam equum solito ferocius currentem,
mensura sermonem ipsum ualidè coërcere. At quum manifestò, ut animum in-
duco meum, ostenderim, ne amplius tibi sit mirabile, easdem feras & perimere,
& auxiliari, propter uariam tum confectionem, tum misturam medicaminum,
quæ ipsis contemperantur, deinceps antidotum præparare aggrediar. Non enim
ars est exigua qua confecturã ipsius molimur. Siquidem & dolus, quem in feris
sæpe uenatores ipsarum machinantur, & in alijs misturis præparantiũ imperitia,
inutile frequenter medicamentum effecerunt. Plericq; enim ipsorum uenandi ar-
tem uolentes ostendere, et præsertim qui etiam medicamenta quædam ad res hu-
iusmodi inuenire profitentur, habere quidem se medicamina mentiuntur: haud
enim unquam nos, ipsos habentes inuenimus: dolo autem in beluis, uidentibus
imponunt. Primùm ipsas haud congruo tempore uenantes, sed multò postuer-
nationem, quum non amplius uigent. Captas autem ipsas crebro sibijpsis assuefa
ciunt, & cibis nõ solitis enutriunt, imò carnes ipsis permittentes, & continuè mor-
dere cogentes, ut uirus ex earum ore uacuetur efficiunt. Quinetiã offas quasdam
obijciũt, quę dentium foramina obstruant, atq; hac ratione morsus fiunt imbecil-
les, ut uidentibus magnum sit miraculum, talis ipsorũ ad fraudem parandam arti-
ficij imperitis. Simili modo etiam in pharmacis, mistorum haud mediocris (ut di-
xi) est inscitia, Quid multis opus est? in optimis, quæ immittuntur; Casia dico &
Cinamomo

Artes naturæ in formando fœtu.

Fœtus non parentibus solùm similes.

Historia elegans.

Aranææ artes.

D

Vrsæ artificiũ.

Impostura uenantiũ uiperas

Fraudes in medicamentis.

A Cinamomo ipso haud modica inuenitur differentia, & multos ex ijs qui præpa-
rant solet decipere. Nam quod uocatur cinamomum mentiens, uero simile est, *Cinamomum.*
nisi quòd gustu & odore longè sit inferius. Atqui xylocinamomum hac re differt:
quòd lignosum sit, ualida habeat uirgulta, nec similem suaueolentiam præ se ferat.
Porrò inter ipsius ueri cinamomi genera aliud in montibus nascitur, non tenue,
nec longum, magis fuluum colore. Aliud aliquantulum nigricat, & tanquam fi-
bris quibusdam intertextum. Aliud adamussim album reperitur, non durum, ex
facili fragile, parua radice. Est & aliud quoddam casiæ rubenti simile, leue, & odo
ratum. Præstantissimum omnium est, quod ab indigenis mosylon dicitur, cineri-
um colore, uirgulis gracilibus, nodis frequentibus, uehementerq; odoratum,
quod etiam potissimum nos præponere consueuimus. Est enim odore longè opti
mum, suauissimumq;, & gustu acre nobis apparet, mordax admodum. Mansum,
rutam præ se ferre uidetur. Ad hæc, leue est, & facilè potest confringi. Casia uerò *Casia.*
itidem nisi in dijudicando fueris expertus, frequenter solet imponere. Est enim &
pseudocasia, hoc est mentiens casia, mirum quàm germanæ similis, sed odore mi-
nus grato coarguitur, corticem medullæ adhærentem obtinens. Nam optima lau
datissimaq; rubescit & rosam expirat, sicut etiam dulcem gustum præfert, fistulis
plena, & uinum naribus obolens, & aromatum modo uehementer odorata. At-
que hæc zingiber ab indigenis nominat. Iam uerò in pipere oblongo, dolos fieri *Piper.*
te ignorare haud est ueri simile. Siquidem nonnulli adulterantes ipsum æquale cũ
germano pondus habens, pyretri uel sinapi modico indito, ita gustus mordacitate
gustantem fallunt. Verùm in his exercitatus, & qui gratius in cibis, asperiusq; gu
stu nouit deprehendere: necnon arboris radicem et adhærentem curiosius inspi-
cit, germanũ piper inuenit, et falli ab ipsis nequit. Porrò quum multa in alijs quo-
que uniuersis sit examinatio, quemadmodum in his pariter tibi percensui, ego sa-
B nè uel hæc ad libri commentationem sufficere existimo, ne sermo nobis fiat proli
xior. Cæterùm consuluerim singulis ipsis accuratè exploratis, medicamentum
præparari. Nam unius cuiusdam uitium omnia subinde corrumpit. Scriptura au-
tem ipsius, ne hoc etiam ignores, uariè apud medicos inuenitur. Etenim Andro-
machus in medicamentis accuratus, cuius etiam prius mentionem feci, in hunc
modum medicamentum præparauit. Pastillorum Theriaces drachmas uigínti- *Compositio Theriaces.*
quatuor: pastillorum squilliticorum drachmas quadragintaocto: piperis longi,
succi papaueris, unguenti hedychroi, singulorum drachmas uigintiquatuor; rosa
rum siccarum, iris illyricæ, glycyrissæ, seminis napi syluestris, Græci buniada ap-
pellant, scordij, opobalsami, cinamomi, agarici, singulorum drachmas duode-
cim; myrrhæ, costi, croci, casiæ, nardi, schœni, id est iunci, odorati floris, thuris,
piperis albi & nigri, dictamni, prasij, reu, stechados, petroselini macedonici, cala
minthæ, terebinthinæ, zingiberis, quinquefolij radicis, singulorũ drachmas sex;
polij, chamæpyteos, styracis, amomi, uuæ, meu, nardi gallicæ, rubricæ lemniæ,
phu pontici, chamædris creticæ, foliorum malabatri, chalcitidis tostæ, gentianæ,
anisi, hypocistidis succi, balsami fructus, gummi, marathri seminis, cardamomi,
sesilis, acaciæ, thlaspis, hyperici, sagapeni, ameos, singulorum drachmas quatuor;
Castorij, mali terræ tenuis, dauci seminis, bituminis iudaici, opopanacis, cen-
tauri tenuis, galbani, singulorum drachmas duas: mellis libras decem, uini pha-
lerni quod satis est. Porrò Xenocrates & ipse non mediocri studio in huiusmodi
uersatus, in reliquis sanè Andromacho similiter antidotum præparauit, solùm ue-
rò pro quatuor sagapeni drachmis, duas medicamento commiscuit. At Damocra
tes præstantissimus ipse quoq; medicus factus, integrum librum de antidotorum
confectura uersibus eleganter complexus, omnes misturas his similiter in medica
minis præparatione temperat: sed in simplicium mensuris ab ipsis discrepat. Nam
quæ illi singula drachmis quatuor medicamento inijciunt, hic duabus sigillatim

C miſcet. Contrà quibus binas drachmas ſingulis temperant, ipſe unam drachmam immittit. Magnus, qui noſtro tempore Archiatrus euaſit, alia omnia ſicut hi uini in confectura ſeruãs, ſolo cinamomo ab ipſis euariat. nam duplicatũ huius pondus, medicamẽto ipſe adiungit, ita uerò in chalcitide, ita quoq; in ſagapeno, ab Andromachi ſententia diſcordat. Quippe duas drachmas ueluti Xenocrates, in medicamentum coniicit, quũ Andromachus quatuor mittat. Verùm in ſagapeno Democrati etiã refragatur. Etenim hic unam drachmam, Magnus duas medicamento iniicit, augetq; uini menſurã. Quippe duos ſextarios infundendum cenſet, aliis ut uſus poſtulat, qualicunque uini menſura utentibus. Demetrius, qui & ipſe noſtra tempeſtate primarius medicus conſtitutus eſt, in omnibus aliis iuxta Andromachi ſententiam medicamentum præparat, ſolo ſquillitico rum paſtillorum pondere ab eo diſcrepat, & aliis uniuerſis ſcriptoribus. Siquidem illi quum drachmis quadraginta menſurã complectantur, ſolus hic quadraginta ſex drachmas duntaxat antidoto admiſcet. Nam quum tanta in ſcripturis ſit differentia, nos Andromachi, tanquam præſtantiſſima utimur, & in regios uſus ita præparamus. Porrò confectura ipſius hunc in modum conſit. Etenim utilem tibi ac dextram ratione præparandam cenſeo, ut ſi quando medici inopia, dexteritate ingenij prædituus coles conficere quamoptimè conficias, loco magiſtri præparationis, ipſo rationis adminiculo fretus. Cæterùm ante illam confectionem conueniebat etiam unguenti hedychroi, quod ei indítur, ſcripturam pernouiſſe. Eſt igitur laudatiſſima præparatio apud Magnum hiſce uerbis expreſſa: aſpalathi radiculæ corticis, cardamomi aromatici, ſchœni floris, phu, coſti, aſari, xylobalſami, aſiæ, ſingulorum drachmas ſex, cinamomi drachmas uiginti quatuor, amomi tantundem, amaraci drachmas uiginti, nardi indicæ drachmas ſexdecim, foliorum malabathri drachmas ſex, myrrhæ drachmas uiginti quatuor, maſtyches drachmas ſex, croci
D drachmas nouemdecim, excipiuntur uino phalerno opobalſami, contactu ſingulis paſtillos, & in umbra deſiccas. Simili modo ſquillíticos quoque orbiculos præparare conuenit: ſumitur ſquilla recens, paruæ magnitudinis, oblinitur non (ut quidam uolunt) luto, nam id ſordidum eſſe mihi apparet, ſed fermento. Nam ſacile tenerrimo torrentur, ut interea nonnihil etiam ipſius aſſumat. Deinde ubi probè in furno, uel in patinis, ubi panes coquuntur, ut æqualis fiat toſtio, incaluerit, ſumptis interioribus ipſius partibus tenerrimis, leuigare diligenter oportet; erui quoque farina laudatiſſima, recentiſſimaq;, pari portione admiſcebitur, ut Democrates præcipit. Nam Magnus dimidiam partem immittens, parum mihi admiſcere uidetur. Andromachus autem duas inijciens portiones, multùm. Aequalis autem modus fingendis paſtillis optimus eſt. Atq; hac ratione trita cum eruo ſquilla, orbiculos formabis mediocres, & in umbra repoſitos in uſum ſeruabis. Deinde poſt hæc, uiperæ ipſæ quæ ad totius confecturæ copiam ſufficiant ſumendæ ſunt, non quouis tempore, ſed potiſſimum ueris initio captæ, quum latebris relictis foras in aprícum prodeunt, & non adhuc uirus tam prauum occupant. Intus enim delitescentes, quum nulla ex parte digeruntur, maligniorem etiam uim tabificam in ſe contrahunt: egreſſæ uerò, exuuium ſolent, ſicut omnia ſerpentium genera, deponere, quod eſt craſſiſſimum quoddam integumentum, tempore quo delitue runt contractum, atque tunc magis quàm animantis ætate ſenium exiſtit. Quapropter non ſtatim ipſas capere oportet, ſed permittere aliquandiu & aëre frui, & conſueto cibo ueſci. Porrò ueſcuntur hæ feræ tum herbis quibuſdam, tum animalibus, quibus aſſuetæ ſolent nutriri, cuiuſmodi ſunt bupreſtes, cantharides, & quas uocant pityocampas. Hæc enim idonea ipſarum ſunt alimenta. Porrò erunt animalia colore ſufflaua, admodum robuſta, collo ualde prominenti, oculis ſubrubentibus, inuerecundis, ferinum cernentibus, capite latiore, corpore & uentre craſſiora, meatu ad extrema magis caudæ, quæ non inuoluta eſt, ſed potius con-

uerſa,

A uerſa, inceſſu, quieti proximo. Hac enim re fœmina à maſculo differt: ad hæc quòd caninos dentes duobus plures habeat, quemadmodum ſanè & Nicander hiſce uerſibus dicit,

Maſculus emittit, notus color, ipſe caninos
Binos, perpetuò monſtrat ſed fœmina plures.

Et ſanè hoc tempore captis, primùm capita & caudas amputare quatuor digitorum longitudine cõuenit. dum autem partes has abſcindis, inſpicere conſiliũ eſt, *Beſtiarũ probatio quæ ad medicamen uti les, quæ non.* num his amputatis, exanguia protinus, immobilia, prorſusq; emortua eſſe animalia uideantur. Nam ſi tales offenderis beſtias, nihil ad medicaminis miſtionẽ conducere ipſas cenſeto. At ſi motũ quendam in ipſis reſiduum conſpicias, tum ſanguinem conſeruare aliquandiu poſſe, has ceu præſtantiſſimas antidoto præparandæ immittes, ut quæ haud ignauam, exoleſcentemq;, ſed ualidam ad ſeruandum uim habere appareant. Deinde tota adamuſſim cute ipſis detracta, adeps ceu nullius momenti, omniaq; interanea, tanquã excrementorum receptacula eximentur: mox reliquũ corpus in uas quoddam fictile quamelegantiſſimè conſtructũ, *Coquendi uiperas modus.* uel in lebetem probè exterſum, ſplendidumq; indetur, ac prunæ impoſitum, citra nidorẽ ex aqua fontis incoquetur ſale recenti, cum mediocribus anethi non aridi uirgultis adiecto. Deinde carnibus iam bene coctis, quod nimirũ cognoſcis ubi ſpinæ ab illis ſoluuntur: & lebete ab igne depoſito, diligẽter carnes à ſpinis ſegrega, tritiſq; ipſis panis quammaximè puri, & ex ſyncera facti ſimilagine, quantum paſtillis formandis ſufficiat, admiſceto, quemadmodum etiã Andromachus autumat. Nam Magnus & Damocrates definitam quandam huius menſuram ipſis adiungi uolunt, æquali ſiquidem panis modo, æqualem carnium adiungentes, ita ipſas cum pane ſimul conterunt. Poſtea iuſculi quod ſatis eſt affuſo, paſtillos mediocres confinges, atque opobalſami modico ſubactos, in umbraq; repoſitos,
B ad totius medicamenti confectionẽ reſeruabis. Reliqua contundi et cribro quàm licet ſubtiliſſimo concerni expedit. Nam leuia admodum inſigniter iuuare mihi uidentur, quòd corporibus facilius apponantur. Porrò quæ conſpergenda ſunt leuigandaq;, hæc conteres, & uino conſperges, quod laudatiſſimum eſt phalernum: non dulce fauſtianum, ſed acre, & quod omnibus uocatur actum. Deinde omnibus hunc in modum contritis, mellis quantum ſatis eſt adijcitur: erit autem ſatis, quemadmodum ſcripturæ continẽt, libræ decem diſcoctæ mediocriter, ut quicquid in eo cereum eſt, flatulentumq; in coctione ſeparetur. Delígendum autem mel hymettion nuncupatum, quod apes probatiſſimum efficiunt, thymum hoc in monte, cui nomen Hymetto, naſcentem depaſtæ. iam uerò reſinam, galbanumq; ſeorſum prius eliquata medicamini in mortario ſic adiunges, ac deinde omnibus in unitatem redactis, tritiſq; diligenter, rurſus manu in opobalſami modicum intincta, ita antidotum in uitreis autem argenteis uaſis repones: non autem uehementer ipſa replebis, ſed relicto quodam ſpatio, quo medicamentum perſpiret. adhæc frequenter operculum detrahes, ut & liberius exhalet, & maturior uſus tibi ipſius contingat. Quippe haud modico tempore ad concoctionem *Tempus uſus theriaces.* indiget, ut quando uſus poſtulat, antidotus probè ſit concocta. concoquitur autẽ plurimùm duodecim annorũ ſpatio: qui autem uigentiore ipſa, ualidoreq; uti uolunt, etiã quinto anno & ſeptimo exhibuerũt: præſertim in his qui à uirulentis beſtijs, & à cane rabido commorſi ſunt. præterea in medicamẽtis lethalibus. hi enim quũ grauem ab eiuſmodi noxã acceperint, potentiore etiã medicamenti præſidio indigent. Eſt autẽ potens medicamentũ ad uſq; triginta annos. Nam in alijs affectibus ubi tanta noxæ cauſa non eſt, ſufficere uidetur, quũ uſus exigit, uel ſexagenarium. Plericq; igitur dum uim ipſius uolunt experiri, primùm medicamentum quoddã purgans exhibentes, deinde nõnihil ex antidoto propinantes, ſic de ipſa faciunt iudiciũ. Si nanq; ualida, uigensq; fuerit, neutiquã purgationẽ fieri permit-

C tit, sua ipsius potentia medicaminis purgatorij efficaciam euincens: quòd si autem
ita fuerit purgatus, ut qui antidotum non assumpsisset, liquidò constat, uires esse
inualidas, & uetustate confectas, ut ne quidem medicaminis uirtutẽ superare po-
Mensura potionis theriaces. tuerit. Cæterùm mensura ipsius potus in omnibus idem nõ est, quemadmodum
neque liquor quo ipsam exhibituri diluimus. Siquidem in prædictis auellanæ nu-
cis magnitudine ex tribus uini cyathis dilutam, propinare affectis consueuimus:
in alijs autẽ uitijs & mensura, & liquore uariè utimur. Nam ad affectuũ differẽ-
tiam ea adaptantes, tum medicamenti quantitatem metimur, tum congruum mi-
sturæ humorem iudicamus. Non enim solùm ad ferarũ morsus, & lethalia medi-
camina auxiliari solet antidotus, uerùm ad maximas etiam alias affectiones præ-
Galene uocata theriace. sentaneum esse remedium, experientia ac usu à nobis compertum est. Itaq; Gale-
nen ipsam in propositis uersibus Andromachus ideo arbitror uocauit, quoniam
ceu ex quadam affectuum tempestate tranquillitatem quandam, ipsam nempe sa-
Ad quos ualeat morbos. nitatem corporibus conciliat. Capitis igitur dolores longos & uertigines sanare;
ad hæc auditus difficultatem & oculorum hebetudinem sedare potest. Nonnun-
quam uerò & gustus instrumentum laborans reficit. Subinde in phreniticis men-
tis abalienationem generosè somnum inducens sedauit. Insuper animi perturba-
tiones & implexas imagines somnis abigit. Comitialibus quoq; ipsis uehemẽter
solet auxiliari, copiosam ex capite humiditatem absumens, & liberũ spiritui transi-
tum efficiens. Iam & suspiriosos iuuat, quũ crassæ quædam pituitæ in pulmonis fi-
stulas impactæ respirare hominem prohibent, promptè dissecans, ut facilè egeran-
tur, attenuansq; fixos uiscososq; humores. Sanguinẽ reijcientes admodum iuuat,
si quis ipsam cum symphito decoctam, dilutamq; aqua exhibuerit. Sæpe stoma-
chi uitijs mederi solet, & nausea laborantem, cibumq; non capientem suauiter re-
stituit: interdum etiam appetitum sine ratione intensum, ex mordaci quadam &
D acri substantia ipsum infestante, mirificè repressit. Insuper lumbricis intestina oc-
cupantibus, eoq; stomacho insatiabiliter cibum appetente, medicamentum hoc
propemodum enecatos magna fame, feliciter liberat. Præterea maximũ latumq;
helminthem generatum, qui omnem assumptũ cibum depascitur, eoq; reliquum
totum corpus emaciat, mirabiliter ab intestinis educit. Hepaticos quoq; & lienò-
sos sæpe curat, obstructiones aperiens, & iocinoris lienisq; affectibus utilis. Item
arquatum ex aliquo iecoris uitio oborientẽ, strenuè persanat, bilem expurgans, &
ueluti abstergens, tũ ut iecur bilem à sanguine examussim segreget, efficiens. Ali-
quando lienes induratos soluit, paulatim sordidam, superfluamq; in eis substanti-
am absumens. Conterit & renum calculos, & quicquid terreũ, sordidumq; in eis
continetur, facilè expurgat. Vesicæ difficultatem sedat, & exulcerationibus in ea
subinde est præsidio, & difficilem uentriculi concoctionem imbecillitatemq; resti-
cit, uentris corpus excalfaciens confirmansq;. Ad intestinorum ulcera, ipsasq; dy-
senterias, & lyenterias, est utilissima: iliosis quoq; & diuturno coli uitio obnoxijs
prodest, præsertim quum intestina uacant inflammationibus, acres ipsorũ humo-
res consumens & intestinorũ flatus per uaporem discutiens. Est quũ cholera affe-
ctis egregiè conducit, corporis statũ corroborãs, multasq; fluxiones sistens. porrò
maximum ipsius opus sæpe in cardiacis innotescit, quippe dum corpus multis co-
piosisq; sudoribus diffluit, & robur ipsius dissolutum est, neq; uinum frequenter
continere morbus potest, antidoti potio & sudores sistit, & uirtutem collapsam ue-
luti erigit, ualidamq; efficit. Iam uerò in mulieribus etiam menses educit & uteri
sedisq; hæmorrhoidas suppressas subinde aperit. Mirificè uerò & immoderatas
sanguinis excretiones cohibere consueuit. Succurrat eñ quòd mista uariaq; ipsius
us facultas, quã in superioribus sumus interpretati, ideo alia diffundens, extenu-
ansq; cogat excerni, alia ob natiuę uirtutis imbecillitatem superfluò excreta, uiri-
bus partium confirmatis soleat inhibere. Quinetiã podagricos, omnesq; articula-

rios morbos

A rios morbos tunc potissimum adiuuat, quum augmenti tempus præterierit, & ui-
goris status accesserit. Nam dolores epithematis lenientibus mitigãs, medicamen-
tum propinabis, ut fluxiones cohibeat. quippe hæc antidotus iam infarctas dige-
rit, & alias inuehi prohibet. Maximè prodest etiam sano, si frequenter eam assu-
mat. Nam humorum superflua consumit, & totam corporis temperiem inalterat.
Alia uerò medicamenta quæ podagrici in morbi auxilium bibunt, ad pedes qui-
dem humores ferri uetant, sed huius superfluitatem non discutientia, maiorem
quendam morbum faciunt. Nam fluxione per corpus oberrante, pulmo semper
ob respirandi necessitatem motus, ac propter corporis sui raritatem ad illam excí-
piendam facilis, totam ipse ad se trahens, ita hominem suffocat, quod ego in mul
tis contemplatus experientia didici, atq; huius rei gratia omnino ab hisce medica-
mentis abstinere consuluerim. Theriaca uerò in talibus uti etiam uehementer ad-
hortor. Etenim humorum superfluitates exiccãs prodest, & alias colligi non per-
mittit. Plericq; igitur initio assiduè hac usi potione, in totum ab affectu liberati sunt.
Atq; hac opinor ratione etiam aqua inter cutẽ laborantes, multùm subinde adiu
uit, dum humorem ipsos affligentem absumeret, & insitum calorẽ perfrigeratum
excalefaceret: præsertim hydropas, quos anasarcas & leucophlegmatias appellãt,
insigniter adiuuare consueuit, in totũ ipsos corpus distribuens, & undequaq; cor
poris humiditatẽ exprimens. Quapropter etiam prauo corporis habitui, quam ca
chexiã dicunt, optimum est remedium, ut quæ corporis habitũ coaugmentet, su
perflua digerat, naturã ad suas functiones fortiter obeundas præparet. Hoc auxilij
modo etiã elephanticis crebro succurrimus. Nam quum multus humor sit corru
ptus, cuius uis totam corporis molem putrefaciat, antidotus morbum solet euin-
cere, dum fluxiones, & sanguinis corruptionẽ impedit. Ad hæc tetanicos haud ra
rò persanauit, neruos calefaciens, tensiones ipsorum relaxans: quemadmodum
B etiam partium resolutiones sæpe curans, spiritu recreato in naturalem statum re-
duxit, & motus particulis reddidit. Mirari uerò antidotum licet, quum non modò
ipsam corpus ægrotum sanare conspiciamus, sed etiam animo subinde affectibus
noxio posse auxiliari. Quippe uitia ex melancholia sedat hoc medicamen conti-
nuè exhibitum, ceu exhauriens, exugensq; atram ex uasis & liene bilem, sicut &
bestiarum uirus: quare ad febrim quartanam potissimum pulchre conuenit. Siqui
dem febris hæc ab atra bile oborta, prompte antidoto tollitur, præsertim si artifi-
ciosa ipsa utaris. Ego igitur multos quartana laborantes, hoc præsidio facilè à mor
bo uindicaui. Nam uomitu prius, secundum cibum ipsos uacuans: deinde inse-
quenti die absinthij succum exhibens, ut bilis edulcescat contempereturq;, ita ho
ris duabus ante accessionem antidotum exhibeo, ac mirificè ipsam frequenter ui-
di proficere, ut protinus qui caperet, sine morbi accessione maneret, & aquæ pa-
uorem morborum pessimum, hoc medicamentum sæpe tollere consueuit, & mi-
rabiliter tantorum malorum concursui resistere. Non enim corpus duntaxat ipsis
inarescit, & conuellitur interdum, febriq; acri intus uritur, sed animus etiam deli-
rat & grauissimum ipsis adfert symptoma. Quippe aquam timent ac propter mul
tam siccitatem humidi tenentur desiderio, & à potu abstinent, quia mente alienati,
id quod auxiliari possit, non considerant. Fugientes enim aquam, pauentesq; mi
serrimo mortis genere intereunt. In quibus potissimum methodicos sum demira-
tus, qui causas ad curationem esse inutiles dicant. haud enim scio quomodo his
queant mederi, quũ simplex morsus existit, & similis à non rabioso cane illato ap
paret. quem enim curationis modum ipsis indicabit uulnus corporis obiter inspe
ctum, nec interiore causa ab eis examinata, nec ipsorum oculis animaduersa? A ra
tionali autem medico sola ratione, & diligenti examine adinuenta. Quamobrem
qui in methodicum malè curantem inciderit miser, ceu irrationalem quandam &
& ipsum bestiam existentẽ, omnino moriturus est, meritò per illius sectam occum-

C bens. Quoniam ob dogmatis sequelam, causam inquirere non dignatur. Qui uerò rationali medico feliciter inciderit, neq; tam prauis symptomatis facilè corripietur, & mortem propter illius artificium euadet. Nam huiusmodi medicus eo quicõmorsus est, suscepto, statim accuratè perquiret, qualisnã canis fuerit qui ipsum momordit. Si enim audieris gracilem corpore, siccum, oculis rubentibus, cauda demissa, spuma ex ore fluente: præterea lingua foras porrecta, & tanq; bile colorata, obuium quenq; insiliisse, citraq; rationem cucurrisse; deinde rursus subitò consistentem, cum ira quadam magis furenti, non ipsi præuisos momordisse: hæc inquam, si in eo sic habere audieris, statim rabiosum canẽ fuisse intelliges. Itaq; uulnus haud simpliciter quemadmodum Methodicus curabis, sed confestim ipsum etiam amplius efficies, carne multo interuallo orbiculatim præcisa, ne facilè ad cicatricem perueniat: sed foramen diu, minimum quadraginta diebus, patescat, ut per hoc canis uirus emânet, cauterijs igitur admodum candentibus locum adure re solemus, & alijs uti medicamentis quæ extrahendi uim obtinent, nec uirus intra carnem manere sinunt. Ego autem considerans aliquando antidotum ipsam oleo ex rosis confecto ceu medicamentum, quod linteolis concerptis excipitur (emmoton Græci uocant) in uulnus indidi, ut cucurbitulæ cuiusdam modo exugeret, & ex alto, quod corrumpendo corpori erat, extraheret. In summa, Theriace & extrinsecus imposita, & epota rabiosorũ morsibus præsentanei medicaminis cuiusdam instar exactè opitulatur. Cæterùm nobis etiam in pestifera lue, sola hæc antidotus malo correptis prodesse adeò uisa est, ut nullum aliud præsidium tanto malo resistere fuerit idoneum. Nanq; pestis, tanquam & ipsa existat quædam belua, haud paucos interim, uerùm ciuitates quoq; totas depascẽs, malè conficit. Quippe prãua quædam aëris ad corruptionem prompta mutatio efficitur: & homines quum respirationis necessitate periculum euitare nequeant, ipsum aërem, ueluti uenenũ

D quoddam ad se per os attrahunt. Quamobrem etiam Hippocratem illum, multis modis admirandum, laudo, qui luem illam ex Aethiopia Græcos inuadentẽ non aliter curauerit quàm aëris mutatione alteratione q̃, ne talis amplius inspiraretur. Quum igitur ignem per totam Athenarum urbem incendi iussisset, non simplicẽ lignorum materiam, uerùm serta flores q̃ suauissimos alimentũ ipsius esse consuluit, unguenta q̃ pinguissima & odorifera ipsis superfundi, ut aërem purum hoc modo redditum, homines in mali subsidium respirarẽt. Simili ratione Theriacen, ceu ipsa quoq; ignis quidam purgatorius existat, præsumentes in pestifero aëris statu neutiquã malo corripi sinere nouimus: corruptis iam posse mederi, aëris inspirati malitiam inalterantem, mutantem q̃, ut quæ corporis temperaturam inficiat magis prohibeat. Quapropter consilium est, ob has tam repentinas aëris constitutiones, aliasq; noxarum causas oborientes, in prospera quoq; ualetudine crebro antidotum assumere, quò & externis accidentibus corpus resistat, ac ubi iam fuerit affectum, illam inuenias propitiam. Quæ ueluti bonam quandam temperiem salubremq; statum corporibus inducit, dum humorum superfluitates absumit, partes perfrictionibus emortuas recalfacit, & insitam uirtutem naturæ functionibus probè obeundis corroborat. Quum enim natura sanitate fruitur, tunc etiam sine impedimento uentriculus cibos concoquit, ac uenæ ipsos prompte in sanguinem redigunt, iecur bilem ex facili segregat, cor purum sanguinem suscipiens, universo deinde, ut iam nutrire queat, corpori transmittit, excretiones ipsas modo ratius molitur, recrementa corporis, per totam respirationem salubriter digerit. Maximè uerò in peregrinationibus antidoti potionẽ consuluerim, quũ in frigido aëre per hyemẽ iter aggrederis. Iam uerò ad animi prudentiã acrimoniamq; non esse inefficacẽ pernoui. Quippe sensus ualidè suo fungi munere efficit, mentemq; uaporibus liberatam subtiliorem reddit. Breuiter, totum corpus ita ab iniurijs securum facit, ut ne à deleterio quodam posset infici. Nanq; uaria & tantæ mistura

Ad pestem uel Theriace.

Hippocratis in abigenda peste consilium.

Theriace animo quoq; conducit.

medicaminis

A medicaminis uirtus eiusmodi firmitatem producit, præsertim quum bestiarum mistura constat. Proditur enim, Mithridatem magnum illum bellatorem, non Theriacam, ut quæ necdum esset, sed aliam antidotum uarijs quoq; misturis compositam, ipsiusq; dictam nomine (Mithridatios enim appellatur) præsumentem, ob firmam corporis constitutionem ex illa præparatam, non potuisse ueneno poto interire. Quum enim bellum aduersos Romanos gerens, à Pompeio uictus, in extremis medicamenti ueneno sanus mori cogeretur, medicamento epoto, eoq; copioso, ipse quidem non interijt: filiæ autem, quæ ob eximium erga patrem amorem cum eo mortẽ uolentes opetere, eiusdem medicamenti potu subitò conciderunt. Deinde quũ mortem ille obire statim non posset, ueneno propter antidotum præsumptã inefficaci, uocato quodam ipsius amico nomine Bystoco, iniunxit, ipsum iugularet. Atq; sic pharmaci opus ferro absoluens, mori ipsum uiolenter coẽgit. Vides igitur quantum efficaciæ ad firmam corporis habitudinem conciliandam uariæ mistionis medicamina obtineant, & potissimum Theriace ob tantam, ut dixi, bestiarum uirtutem. Cęterùm medicamen hoc meo consilio sumes proba fruitus cõcoctione, nec cibis repletus. Mensura aliâs alia rectè uteris. Interdum enim fabæ Aegyptiacę magnitudinem cum duobus aquæ cyathis capies, ubi exiguum ad concoctionẽ ipsius interuallum erit, interim uerò auellanæ nucis magnitudine bibes, quum plus temporis ad pharmaci distributionẽ habiturus es. Porrò inspice & anni tempus & regionem, ubi medicamentum assumes. Nam per ęstatem neutiquam id capere consuluerim. Quippe statu aëris calido, etiam ex antidoto corpus longè calidius euadens, offenditur, atq; hoc mirabilis ille Hippocrates considerans, medicamenti exhibitiones ante caniculæ ortũ, & sub ea, difficiles esse tradit: quoniam febrim hoc potissimum tempus hominibus aduehit. Quapropter

B & ætate florentibus, & multò naturali calore præditis, neq; multùm, neq; sæpe exhiberi medicamen est consilium. Quemadmodum ijs qui iam declinant, & plurimùm, & crebro non ex aqua, sed uino magis assumi profuerit, ut corporis uirtus iam emarcescens, & genuinus calor extinctus, refocillari, accendiq; ipsius possit beneficio. At in pueris omnino medicamentum est uitandum. Quippe cuius magnitudo illorum uirtute maior sit, & corpus ex facili dissoluat, natiuum spiritum citò extinguat, quemadmodum sanè & lucernæ flammam oleum igne copiosius adhibitũ promptè extinguit. Ego itaq; ex historia memini puellum aliquando ex intempestiuo antidoti usu dissolutum. Etenim diuturna febri laborabat, gracilis admodum corpore, & uiribus imbecillis, ut qui uix multa diligentia posset superesse. Quæ quum ego ex medica ratione conspicerem, etiam uehementer ipsi pharmacum dari prohibebam. Nam quidam eius curationi præfectus, qui uidelicet patrem se esse diceret, & tyrannicam imperandi facultatem potius haberet, quàm ex ratione consilium audiret, temere & uiolenter admodum me compulit ut infanti medicamentum exhiberem. Quod iam assumptum concoqui non potuit, fortius uidelicet eius uirtute qui ceperat. Verùm totũ ipsius habitum dissoluit, aluumq; fecit profluentem, atq; ita propter irrationalem medicamenti usum, noctu insans perijt. Porrò si in calidiore nonnunquã uerseris regione, caue medicamine utaris, aëris caliditate illic sufficiẽte. Qua de causa etiã hominibus primo † Iulij ortu calidissimis, & multa inde siccitate præditis medicamentũ esse mihi uideẽ incongruũ.

Elegans historia de Mithridatis morte.

† *in Græco habetur* ἡλίᾳ, *id est solis.*

DE SALIBVS THERIACIS.

PRæparantur & sales quidam ex his bestijs. Nam illorum etiam meminisse necessarium mihi uisum est, quò nihil in libro desideretur. Faciunt ijdẽ ad omnia prædicta, modicè longoq; temporis spatio præsidium præbere habiles: frequenti autẽ usu paulatim adiuuantes. quonequaquam posse opitulari arbitrantur, maximè, quia igne corpus ipsorum in ci

Sales Theriaci

C nerem redigitur, dicẽtes auxiliatricem eorum uirtutem per ustionem euanescere. Ego quidem assero sales, etsi uim theriacæ imparem habeant, non tamen omnino robur opitulatoriũ in eis obliterari. Multa siquidem ignis commercio redduntur meliora, interim latentem ipsorum naturam in apertum ædunt. Nonnulla uerò ad quem uolumus usum accommoda efficiuntur. Aurum itaq; per ignẽ iudicamus: & adulterum igne coarguitur: atq; flamma exactè purgatum, germanum esse apparet. Iam ferrum igne mollescit, & flexum nobis ad multos uitæ usus habile esse uidetur. Nunquid etiam plurima quæ in corpus ingerunt, nutriendis nobis ignis beneficio redduntur idonea? Panis siquidem & reliquorum animalium, & piscium carnes crudæ adhuc appetitus usui sunt inutiles, coctæ, tunc etiam corporum alimenta fiunt. Iam uinũ ipsum statim ab uuis expressum, crudum incoctumq; est: solis autem æstu coctum, tunc & suauissimum & maximè potabile redditur. Porrò multa in arte medicamina quandiu ueterem ipsorum naturam retinent, acerrima esse, & corporibus inimica experientia docet: domita uerò ignis necessitate curationi fiunt congrua. Itaq; chalcitis, cruda quidem corpora contingens, facilè crustas excitat: cocta uerò, cicatricem ulceribus inducit. Item lapis phrygius crudus, acerrimus est: ignitus autem, & cum aliis quibusdam tritus, præsens sit oculorum remedium. Spongiæ combustæ cinis, sanguinis fluxionẽ potenter inhibet. Idem mihi etiam in theriacis salibus fieri apparet. Omnia enim sola combusta, ac integræ accensæ bestiæ, prauam uim corporibus inditam ex ustione deponunt, & ab igne auxilij symmetriam sortiuntur. Peculiariter autem & maximè sales medentur affectibus summa in cute obortis, leucis dico, lepris, impetigini agresti, nam superfluitates cuti subditas acresq; potissimum discutiũt. plurimi igitur ipsos mandu-
ducantes, sudoribus largiter diffluentes, corruptam uacuant substantiam, ut pedunculos quoq; uocatos, quosdam ex corruptione propriè nascentes ejiciãt: quos
D ideo, ni fallor, Græci phthiras appellant. Dentes optimè abstergunt, & flaccidas partes densant, fluorem ipsis illabentem reprimunt, à putrilagine reseruant, erodi ipsos non sinunt. Hunc in modum præparantur. Conabor enim tibi rursus horũ
Confectura salum. quoq; confecturam sermone describere. Viperæ prædictis similes, & eodem tempore captę, numero quatuor, non biduo plus post uenationem, sumuntur: uerùm si fieri possit eodem die, quo sunt captæ. Deinde salis ammoniaci, sin minus, communis, colore albi, & leniter splendescentis, modius Italicus: mox cum ipsis tunditur minutatim Gentianæ creticæ libra una semis, Malí terræ rotundi libra una semis, Centaurij tenuis comæ libræ duæ, Cardamomi, prasij, singulorum unciæ sex, Scordij montani, † Selini, chamedryos creticæ libra una, rutæ satiuæ seminis libra una. Melle attico hæc uniuntur, & selibra ipsorum in ollam fictilem uacuam conijcitur. Deinde quatuor serpentes uiuæ, mox squillæ teneræ, & uehementer recentes quinq; minutim concidunt. ita reliqua aliorũ pars dimidia adijcitur: ac ubi cooperueris ollã, lutoq; diligẽter obliueris, quatuor ipsam foraminibus aperies, ut per ea uapor coctionis mensurã indicet. Nam primùm fumus exire uidebit copiosus, obscurus, admodũq; turbidus, notãs ignẽ iam bestias inuasisse: quando te antemũ quoq; diligenter aduertere moneo, ne tandem huius fumi aërem ex uiperarũ exhalatione infectũ inspires. Postea ubi uapor cessauerit, & tenuẽ quandam flammã per foramina ejici conspexeris, tunc ipsa cocta esse quamoptimè censeto. atq; ita ollam de igne tollito, tota die & nocte refrigerãs. Deinde apertos exemptosq; carbones diligenter tundito, & cum hisce misturis cribrato, rutæ agrestis seminis, hyssopi cretici, singulorum unciis nouem, fœniculi seminis agrestis, nardi gallicæ, stachios scytici, singulorum unciis sex, petroselini macedonici † unciis quatuor, amomi uuæ unciis tribus, origani heracliotici summitatum unciis nouem, hormini seminis torrefacti unciis tribus, thymi attici summitatum unciis nouem, malabathri Indici foliorum unciis quatuor, baccarum iuniperi laconici carnis libris duabus,

† Apud Paulũ

† Paulus, Macedonici, malabathri, singulorum uncia una.

A bus, adianti satiui seminis unciis sex, piperis albi & nigri singulorũ libris duabus, silphij radicis unciis decem, zingiberis non forati libris duabus, satyrij seminis uel radicis, pulegij montani, sesilis massaliotici rufi, tortili montani seminis, hedyosmi, singulorum unciis sex, casiæ optimę unciis duabus, cinamomi uncia una. Conare autem ipsa contusa cribrataq; rursus contundere, & cribro frequenter incernere, ut adamussim fiant leuia: atq; sic in uasis uitrijs reposita non statim usurpare conuenit, sed post decem ferè dies. Porrò ego ipsos præparaui bestijs non combustis, sed ipsarũ pastillis, quemadmodum in theriaca ostendi cõfici, miscens ipsos quoq; ijs quæ cum beluis comburuntur, ut quam habeant in se amarulentiam, eam in adustione deponant, tanta pastillorum mensura adiecta, quantum uiperarum numerum habere coniecturabam. & facti sunt longè præstantissimi, nec cinerium ex adustione referentes, neq; colore nigri, sed etiam qualitate usu suauissimi redditi, & uires ad quæ dixi peculiariter ipsos facere, euidentiores obtinentes. Hic est de theriaca & salibus theriacis liber, diligenter, si quid iudico, à me examinatus, hac maximè causa, quoniam & tu in omnes disciplinas studiosè incumbis. Memini enim te quũ literarum studijs egregiè inter ciuilia adhuc negocia uacares, uel dicto quodam problemate iudicare scriptores nonnunquam deficere, multasq; conari occasiones inuenire, atq; hoc agitare. Etenim deos aiebas dum non uaticinantur, nihil eloqui, interdum uerò etiam oracula silent. Est quum & mare tempestatibus nauigari non potest, agmina fluuiorum sistuntur, & paulò pòst rursus fluere incipiunt. item terra fructus non ubiq; producit. quare tuum ego exemplum imitatus, nihil ex his quæ de theriaca quæruntur, omisi, simulq; te adhortor, ut libenter pharmaco utaris. quoniam longæuum uitæ tempus, usum ipsius exhibere obseruatum est; quod meritò ut tibi à dijs contingat, exopto.

B FINIS.

IOANNES GVINTERIVS ANDERNACVS, IOANNI MILETO PARIENSI, MEDICO REGIO S.

CVm multæ res in medicina nequaquam satis adhuc sunt nostri temporis hominibus cognitæ, tũ perdifficilis, Milete eruditiß. & perobscura tractatio est, de pulsibus: quæ aliàs ad naturarũ discrimen noscendum, & morborum species est utilißima, ne dicam necessaria. In urina enim totum corporis habitum, omniaq; ægritudinũ genera uelle contemplari, extremæ est dementiæ. Quanquam hodie uulgus medicorum in illa se ita exercet, ut nullas præterea corporis notas, si diuis placet, ad curationem desideret. Pulsum uerò, qui in primis discendus erat, in postremis habeat, ac consuetudinis potius causa manum ægro admoueat, quàm ut illum, cuius differentias penitus ignorat, in morbi iudicio exploret. Hoc tamen in ore frequenter habent triobolares isti medici, si aut ex alimento, aut sumpto medicamne ipsis nescijs, æger citatiorem ædat pulsum, febri laborat. Quæ quum ita se habeant, ut ipse probius nouisti, uir doctißime, uolui in iuuentutis usum Galeni de pulsibus ad candidatos libellum in publicũ ædere: unde omnia, quæ ad eã rem spectant, examussim queant condiscere. Et tibi laborem, si quem in hoc uertendo insumpsi, nuncupare, utpote pulsus explorandi expertißimo. Es enim, præter meliorum literarium peritiam, inter huius nostræ scholæ professores qui medicinam tractant, artificio, & ratione experimentis adiuncta, hominibus medentur, facilè princeps. Quare quum optimè, quid pulsus in morbo ualeat, intelligas, hilari fronte uigilias nostras suscipies, dum maiora eius gustus tibi parauerimus. Vale. Lutetiæ Parisiorum.

CLAVDII GALENI

PERGAMENI DE PVLSIBVS LIBER AD MEDICINAE CANDIDATOS.

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

QVAECVNQVE medicinæ candidatis chariſſime Teucre, de pulſibus ſcire fuerit ex uſu, hoc commentario perſcribemus: uniuerſam uerò ipſorum artem alibi memorię proditam habes. Itaq; omnes arteriæ tum ſibi inuicẽ, tum cordi, pulſandi modo reſpondent. Quæ cauſa eſt cur ex una ipſarum animaduerſa, de omnibus ratiocinationẽ queas colligere: non tamen uniuerſarum ſimiliter motionem percipere quiſquam poterit, uerùm in particulis excarnibus euidentius, in carnoſis obſcurius. Quæ autem arteriæ ſub craſſa carne latent, aut oſſibus intus incumbunt, aut alias partes obiectas habent, has moueri neutiquã ſenſeris: modò animans naturali habitu ſit prædituũ. Sin macie confectum, etiã ſpinales arteriæ ſæpe abdomen tangentibus, motum repræſentant: & quædam in artubus, quæ prius latebant. Semper uerò pulſationem ædunt ſenſibilem arteriæ, & temporum, & quæ partem ſuperiorem pedis, & quæ internam brachialis, quod κάρπον Græci uocant, regionẽ perreptant. His minus, nec tamen obſcurè pulſant, quæ poſt aures in capite, & quæ intra brachium ſitum habent. Iam aliæ nonnullæ quæ non adeò multa carne teguntur, uerùm nullam promptius, neq; decentius, neq; uſui commodius attigeris, iſs quæ in brachiali habent omiſſis. Hæ ſiquidem conſpicuæ potiſſimum ſunt, loco uidelicet excarni: quarũ cauſa nihil in corpore, ſicut aliarum complurium detegas eſt neceſſe. Huc accedit, quòd in rectum portendunt: quod ad exactam pulſuum dignotionem non parum adfert momenti.

DE QVANTITATE DIASTOLES.

Iam uerò tangenti tibi, arteria in omnem attolli dimenſionem uidebitur. Sunt autẽ totius corporis dimenſiones tres: in longum, altum, & latum. At quũ animal ſecundum naturã mediocriter habet, arteriã uehemẽter attolli deprehendes: quũ ſecus, una harũ dimenſionũ uel deficit, uel excellit. In quo memorẽ eſſe te conuenit, qualis pulſus naturalis erat. Et ſi quidẽ eũ, qui pręter naturã eſt, latitudine maiorẽ inuenias, Latum appellabis: ſi longitudine, Longum: ſi profunditate, Altum. His contrarios, minores uidelicet naturali, ad portionẽ uocabis, anguſtum, breuẽ, & humilem. Ex iſs autem qui triplici dimenſione ſimiliter in habitum naturæ contrarium uertuntur, undiquaq; imminutus, Paruus dicitur: omni parte auctus, Magnus appellatur. Atq; hæ quantitatis diaſtoles in pulſu differentiæ inueniuntur.

DE QVANTITATE MOTVS.

Propriè ad motũ pertinent, celeritas & tarditas: hæc quidem ſoluta quædã motio, illa uerò coacta urgenſq;. Iudicíũ de his quoq; ſumemus, naturali ipſas conferentes. In qualitate occurſus impetusq; pulſuũ uehementia, & remiſſio cõſiſtunt. Vehementia qdem, quũ tangens manus ualidè repellit: Remiſſio, cum languidè. Porrò mollicies & duritia ipſius tunicæ arterię, qualitates ſunt. Mollicies, quũ ueluti carnoſior etiã in occurſu arteria apparet: Duritia, quũ ueluti ſiccior, & corij modo rigidior. Dignoſcit itaq; & talis pulſuũ differentia protinus unà cum arterię motu: quanq; ipſius propria nõ ſit quẽadmodum tres modò cõmemoratę. Ex illis enim celeritas & tarditas, motus qualitate cõprehendunt. Vehemẽtia & remiſſio, ictus modo. Magnitudo & paruitas, ad quantitatem diaſtoles pertinent. Diaſtole uerò non ſine motu conſiſtit. Cæterùm molle corpus & durum, ut tale ſit, motu prætérea non indiget. Has igitur quatuor pulſuum differentias, ictus uarietas continet.

DE QVIETE

DE QVIETE TEMPORIS, QVO ARTERIAE attolluntur & ſubmittuntur.

Huc accedit alia iuxta ictuum interuallum differentia. Solent enim ſic medici appellare tempus quod ictus duos intercedit, quo uidelicet arteria attolliẽ & ſubmittitur. Conueniręq; medicinæ candidatis puto, ut primùm ſeſe exerceant in ſyſtole, ut quæ minus ſenſu queat percipi. Vocabitur autem mihi aliud ictus, aliud interuallum. Ictus quidem, quũ arteria motu ſuo tactui occurrit. Interuallũ uerò, quum intra duos ictus quieſcit: cuius ratione pulſus dicitur creber, rarus, & amborum medius, quo pulſus naturales continentur. Cognoſces etiam hos temporis quantitate. Creber nanq; eſt, quũ breue quietis tempus fuerit: rarus, quũ longum. At quietem ne dixeris, an interuallum ictuum, uel ſyſtolen, nihil intererit.

DE AEQVALITATE ET INAEQVALITATE.

Aequalitas & inæqualitas in omnibus, quas dixi, differentijs accidit. Nã continua harum paritas, æqualitas eſt. Exempli gratia: quũ magnitudo pulſuum ordine ſe conſequentium par extiterit, pulſus iuxta magnitudinem æqualis: ſimiliter etiam, ſi ſecundum uehementiã, crebritatem, & remiſſionem ſiue obſcuritatẽ paritas euenerit. Inæqualitas ſimilitudinis eſt corruptela, quacunq; pulſuũ differentia conſtiterit. Erit enim alius pulſus cum magnitudine inæqualis, alius in celeritate, alius in uehementia, & obſcuritate, & crebritate, cæteriſq; ad eundem modum.

DE ORDINE ET INORDINATIONE.

Interim etiam per ordinem quendam numero ictuum definito, paribus pulſibus, unus impar coincidit. Atque hoc multifariam euenire ſolet. Etenim tres pares, quartus impar ſequitur, idq; perpetuo ordine: uel quatuor, quintus: & in omni alia pulſuum multitudine ſimiliter. Quoniã ſubinde quinq; pares, ſextus impar conſequitur. Et rurſus ſex pares, ſeptimus impar. Quare ſimilitudo pariũ in huiuſmodi nõ amplius ſeruatur, eoq; pulſus fit inæqualis: ordo tamen aliquis ſeruatur, ob quod etiam ordinatus eſt. Siquidem per multitudinem parem ſemper paribus pulſibus unus impar coincidens, parium formã corrumpit. Circuituũ deniq; proportio, ordinem aliquem conſeruat. Sin omnino nullus ſeruatur incolumis circuitus, inordinatus talis uocatur.

DE INAEQVALITATE IN VNO PVLSV.

Fit etiam in uno pulſu inæqualitas tum circa partes arteriæ, & ſitu, & motu inuicem diuerſas: tum in uniuſcuiuſq; pulſus motu priuatim. In ſitu itaq; partiũ inæqualitas cõſiſtit: inde nimirũ, quòd arteria ſurſum, deorſum, prorſum, retrorſum, dextrorſum, & ſiniſtrorſum deducta eſſe uideť. In motu, quũ citatius, uel tardius, uel maturius, uel ſero magis, uel uehemẽtius, uel languidius, uel longiori tẽpore, uel breuiori, uel ſemper, uel nequaquã mouetur. In ſingulis partibus, dum manifeſtò pulſus interciditur: ex quorũ numero eſt & Caprizans. Item quum recurrit: qualis eſt à bis feriendo uocatus Dicrotus. In impari motus celeritate, quũ incipiens quidem citatior, deſinens autem tardior eſt. Et è contrario incipiens tardior, deſinens citatior. Ac in uehementia, debilitate, magnitudine, & paruitate ſimiliter motu non in duo ſolùm tempora, uerùm in plura etiam partito, quantum ſenſu licet cognoſcere. Hæ igitur ſimplices, & in uno pulſu, inæqualitates ſunt.

DE COMPOSITA PVLSVVM INAEQVALITATE.

Compoſitæ uerò quatenus poſſit alia alij, una uni, una pluribus, et multę multis commiſceri. Ac nonnullæ ipſarum peculiare nomen ſortitæ ſunt, quemadmodum & uermicularis, & formicans, & hecticus. Vermicularis, quum ueluti perreptantis arteriam uermis, fluctuũ modo excitati, ſpecies repræſentatur, nec arteria tota eodem tempore attollitur. Quòd ſi cum diaſtoles paruitate accidat, uermiculus nuncupatur: Sin autem cum magnitudine, fluctuoſus ſimpliciter. Conſtat autem & languidum, & crebrum eſſe uermiculare. Qui in extremã incidit debili

C tatẽ, frequentiam & paruitatẽ, Formicans appellatur: opinione quidem citatus, sed reuera non est. Hecticus autẽ pulsus eandem cum febri nominis rationẽ obtinet. Quippe nullam mutationẽ magnam subit: uerùm semper sui manet similis, implicaturq́, et nunquã soluitur, totius corporis habitu in id genus tum febribus, tum pulsibus, ægrotante. Hæc de pulsuũ differentia, medicinæ nuper initiatis sufficere putauerim. Si enim exactius quispiã eas persequi uolet, totum cõmentariũ de pulsuũ differentia, à nobis conscriptũ, legat licet. Non igitur de pleno, & inani pulsu dicere nunc est operæprecium, neq́ de rhythmis: quoniã ibi accurate de his peregimus, et sermo rudioribus est obscurior. In summã itaq́ prædicta colligẽtes, ad sequentia digrediamur. Magnus pulsus est, qui fit arteria in longũ, latũ, & profundum insigniter dilatata: Longus, qui in longitudinẽ tantũ porrigitur; Latus, in latitudinẽ: Altus, in profunditatẽ. Vehemẽs autẽ pulsus est, qui manũ ualidè ferit: Mollis, in quo arteriæ tunica tenera est. Citatus fit ex arteria, modico tempore dilata: Creber, arteria momentũ quiescente. Aequalis, qui sibi deinceps par est. Sed in uno ictu impar, inæqualis iuxta unũ ictum dicitur. Erunt autẽ & horũ contrarij manifesti, paruus, breuis, arctus, humilis, languidus, durus, tardus, rarus, inæqualis, & inordinatus. Ad hæc patẽre cuiuis arbitror, aliorum quidem contrariorum uniuscuiusq́ esse mediũ. Aequalis autẽ & inæqualis, medius nullus est, neq́ ordinati & inordinati. Præterea aliorũ omniũ modus, secundum naturã est. Inter hos autem æqualis secundum naturã solus est; reliqui naturales nõ sunt, tum inæqualis, tum inordinatus.

DE PVLSVVM CAVSIS.

Quoniam uerò multifariã pulsus mutari solent (nullam enim inuenies, ut ita dixerim, causam, quæ non & hos mutet) uisum mihi est primùm multiplicẽ ipsorum mutationis summam differentiã statuere: deinde de singulis per se membratim differere. Prima itaq́ est ipsorũ mutatio naturalis: altera nõ quidem naturalis, nec tamen iam præter naturam: tertia præter naturã. Obueniunt enim hæ omnes naturalibus differentijs. Alij nanq́ aliter arteriæ natura mouentur, atque oportet primas has nouisse illum, qui cognituru est, à qua causa, & quatenus mutari pulsum contigerit. At proprium cuiusque adamussim tentando didiceris: ob quod arteriã crebro tangere oportet: præsertim integra sanitate prædiți: quumq́ omnis uehemens motus cõquiescit. Item in alijs quoq́ affectibus. Verùm quia omnes experientia cognoscere nõ licet, multi enim iam medicos sæpe desiderarũt, quorum in secunda ualetudine copia non data est, optimũ sanè & hîc, artificẽ ignaro præstare. Præstat autẽ indubiè, quum eorũ quę multis similiter insunt, scientiã excogitauerit. Est autem cõmunis quædam (ut summatim dicam) uirorũ natura, & alia mulierũ. Tum qui calidioris sunt tẽperamenti, tum qui frigidioris, cõmunem utriq́ hi naturã obtinent. Iam gracilium omniũ, crassorumq́ cõmunis aliqua existit. Ac rarũ est in singulis cõmunitatibus prædictis, quod non multis sit assimile. Quare etiã à uero aberrare illi est rarum, qui cõmunitatem examussim pernouit.

Viri sanè mulieribus magna ex parte tum maiorem, tum uehementiorem longè, tardiorem paulò, & aliquanto rariorem pulsum ædunt. Calidiores natura, maiorem, citatiorem, & crebriorem multò: uehementiorem nõ item multò habent. Graciliores natura, maiorem, & rariorem multò: uehementiorẽ haud multò. Atq́ hunc in modum natura differunt. Iuxta ætates autem hoc pacto mutantur. Pueri recens nati pulsus est crebrior, senis rarior: qui intra hos consistunt, omnes proportione respondent ætati, quam cunq́ uel pueri, uel senis propius accedunt, Item pueri citatissimus, tardior senis. Qui uerò aliarum ætatũ sunt, medium occupant. At longè maior in raritate differentia est seni cum puero, quàm in uelocitate. Iuxta magnitudinem, & uehementiã hoc intercedit discriminis. Maximus quidem inter ætates, iuuenũ pulsus: minimus senũ: medius ipsorum, paulò maior in pueris est. Vehementissimus ætate florentiũ, languidissimus senũ, medius ipsorum puerorũ pulsus est. Atq́ sic in ætatibus se habet. Pro anni temporibus; uere

A medio pulsus sunt maximi: uehementissimi, si ad reliqua tẽpora cõferas. Celeritate uerò & frequẽtia mediocres: pariter etiã autumno medio se habẽt. Procedente uere, magnitudo, uehementiaq́ decrescit. Celeritas, & frequentia intenduntur. Ad finem, ineunte iam æstate, languidi, parui, citati, & crebri fiunt. Autumni progressus omnia imminuit, magnitudinẽ, uehementiã, celeritatẽ, & frequentiã. Quare hyeme aduentante, in contraria uertuntur. Sunt enim tunc pulsus parui, languidi, tardi, & rari. Respondet autẽ ueris initiũ, fini autumni: finis illius, huius initio. Et æstatis exordiũ, ipsius fini simile est. Sicut hyemis principiũ, eiusdem exitũ imitatur. Quemadmodum pars illa, quæ à media æstate, mediaq́ hyeme æquè ad utrunq́ finẽ declinauit, simili modo uariat. Media uerò æstas partim cũ media hyeme conuenit, partim discordat. Parui siquidem & languidi utrinq́. Citati aũt, crebriq́ per æstatem. Tardi & rari, hyeme. Non tamen adeò parui æstate, sicut per hyemẽ: sed minus æstate sunt exigui. Rursus hyeme non sic languidi, ut æstate: uerùm minus hyeme languescunt. Hoc itaq́ modo pulsus pro temporũ ratione mutantur. Nec aliter iuxta regiones uariant. Nam in uehemẽter calidis, ut media æstate se habẽt. In frigidis multùm, ut media hyeme. In temperatis, ut medio uere. In ijs quæ medium tractũ sortitæ sunt, ad portionẽ respondent. Inter alios autẽ aẽris nos ambientis status: calidi, calidis anni temporibus: frigidi, frigidis: medij, medijs, nempe ueri similes existunt. In partu pulsus maiores, crebriores, citatioresq́ fiunt: reliqua secundum naturã seruant. Erunt utiq́, si quid aliud & somni naturales: mutant autẽ hi quoq́ pulsus. Primùm ubi incipiunt, minores, tardiores, rariores, languidioresq́ reddunt. Deinde traditatẽ, raritatemq́ adaugẽt, præsertim à cibo: maiores autẽ & uehementiores pulsus fiunt. Tandem rursus languidi, paruiq́: tardi uerò & rari permanent. Eorũ qui expergiscuntur, statim quidem magni, uehementes, citati, crebri, & quodammodo turbulenti sunt. Paulò pòst ad mediocritatem ac symmetriã perueniũt. Ascititij corporis habitus similiter naturalibus pulsuum mutant. Nam gracilis natura, si corpulentus fiat, pulsum ei similem habet, qui natura talis est. Contrà crassus si fiat tenuis, pulsum natura gracilibus persimilem ædet. Sed liquet cuiuis, quòd citra uirtutis immutationẽ, gracilitatis & corpulentiæ differentiã examinare cõueniat. Et in alijs ad eundem modum, ut in uno solo, quo de frequenter diximus, mutatio fieri queat. Quæ uerò de corpulentis, seu carnosis diximus, hæc etiã de crassis intelligenda sunt uberius. Temperamenta corporis acquisita, naturaliũ modo pulsus immutant. Post hoc opportunũ erit alias pulsuum mutationes, ex causis nõ naturalibus obuenientes, exponere. Exercitia quidem initio si moderata fuerint, uehementiores, magnos, citatos, crebrosq́ pulsus efficiunt. Multa uerò, & supra laborantis uires suscepta, paruos, languidos, citatos, & longè celerrimos reddunt. Sin autem magis quàm oporteat, immoderata sint, uti uix moueri queas amplius, & longis interuallis, uel necquicquam, sed impense dissoluaris, admodum exiguos, languidos, tardos, rarosq́ pulsus excitant. Quòd si ad uiriũ dissolutionẽ exercitia producas, illi proprios excitabũt. Dicetur autẽ paulò posterius, quales uirtus elanguescens solutaq́ pulsus faciat. Balnea calida, magnos, citatos, crebros & uehementes gignunt, dum sint moderata. Verùm immoderata, paruos, languidos, citatos adhuc, & crebros. Si interea nõ cessauerint, paruos, tardos, raros & languidos. Frigida statim, paruos, tardos, rariores, languidioresq́. Postea uerò quoslibet etiã efficiũt. Omnino emm uel stuporẽ inducunt, uel corroborãt. Quę igitur stuporẽ inferũt, & refrigerãt, exiguos, languidos, tardos, & raros producũt. Calefacientia, roborantiaq́, magnos & uehemẽtes: citatosq́ aũt & crebros, mediocriter. Cibi copiosi, ut uires grauẽt, inæquales inordinatosq́ pulsus concitãt. Archigenes aũt, citatiores, inquit, potius q̃ crebriores. Modici, magnos, uehemẽtes, citatos, & crebros. Pauciores, ut nõ satis alant, haud æquè ut moderati se habent: uerùm minus pulsum mutãt, & ad tempus momentaneũ.

C Vinum inter cætera ſimiliter cibis pulſum immutat: ſed hoc intercedit, quòd ex uino facta pulſuum mutatio, prior deſinit, quàm quæ à cibis prouenit. Ad hæc celeritatem, ac magnitudinem magis quàm uehementiã, frequentiamq; adauget. Ferè enim quanto uehementius firmiusq; robur corpori cibus moderatus conciliat, tanto euidentius uinum magnitudinem extollit. Aqua ex omnibus quæ aſſumuntur, afferuntur, minimè pulſus uariat. Quanquam & ipſa iuxta ciborum ratione pulſum ſimiliter immutet. Reliqua uerò omnia, quatenus uel nutrire, uel calefacere, uel refrigerare poſſunt, eatenus etiam arteriarum motum tranſmutant. Hac ratione pulſus in cauſis non naturalibus uocatis euariãt. Deinceps agamus, quo modo ex cauſis præter naturã, pulſus mutentur: ijs tamen prius commemorationis gratia in medium productis, quæ ſermoni rerũ à naturę modo recedentiũ communia ſunt. Itaq; aëris ſtatus, ciborum copia, quæ uires degrauet, exercitia, balnea, & ſomni: omnia hæc immoderata, præter naturã exiſtunt. Siquidem naturalium cauſarũ, & earum quæ non naturales dicuntur, ſecundum quantitatem exceſſus in id quod præter naturam eſt, tranſeunt. At earum quę non quantitate ſolùm à naturali habitu recedũt, uerumetiã toto genere, numerus eſt infinitus, eoq; comprehendi nequit. Ars autẽ in his quoq; cõſiſtit, infinitũ quatenus licet, generibus, ac ſpeciebus finitis metiens. Nam ſingulas præter naturam cauſas, non citra rationem ac immeritò quis dixerit partim ueluti ſoluere uim uitalem & diſpergere: partim tanquam opprimere & grauare. Soluitur itaq; robur, alimenti penuria, morborum peruicacia, animalium affectuum uehementia, dolorum magnitudine, uel longitudine, & uacuationibus immoderatis. Grauatur materiæ copia, inſtrumentariarum partium uitijs, ut puto inflammationibus, ſcirris, tumoribus, abſceſſibus, & corruptelis diuerſis. Virtus itaq; ſoluta, exiguum, languidum, crebrumq; admodum pulſum efficit. Oppreſſa & ueluti grauata, inæqualitatem, ac inordinationẽ
D pulſuum excitat: & cum aliam quamlibet, tum etiã quæ in uehementia & magnitudine oriri ſolet. Hæ enim peculiares potiſſimũ uirtutis oppreſſæ inæqualitates. Atq; in grauata inſigniter, magis uariant. In ea quę parum, modicè. Et plures quidem magni pulſus exiguis: uehementes languidis in noxa leui: è contrario in magna habet. Atq; interim motus in totum pereunt: interim in huiuſmodi affectibus interlabuntur. Sed quum interlabuntur, minorem noxam indicant: quũ uerò pereunt, maiorem. Has quidem pulſuum mutationes, quælibet uirtutis ſolutio, oppreſſioq; communes ſuſtinet. Peculiares autem cuiq; cauſa efficiens ſuppeditat. Poſtquam igitur uirtus ab alimenti penuria ſoluitur, pulſus initio languidus, exiguus, citatus, ac frequens redditur. Deinde in medio languidus, exiguus, rarus, & rarus. Poſtremò ſummè exiguus, languidus, creber, & falſam celeritatis imaginem repræſentans: huic formicanti nomen eſt. Vermicularis pulſus & ipſe fit robore uitali iam propè ſoluto, ſed paululum adhuc reſiſtente. Differt hac parte à formicante, quòd non ita extremam ad imbecillitatem, paruitatemq; contrahat, ac manifeſtam in uno ictu inæqualitatem habeat: quæ fieri ſolet quum arteriæ partes non eodem tempore omnes mouentur: ſed aliæ citius, aut tardius incipiunt. Vnde minus tardus eſt q̃ paruus. Interdum uerò nequaq; tardus, ideoq; minimè paruus eſt. Quæ igitur à lethalibus, & acutis febribus ſyncopę oriuntur, uermicularem pulſum non ex toto habent: qui alias uirium diſſolutiones magna ex parte ſequuntur, & eas potiſſimum, quæ citra febres, aut certè cum paruis admodum obueniunt. Quapropter ſtomachi ſyncopas formicãtes, choleras autem, & larga uentris profluuia, ſanguinis per nares eruptiones, muliebrẽ ſtuxũ, omnesq; acutos euacuationum affectus utplurimum uermiculantes comitantur: extremis formicans oboritur. At ubi hæc ſine febribus incidunt, tunc etiã uermiculantẽ utiq; magis deprehendes & manifeſtum, & diutiſſimè perdurantem. Ita cauſarum præter naturam mutationes generatim ſe habent. Iam uerò eaſdem membratim proſequemur

A ſequemur. Iracundiæ pulſus, eſt altus, magnus, uehemens, citatus, creber. Gaudij: magnus, rarus, non tamen uehementia differens. Triſtitiæ: paruus, tardus, languidus, & rarus. Timoris momentanei & uehementis: citatus, turbulentus, inordinatus, & inæqualis. Nam diuturnus timor, pulſum ędit triſtitię ſimilem. At ſi longo tempore omnia hęc perdurent, uehementiaq; nimis extiterint, pulſus, quales in uirtutis diſſolutione apparent, conſequuntur. Nam eiuſmodi uniuerſa uitale robur ſoluunt: ſtatim, quę ualida ſunt: tardius, quæ his cõtraria. Dolor, qui pulſum uariat, aut per ſe ualidus eſt, aut in particulis principalibus cõſiſtit, quemadmodum etiam phlegmone. Paruus adhuc & incipiens, maiorẽ & uehementiorem, citatiorem & frequentiorem pulſum efficit. Auctus & ualidus admodum factus, ut iam uim uitalem offendat, minorem, languidiorem, citatum & frequentem. Et quanto perſeuerarit diutius, aut uehementior fiat, eò magis ſingula prædicta intenduntur. Qui uerò iam diſſoluit uirtutem, languidos, paruos, falſò citatos, & ſupra modum frequentes generat. Phlegmone omnis communẽ habet pulſum, ueluti ſecantem, ut alia pars arteriæ attolli uideatur, alia non: quum uidelicet magis ipſa indureſcit. Ad hæc turbulẽti quippiã pulſus hic habet. Ac citatus quidem eſt, & creber, non ſemper autem. Incipientis cuiuſq; proprius, naturali maior, uehemẽtior, citatior, frequentior. Augeſcentis adhuc, hæc omnia ſunt intenſiora, ac iam manifeſtò durior, & turbulentior pulſus eſt. Vigeſcentis clarior, durior, turbulentiorq; eſt, minor autem quàm prius: non tamen languidior, niſi affectus ſupra uires fuerit. Quinetiam frequentior fit & citatus. At ſi diu perſeueret, iamq; ſcirri modo indureſcat, prædictis accedit pulſus gracilitas, & durities. Atq; hæc eueniunt in phlegmone, quæ in toto animante pulſum immutat, uel ob magnitudinẽ, uel ob partis, in qua conſiſtit, nobilitatẽ. Quũ autẽ non uniuerſum cor
B pus cõmouet, ut particulam quandã ipſius infeſtans, talem habet pulſum, qualẽ diximus. Verùm intenduntur, remittũturq; ſingula quę cõmemorauimus pro phlegmones quantitate, uel ipſius inſtrumẽti laborãtis natura. Nam partes magis neruoſæ, duriores, acrius ſecantes & minores pulſus ædũt. Venoſiores, magisq; arterioſæ, cõtrarios. At in his ipſis maior eſt, qui ab arterioſis prouenit, ad hęc facilè inæqualis, inordinatusq; efficit. Iam igitur liquet, qualis nam ſecinoris inflãmatione laborantiũ pulſus fuerit. Item lienis, renũ, aut ueſicæ, aut uentriculi, aut coli, pleuriticorũ, peripneumonicorum: & omniũ, ut ſummatim dicam, quorum partes inflammationem febris comitatur, ſi illa excipias quæ ob ſymptomatum naturam, neceſſariò inflammationẽ conſequentium, & caſu concurrentiũ, unumquodq; mutare poſſunt, & pulſum eatenus alterare continget: idq; ut miſtam in ea uerſionẽ ſactam uideas, & inflammationis de qua eſt ſermo, & quã loci natura, uel præſentis ſymptomatis efficit. Conuulſio enim iſs, quibus ſeptũ tranſuerſum inflammatur, procliuis eſt. Suffocatio, quibus pulmo. Syncope, quibus uẽtriculi os. Atrophia, quibus iecur. Concoctionis fruſtratio, quibus uentriculus. Vrinarũ retentio, quibus renes. Et partes quidẽ magis ſenſiles, dolorũ cauſa pulſus uariant: Minus ſenſiles, pro affectus duntaxat ratione. Ex his igitur omnibus uariè pulſuũ in Phlegmonis mutationes fiũt: & quomodo ipſæ ſint diſtinguendæ, alibi ad plenũ ſumus excuti: ſed etiã nũc quantũ medicinæ candidatis fuerit cõmodum, pertractabimus.

PLEVRITICORVM PVLSVS.

Itaq; pleuriticorum citatus & frequens eſt, non admodum magnus, ſed uehemens etiam uideri queat: quanquã uerò non ſit obſcurus quidem, non tamen iam uehemẽs quoq;, quantũ ad affectum attinet. Huius enim in omnibus meminiſſe oportet, quòd operæprecium ſit, in quacunq; re, quantũ ad illum attinet, mutationem examinare: determinantes propter quid aliud, & non propter illud accidens. Quapropter pleuriticorum pulſus, neruoſiorem quodammodo, & duriorem reddet arteriam, ceu in uehementiã uertens: imponit inexercitatis, qui durum ictum

c à uehementi nequeunt discernere. Ita uerò medicorum uulgus, alijs etiam multis pulsuum differentijs discernendis ineptum, forsan hîc scripta reprehendet, quæ quũ non intelligat, rectè dicta suggillat. Sed non conuenit in præsentiarũ de ipsis longius sermonẽ producere: scriptũ nobis est seperatim de pulsuum dignotione. Itaq; exercere præcipio rationẽ simul, & tactum, ut in ipsis operibus pulsum queas cognoscere, non ratione tantũ discernens. Initium uerò in operibus exercitij est, disciplina sermone expressa. Quinetiã crebritudinis quantitatẽ uerbis exprimere nemo poterit. Atq; differentiã haud mediocrẽ obtinet, consuetam pleuritidis mensurã excedẽs uel deficiẽs. Siquidẽ excessus, in spirandi difficultatẽ transeunte pleuritide, uel syncopen minitante, fieri necesse est. Defectus in torporem, uel neruorum offensam desinere. Pari modo etiã inæqualitatis species, quæ quidem secũdo percipit, propria maximè pleuriticorũ existit, remissa, mollis, facilisq; ad coctionẽ futuræ: intensa, difficilis, & ad coctionẽ continuans nota est pleuritidis. Tales autẽ cum imbecilli uirtute præceps signant periculum. Quũ ualida, uel diutur no spatio concoctę sunt, uel suppurarũt, uel tabidus ipsas marasmus excepit. Itaq; eius quæ concoquit pulsus omnẽ paulatim mutationẽ à natura alienam deponit.

QVVM IN VOMICAM ERVMPIT.

Sequuntur uomicæ peculiares. Iuxta hanc quoq; rationem tabidè marcescentibus, pulsus marasmorũ oboriunt. Est autẽ uomicæ pulsus, nuper quidẽ incipientis, qualis phlegmone uigentis. Hæc enim ipsarum uomicarũ est initiũ. Interim & inæqualis, & inordinatus. Hecticus autẽ, omnibus. Iam uerò pure expositio in alijs quidẽ assimilis, sed æqualior. Rupta uomica obscurior, latior, tardior, & rarior.

MARCESCENTIVM PVLSVS.

Marcescentium pulsus nõ uno modo uariat. Quantum uerò licet, differentijs conspicuis distinguere conuenit. Alij quidem phlegmonis nondum solutis paulatim commarcescentes, languidos, citatiores, crebros nimis, & iuxta magnitudinem myuros in uno ictu pulsus habent, quos ita uocãt, quasi muris caudæ modo
D apparentes. Archigenes Græcè ὠλιγενευκότας, & πολυενευκότας appellat: ueluti dicas innuentes, & circumnuentes: liquidè nimirum uolens ostendere diastoles breuitatem, cum utriusq; extremi ceu inclinatione. Non enim ut abscissis uniuersim, sed ueluti partibus utrinq; inflexis, in angustum ac breue contractus est, myurus existens magnitudine, & in utrisq; partibus. Hoc itaq; non his solis, uerùm & plurimis quomodocunque marcescentibus inest. Alijs quidem ob inflammationes omnibus. Iam uerò & aliorum plerisque, nisi utique & illi ob inflammationes quasdam latentes marcescunt. Atque hîc ex inflammationibus marcescentium pulsus erit peculiaris, nulli qui aliter emarcuit, accidens. Hecticus autem uniuersis marcescentibus pulsus inest, & hoc ipsis communissimum. In secundo iuxta magnitudinem diastoles inæqualitas myurum repræsentat. Quinetiam hoc plurimis inest. Tertium uerò crebritudinis. Quippe id etiam omnibus, qui ob inflammationes emarcuerunt, signum adest inseparabile. Quin & ijs, qui propter cardiacos affectus, aut stomachi syncopas acutè periclitantur: deinde à uini potione uelocitatem effugiunt: temporis autem spatio contabuerunt, nisi quis forsan hos quoque ob exiguas inflammationes nobis obscuras perire dixerit. Etenim quidam ipsorum innuentem pulsum habent: nisi forsan hos rursus ob inflammationes, alios sine inflammatione emarcescere dicas. Hoc igitur non est proclive. Obtinent autem tales pulsum hecticum, uel languidum, crebrum insigniter, ac nonnulli eorum, inclinatum. Altera sanè hæc pulsuũ differentia marcescentibus obuenit. Reliqua uerò tertia est eorum, qui rarum habent. Imò etiam his omnino & procedens febris ipsum reddidit crebrum, & extrema uirtutis solutio abundè satis id efficit. In medio autem, tota iam febri refrigerata, nondum uerò ipsis pereuntibus, in raritatem fit mutatio; hæc autem species marasmorum senili ætati propria est, quum

A est, quum maximè in pulmone, & thorace aliquid fuerit uitiatum. Hi febrilem duriciem pulsus retinent, etsi rarus sit. In summa, paucis marcescentibus in aliam inæqualitatem pulsus mutatur præter commemoratam iuxta magnitudinem.

TABIDORVM PVLSVS.

Tabidorum, ut uocãt, pulsus exiguus & languidus est, & mollis, citatus mediocriter & hecticus. PERIPNEVMONICORVM PVLSVS.

Peripneumonicorum uerò magnus est, fluctuosum quid habens, languidus, mollis, quemadmodum Lethargicorũ, præterq; quæ inæqualitate & uniusictus, & ea quæ uocatur Systematica abundant. In uno quidẽ ictu ueluti pertusus, & fluctuans, & interim bis feriens, quẽ Dicroton appellaui, existit. In Systematica alias quoq; differẽtias obtinet, & nunc deficit, nunc coincidit. Quum autẽ omnes Peripneumonici acuta febre infestant, & soporosum quid habẽt, utrũ ipsorum exuperauerit, iuxta illam maximè crebritudinis quantitatem inuenit. Vbi febri magis est iuncta Peripneumonia, pulsus abundè creber est: ubi soporosior, minus creber est.

LETHARGICORVM PVLSVS.

Lethargicorũ pulsus similis Peripneumonicorũ, magnitundne, imbecillitate, mollicie, tardior ipso est, & rarior, minusq; inequalis, deficiẽs magis q̃ coincidens. Est interdum etiã dicrotus. Semper autẽ Coma refert in altiore quidem cataphora, quã Latini uehementẽ dormiendi necessitatẽ appellant, in quibus hæc dicunt. Nam pulsus morborũ qui iam omnibus suis notis sunt absoluti, persequemur, ut etiã alibi deficientium & nondum satis perfectorũ magnitudinem, & quantã modò habeant, & quanta ipsis potest accedere, possimus cognoscere. Quoniam uerò subinde inæqualitatis meminimus, rarò autẽ inordinationis, sciendum uenit hoc in uniuersum, inæqualitates plerunq; inordinationem consequi. Rarenter autem inuenire est pulsum inæqualem ordinatum. Itaq; minores offensæ, inæquales, &
B ordinatos: maiores inæquales, & inordinatos pulsus efficiunt.

PHRENITICORVM PVLSVS.

Phreniticorũ pulsus exiguus est. Rarissimè uerò magnus est uisus, mediocris roboris, durus, neruosus, creber, & ualde citatus. Habet etiam quid comati simile. Interim subtremere uidebit. Est quum spasmi modo abscissus apparet. Siquidem febris proprium in uelocitate accidens, maximè hîc euidenter acquisiuit in utroq; diastoles extremo, magisq; exteriori. Integrum est etiam in situ inæqualitatis speciem inuenire, uehementer aliquando in ipsis orientem. Quin & tota tibi uidebitur arteria subinde, sede sua relicta, sursum rapidè ferri, cõcitata magis quàm pulsus modo eleuata. Pari modo etiam deorsum uersus cadit, conuulsa magis quàm depressa. Cæterùm nimia ipsius crebritudo incumbentem minatur syncopen.

Porrò est & aliud quoddam uitiũ, quod siue inter Lethargũ & Phrenitidem medium appellasse conueniat, ut quod cum neutro in totũ conueniat, siue amborum commune, ut mistum ex Phrenitidis speciebus & Lethargi, id quidem seorsim cõsiderabimus: uerùm ipsos pulsus modò exequemur. Ac ne ueluti quoddam ænigma sit propositũ, cum his quæ incumbunt pariter ipsum indicabo. Plerunq; conniuẽt oculis, somnolẽti sunt, stertuntq;. Rursus diutissimè fixis ac incõniuentibus intuent, Catochis similiter. Et si roges quippiã, cogasq; sermonem tecum habere, difficiles pigriq; sunt ad respondendum. Sæpe furentiũ instar sonant, minus rectè respondent, & temere nugant. Talis sanè affectus est, quẽ nunc indicare molior, ijs quę ipsi incumbũt, cognitus: proprij nominis indigens. Pulsus autẽ ipsius sunt citati, & crebri, Phreniticis similiter, sed minus. Ita & roboris minus illis obtinent. Lati autem sunt & breues, quiq; motũ extrorsum subitò abscissum habent: uerùm alio quodam modo, quẽadmodum intrò festinantes, subterfugiunt accelerantes systolen, & ueluti suffurantes diastolen: non tamen in ea respondent phreniticorum pulsui, nam quod tanquam abscissum est, non possident.

C

CATOCHORVM PVLSVS.

Catochorum pulſus (nam ueteres Græci catochos pro catechomenis ipſis, hoc eſt morbo tali obnoxijs, appellarunt. Catochen uerò, etiam catalepſin, recentiores affectum nominant) ſimiles quidem ſunt cæterò lethargicis, magnitudine, raritate, quemadmodũ & totus affectus, à ſpecie affectus haud procul abſcedit, non tamen imbecillis catochorum pulſus, neq; mollis. Verùm in his tamen quoq; haud parum uariant, quemadmodum & in eo, quòd lethargicis totus habitus ſoluitur quidem & intumeſcit: catochis autem conſtrictus eſt, & continetur. In hunc modum inæqualitate & qualitate differunt inuicem. Aequalis enim catochorum pulſus; lethargicorum inæqualis. Archigenes autem memoriæ tradit, arteriæ locum propriè in ipſis inueniri calidiorem, quemadmodum ijs qui ſpaſmo uexabuntur cum cataphora.

CONVVLSORVM PVLSVS.

Eorum qui ſpaſmum experiuntur, ipſum quidem arteriæ corpus coactum uidetur, & undiquaq; conſtrictũ, non ceu ab aliquo contuſum, uel anguſtius reddi-
tum, neq; omnino rigidũ, ſicut in febre, & præſertim ut acceſſionibus: neq; ut propter duritiem irreuocabile, ueluti quod ex diurno temporis ſpatio tale euaſerit, poti-
ſſimumq; cum quibuſdam erroribus, aut uiſcerum uitijs, ſed quaſi corpus neruoſum, concauum, ſeu inteſtinũ, uel perſimile aliquod ab utroq; extremo præten-
ſum. Sic autẽ & motus inæqualis, ſurſum & deorſum arteria chordæ modo tranſ-
poſita. Neq; enim diaſtoles, uel ſyſtoles ſignificatio eſt, uerùm turbationi magis ſimilis eſt, quaſi exiliente arteria ſurſum, rurſusq; intrò contracta, quod etiam ne diſcreto quidem tempore ipſi accidit, ſed uno ſæpe alia ipſius pars ſurſum ferri uidetur, tanquam eiaculata: alia intrò, ceu à quodam attracta. Atq; hęc uelociter mo-
D ueri, illa tardè: iam uerò & uehemens eſſe magnusq; conuulſorũ pulſus apparet. Hic autem eſt neq; imbecillis, neq; paruus, non tamen ſecundum imaginationem uehemens, aut magnus. Nam ictus multis imponit, dum propter tenſionẽ robuſtus apparet: propter turbationem uerò exiliens. Vnde etiam ſublimior interim apparet, & ueluti ſtrepitum quendam aſperũ ad tactum efficit. Ac neminem qui fuerit in his exercitatus, pulſus iſte latere potuerit, ut qui nulli uel tenſione ad utraq; extrema, uel motus conuulſione ſimilis exiſtat. At ubi cataphoræ miſcetur, motus difficilimè poteſt deprehendi: ac ſolus ille qui utrunque adamuſſim perſe cognoſcere eſt exercitus, etiam miſtionem poterit agnoſcere.

PARALYTICORVM PVLSVS.

Paralyſeos pulſus, paruus, languidus, & tardus eſt; quibuſdam ipſorum rarus quoq; eſt; quibuſdam & creber quidem, ſed inordinato modo deficiens.

EPILEPTICORVM ET APOPLECTICORVM PVLSVS.

Epilepticorum & apoplecticorũ pulſus perſimiles. Quæ igitur de epilepticis dicentur, ea quoq; de apoplectis intenſa magis, dicenda putabis. Siquidem dum natura modicè turbat, & nondum affectus adeò inualeſcit, nullam eſt inuenire mutationem in magnitudine, uehementia, celeritate, frequentia, & duritie. Solùm autem ceu intenſa in utroq; extremo eſt arteria, cõuulſis ſimiliter. Sin autem ualidus fuerit affectus, ut uirtutem grauet, inæqualitatem quandam capit, & tenſionem ualidam: minor, languidiorq; euadit, rarus & tardus. Vbi uehementer opprimit, deijcitq; uirtutem, languidos, paruos, & citatos efficit.

ANGINA LABORANTIVM PVLSVS.

Angina laborantium pulſus, tenſionẽ quandam ſpaſmo perſimilem obtinet. Magnus autem eſt, & undę modo incitat, unde Græcis λυμαντικὸς dicitur, quemadmodum Peripneumonicorum. Atq; utrũ in eo ualde exuperauerit, in eo mutationẽ expectare conuenit. Si nanq; Peripneumonica ſpecies prævaluerit, in Peripneumoniam Angina deſinet; ſin autem conuulſoria, in conuulſionem. Qui uerò ex ipſis

A rò ex ipſis ualidè ſuffocantur, exiguus eis & rarus pulſus efficitur. Quum uita inde defunguntur, creber & inæqualis.

ORTHOPNOEAE, ID EST, QVVM RECTA ceruice ſpirare coguntur, pulſus.

Orthopnœæ acutæ pulſus inæqualis, & ſubdeficiens, & mediæ malitia, creber; extremè uiolentæ, tardus, & deficiens. Eius autẽ quæ hominẽ interimit, creber & languidus.

VTERI SVFFOCATI PVLSVS.

Uteri ſuffocationis pulſus, conuulſionis modo extenſus, & rarus, pernicioſè creber, & inordinatus, deficiensq;.

STOMACHI AFFECTI PVLSVS.

Stomachus affectus (ſic enim in præſentia os uentriculi à nobis quoq;, uulgatę conſuetudinis gratia, uocetur) non ſecundum unam ſpeciẽ pulſum uariat: ſed inflammationi obnoxius ſolùm, qualẽ in neruoſæ partis phlegmone fieri diximus, mutationem talem molitur. At ubi premitur, uel roditur, uel elangueſcit, uel ſingultit, uel uomitu, uel nauſea, uel cibi faſtidio uexatur, uel dolet, pro ſymptomatis ſpecie pulſum mutat. Nam roſiones, & uomitus, & nauſeæ, & ſingultus, & languores præter quòd exiguũ, & obſcurum generant, & nonnullis mediocriter citatum, eundem ualde crebrum repræſentant. At ſola compreſſio ſine horum aliquo, rarum, tardum, exiguum, & languidum efficit. Talis autem compreſſio tum ob cibos grauantes oritur, qui nullam uirtutẽ ualidam obtinent, uerùm ſola ipſa quantitate moleſtant: tum ob quoſdam humores roſionis expertes in ipſum confluentes. Sin autem ab ipſis refrigeretur, tunc iam & maximè talis pulſus erit. Ac eorũ qui extrema fame laborant, βουλιμίαν Græci dicunt, huiuſmodi exiſtit. Qui igitur affectum in crebritatem uertũt, omnes temporis ſpatio uel etiam uehementiores reddiți, uermiculantẽ pulſum efficiunt. Qui uerò in raritatem mutant, præ-
B terquam quòd commemoratas differentias intendunt, talem quandam cum ipſis ſpeciem in inæqualitate iuxta unum pulſum generant, ut corpus arteriæ, multis foraminibus peruium eſſe, & nihil in eo continuum uideatur, ſed uelut arenæ allabentis ſenſus tactui in Diaſtole oboriatur.

HYDROPVM PVLSVS.

Hydropũ pulſus, Aſcitis quidã longus, creber & ſubdurus cum quadã tenſione. Tympanitis longior, nõ imbecillis, uolocior, creber, ſubdurus, cum quadam tenſione. Hydropis inter carnem, ἀνὰ σάρκα Græci nominant, fluctuoſus, latior, & mollis.

ELEPHANTIASI OBNOXIORVM PVLSVS.

Qui cum Eleaphantiaſi conflictantur, pulſum habent exiguum, imbecillem, tardum, & crebrũ.

ICTERICORVM PVLSVS.

Ictericorũ pulſus ſine febri mitior, crebrior, durior, non languidus, nõ citatus.

EORVM QVI VERATRVM ASSVMPSERVNT.

Veratro aſſumpto paulò ante uomitum, quando comprimuntur, qui aſſumpſerunt, latus, rarus, languidior, tardior. Quũ uomunt, diſturbanturq;, inæqualis, & inordinatus pulſus eſt. Quum melius habere incipiunt, ordinatus quidem, uerùm inæqualis adhuc, ſed minus quàm antea. At ubi propè naturalem ſtatum recuperauerint, æqualis, maiorq; prioribus & uehementior. Qui uerò inter ipſos ſyncope corripiuntur, conuelluntur, & ſingultiunt; ijs exiguus, languidus, inordinatus, inæqualis, non tamen creber, neq; citatus, ſed tardus potius: cæterùm fluctuoſum aliquid ſimul repræſentat & latum, & nonnunq; etiam breuem quandam arteriæ tenſionem.

FINIS.



RV
1920:4996